

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

у співпраці з

Житомирський державний технологічний університет (Україна)

Providence Group (Торонто, Канада)

Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii (Познань, Польща)

Adamas University (Кольката, Індія)

Sri Sai Institute of Management, Manawala (Амрітсар, Індія)

**ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-методичної конференції

02 червня 2017 р.

Харків
ХНАДУ
2017

УДК 371.214.46 + 339.9

*Друкується за рішенням Вченої ради факультету управління та бізнесу
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету,
протокол № 3 від 18.04.2017 р.*

Організаційний комітет:

Туренко А. М.	д-р техн. наук, професор, ректор, ХНАДУ (голова оргкомітету)
Гладкий І. П.	д-р техн. наук, професор, перший проректор, ХНАДУ (заступник голови оргкомітету)
Дмитрієв І. А.	д-р екон. наук, професор, декан факультету управління та бізнесу, ХНАДУ (заступник голови оргкомітету)
Горовий Д. А.	д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки, ХНАДУ (заступник голови оргкомітету)
Болдовська К. П.	канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри міжнародної еконо- міки, ХНАДУ (координатор конференції)
Коралєвський Якуб (Koralewski Jakub)	PhD, Rector, Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii, Познань, Польща
Паримал Чандра Бісвас (Parimal Chandra Biswas)	Dr., Director of International Relations, Adamas University, Кольката, Індія
Паславський Тарас (Paslavskyi Taras)	Director of International Relations, Providence Group, Торонто, Канада
Романчук К. В.	д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародної еконо- міки, Житомирський державний технологічний університет
Санджай Кумар Бал (Sanjay Kumar Bahl)	PhD, Director-Principal, Sri Sai Institute of Management, Manawala, Амрітсар, Індія

Викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України : збірник матеріалів Міжнародної науково-методичної конференції, 02 червня 2017 р. – Харків : ХНАДУ, 2017. – 122 с.

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-методичної конференції «Викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України». На конференції розглянуті сучасні методи викладання економічних дисциплін та методичні проблеми викладання в умовах глобалізації та європейської інтеграції України. У матеріалах висвітлено шляхи і методи інтенсифікації навчального процесу та вплив новітніх наукових розробок на формування майбутніх фахівців.

Матеріали конференції будуть корисні для науково-педагогічних працівників, а також аспірантів і здобувачів вищої освіти економічних і педагогічних спеціальностей.

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

<i>Весела Н.О.</i> Пріоритети освітньої траєкторії студента в умовах глобалізації та європейської інтеграції України	6
<i>Головко О.Г., Орехова К.В.</i> Особливості та конкурентні переваги магістерської програми «Управління інноваційним розвитком» у навчальному процесі	7
<i>Карпенко В.Д.</i> Прагматична методологія Б. Гаврилишина як парадигма викладання економічних дисциплін в сучасних умовах	8
<i>Климчук М.М.</i> «Complete-триадна» модель навчання енергозбереженню	9
<i>Ковальчук В.А.</i> Адаптація методології підготовки фахівців з економіки до вимог ринку праці	11
<i>Колесніченко А.С.</i> Системний підхід до формування методології викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України	12
<i>Корчагіна В.Г.</i> Методика викладання облікових дисциплін: роль сучасних наукових досліджень	13
<i>Кучер А.В.</i> Концептуальний підхід до наскрізної професійної підготовки агроекономістів	14
<i>Лебедева Л.В., Митрофанова А.С.</i> Проблеми розвитку ринкових відносин у сфері вищої освіти в Україні	16
<i>Майорова І.М.</i> Проблеми підготовки фахівців з логістики в умовах економічно-соціальної кризи в Україні	17
<i>Панченко А.В., Гереза Я.Т., Ряскова О.О.</i> Інклюзивна освіта в Україні	18
<i>Paslavskyi T.</i> Jean-Jacques Rousseau: philosophy shapes education system	19
<i>Плотнікова М.Ф.</i> Ноосферна освіта – біоадекватна методика в освіті та вихованні	21
<i>Полякова Г.А.</i> Напрями забезпечення якості викладання навчальних дисциплін у вищому навчальному закладі	22
<i>Sanjay Bahl, Shamily Jaggi.</i> Right education: a gateway to bright future	23
<i>Яковенко Р.В.</i> Навчальний курс «Національна економіка» в структурі сучасної вищої освіти України	27
<i>Яковенко Р.В.</i> Практичне значення викладання курсу «Основи економічної теорії» студентам технічних спеціальностей	28

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

<i>Бестужева С.В.</i> Тренінги як інноваційний метод підвищення якості економічної освіти в умовах глобального розвитку	30
<i>Боліла С.Ю.</i> Активні технології навчання та формування дослідницьких умінь у підготовці фахівців економічного спрямування в умовах євроінтеграції	31
<i>Вербицька Г.Л.</i> Проблеми удосконалення викладання економічних дисциплін в умовах міжнародних економічних відносин	32
<i>Гонтарева І.В.</i> Модель предметно-діяльної структури навчальних програм у Болонському процесі	33
<i>Гурська Л.Л.</i> Використання інтерактивних методів навчання у ВНЗ	34
<i>Догадайло Я.В.</i> Використання SMART-технологій як перспективний напрямок підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах	35
<i>Жнакіна Е.Г.</i> Проблема викладання економічних дисциплін в умовах європейської інтеграції України	36
<i>Заглинська Л.В., Гоголь Т.В.</i> Сучасні навчальні технології в економічній освіті гуманітарних вузів	38
<i>Каменська О.О.</i> Використання інтерактивних методів навчання при викладанні економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України	39
<i>Кібік О.М.</i> Особливості підготовки фахівців, що задіяні у сфері експортної діяльності	40

Ксендзук В.В. Роль стратегічних віртуальних ігор у підготовці спеціалістів з міжнародних економічних відносин	41
Кудрявцев В.М., Кудрявцева О.В. Використання хмарних технологій у навчальному процесі	42
Лавриненко Л.М., Іванова К.І. Сучасні креативні технології як спосіб підвищення якості освітнього процесу у ВНЗ	44
Лазоренко Л.В. Роль ділових ігор у викладанні економічних дисциплін	45
Майорова И.Н., Черкасова В.В. Использование ультрасовременного метода TAMS для повышения заинтересованности студентов к науке в контексте изложения экономических дисциплин	46
Матвієнко-Біляєва Г.Л. Компетентності, якими повинні володіти магістри з навчальної дисципліни «Управління ефективністю розвитку підприємництва»	47
Меренкова Л.О. Сучасні педагогічні технології при реалізації компетентнісного підходу в навчанні студентів	48
Нестерова К.С. Удосконалення викладання економічних дисциплін шляхом використання методу комп'ютерних симуляцій	49
Ніжнік А.А. Метод «case-study» як ефективний метод викладання економічних дисциплін	50
Островська О.А. Вивчення інноваційного інструментарію у підготовці фахівців із фінансового менеджменту	51
Подаков Є.С. Проблемні аспекти та обґрунтування вибору програмного забезпечення для викладання дисциплін автоматизації бухгалтерського обліку в Україні	53
Попадинець О.В. Особливості використання дискусії при викладанні економічних дисциплін	54
Попова А.М. Особливості формування економічних навичок у спеціалістів з міжнародної економіки	55
Попова Г.Ю. Практичне опрацювання креативної ідеї на підставі міждисциплінарних компетентнісних зв'язків	56
Сударкіна С.П., Ларка М.І. Проблеми викладання економічних дисциплін на технічних факультетах університетів	57
Трішкіна Н.І. Забезпечення якості вищої освіти в умовах європейської інтеграції	58
Федорова В.А. Анализ эффективности средств телекоммуникационных технологий на различных этапах дистанционного обучения	59
Федорова В.А. Использование программы NurerCam для создания видеоуроков дистанционного курса	60
Чаговец В.В. Перспективний напрям удосконалення методики викладання дисциплін економічного спрямування	61
Чередниченко В.Б. Дистанційні технології у навчальному процесі ВНЗ	62

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Берсуцька С.Я. Сучасні тенденції організації самостійної роботи студентів в умовах глобалізації та європейської інтеграції України	64
Білошанка В.С. Забезпечення ефективності навчання економічним дисциплінам шляхом фронтального контролю знань студентів	65
Горова К.О. Проведення Всеукраїнського конкурсу дипломних робіт зі спеціальності «Економіка підприємства» на факультеті управління та бізнесу ХНАДУ	66
Дмитрієв І.А., Горовий Д.А., Горова К.О. Організація наукової роботи студентів у сучасному ВНЗ	67
Кащєна Н.Б., Горошанська О.О. Інформаційні ресурси в організації науково-дослідної роботи студентів	69
Кустовська О.В. Важливість економічного мислення студентів вищого навчального закладу	70
Нікітіна А.В. Організація самостійної роботи студентів у сучасній вищій школі під час викладання економічних дисциплін	71
Омельяненко В.А. Креативні завдання в рамках використання методу проєктів при організації індивідуальної науково-дослідної роботи студентів	72
Осадчук І.В. Організація науково-дослідної діяльності студентів у процесі викладання дисциплін управлінського циклу	74

<i>Остапенко О.Г.</i> Специфіка створення електронних дистанційних курсів-ресурсів з правових дисциплін	75
<i>Пилипенко К.А.</i> Застосування методів контролю при викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік»	76
<i>Попова А.М.</i> Особливості наукової роботи у спеціалістів з міжнародної економіки	78
<i>Радіонова Н.Й.</i> Застосування сучасних інформаційних технологій для організації самостійної роботи студентів	78
<i>Самсонова Т.М.</i> Організація самостійної роботи студентів у процесі викладання економічної теорії	79
<i>Соболева Т.О., Нагорний С.Ю.</i> Плагіат в науці та освіті: прояви та небезпеки	81
<i>Ушкаренко Ю.В.</i> Здоров'язабезпечуюча технологія самостійної роботи студентів	82
<i>Шепель Т.С.</i> Особливості організації самостійної роботи студентів у процесі вивчення дисципліни «Контролінг»	83
<i>Яковенко Р.В.</i> Новітні підходи до організації наукової роботи студентів	84

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

<i>Андрощук М.С., Дейнега І.О.</i> Міжнародний досвід організації надання послуг вищої освіти в умовах глобалізації світового господарства	86
<i>Болдовська К.П., Попкова К.О.</i> Напрями модернізації системи підготовки фахівців економічного профілю на підґрунті використання міжнародного досвіду	87
<i>Єрмоленко О.А.</i> Особливості організації навчання іноземних студентів у ВНЗ України	88
<i>Карпенко А.В., Твердохлеб М.А.</i> Роль образования в формировании и развитии человеческого капитала	89
<i>Касатонова І.А.</i> Вимоги науки до системи вищої освіти	90
<i>Ковальов В.В., Ковальова К.І.</i> Міжнародний досвід підготовки фахівців з економіки	91
<i>Коралевский Я.</i> Развитие крымскотатарского национального образования как экономическая база развития этноса: исторический экскурс	92
<i>Паславський Т.</i> Канада – краща альтернатива для продовження освіти за кордоном	93
<i>Sanjay Bahl.</i> Higher education – perspective catalyst in Indian growth	95
<i>Хаймінова Ю.В.</i> Роль освіти в розвитку експортного потенціалу України	101
<i>Яковенко Р.В.</i> Дидактика паралельного засвоєння економічних знань та вивчення англійської мови	103

НОВАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

<i>Войченко Т.О.</i> Інноваційні процеси як фактор підвищення якості викладання економічних дисциплін	105
<i>Гарашук О.В., Євтушенко Г.І., Куценко В.І.</i> Диверсифікація механізмів підвищення якості підготовки економістів: міжнародний досвід	106
<i>Герасимчук В.И.</i> Новации в подготовке специалистов в сфере международной экономики	107
<i>Горячова Н.В.</i> Закони успіху в розвитку новацій у підготовці майбутніх керівників підприємств	108
<i>Касатонова І.А.</i> Оцінювання чинників конкурентоспроможності освітніх послуг	109
<i>Литвинець Ю.І.</i> Аналіз інноваційного стану та рекомендації з удосконалення практичного навчання студентів	111
<i>Мордовець А.В.</i> Шляхи підвищення ефективності діяльності науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів за рахунок мотивації їх праці	112
<i>Омельяненко Т.В., Барабась Д.О.</i> Клієнтська орієнтація вищого навчального закладу у контексті компетентнісного підходу	113
<i>Sanjay Bahl, Ramandeep Gautam.</i> Impact of social media as an innovative educational tool	114
<i>Стойко І.І.</i> Паперове засилля – інновації в освіті?	118
<i>Шиманська К.В.</i> Значення міжнародної міграції для формування людських ресурсів країн в умовах гео економічних трансформацій в регіонах світу	119

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

ПРІОРИТЕТИ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ СТУДЕНТА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Н.О. Весела, канд. філол. наук

Донецький університет економіки та права, м. Бахмут

В умовах глобалізації перед системою освіти постають нові завдання та розкриваються нові перспективи. У підготовці майбутніх фахівців акценти зміщуються у бік використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на якісний освітній результат. Нові підходи до організації освіти у вищій школі зорієнтовані у першу чергу на виховання особистості, готової до самоосвіти і розвитку власних пізнавальних можливостей та інтересів, самовдосконалення і самореалізації, готовності до успішної адаптації у процесі подальшої професійної діяльності. Досвід європейських країн у сфері побудови загального освітнього простору відображено в Лісабонській концепції, у якій передбачаються нові принципи модернізації, пов'язані з мобільністю фахівців і рівноцінністю їхньої компетенції, а також практичні підходи до механізмів оцінки і визнання документів про освіту. З огляду на цей досвід, а також національні умови модернізації системи освіти, сучасні форми і методи навчального процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) постійно вдосконалюються з метою активізації студентів до самостійної творчої роботи, розвитку їх фахового інноваційного мислення, творчого використання наданих знань, умінь і практичних навичок. Розробляються положення з організації навчального процесу, освітньо-професійні програми, навчально-методичне забезпечення, нові методи викладання навчальних дисциплін з використанням сучасних інформаційних технологій, методи залучення студентів до НДР і її стимулювання, до написання наукових статей, виступів на семінарах, науково-практичних конференціях, круглих столах, до участі в олімпіадах, конкурсах НДРС та ін. Основні аспекти вдосконалення викладання дисциплін в контексті модернізації системи освіти знайшли відображення в роботах закордонних і вітчизняних дослідників: проблематиці глобалізації інтелектуальної сфери присвячені роботи Ф. Альтбаха, О. Пічкура, А. Филипенка, Ф. Фукуями; питання академічної мобільності розглянуті В. Астаховою, С. Вінсент-Ларкіною, С. Маргінсоном.

Сьогодні формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом гармонійної взаємодії національних систем освіти, науки, бізнесу та держави з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку держави. Національною доктриною розвитку освіти визначені наступні завдання: вихід вітчизняної освіти на ринок світових освітніх послуг, поглиблення міжнародного співробітництва, розширення участі навчальних закладів, вчених, педагогів та студентів в проектах міжнародних організацій та співтовариств [1]. У цей час кількість студентів, які отримують освіту в країнах Європейського Союзу, стрімко збільшується, що сприяє підвищенню мобільності молоді. Конкурентоспроможною в майбутньому буде людина, яка опанувала основи наук, володіє новітніми способами сприйняття і передачі інформації, освічена і практично підготовлена, насамперед у професійному, мовному та світоглядному контексті. Саме в такому ключі розгортаються світові трансформаційні процеси в системі освіти, науки та інформаційних технологій. Частково вони реалізуються і в Україні. В Україні є ВНЗ, рівень яких не поступається провідним європейським університетам, а рівень деяких – значно переважає їхні показники. Однак, незважаючи на певні зміни, ситуація у сфері вищої освіти України залишається складною. Головним показником ефективності навчання мають стати не просто сума знань, які студент засвоїв у процесі перебування у ВНЗ, а здатність до їх самостійного здобуття, вміння користуватися джерелами і засобами інформації, постійно підвищувати рівень своєї освіти. Обдаровані студенти повинні підтримуватись, для них, в умовах глобалізації, створюються особливі умови для розвитку інтелектуальних здібностей; підвищується їх суспільний статус, вони краще забезпечуються матеріально. Освіта має формувати людину, конкурентоспроможну не лише у вітчизняному, а й у світовому виробничому та соціокультурному середовищі; фахівці повинні вміти подати себе на ринку праці, показати (і продати!) свої потенційні можливості, мати необхідний для конкурентного середовища здоровий прагматизм, «настирливість» та «розумний егоїзм».

Важливою складовою навчального процесу є самостійна робота студентів. За останні десятиріччя в системі освіти виникло серйозне протиріччя – між стрімкими темпами збільшення знань та обмеженими можливостями засвоєння інформації в період навчання. Це зумовило перехід суспільства від традиційної моделі «освіти на все життя» до нової моделі «освіти протягом усього життя». ВНЗ мають насамперед формувати у студентів вміння вчитися, потребу в самоосвіті, що підвищує якість навчання [2, с. 36]. Від організації самостійної роботи багато в чому залежать результати навчання студентів та їх майбутня практична діяльність. Посилення ролі самостійної роботи означає принципово нову організацію навчального процесу у ВНЗ, який повинен будуватися таким чином, щоб розвивати у студентів здібності до саморозвитку і творчому застосуванню отриманих знань. Таким чином, сучасний освітній процес – це перехід на методи активного навчання, мета якого – якість. Саме тому процес організації самостійної роботи студентів займає провідне місце в сучасній вищій освіті і потребує уваги. При цьому вища школа має створити такі умови, які б спонукали студентів до самостійного пошуку, саморозвитку, самовдосконалення, індивідуальної творчої роботи, адже в майбутньому від цього залежатиме рівень розвитку нашої держави.

Перелік посилань:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 №1556-VII.
2. Паршакова О. Проблеми організації та контролю самостійної роботи студентів у світлі Болонського освітнього процесу / О. Паршакова // Вища освіта України. – 2010. – № 2. – С. 36-43.
3. Скотт П. Глобалізація університету / П. Скотт // ВВШ «Alma Mater». – 2000. – № 4. – С. 3-8.

ОСОБЛИВОСТІ ТА КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ «УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ» У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

*О.Г. Головка, канд. екон. наук, доцент
К.В. Орехова, канд. екон. наук, доцент
Харківський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

В умовах стратегічної спрямованості України на інноваційний тип розвитку адаптація суб'єктів господарювання до нових умов ринкової економіки та її активне реформування тісно пов'язані з інноваціями як рушійною силою економічного зростання.

Розширене відтворення інноваційного процесу в усіх сферах багатогранної діяльності суб'єктів господарювання, раціональне залучення інноваційного потенціалу з метою забезпечення конкурентоспроможності потребує формування механізму стратегічного інноваційного розвитку, використання якого на протигагу стихійному інтуїтивному пошуку напрямів інноваційного розвитку дозволить не тільки підвищити результативність інноваційної діяльності, а і надасть потужні можливості для підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарювання в умовах нестабільного економічного середовища. Тому виникає потреба у підготовці кваліфікованих фахівців у сфері науки, інновацій та інформатизації України.

В 2015-2016 н.р. та 2016-2017 н.р. в Харківському навчально-науковому інституті ДВНЗ «Університет банківської справи» впроваджено магістерську програму «Управління інноваційним розвитком» [2].

Мета магістерської програми «Управління інноваційним розвитком» полягає в підготовці професіоналів-управлінців в галузі інноваційної діяльності, які володіють креативним мисленням, компетентні в питаннях системного аналізу і фінансової оцінки підприємства, можуть прогнозувати та оцінювати інноваційні ризики [01].

- Перевагами магістерської програми «Управління інноваційним розвитком» порівняно з іншими є:
- орієнтація на активну діяльність випускників у сфері інновацій;
 - формування компетенцій в управлінні інноваційним розвитком підприємства;
 - набуття навичок впровадження інновацій відповідно до міжнародних стандартів.
- Особливостями магістерської програми «Управління інноваційним розвитком» є:
- формування професійних знань та компетенцій в управлінні інноваційною діяльністю та інноваційним розвитком підприємства;
 - вивчення процесу створення і просування нового продукту на ринок із застосуванням новітніх інформаційних технологій в управлінні інноваційною діяльністю;

– ведення інноваційної діяльності з урахуванням охорони та захисту об’єктів інтелектуальної власності, атестацією та сертифікацією нової продукції відповідно до міжнародних стандартів серії ISO-9000;

- отримання знань з розробки та вибору інноваційної стратегії для підприємства;
- набуття практичних навичок з управління різними типами інновацій;
- оволодіння знаннями з інноваційних ризиків, розрахунків та оцінка інвестицій;
- створення плану реалізації проектів та втілення їх у життя.

У навчальному процесі Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» використовуються інноваційні педагогічні та комп’ютерні технології, новітні методики, інтерактивні методи навчання (дискусії, рольові ігри, метод інтелектуального штурму, відкритих творчих конкурсів тощо). Магістерська програма «Управління інноваційним розвитком» має прикладний характер, поєднує традиційні та дистанційні методи навчання з проведенням наукових досліджень в області управління фінансами корпорації.

Навчальним планом підготовки магістрів передбачені обсяг викладання обов’язкових дисциплін – 34,4 % (930 год. / 31 кредит), обсяг викладання вибірових дисциплін – 33,4 % (900 год. / 30 кредитів), переддипломна практика – 15,6 % (420 год. / 14 кредитів), підготовка магістерської дипломної роботи – 14,4 % (390 год. / 13 кредитів), атестація здобувачів вищої освіти – 2,2 % (60 год. / 2 кредити), разом 2700 год. (90 кредитів) [1].

Випускники магістерської програми «Управління інноваційним розвитком» підготовлені до виконання професійних функцій з видів економічної діяльності за «Державним класифікатором видів економічної діяльності ДК 009-96», затвердженим наказом Держстандарту України від 22.10.96 № 441, та здатні виконувати зазначену професійну роботу, займати первинні посади згідно довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, а саме: науковий співробітник (маркетинг, ефективність підприємництва, раціоналізація виробництва); економіст; аудитор; економіст з планування, оглядач з економічних питань, консультант з економічних питань, економічний радник, економіст з фінансової роботи, економіст з бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності, економіст, аудитор, бухгалтер-експерт, бухгалтер-ревізор [02].

Випускники магістерської програми «Управління інноваційним розвитком» можуть працювати на посадах науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації.

Перелік посилань:

1. Кафедра фінансів. Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи» / Офіційний Інтернет-ресурс. – Режим доступу : <http://khibs.ubs.edu.ua/department/kafedra-finansiv-ta-finansovo-ekonomichnoy-bezpeki/>
2. Орехова К. В. Удосконалення методичного підходу до оцінювання професійної майстерності викладачів / К. В. Орехова, О. Г. Головка // Електронне наукове видання Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». – 2015. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_1_29.

ПРАГМАТИЧНА МЕТОДОЛОГІЯ Б. ГАВРИЛИШИНА ЯК ПАРАДИГМА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*В.Д. Карпенко, канд. філос. наук, доцент
ПВНЗ «Вінницький фінансово-економічний університет»*

Аналіз публікацій, присвячених пошукам шляхів оптимізації методологічних засад процесу викладання економічних дисциплін у вищих закладах освіти у контексті євроінтеграційних прагнень України, свідчить про посилення уваги наукової спільноти та економістів-практиків до концептуальних засад «архітектури суспільних ладів», сформульованих Б. Гаврилишином [1]. Будучи радником кількох українських президентів, йому так і не вдалось за життя реалізувати свою давню мрію про розбудову незалежної України як заможної держави, але прогностичний потенціал його методології, як і гасло «мислити глобально, діяти локально», видається надзвичайно актуальним.

В умовах економічної і політичної глобалізації, кризи та нестабільності важливо з’ясувати особливості прагматичної методології, запропонованої Б. Гаврилишином у його доповіді Римському клубу з тим, щоб сприяти формуванню більш реалістичної теоретичної моделі так званого «ефективного суспільства», визначити перспективні напрямки посилення ефективності реформування різних сфер суспільного життя в Україні. На думку Б. Гаврилишина, сучасна економічна теорія потребує ідеологічного визволення та утвердження прагматичної теорії, що стала б привабливою для всіх. В її основі має бути абсолютна цінність – людина та її життя. Усі інші явища повинні розглядатись через призму людини. Оскільки цінності існують лише через людину та суспі-

льні стосунки, то природно, що вони пронизують собою й політичне правління, та економічну систему. Однак з соціально-філософської точки зору поняття «прагматизм» і «прагматична ідеологія» не тотожні. Прагматизм, як відомо, є філософською течією, що виникла в кінці XIX століття та отримала найбільше поширення в США. Засновниками її вважаються Ч. Пірс, У. Джеймс, Дж. Дьюї, які в умовах стрімкого прогресу науки і техніки, розвитку промисловості і культури сформулювали його основоположні принципи. Саме прагматизм увів у філософію та детально розробив тему людської діяльності, визначивши головним завданням філософії розробку загального методу вирішення різних життєвих ситуацій, а не дослідження першооснов буття і пізнання, як це робила традиційна класична філософія. Для прагматиста дія повинна спиратися на принцип максимальної ефективності, а істина – це ідея, яка у найкращий спосіб веде до успіху, приносить користь і задоволення. Поняття ж «прагматична ідеологія» має дещо інший зміст. Прагматизм в політиці тлумачиться в сучасній політології як «ідеологічна установка, яка визначає істинність за одержаним позитивним результатом, практичним успіхом» [2]. Отже, цінність соціально-економічного і політичного мислення, за прагматизмом, обумовлюється його дієвістю, ефективністю як засобу досягнення успіху, для вирішення в кінцевому випадку життєво важливих завдань. Таким чином, можна стверджувати, що методологічну основу прогностичної концепції Б. Гаврилишина, його пошуків оптимальної моделі ефективного суспільства становить гуманістичне прагматичне світобачення, в якому людина посідає не тільки місце суб'єкта практичної діяльності, але й кінцевої мети всіх соціальних, економічних та політичних трансформацій. При цьому соціальну, економічну та політичну ефективність автор розуміє саме як результативність. Аналізуючи інші креативні методологічні ідеї автора, варто виділити чотири ключових критерії ефективного суспільства: політична свобода; достатній рівень доходів без недосяжної різниці між багатими та бідними; соціальна справедливість; дбайливе ставлення до природи. Основною детермінантою суспільної ефективності Б. Гаврилишин вважає суспільний лад, складовими якого є цінності, політичне правління та економічна система. Саме цінності, на думку вченого, становлять основу суспільного розвитку. Свобода і соціальна справедливість – критерії ефективності, значимість яких підтверджена практикою соціально-економічних перетворень у Японії, Південній Кореї, Сінгапурі, на Тайвані. Методологія аналізу суспільних ладів ініціатора створення Міжнародного інституту менеджменту, як бачимо, базується на поняттях «ефективність суспільств» та «складові суспільного ладу». При цьому наголошується, що сумісність складових суспільного устрою є умовою його ефективності. Про Україну у своєму дослідженні Б. Гаврилишин не писав, однак, у третьому її виданні українською мовою у 2009 році міститься спеціальний додаток «Україна: 20 минутих і 20 майбутніх літ», де він детально і критично аналізує набутий Україною досвід розбудови нової системи суспільних відносин [3]. Головна проблема українських реформ, наголошує Б. Гаврилишин, – не відсутність національної ідеї, а відсутність образу майбутньої держави. Причому центральне місце в уявному образі мають посідати не кількісні показники, не ВВП, а людина. Україну потрібно не ремонтувати, а на підставі нової системи цінностей створювати нову економічну систему.

Отже, прагматична методологія Б. Гаврилишина саме в сучасних умовах реально може стати дієвим інструментом оновлення парадигмальної бази викладання економічних дисциплін у ВНЗ України.

Перелік посилань:

1. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: До ефективніших суспільств : доп. Римському Клубові / Гаврилишин Богдан. – К. : Основи, 1993. – 238 с.
2. Політологія: сучасні терміни і поняття : короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / [уклад. В. М. Піча, наук. ред. Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми]. – [4-те вид., виправ. і доп.] / – Львів : Новий Світ-2000. – 2015. – С. 325.
3. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин ; [упоряд. В. Рубцов]. – [вид. 3-тє, допов.]. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с.

«COMPLETE-ТРИАДНА» МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЮ

*М.М. Климчук, канд. екон. наук, доцент
Київський національний університет будівництва і архітектури*

З метою підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження на підприємстві як пріоритет актуалізується кадрове забезпечення. Адже, персонал виробничо-економічної системи має володіти технологіями практично-прикладного мислення, базисом якого є «Complete-триадна» модель, яка складається з «суб'єкту – об'єкту – результату» та передбачає ідентифікацію та реалізацію організаційно-економічних, техніко-технологічних і структурно-енергетичних заходів.

Організаційно-економічні заходи – це навчання персоналу, відповідального за підвищення рівня енергоефективності виробництва, а також навчання решти персоналу основам енергозбереження. Крім того, до організаційно-економічних заходів належить: планові оцінювання енергоефективності будівель й устаткування, проведення тепловізійних обстежень й енергоаудиту, перевірка приладів обліку енергоресурсів, виконання ремонтних робіт відповідно до вимог енергоефективності.

Важливими економічними методами енергозбереження є впровадження системи мотивації і стимулювання економії енергоресурсів, а також прийняття ефективних управлінських рішень у галузі енергозбереження. Організаційно-економічні заходи здійснюються із залученням мінімальних ресурсів (людських, фінансових, технічних та ін.) й мають велике значення в підвищенні рівня енергоефективності виробництва.

Головна мета навчання полягає у формуванні необхідного рівня професійних знань для планування і реалізації заходів з енергозбереження та підвищення рівня енергоефективності виробництва. Цільова аудиторія включає керівників та інженерно-технічний персонал підприємств. «Complete-триадна» модель надає можливість сформувати навчальну програму, що враховує особливості проведення робіт з енергозбереження та підвищення рівня енергоефективності залежно від специфіки виробничо-комерційної діяльності підприємства. В процесі навчання слухачі мають вивчати нормативно-правову базу з питань енергозбереження та ін.

Важливий розділ навчання представляє вивчення сучасних концепцій енергоефективного будівництва: «Passive house», «Triple Zero», «nZEB», «Smart – Grid – 0 – Energy build», «мультикомфортного» будинку, ознайомлення із заходами з підвищення рівня енергозбереження та енергоефективності, вивчення нового енергозберігаючого обладнання й технологій, автоматизованих систем управління технологічними процесами [1, 2]. Особливо актуально для слухачів представляє ознайомлення з практиками енергосервісу, як інструменту фінансування заходів з енергозбереження та впровадження відновлювальних джерел енергії – сонячними та вітровими електричними станціями, розрахунки ефективності їх застосування.

Психологи і педагоги, які вивчають особливості навчання персоналу, встановили визначальне значення мотивації до набуття нових професійних знань, умінь й компетенцій. Завдання фахівців по роботі з персоналом підприємства полягає у формуванні і систематичній підтримці у співробітників низки усвідомлених й стійких установок, приклади яких наводяться нижче.

1. Енергозбереження – це інновативний вектор у загальній корпоративній місії, що об'єднує весь колектив і відрізняє сучасне підприємство, на якому хочеться й надалі продовжувати працювати.

2. Енергоефективність – це частина корпоративної культури організації, її значима характеристика, що відрізняє успішне підприємство від неуспішного.

3. Підвищення кваліфікації персоналу підприємства – це інвестиція в професіоналізм й майбутній кар'єрне зростання співробітника, що досягається через навчання та отримання нових знань.

Об'єктом навчання енергозбереженню на підприємстві є: колектив співробітників, енергоаудитори, енергоменеджери, спеціалісти з енергосервісу, з розробки й впровадження відновлювальних джерел енергії й енергоефективних заходів у системах тепло-, водо-, електропостачання, систем кондиціонування та вентиляції.

Суб'єктами навчання енергозбереженню на підприємстві є: представники органів державної влади, в компетенції яких реалізація енергоефективних заходів на всіх рівнях економічної системи, керівники груп енергоаудиторів, спеціалістів з енергосервісу, з розробки й впровадження відновлювальних джерел енергії й енергоефективних заходів у системах тепло-, водо-, електропостачання, систем кондиціонування і вентиляції.

Об'єкт навчання енергозбереженню на підприємстві координований суб'єктом продукують певний результат – покращення процесів енергозбереження, підвищення рівня енергоефективності, зменшення енергоємності продукції підприємства. Отриманий результат від симбіозу спільної діяльності об'єкту та суб'єкту набуває необхідних характеристик, форми, стану, що відповідає основним нормативно-правовим актом у сфері підвищення рівня енергоефективності.

Перелік посилань:

1. Климчук М. М. Концептуальна модель управління енергозбереженням підприємств будівельного комплексу в умовах інвайроментального простору / М. М. Климчук // Економічний форум. – 2017. – № 1. – С. 125-128.

2. Климчук М. М. Green Lease – modern concept management of energy-savings on enterprises of building / М. М. Климчук // Інтегровані енергоефективні технології в архітектурі та будівництві «Енергоінтеграція-2016» : Шоста міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ 13-15 квітня 2016 р.). – К. : КНУБА. – С. 31-33.

АДАПТАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ ДО ВИМОГ РИНКУ ПРАЦІ

В.А. Ковальчук, канд. екон. наук

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

За даними соціологічних опитувань в Україні майже половина населення працює не за спеціальністю. Для порівняння в Німеччині – лише 10 %. Однією з причин п'ятикратної різниці є необізнаність українських абітурієнтів при вступі до вищого навчального закладу. За кілька років навчання вони зі здивуванням виявляють, що обрана професія – нецікава, не відповідає сподіванням чи просто не принесе очікуваного доходу (21 % опитаних не працюють за спеціальністю, бо вона їм не подобається, 43 % – через низьку заробітну плату). В Україні 65 % зайнятого населення, які працюють за спеціальністю, хочуть змінити професію. При цьому 32 % українців узагалі не працювали за спеціальністю, а 15 % – мали такий досвід, однак змінили роботу. Тобто майже половина жителів України не знайшла собі місця в професії, яку опанувала в університеті. [1].

В першу чергу така ситуація пояснюється тим, що значний вплив на вибір майбутньої професії мають батьки, які не завжди керуються бажаннями та талантами своєї дитини при виборі майбутньої професії для неї. Крім того в Україні є великий попит на неякісну освіту. Студент вищого навчального закладу вступаючи на перший курс ніби стає в чергу за дипломом, а якість отриманих ним знань та рівень сформованості професійних компетентностей є питанням другорядним.

Сучасний ринок праці вимагає від випускника вищого навчального закладу вміння застосовувати набуті під час навчання теоретичні знання та практичні навички до вирішення повсякденних господарських завдань в умовах невизначеності та мінливості ринкових умов господарювання. Саме тому особливої актуальності набуває питання адаптації методології підготовки фахівців з економіки до вимог ринку праці з метою формування у них професійних компетентностей, що задовольняють потреби роботодавців.

В реалізації основних професійних функцій (вивчати ринок; прогнозувати динаміку попиту, пропозицій і рівень ринкових цін на продукцію; розробляти нормативи й норми витрат обмежених економічних ресурсів; розробляти інвестиційні проекти та ін.) економісту необхідні не тільки фундаментальна економічна підготовка, професійні знання, розрахунково-аналітичні вміння й фізичні якості, скажімо, сила, витривалість, гнучкість, оскільки його робота вимагає значних фізичних і психічних витрат енергії, великої концентрації уваги, пам'яті, спостережливості [2].

Бакалавр з економіки й підприємництва повинен мати розвинені аналітичні здібності, широкий світогляд, емоційну стійкість, уміння працювати в умовах дефіциту інформації, ресурсів та часу, бути ініціативним та наполегливим, безперервно поповнювати свої знання [3].

Саме тому вищі навчальні заклади зобов'язані надавати якісні освітні послуги, щоб сформувати за час навчання у студентів необхідні для майбутньої трудової діяльності компетентності.

Кінцевим результатом освітнього процесу є здатність майбутніх випускників самостійно приймати рішення, адаптуватись до швидких змін у суспільстві та вирішувати проблеми в нестандартних ситуаціях, покладаючись на знання, добуті під час навчання [4].

О. Пометун зазначає, що ключова компетентність є об'єктивною категорією, що фіксує певний рівень знань, умінь, навичок, які можна застосовувати в будь-якій сфері діяльності. Кожна з таких компетентностей передбачає засвоєння студентом не окремих і не пов'язаних один з іншим елементів знань і вмінь, а оволодіння комплексною процедурою, в якій для кожного виділеного напрямку її набуття є відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер [5].

Основною проблемою формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців з економіки є розрізненість знань, які отримують студенти під час навчання. Це пояснюється тим, що викладач кожної окремої дисципліни не ставить собі за мету продемонструвати тісний системний зв'язок цієї конкретної дисципліни з іншими дисциплінами, що вже були вивчені студентами, а також з дисциплінами, що будуть вивчатися у наступних семестрах. Саме тому основним завданням викладача є формування у студента системного бачення економіки. Оскільки без фундаментальних системних знань такий фахівець не буде здатний приймати правильні професійні рішення.

Отже, фахова підготовка студента у вищому навчальному закладі повинна бути спрямована на фахівця з високим рівнем професіоналізму, що в майбутньому зможе професійно реалізуватися та буде здатний до подальшого професійного вдосконалення та розвитку.

Перелік посилань:

1. Чому диплом не допомагає знайти роботу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studway.com.ua/diplom-ne-dopomagaie/>
2. Вимоги освітнього стандарту до підготовки економістів-менеджерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.paragonstate.com/vnutrfrmove-planuvannya/47-vimogi-osvtnogostandardu-do-pdgotovki-ekonomstv-menedzherv.html>.
3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0336203-04>.
4. Власюк І. В. Професійно-термінологічна компетентність як складова професійної підготовки майбутніх економістів / І. В. Власюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2013. – Вип. 35. – С. 204-209.
5. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий підхід та українські перспективи ; [за ред. О. В. Овчарук]. – К., 2004. – 111 с.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

А.С. Колесніченко

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Специфікою впровадження комплексного підходу та сучасних методик підготовки спеціалістів і магістрів під впливом розширення системи транскордонних економічних зв'язків та їх інтенсифікації у руслі глобалізаційних і регіонально-інтеграційних процесів стає формування теоретичних знань та набуття практичного досвіду, навчання принципам й основам ефективного ведення бізнесу в Україні та країнах Європейського Союзу, стимулювання майбутніх фахівців до роботи зі складноструктурованими завданнями, розвиток здатності фахівців працювати в умовах високої конкуренції, невизначеного й слабкопрогнозованого середовища та дії жорстких правил регламентації діяльності суб'єктів господарювання в різних секторах континентального ринку [4, с. 19].

Наша країна, слідуючи тенденціям і трендам розвитку міжрегіональних та міжнародних систем і відносин, зокрема, у сфері науки та освіти, сприяє розширенню й розбудові науково-педагогічного підґрунтя у цьому напрямі. Так, у 2010 р. на базі факультету міжнародної економіки і менеджменту КНЕУ ім. В. Гетьмана створено кафедру європейської інтеграції. Місією кафедри виступає фундаментальна підготовка фахівців у галузі міжнародної економіки за кваліфікацією «Магістр з європейської інтеграції» до роботи в умовах функціонування конкурентних секторальних ринків Європи.

Серед сучасних досліджень, присвячених теоретичному осмисленню важливих аспектів викладання комплексу економічних дисциплін, аналізу тенденцій розвитку інституту вищої освіти в умовах глобалізації та інтеграції, необхідно виділити роботи відомих вітчизняних і зарубіжних вчених: С. І. Грицуленко, М. Ю. Олешкова, Н. Ю. Потапової-Сінько, Т. П. Смержанюк, В. М. Теслюк [1-4] та ін., проте з цієї проблематики залишаються питання, відкриті для подальшого вивчення.

Перед викладачем, який має встигнути за швидким потоком інформації і, не лише опанувати його, але й оперативного проаналізувати, обробити, структурувати та представити у найбільш концентрованому й зрозумілому для сприйняття слухачами вигляді, постає ряд нових завдань, складних за своєю суттю й вимагаючих розробки спеціального механізму реалізації. Ключовими з них виступають: ознайомлення з концепцією, основами теорії, методики і методології викладання навчальних дисциплін у системі вищої економічної освіти, які б комплексно забезпечували безперервне підвищення кваліфікації економіста, сприяли розвитку його інформаційної культури, критичного мислення [4]; формування й використання цілісної і логічно-послідовної системи знань про дидактику підготовки кадрів вищої кваліфікації; використання у навчальному процесі всієї палітри педагогічних технологій тощо.

Методологія викладання має дві складові: змістовну і формальну. До змістовної методології входить: вивчення законів, теорій, структури наукового знання, визначення критеріїв науковості та системи методів, які використовуються у дослідженні. Ця компонента функціонально є концептуальним підґрунтям побудови методологічного апарату. Виступаючи надструктурою по відношенню до змістовної, формальна методологія виражається в аналізі методів дослідження скрізь призму логічної архітектури і формалізованих підходів до створення теоретичного знання, вивчення його на істинність й аргументованість, тобто є логіко-аналітичним базисом (рис. 1).

Рисунок 1. Системний підхід до формування методології викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України

Таким чином, у результаті проведеного системного аналізу автор виділяє транскордонне співробітництво як один із ключових факторів формування методології викладання економічних дисциплін, розвиток якої вимагає комплексного міждисциплінарного підходу при підготовці фахівців економічних спеціальностей і формуванні їх професійних компетенцій.

Перелік посилань:

1. Гришуленко С. І. *Методика викладання економічних дисциплін [Текст] : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. І. Гришуленко, Н. Ю. Потапова-Сінько, К. М. Гарбера. – Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2012. – 224 с.*
2. Олешков М. Ю. *Педагогическая технология : проблема классификации и реализации [Текст] / М. Ю. Олешков // Профессионально-педагогические технологии в теории и практике обучения : сб. науч. трудов. – Екатеринбург : РГППУ. – 2005. – С. 5-19.*
3. Сморгжанюк Т. П. *Шляхи вдосконалення методики викладання економічних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах [Текст] / Т. П. Сморгжанюк // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. пр. – Херсон. – 2009. – № 1. – С. 190-197.*
4. Теслюк В. М. *Напрямки вдосконалення викладання економічних дисциплін [Текст] / В. М. Теслюк, А. В. Якимовська // Научные труды SWorld. – Вып. 2 (43). Т. 4. – Иваново : Научный мир. – 2016. – С. 15-20.*

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН: РОЛЬ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В.Г. Корчагіна, канд. екон. наук

Новокаховський гуманітарний інститут

ВНЗ «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Реформування вищої освіти України відбувається в умовах гармонізації європейських освітніх систем, що супроводжується тенденціями мобільності використання методик та організації навчального процесу підготовки фахівців за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Особливої уваги заслуговує напрям професійної підготовки в сфері обліку. Адаптація національної системи бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів потребує професіоналів, спроможних обґрунтовано приймати виважені управлінські рішення в умовах ризику. Облік як основа ведення бізнесу стає складовою підготовки майбутнього управлінського персоналу, здатного володіти філософією ринкового механізму, професійно оцінювати інформаційні потоки та визначати подальший ефективний розвиток системи в межах чинного правового поля. З цих позицій посилюється роль в навчальному процесі науково-дослідної роботи.

Спрямування наукової частини в межах професійної підготовки майбутніх фахівців направлено на формування компетентності різносторонньо розвиненої особистості, що зможе використовувати свій творчий потенціал на вирішення практичних задач в умовах динамічного зовнішнього середовища. Основними завданнями науково-дослідної компоненти є забезпечення розуміння студентами сутності, особливостей методологічних підходів до надання та розкриття облікової інформації, змісту та форм адаптації законодавства України з питань бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту до вимог Європейської спільноти; формування та відпрацювання навичок науково-дослідної роботи в інтегрованій системі обліку; формування здатності у студентів подальшого розвитку професійної компетентності, яка надасть їм можливість ефективно управляти над

швидкою інформаційною бізнес-економікою, враховуючи її потенційні можливості та постійне зростання ризику тощо [1, с. 148].

Не зменшуючи актуальності студентської науково-дослідної роботи, розвиток методології навчального процесу залежить від наукового пошуку вчених та практиків. Важливою складовою є визначення та пріоритетність дослідницького поля. Як правило, тематика наукових досліджень формується виходячи з профільної спеціалізації тієї чи іншої кафедри. І основні напрями наукових доробок мають внутрішньодисциплінарний характер. Спектр проблем, яким приділяється увага в працях науковців, сконцентрований в трьох напрямках: проблеми теорії обліку (як науки щодо теорії бухгалтерського обліку та теорії його організації, а також як навчальної дисципліни в аспектах викладання, набуття практичних навичок та самостійного вивчення), проблеми практики обліку (в частині методики оцінки об'єктів в інтегрованій системі обліку та практичних складових організації облікового процесу), проблеми формування звітності (щодо її структури та наповнення, узгодження даних різних видів обліку, формування звітних даних її відповідно до вимог міжнародних стандартів обліку та звітності, вплив факторів на їх достовірність тощо) [2, с. 273].

Інтеграція наукових знань торкнулась системи бухгалтерського обліку під впливом його синергетичного розвитку. Саме концентрація уваги на якості інформаційного забезпечення в першу чергу бізнес-процесів викликала потребу у проведенні міждисциплінарних досліджень в дотичних до обліку та економіки галузях – природничих, історичних, технічних, соціальних, правових та інших. Процес реформування системи обліку визначив основні наукові концепції його подальшого розвитку, серед яких концепції стратегічного (прогнозного), соціального (екологічного), креативного, актуарного, динамічного обліку, а також концепції інтегрованої та електронної системи обліку [3, с. 75-76]. Виокремлені концепції визначають пріоритетну тематику сучасних досліджень з огляду на існуючий науковий і практичний досвід як вітчизняних вчених, так і їх закордонних колег.

Доцільність міждисциплінарного підходу наукової діяльності дозволяє використовувати ширший потенціал методологічного апарату для дослідження складних систем, яким є і бухгалтерський облік як об'єкт досліджень. В цьому випадку проблематика розглядається в синтезі поглядів різних концепцій, методів, підходів, притаманних іншим наукам.

Безумовно, міждисциплінарні наукові праці доцільні при подальшому використанні їх результатів в навчальному процесі та практичній діяльності інституцій різних рівнів. При цьому не зменшується вагомість інших складових освітнього процесу – наповнення відповідними дисциплінами навчальних планів, використання сучасних методик викладання, відповідним наповненням практичної підготовки та самостійної роботи. Науково-дослідна компонента при цьому дає підґрунтя для формування критичного мислення та подальшого саморозвитку студента – майбутнього фахівця.

Перелік посилань:

1. Саюн А. О. Проблеми підготовки фахівців з обліку, аналізу та аудиту [Електронний ресурс] / А. О. Саюн // *Фінансовий простір*. – 2013. – №1 (9). – С. 147-150. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_2_11.
2. Корягін М. В. *Основи наукових досліджень : [навч. посіб.]* / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. – К. : Алерта, 2014. – 622 с.
3. Кузнецова С. А. *Перспектива бухгалтерського обліку: стратегічність, електронна комерція та соціальна спрямованість* [Електронний ресурс] / С. А. Кузнецова // *Європейський вектор економічного розвитку*. – 2014. – № 1 (16). – С. 73-83. – Режим доступу : <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnistvo14/evrvек11614/7257.pdf>.

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО НАСКРІЗНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ АГРОЕКОНОМІСТІВ

*А.В. Кучер, канд. пед. наук, чл.-кор. АЕНУ
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ*

Актуальність, доцільність і значущість проблеми вдосконалення системи організації навчання студентів агроекономічного профілю зумовлюється надзвичайно важливими завданнями, що стоять перед Україною, щодо приведення системи освіти у відповідність із сучасними вимогами, що спричинені цивілізаційними трансформаціями. Реалізація поставлених завдань потребує пошуку нових більш ефективних шляхів і принципів організації навчального процесу, які б забезпечували якісну підготовку фахівців агроекономічного профілю, одним із яких, на нашу думку, слід вважати впровадження принципу наскрізності у навчальний процес. Цілком очевидно, що дослідження з порушеної проблеми мають важливе як наукове, так і практичне значення, що полягає в можливості вдосконалення системи організації навчального процесу шляхом використання за-

пропонованих схем наскрізності під час викладання циклу професійно-орієнтованих дисциплін для майбутніх фахівців агроекономічного профілю.

Спираючись на розробки вчених (І. М. Бендера [1], В. І. Дуганець [2]), ми з урахуванням результатів попередніх наших досліджень [3] обґрунтували концепцію наскрізної системи професійної підготовки майбутніх фахівців агроекономічного профілю, в основу якої покладено ідею наскрізності, згідно з якою маломісткі й (або) середньомісткі індивідуальні роботи входять тематично у випускні кваліфікаційні роботи – дипломні роботи (проекти). В основу концепції організації наскрізної професійної підготовки студентів агроекономічного профілю прийнято такі принципи:

1) охоплення наскрізністю фахових дисциплін, у процесі вивчення яких відбувається формування професійної компетентності;

2) комплекс індивідуальних завдань є наскрізним творчим за характером завданням, інтегрованим в економічну систему агропідприємства;

3) максимальна індивідуалізація та контроль самостійності виконання індивідуальних завдань;

4) формування тематики й змісту курсових робіт (проектів) з професійно-орієнтованих дисциплін за логічною послідовністю й у тісному взаємозв'язку з тематикою магістерської дипломної роботи (проекту);

5) максимальне залучення студентів до науково-дослідної роботи, яка має органічно вписуватися в тематику дипломної роботи (проекту), а остання, у свою чергу, – в комплексну наукову тему відповідних кафедр;

6) максимальне включення елементів науково-дослідних робіт для виконання курсових робіт з дослідницькими підрозділами або й повністю науково-дослідного характеру;

7) обов'язкове включення до практичної підготовки студентів (виробнича й переддипломна практика) завдань, спрямованих на поглиблене вивчення виробничих процесів і збирання відповідної економічної інформації, пов'язаної з тематикою дипломної роботи (проекту);

8) використання комп'ютерних технологій і on-line інтерактивного навчання.

Головною метою та призначенням пропонованої концепції є формування компетентних конкурентоспроможних на ринку праці фахівців агроекономічного профілю на основі підвищення ефективності організації навчального процесу в закладах вищої освіти. Під час обґрунтування вказаної концепції ми враховували необхідність виходити із цілісної парадигми організації наскрізної професійної підготовки майбутніх фахівців, тому з позицій системного підходу вона є штучною (за походженням), соціальною (за субстанціональною ознакою), абстрактною (за змістом), складною (за складністю), відкритою (за характером взаємодії із зовнішнім середовищем), динамічною (за мінливістю) системою, що представляє собою цілісність взаємопов'язаних між собою компонентів, яка спрямована на формування та розвиток професійної компетентності студентів агроекономічного профілю.

Таким чином, сутність наскрізності полягає у виконанні максимальної кількості робіт за тематикою майбутньої дипломної роботи (проекту), розроблення якої є завершальним етапом формування професійної компетентності фахівця в рамках університетської освіти. За такої системи організації навчального процесу робота студента матиме реальний цілеспрямований характер, побудований на темі дипломної роботи (проекту), яка, як правило, погоджена з виробництвом (виконується на запит конкретного агропромислового формування) і відповідає науково-дослідній тематичі кафедри, за якою закріплений дипломник. Вважаємо, що наскрізна підготовка фахівців агроекономічного профілю має розпочинатися з того часу, коли студенти починають вивчати цикл професійно-орієнтованих дисциплін. Це зазвичай другий або третій курс навчання в університеті. Саме в цей період потрібно визначитися із тематикою майбутніх дипломних робіт (проектів) і науковими керівниками студентів. Такий підхід забезпечить органічний взаємозв'язок тематики курсових робіт (проектів) із дипломною тематикою та дозволить визначити ті аспекти, на які слід звернути особливу увагу під час проходження виробничої практики на агропідприємствах.

Перелік посилань:

1. Бендера І. М. *Теорія і методика організації самостійної роботи майбутніх фахівців з механізації сільського господарства у вищих навчальних закладах* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. М. Бендера. – К., 2009. – 38 с.

2. Дуганець В. І. *Програмування наскрізної практичної підготовки молодших спеціалістів зі спеціальності «Механізації сільського господарства»* / В. І. Дуганець // *Вища школа*. – 2010. – № 3-4. – С. 59-67.

3. Кучер А. В. *Дидактические основы формирования профессиональной компетентности экономиста в условиях кредитно-трансферной системы организации учебного процесса* / А. В. Кучер // *Бюл. науч. работ. Вып. 36*. – Изд-во БелГСХА. – 2013. – С. 270-275.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Л.В. Лебедева, канд. екон. наук

Київський національний торговельно-економічний університет

А.С. Митрофанова, канд. екон. наук

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

На сьогоднішній день, із утвердженням постіндустріальної економіки та відповідних їй виробничих відносин, гостро постає питання підготовки висококваліфікованих фахівців, що будуть забезпечувати її зростання. Разом з тим, процес переходу до постіндустріальної економіки країн, що розвиваються є досить суперечливим. Суперечності як переходу, так і формування нового економічного ладу, особливо їх прояв у сфері освіти, є мало дослідженими у наукових колах, саме тому дана тематика є актуальною.

Основні суперечності між загальнокультурним призначенням вищої освіти, як інституту передачі знань та формування всебічно розвинутої, критично мислячої особистості, та її комерціалізацією полягають у наступному:

– проблема загальнодоступності знань, адже вища освіта, як основа становлення розвитку постіндустріального суспільства та загальнопоширена вимога сучасного ринку праці не є безкоштовною (для половини студентів), що призводить до дискримінації у працевлаштуванні, і як результат – до поглиблення диференціації доходів населення та майнового розшарування. Адже, в Україні на сьогодні 50,5 % студентів навчаються за рахунок державного та місцевих бюджетів, і майже 49 % – за рахунок фізичних осіб [1; 2, с. 11]. Контрактна оплата навчання та незадовільне економічне становище в Україні (за опитуванням, 60 % студентів описали матеріальне становище своєї родини як досить складне) призводить до того, що 37 % всіх студентів працюють одночасно з навчанням, причому 67 % з них – не за отримуваною спеціальністю [3], що відволікає їх від навчання і не надає навичок за обраною професією;

– проблема збереження якості освіти. В умовах платності навчання деякі ВНЗ не дотримуються ліцензійних умов ведення освітньої діяльності, що впливає на якість освіти;

– порушення взаємозв'язку науки, освіти й виробництва, що має своїм найхарактернішим проявом диспропорції на ринку праці. Не дивлячись на об'єктивні потреби підприємств, за 2000-2014 рр. кількість учнів професійно-технічних навчальних закладів на кожні десять тисяч населення знизилась майже на 32 % [1]. Кількість професійно-технічних навчальних закладів протягом 1990-2013 років невинно знижується, а базисні темпи зростання підготовлених ними кваліфікованих робітників, кількість яких складає лише 60 % від кількості 1990 р., залишаються від'ємними [4]. Адже, в Україні готують найпопулярніші професії (економісти, юристи), тоді як економіці потрібні прості робітничі спеціальності з одного боку та високодосвідчені професіонали з іншого, що породжує безробіття та невідповідність між отриманою спеціальністю і фактичним місцем роботи;

– проблема знецінення вищої освіти, зниження її якості. В умовах не відрахування студентів, адже це є джерело доходів, за низьку успішність з ВНЗ знижується мотивація їх до навчання, падає престижність вищої освіти загалом, що породжує додаткові стимули до «відпливу умів» закордон;

– неоднозначність реформ у системі вищої освіти, адже скорочення фундаментальних дисциплін та підвищення частки профільних є дискусійним.

З огляду на вищезазначені проблеми авторами пропонуються рекомендації щодо вдосконалення державної політики в сфері вищої освіти, а саме: посилення загальнотеоретичної, методологічної та міжгалузевої підготовки фахівців (передусім, це стосується необхідності реалізації принципів випередження змісту вищої освіти відносно вимог виробництва та випередження загальнотеоретичної підготовки відносно прикладної підготовки); забезпечення збереження досягнень та традицій національної вищої школи; посилення взаємозв'язку фундаментальної науки з прикладною, а прикладної науки – з виробництвом; забезпечення гідного фінансування оплати праці викладачів та фінансування стипендій; визначення ліцензійних обсягів та державного замовлення відповідно до потреб підприємств та темпів зростання безробіття; перерозподіл обсягів контрактного навчання та державного замовлення на користь збільшення останнього; розробка програм субсидування освіти для сімей, які цього потребують; посилення вимог до профільності ВНЗ; збільшення фінансування державних ВНЗ; широка інформаційна кампанія з популяризації професійно-технічної освіти; посилення профорієнтаційної роботи серед молоді. Саме ці питання, на наш погляд, потребують подальшого дослідження та розробки механізму їх вирішення.

Перелік посилань:

1. Національні рахунки освіти України у 2014 році : статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 89 с.
2. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2015/16 навчального року : статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 171 с.
3. Соціально-економічний портрет студентів : результати опитування [Електронний ресурс] / Тетяна Жерьобкіна, Марія Куделя, Ігор Самохін та ін. – Режим доступу : <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/sotsialno-ekonomichniy-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannya>.
4. Професійно-технічні навчальні заклади [Електронний ресурс] / Офіційний Web-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЛОГІСТИКИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНО-СОЦІАЛЬНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

*І.М. Майорова, д-р екон. наук, професор
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь*

Підготовка фахівців з логістики за довгостроковими програмами (бакалавр, магістр) здійснюється в університетах країн ЄС, США, Канади, Японії та ін. В Україні підготовка фахівців з логістики почалася з 2002 року [1].

Бізнес у наш час представляє собою надзвичайно динамічне і мінливе ринкове середовище, яке ставить складні завдання перед керівниками підприємств. Досвід передових країн світу свідчить, що ефективність економіки лише на третину обумовлена капітальними вкладеннями в обладнання та нові технології. Усе інше залежить від інтелектуального капіталу, зокрема, від кваліфікації менеджерів, рівня їх компетентності, уміння передбачувати та оцінювати ринкову кон'юнктуру, вчасно приймати управлінські рішення та забезпечувати їх практичну реалізацію.

Останнім часом провідні українські підприємства різних галузей економіки почали створювати в своїй структурі підрозділи логістики. Використання логістичних концепцій і систем дозволяє оптимізувати ресурси підприємства (матеріальні, інформаційні, фінансові, трудові), пов'язані з управлінням матеріальними та супроводжуваними потоками. З іншого боку, принципи і методи логістики направлені на отримання оптимальних рішень, зокрема на мінімізацію повних логістичних витрат, тобто, витрат пов'язаних з управлінням матеріальними потоками, витрат на транспортування, складування, управління замовленнями, закупками, організацію виробництва, збут і запаси, упакування, вантажопереробку, зменшення логістичних ризиків.

Як свідчить світовий досвід, завдячуючи логістиці підприємства забезпечують високу конкурентоспроможність своєї продукції за рахунок оптимізації витрат, пов'язаних з виробництвом та реалізацією товарів. Адже цінність логістичного підходу полягає в тому, що він дозволяє реалізувати технологічні та економічні інтереси усіх учасників, що утворюють єдиний ланцюг руху товарів «постачальник – посередник – виробник – посередник – споживач» на принципах системності та оптимальності.

На сьогодні є гостра необхідність у налагодженні підготовки магістрів з логістики, що зможуть працювати у різних галузях економіки та зможуть забезпечувати поєднання основних функцій логістики (постачання, виробництво, збут, транспортування, вантажопереробка, упакування, управління запасами, складування) в єдиний бізнес-процес, проектувати й управляти наскрізними матеріальними та супроводжуваними інформаційними, фінансовими і сервісними потоками з метою мінімізації загальних витрат та отримання синергічного ефекту.

Магістри готуються для виконання функцій та вирішення завдань на підприємствах та в організаціях, які здійснюють економічну та науково-технічну діяльність у відповідності з державними класифікаторами України ДК 009-96 і ДК 003-95: для виробничої, інженерної, наукової, педагогічної та організаційної діяльності на адміністративних та керівних посадах. Фахівці можуть займати штатні посади начальника диспетчерської (виробничо-диспетчерської) служби, директора з матеріально-технічного забезпечення, завідувача складу, начальника складського господарства, начальника відділу постачання, головного адміністратора, директора малого підприємства, менеджера з логістики, менеджера з постачання, менеджера зі збуту [2].

Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра передбачає засвоєння студентами основних знань та вмінь з визначення перспективних цілей і завдань логістичного менеджменту, узгодження логістичної, маркетингової і виробничої стратегій, реалізації загальних функцій оптимального управління матеріальними та супроводжуваними потоками шляхом здійснення переважно ев-

ристичних та адміністраторських і частково операторських процедур праці, прийняття стратегічних і тактичних рішень у межах своєї компетенції, координації діяльності функціональних підрозділів підприємства, установи, організації щодо наскрізного управління матеріальними та супроводжуваними потоками, організації взаємодії підприємств, узгодженні інтересів постачальників, торгових, транспортних та інших логістичних посередників щодо забезпечення руху товарних потоків, ліквідації конфліктів, що виникають, тактичному з елементами стратегії управління первинними підрозділами – лінійними (основна діяльність) або функціональними (комерційний, транспортний, постачання та збуту, зберігання, складування, інформаційного забезпечення), а також самостійними організаціями на усіх стадіях проходження матеріальних та супроводжуваних потоків з метою мінімізації загальних витрат або підвищення якості обслуговування споживачів продукції чи послуг, керівництві підлеглими, компетенція яких не вища за молодших спеціалістів і бакалаврів, впровадженні інновацій та науково-технічних розробок для забезпечення логістичної діяльності [2].

Перелік посилань:

1. Слайди Національного транспортного університету підготовки фахівців з логістики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vstup.ntu.edu.ua/present/logist.pdf>

2. Обґрунтування необхідності ліцензування освітньої послуги Національного аерокосмічного університету ім. М.С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» з підготовки фахівців зі спеціальності 8.050208 «Логістика» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» за напрямом підготовки 0502 «Менеджмент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bibl.com.ua/ekonomika/21798/index.html>

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ

А.В. Панченко, канд. екон. наук, доцент

Я.Т. Гереза

О.О. Ряскова

Національний університет «Львівська політехніка»

Здобуття професії в сучасному світі є дуже важливим. Це є доволі складним етапом в житті кожної людини, проте саме здобута професія допомагає нам реалізовувати себе в майбутньому. Навчання є не легким для сучасної молоді, не кажучи про людей з обмеженими можливостями, адже їхній шлях до професійної реалізації ускладнюється не лише вадами здоров'я, але й проблемами соціальною та психологічною адаптацією.

У 2016 році в Україні кількість інвалідів склала 2,57 млн. чол., що складає майже 5,5 % від загальної кількості населення країни [1]. Таким чином пріоритетним постає питанням здобуття освіти та подальше формування особистості людей з особливими потребами.

6 березня 2010 року Верховною Радою був ухвалений Закон України «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї». Ця Конвенція передбачає, що держави-учасниці зобов'язуються забезпечувати реалізацію всіх прав людини й основоположних свобод та відповідно забезпечити особам із особливими потребами нарівні з іншими ефективний доступ до освіти через розвиток форм інклюзивної освіти [2].

Таким чином навчальні заклади зобов'язуються: вживати всіх належних заходів для запобігання проявів дискримінації щодо студентів з особливими потребами, а також сприяти впровадженню нових технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних, засобів, що полегшують мобільність, допоміжного обладнання та інше. Проте, на сьогоднішній день, інклюзивна освіта в українських навчальних закладах далека від ідеалу. Відсутність спеціально облаштованих аудиторій в необхідній кількості та гуртожитків, спеціально підготовлених кваліфікованих викладачів, відсутність спеціально розроблених програм та методик щодо довузовської підготовки, комунікаційні і архітектурні перешкоди, що заважають вільному пересуванню студентів з обмеженими можливостями та інше; все це вказує на недосконалість системи інклюзивної освіти в вищих навчальних закладах країни.

Яскравим прикладом для наслідування серед європейських країн є Італія. Станом на сьогоднішній день в країні понад 90 % людей з обмеженими можливостями отримують освіту в закладах загального типу. В освітніх департаментах країни функціонують консультативні служби, до складу яких входять різнопрофільні фахівці, адміністратори навчальних закладів, працівники управління освіти, представники громадських організацій, за необхідності долучаються спеціалісти служб охорони здоров'я. Співробітники цих служб організують інклюзивне навчання, діагностуючи студентів і визначаючи їхні потреби, надають консультативну та навчально-методичну допомогу педагогам і адміністрації начальних закладів [3].

Отже, головними проблемами у розвитку інклюзивної освіти в Україні, окрім низького рівня фінансування, є відсутність на законодавчій базі чітко сформованих вимог, для ефективного навчання людей з обмеженими можливостями.

Для вдосконалення системи інклюзивної освіти в країні необхідно залучувати кошти в першу чергу від держави, та заохочення інвестицій від приватних осіб, і чітке регулювання законодавчої бази та контроль, щодо дотримання цих вимог навчальними закладами.

Перелік посилань:

1. Запит щодо кількості інвалідів в Україні [Електронний ресурс] : [Веб-сайт] – Електронні дані. – Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». – Режим доступу : dostup.pravda.com.ua.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ: Верховна Рада України 1994-2017. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : ЄБА, 1999-2017 Всеукраїнський фонд «Крок за Кроком». – Режим доступу : <http://www.ussf.kiev.ua>.

JEAN-JACQUES ROUSSEAU: PHILOSOPHY SHAPES EDUCATION SYSTEM

*T. Paslavskiy, Director of International Relations
Providence Group, Toronto (Canada)*

Introduction

Jean-Jacques Rousseau – a renowned philosopher, who in addition was also a celebrated composer of music creating several operas, but most notably he is recognized in the contemporary world for influencing and contributing to educational systems in many countries. The issue which will be discussed in this paper is still relevant to the world's educational system. The intent of this work is to observe, evaluate and analyze the teaching/learning process in Jean-Jacques Rousseau's philosophy. His philosophy will be examined and some reflections will be exposed. Rousseau and his published works triggered controversy among educators, philosophers, theologians, writers and musicians for nearly 300 years, finding numerous supportive followers and as well as critical opponents. Therefore, this work contains its own unique angle and individual perspective that will be revealed in the following pages.

Jean-Jacques Rousseau, was one of the finest and delicate individuals of the last millennium that challenged many with his writings, in particular *Emile, or On Education* and *Contract Social, or Principles of Political Right*. In fact both of these books brought to Rousseau a broad popularity of the mysterious philosopher and elevated him to a position of educational reformer. During the French revolution, Rousseau's former work inspired the national education system which was introduced in France.¹ Needless to say, all philosophers possess a notion of enigma. Although, *Emile* has been treated as a pedagogical manual and *Contract Social* as a political handbook in the narrowest sense of the words, whereas in fact both are philosophical works.² One more philosopher, so what? Yet there are some magnificent and brilliant thoughts that came to us through these works of Rousseau, which still impact free thinkers and educational methods. After carefully examining his philosophy one comes to conclusion, how it shaped his approach to education and how critical is to develop a proper philosophical view to everyone today who is involved in education.

Philosophy

What are the factors that formed and developed Rousseau's philosophy? Obviously, personal experience is the key catalyst to his view. Therefore, it is significant to review Rousseau's autobiography in order to understand his philosophy. Born in Geneva in 1712 in a well-off family, the son of watchmaker, his mother died nine days later after his birthday. Living with his father who was a strict parent, did not bring a lot of enjoyment. Jean-Jacques's aunt was helping his father to raise him. She was kind, but refused to let him play in the street with the other children. A sequence of tragedies came into the life of the young truth-seeker, and he was shuttled through several homes.³ He never felt that he had a safe home, which was so necessary for that period of development. After 1728, Rousseau was searching for security and stability. However, all his attempts seemed to fail and brought him nothing, but discouragement and disappointment. Finally he found a fortune while having a close, and later on sexually intimate, relationship with an older women, who was about 14 years older, and who took care of him from 1728 to 1741.⁴

¹ Jean Bloch, *Rousseauism and Education in Eighteenth-century France*, Oxford, Voltaire Foundation, 1995.

² Madeleine B. Ellis, *Rousseau's Socratic Aemilian Myths* (Columbus: Ohio Unieversity Press, 1977), 389.

³ William Crain, *Theories of Development: Concepts and Applications* (New Jersey: Prentice Hall, 1980), 8.

⁴ Robert R. Rusk, *Doctrines of the Great Educators* (Norfolk, England: The Macmillian Press, 1979), 100-101.

In 1745 he started to live in a civil union with Marie-Thérèse Levasseur. She was the only legal heir to Rousseau's manuscripts and all royalties after his death in 1778. His wife gave birth to five children, but Rousseau placed them all in a state foundling home.⁵ In 1749 he began his writing career. In these middle years of his life the philosophical idealism and liberalism on the other edge began to come up on surface.

Rousseau re-introduced to the world Socrates' natural philosophy with a fresh essence. All his philosophy based on the understanding that people came into the world as good creatures. However, society is evil, and therefore children need to be protected from corrupted society. Being a naturalist he stressed the role of feelings in the act of knowledge. For man in order to understand nature, it is necessary to be emotionally involved in it. Rousseau had an idealistic-romanistic rule: «all things are good in a state of nature».⁶ Nature is of the highest value and appreciation to his structural ideology. Therefore, one can suggest that Rousseau viewed himself and the teacher as guardian, who is called to protect good children from the evil influence of society. Only Emile can imply such a characterization for him. Nevertheless, the real and the true theme of the treatise can be identified in his own words: «It is a question of a new system of education whose plan I submit to the inspection of sages, and not a method for fathers and mothers, which never even entered my mind. If sometimes, in common enough imagery, I seem to address them, it is to make myself better understood...»⁷ This book gave the world a completely different approach to education system. The only education a man can seek is his own. That is the main lesson in Emile.⁸

View of the Teacher

In Rousseau's understanding the teacher is facilitator that is not directly involved in a teaching process. The teacher is the one who prepares the student for education. However, the teacher can be viewed as environmental force which helps to create appropriate conditions for learning. The responsibility of the teacher is to guard the student from the influence of corrupt society. Also, the teacher must possess the ability to recognize various stages of child development and provide tasks accordingly. Developing a suitable curriculum by the teacher becomes a challenge, as it requires great effort and proficiency to create good lessons in natural environment in order for the student to learn efficiently from natural observation.

The teacher needs to have some reservation when correcting the learner, not too often, but rather the learner should correct him/herself. The teacher should give nature time to work and mold the student.

The Learner

The learner essentially is good and has all the potential to remain good or even become better. The response of a student to a teacher should be based on his/her own observation. Great attention should be paid to physical condition of a student. «A feeble body makes a feeble mind. All wickedness comes from weakness.»⁹

One aspect of positive education of a child is a constant training of the senses, which is experience. Therefore, a learner's first teacher is their feet, hands, eyes, ears, etc.. Activities and first-hand experience is the best teacher for pupils. The ability to reason on its own is the key point in a learner's response to a task. This is the way that nature provides a relationship with a student. In fact this is the most proper way to find the solution to any task. Ultimately, the student is learning through experiencing the consequences. Nature is the best teacher.¹⁰

Subject Matter

According to Rousseau there are five stages of development: infancy, childhood, boyhood, adolescence, and youth. The first book or text can be introduced during the boyhood. In the period of adolescence awareness of sex and its subject need to be addressed. Rousseau wants to keep a child away from books until adolescence period. In doing so he thought that this can provide resistance to the evil forces in society.¹¹

Teaching/learning Process

Entrust a child to a natural environment and be sure that a proper education will take place. Although, Rousseau saw five stages of development, sensation is the basis for our knowledge. Taste guides the course of human life.¹²

⁵ William Crain, 9.

⁶ Keneth O. Gangel and Warren S. Benson, *Christian Education: Its History and Philosophy* (Chicago: Moody Press, 1983), 193.

⁷ Madeleine Ellis, 389-390.

⁸ Ibid., 392.

⁹ Rusk, 119.

¹⁰ Ibid., 121.

¹¹ Gangel and Benson, 195.

¹² Ellis, 399.

Conclusion

This paper discussed in a few words the philosophy of Rousseau. His theory of the teaching/learning process has been briefly examined and analyzed. His philosophy surely impacted the educational system and the world of free thinkers. Educational administrators and individual educators who are thinking of implementing any reforms, must closely study the relation between the philosophy and its impact on education and in particular on teaching/learning methods.

НООСФЕРНА ОСВІТА – БІОАДЕКВАТНА МЕТОДИКА В ОСВІТІ ТА ВИХОВАННІ

М.Ф. Плотнікова, канд. екон. наук, доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Ноосфера – це етап розвитку біосфери, на якому людина, свідомо використовуючи свої знання, буде підтримувати існування біосфери та сприяти її розвитку. Як будь-яка система, вчення про Ноосферу формувалася спочатку фрагментарно (що відображено в працях В. Вернадського, М. Руденка, Е. Мулдашева, Н. Маслової та ін.). В.І. Вернадський систематизував та доповнив її вже як цілісну структуру. Ноосфера – це етап розвитку біосфери, на якому людина, свідомо використовуючи свої знання, буде підтримувати існування біосфери та сприяти її розвитку. Ноосферна освіта – це освіта, яка вивчає процеси в просторі як взаємопов'язані, і з врахуванням свідомої творчої і позитивної поведінки людини, як невід'ємної складової Простору (Світу). Ноосферна освіта передбачає, що весь Простір та все, що в ньому знаходиться, є живим. Всі складові Простору є рівними в правах у Творця. Тому взаємовідносини «дитина – дорослий», «учень – вчитель» повинні формуватися на почуттях рівності, що є присутніми на підсвідомому рівні. Якщо виходити з того, що учень просто ще не має певної інформації, яку йому надає вчитель, тоді, сформовані на почутті рівності відносини, будуть створювати додаткове відчуття довіри, інформація сприйматиметься з відкритим серцем й відкритою душею. Це відіграє вирішальну роль у сприйнятті такої інформації. Кількість засвоєної інформації є незрівнянно вищою, ніж в ситуації, коли «учень не знає нічого, а вчитель – знає все». В останньому випадку учень (дитина) підсвідомо протидіє такому неусвідомленому його приниженню за рахунок нерівності з вчителем.

За нашим тлумаченням, ноосферна освіта – це біоадекватна методика, яка дозволяє підвищити обсяг інформації, що сприймається вдвічі краще за рахунок гармонізації діяльності двох куль головного мозку та зменшення навантаження на організм людини. Ноосферна освіта (біоадекватна методика) є в інтересів науковців та поширена практиці діяльності Харківської школи педагогіки, де нею проводиться навчання у 18 школах міста (викладання за цією методикою схвалене рішенням Міністерства освіти та науки України). Пошук сучасних освітніх технологій щодо активізації ролі Людини в суспільстві та всебічного її становлення активізує потенціал біоадекватних методик в освіті та вихованні – ноосферної освіти, що позитивно зарекомендувала себе на рівні середніх та вищих навчальних закладів і може бути використана з метою ресоціалізації та адаптації молоді, що знаходиться в конфлікті з законом з метою запобігання рецидивам.

В ноосферній освіті знайшли відображення новітні відкриття науки про людину: в філософії – Теорія Генетичної Єдності Світу, Періодична Система Загальних Законів Світу, в нейропсихології відкриті та описані «контури головного мозку», в генетиці відкритий та описаний хвильовий генетичний код людини, в фізиці відкрита й обґрунтована структурна морфогенетичність полів й голографічність світу, в медицині (нейрофізіологія) відкрита голографічність мозку, в лінгвістиці відкриті основи лінгвістичної генетики (зв'язок між генетикою утворення білкових систем організму та генетикою мовнорозумової діяльності). Цілі ноосферної освіти: здоров'єзбереження та здоров'єрозвиток особистості в процесі навчання, ефективне засвоєння інформації та вміння застосовувати її в житті, формування екологічного світогляду. Проведення уроків по РЕАЛ – методиці, коли навчальна інформація сприймається легко, так як включається природний механізм, оптимальний для засвоєння нових знань «зона комфортного мислення». Реалізація цілей відбувається через механізм психолого-педагогічний метод відслідковування емоцій та проблем. Результатом впровадження методики є розвиток творчості, креативного мислення та інноваційності індивідів. Відбувається гармонізація особистості, фізіологічне зміцнення її здоров'я, скорочується час засвоєння навчального матеріалу. Створюються умови щодо розвитку творчості та індивідуальність кожної особистості, підвищується результативність праці, освіти та вихованні на 50-75 %. Незвичний характер занять підвищує мотивацію до навчальної та освітньої діяльності.

Результатами вказаного підходу у розвитку сільських територій через реалізацію концепції «Родова садиба» стане: 1) призупинення процесу «вимирання сіл»; 2) розширення виробництва плодово-ягідної, овочевої, тваринницької та інших видів екологічно чистої продукції; 3) культивування грибівництва; 4) розширення бази для створення кооперативів із заготівлі та переробки сільгосппродукції; 5) розвиток сфери обслуговування, медицини, освіти у нових поселеннях, а також промислів та ремесел; 6) розвиток сільської будівельної індустрії, орієнтованої на задоволення місцевих потреб; 7) пріоритетне застосування господарями родових садіб технологій органічного землеробства та безвідходної життєдіяльності; 8) значне поліпшення екологічної ситуації в сільській місцевості та розвантаження соціальної та виробничої інфраструктури міст, де розміщені об'єкти виконання покарань; 9) підвищення рівня зайнятості та самозайнятості серед підоблкових; 10) зменшення демографічного напруження та рівня злочинності в містах і промислових центрах; 11) підвищення ролі, цінності та орієнтація на соціальний спосіб життя; 12) підвищення ефективності групової психокорекційної роботи серед засуджених.

Перелік посилань:

1. Plotnikova M. *Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development* / M. Plotnikova // *Regional Formation and Development Studies*. – 2015. – № 3. – P. 134-144.
2. Plotnikova M. *Innovative character of rural territories social potential realization* // *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. – 2014. – № 36. – № 4. – P. 956-958.

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Г.А. Полякова, канд. пед. наук, доцент

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Проблема якості викладання навчальних дисциплін тісно пов'язана із загальними питаннями забезпечення якості вищої освіти, зокрема якістю цілей, якістю умов, якістю процесів та якістю результатів.

Викладання і учіння є нерозривними складовими навчального процесу. На основі словникового поняття «викладання» [1, с. 52] визначимо «викладання у вищому навчальному закладі» як діяльність викладача в навчальному процесі, що полягає у постановці перед студентами пізнавальних цілей і відповідних завдань; організації навчально-пізнавальної та науково-дослідної діяльності з пошуку, засвоєння, застосування та створення нових знань, у забезпеченні умов для формування актуальних навичок, загальних та професійних компетентностей, у визначенні рівня їх сформованості.

Викладання навчальних дисциплін здійснюється в умовах відкритого освітнього середовища, що впливає на його якість. До зовнішніх факторів впливу на якість викладання навчальних дисциплін належать: зовнішні інституційні вимоги, потреби ринку праці різного рівня (європейського, вітчизняного, регіонального), конкуренція вищих навчальних закладів в освітньому просторі, зовнішнє рейтингове оцінювання результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів. До внутрішніх факторів – якість контингенту студентів, якість викладацького складу, якість умов та ресурсів, якість управління вищим навчальним закладом.

Враховуючи фактори впливу та вимоги до якості вищої освіти, основними напрямками забезпечення сучасного рівня якості викладання навчальних дисциплін у вищому навчальному закладі є такі.

1. Дотримання вимог національних та європейських стандартів якості вищої освіти. Для реалізації цього напрямку необхідним є формування у вищому навчальному закладі системи внутрішнього забезпечення якості, побудованої з урахуванням вимог *Standards and Guidelines for Quality Assurance in European Higher Education Area (ESG)* [2] (зокрема в частині «студентоцентроване навчання, викладання й оцінювання») та орієнтованої на виконання Стандартів вищої освіти, Ліцензійних умови провадження освітньої діяльності закладів освіти, методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм та інших документів, що регулюють освітню діяльність вищих навчальних закладів.

2. Задоволення ринку праці у підготовці фахівців та практикоорієнтованість навчального процесу. Шляхами реалізації цього напрямку є: проведення моніторингу вимог ринку праці щодо якості підготовки майбутніх фахівців, переліку та рівня сформованості їх особистісно-професійних якостей; створення та підтримка на базі вищого навчального закладу стартап-центрів, розроблення практикоорієнтованих та актуальних освітніх програм, навчальних завдань, завдань для самостійної роботи студентів; залучення роботодавців до участі у навчальному процесі; використання організаційних форм, методів технологій навчання, спрямованих на формування актуальних навичок і компетентностей.

3. Задоволення освітніх потреб студентів. Оскільки студент є головним суб'єктом освітнього процесу, споживачем освітніх послуг, то у вищому навчальному закладі мають постійно здійснюватись дослідження освітніх потреб студентів; моніторинг рівня задоволеності якістю освітнього процесу, залучення студентів до обговорення освітніх та навчальних програм; вільний вибір навчальних дисциплін; зручність умов навчання (режим, можливість поєднувати навчання і роботу, матеріально-технічне, методичне, програмне забезпечення, доступ до навчальних інформаційних ресурсів); академічна підтримка студентів (надання зворотного зв'язку про результати навчання, консультативне забезпечення, прояв поваги у взаємодії «викладач-студент»).

4. Якість викладацького складу. Як зазначено у ESG, «роль викладача є вирішальною у створенні високоякісного досвіду студентів та уможливленні набуття знань, компетентностей, навичок» [2, с. 13]. Важливими заходами у цьому напрямі є: визначення та висвітлення вимог до науково-педагогічних працівників, критеріїв якості педагогічної діяльності викладачів з урахування специфіки вищого навчального закладу (рівня, профілю, рейтингу, організаційної культури); створення умов у вищому навчальному закладі для постійного професійного самовдосконалення і розвитку педагогічної майстерності викладачів; стажування викладачів у сучасних компаніях, на виробництвах, у бізнес-структурах; проведення прозорого рейтингу та моніторингу якості педагогічної діяльності викладачів.

5. Академічна мобільності викладачів та студентів, що дозволяє розширювати освітній простір, збагачувати навчальний процес. Це можливо за рахунок участі педагогічного та студентського колективів вищого навчального закладу у проектах Erasmus+, Horizon 2020, національних та міжнародних гранатах.

6. Педагогічне управління навчальним процесом, основу кого складають: цілепокладання, орієнтоване на формування компетентностей; оновлення змісту освітніх програм підготовки та програм навчальних дисциплін; мотивація учасників навчального процесу, організація викладання та учіння; моніторинг та самооцінка результатів навчання на всіх рівнях організаційної структури вищого навчального закладу.

Реалізація зазначених напрямів сприятиме забезпеченню викладання навчальних дисциплін на рівні сучасних вимог до якості вищої освіти.

Перелік посилань:

1. Гончаренко С. *Український педагогічний словник* / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
2. Стандарти і рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К. : ТОВ «Поліграф плюс», 2015. – 32 с.

RIGHT EDUCATION: A GATEWAY TO BRIGHT FUTURE

*Sanjay Bahl, PhD, Director-Principal
Sri Sai Institute of Management, Manawala, Amritsar (India)
Shamily Jaggi
Lovely Professional University, Jalandhar (India)*

Introduction

India is known as the largest democracy in the world having rich tradition, cultural heritage and the third largest higher education system only after China and USA [1]. The word education comes from the word 'educere' which means to bring about what is already in. As Swami Vivekananda said, «Education is the manifestation of perfection, already present in man» means to detect talent proactively. Education helps every country in its existence and economic development.

The history of imparting education in India can be traced to Vedic period and formal technical education system gained momentum in 20th century with the set up of Constitution of Technical Education Committee of the Central University Board of Education (CABE) in 1943 and formation of All India Council of Technical Education (AICTE) in 1945 to meet future technological global challenges. Then slowly and steadily time changed, many schools, colleges, universities etc. came into existence. The purpose of schools, colleges, universities was to guide the child's discovery of himself, identify and nurture his potential to the fullest. Indian education system is divided into many stages like Pre-Primary (Children of 3-5 years of age), Primary (I-V Class), Middle (VI-VIII Class), Secondary (IX-X Class), Higher Secondary (XI-XII Class), Undergraduate (course specialization vary according to the subject pursued by the student) and Post Graduate (Done after graduation to enhance upon his qualifications) [2].

The Indian scenario has seen a dynamic change with the introduction of LPG i.e. Liberalization, Privatization and Globalization. The rapid development in the fields of scientific, industrial, technological development, particularly in computer engineering and information science has been faster than anywhere else in the world and they have earned India, world recognition as an emerging global power known for its technically skilled manpower. This led to the entry of many MNC firms into the Indian markets thereby increasing the employment opportunities at all levels. The problem of educated unemployment is peculiar to India. Till today our education system presumes that acquiring technical knowledge and certification are the prerequisites for an ideal candidate for well-paying jobs in the multinational corporations, but this is not true any longer. Every year thousands and thousands of graduates pass out of schools and colleges and we are now saturated by producing Doctors, Engineers and MBAs. Our educational system has its own irreparable defects and its contribution to the unemployment is an open truth. Our education does not prepare the youth for the challenges today. There is an unquestionable paradigm shift in the demands of the corporate world. This, indeed, is a paradoxical situation. According to a report in DNA «India is going to experience a paradox of nearly 90 million people joining the workforce but most of them will lack requisite skills and the mindset for productive employment» [3].

The Indian Education system has been the target of many allegations from students, parents and teachers. Students think they are overburdened, teachers think they are not paid enough and parents want their children to get 99.99 percent marks. Where does the buck stop? Good education system is an essential base for a developing nation like India. Hence, there is a need to reassess our education system and making it compatible with the global dynamism.

Rationale for the Study: Based on above, the need of the research was felt to analyze and find the problems in Indian Education system due to which today's youth are facing problems in building up their career and getting a good job opportunities. This research is an attempt to understand the system and identify the existing gaps in education system.

Objective: To reassess Indian education system and identify challenges faced.

Research Design:

Research type: Descriptive and Analytical Research.

Sampling Technique: Convenience Sampling.

Sample Size: 100 Respondents.

Data source: Primary and Secondary Sources.

(a) Sources of Primary Data: Questionnaires and personal interactions.

(b) Source of Secondary Data: Books, Newspaper, Journals, Articles and Internet.

Research Analysis: Respondents brought out various issues wrt the Indian Education System. Some of the issues brought out are given below:

Curriculum Issues. 86 % respondents felt that the curriculum we follow today is either irrelevant or out of date. We follow «the traditional curriculum» and very less importance is given for innovative programs and ideas. Also there is a stress of communicating, answering and teaching in English language which creates issues in understanding and application of knowledge.

Solution: Curriculum should stress on the theoretical as well as application based knowledge. Educators should recognize that the English language is not the mother tongue of most of the students. Indian values and culture should be considered while designing curriculum, which would make it more relevant, meaningful and rewarding to the student. The educational should provide a student with practical skills and tools which can be of immediate use.

Rote Learning: 74 % of respondents felt that the Indian education system is predominantly based on evil of rote learning and the students are focused on cramming, which has been severely criticized from all the segments of society. This system needs to be wiped out from a majority of Indian schools and colleges.

Solution: Various organizations have come up with interactive teaching methods which are surely going to bring in the change. Instead of rote learning and cramming the teaching should stress on seven core competencies which are essential in any natural process of learning such as Power of Observation, Concentration, Memory, Thinking, Imagination and Communication and Emotional control.

Marking System: 91% respondents felt that one of the major drawback of our education system lies in the method in which students are marked. Is it justified that a student is evaluated only on the basis of his/her performance for the duration of three hours of the exam?

Solution: If the axis of grading and marking is shifted to classroom participation, project work, communication and leadership skills and extracurricular performance, only then will a genuine student shine out.

Respect for all streams: 62 % respondents felt that there is an obvious preference by parents and students for the specific streams of education and we generally look up to medicine, engineering, the IIT's and

the IIM's. Streams like Arts, Music, law, literature, Geography, Animation, Mass Communication, Philosophy, Hospitality Management and numerous other vocational streams are time and again looked down upon.

Solution: All the streams of education should be respected equally. Students at various stages of life need to be educated through career counseling regarding the kind of streams that exist and what importance each of them plays to make an economy diverse. Competency and interest analysis needs to be done before selecting the course of further education. We also need to introduce combination courses which students can opt for during the higher level of education.

Education System is examination oriented: 95 % of the respondents stated that the present education system is examination oriented. It does not prepare a child for his/her life but prepares him for an exam only. Education merely becomes the game of getting outstanding grades which unfortunately leaves behind the millions of average children with an incredible potential who are paralyzed by the fear of «failure». The high rise of suicides amongst the student of tenth and twelfth board exams are evidence of this stress. The students are forced to take tests which only assess their retention powers rather than their knowledge, understanding of subject or capacity to apply the learning in a real life situation.

Solution: Getting good grades is not an issue but allowing grades to dictate one's life is! Respondents suggested that the education must be focused on making one's attitude, understanding and application rather than chasing Grades. It should focus on training the students and sharpen their skills for the future and by testing their knowledge.

No emphasis on Soft Skills: 56 % respondents felt that the curriculum and the educational institutes are only focusing on technical skills, least realizing that soft skills are as important as technical qualifications as these skills hold the key to success. There is an unquestionable paradigm shift in the demands of the corporate world. In fact there is a divide between «learning for earning» and «learning for living».

Solution: Respondents brought out that in today's scenario, the companies are keener on recruiting techies with good communication skills. So, the schools, colleges, universities etc should focus on soft skills as the knowledge goes waste if you can't be able to express to others.

Commercialization of Education: 71 % respondents stated that the temples of education are now becoming sellers of Education. Engineering, Medical, MBA Seats etc are being sold for making huge money; as a result the quality is deteriorating day by day. It has become more of an education assembly line churning out lacs and lacs of professionals.

Lack of Proper Infrastructure and facilities: 68 % of the respondents stated that most of the educational institutes whether government or privately owned, are not equipped appropriately in terms of proper infrastructure and facilities for imparting education which hamper proper studies and learning. Colleges and universities need to establish programs which can deal effectively with the problems and needs of the current student. The government institutions cannot accommodate the vast number of students and private institutes having good infrastructure are charging the high fees. By far this is one of the most pressing problems is the unavailability of money or inadequate funding. The demand far exceeds the supply.

Solution to Commercialization of Education and improper infrastructure and facilities: Respondents brought out that we should have sufficient universities to provide each child with an opportunity for education. However, the government should have a strict control over the norms and guideline for each aspect like infrastructure, faculty, facilities and curriculum, right from the time of establishing and functioning. There should be a periodic accreditation system and the regulatory check, whether all norms are being adhered to or not.

Respondents suggested that a Public Private Partnership can bring out solution to this issue. The policymakers, professionals and the public should come together with an aim to build good educational institutions.

Lack of qualified teachers: 49 % of respondents stated that the most glaring problem is the acute shortage of qualified teachers and academicians. Materialistic gains, incentives and opportunities entice the qualified educator away from this challenging field. There is much hard work and many challenges in Indian education system. One's ingenuity, creativity, patience and forbearance are put to a real test in facing these and other challenges.

Solution: A thorough assessment and valuation of quality of teachers and the standard of education imparted be assessed. In today times, «Student» is considered as a «king» in education market as a result students do not give respect to their teachers. They are lacking in ethical and moral values. The educational institutes should also provide value based education to the students as it is essential to shape a student's life and enable them to perform their duties towards the mankind and nation well.

Inappropriate salaries in academics arena: 52 % respondents brought out that earlier teaching used to be a noble profession. Teachers were accorded a high respect and regard in the society. However, the people who are the brightest are joining the industry and teaching is taken only as a last option in careers. The payment parameters of a teacher are dropping down day by day due to which many of them switch to other field/job.

Solution: Respondents stated that the government should fix the salary slab for the faculty and have proper check on the educational institutes that whether they are providing that salary to faculty, if not then a strict action should be taken. The government currently spends only 3 % of its GDP on education which is inadequate and insufficient. To improve the quality of education, the government needs to spend more money from its coffers on education [4]. Provision of the highest salary slab will ensure the crème to be a part of academics.

Lack of educational/teaching support by parent: 53 % of respondents stated that they do not get the requisite educational support and guidance from their parents, and they look up to their teachers and friends for career counseling. It is observed that, if the child seeks to understand the concept of studies through an inquiry at home, he/she will discover that his parents are unable to help him gain that understanding because there is meager or no educational background of families except few. Instead of help or clarification, the child may receive even some type of scolding. Though there are resources to which a child can turn to like neighbor, reference books or a library. Thus, the child begins to question the intelligence of his parents, and thereafter the teachers. Thereby, the parental role is threatened and weakened. Destruction of the family institution is therefore hastened.

No motivation or support to do research work: 43 % of the respondents brought out that the colleges do not provide any support or motivation for carrying out the research work, innovative techniques of teaching and fresh ideas. Even the syllabus is text based and follows a rote method of assessment as everything is examination and job-oriented.

Solution: Respondents stated that research is a requirement of today's times. So, the education bodies should focus on organizing seminars, conferences, guest lecturers to explore the student's mind more and giving them direction towards creativity and innovation.

Role of a teacher: 91 % of the respondents stated that the teachers nurture the children as seeds and mould them like clay. They should act as gardeners instead of acting as potters. Each child is different, so are their imaginations. The education system must encourage children to imagine and invent something new.

Conclusion

Good education signifies the growth of a nation. Though with the changing times, the Indian Education System is also changing, however there is a need to reassess and modify the current education system for the development and bright future of Indian youth. Memory doesn't have much relevance in today's times but the application of information that matters and to be tested. The concept of Indian education faces a bleak future characterized by stagnation, insensitivity, inadequate facilities and personnel. Other than the factors brought above some of the factors which hamper the educational development are hygiene facilities like drinking water and toilet facilities, simply no room for creativity or high-quality research, Indian education was far more balanced; and no wonder ancient India was the most creative and innovative civilization in the world. But going back to the issue of quantity, it has been known for a very long time that India does not have enough quality institutions.

It's time for the educationists to instill some life in the system by connecting classroom lectures with real-life experiences; it should be based on application and intelligence instead of trying to test memory of knowledge. Children not only have to be educated but, also to be provided with the opportunity to think, imagine and experiment to educate themselves better. The educational bodies should also focus on sharpening and enhancing the soft skills of students. A true education system must be organic to the process of nation building. Although the picture does seem dismal, there is hope because some of these changes are slowly being made by select education providers. But how quickly will these changes percolate down to common. As said by Dr. Abdul Kalam Azad:

«When learning is purposeful, creativity blossoms,
When creativity blossoms, thinking emanates,
When thinking emanates, knowledge is fully lit,
When knowledge is lit, economy flourishes».

References:

[1] http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_India

[2] <http://www.mapsofindia.com/india-education.html>

[3] <http://theviewspaper.net/education-system-of-india-its-functions-drawbacks-and-its-contribution/>

[4] <http://theviewspaper.net/education-system-of-india-its-functions-drawbacks-and-its-contribution/>

Journals:

Khirwadkar Anjali (August 2007), «Reinventing the paradigm of teaching- implication for teacher education», Journal of Education.

Books:

i) Chand, Tara, *Development of Education System in India (2004), Anmol Publications Pvt. Limited.*

ii) Sharma Ramnath & Sharma Rajendra k., *Problems of Education in India, Atlantic publishers and distributors, New Delhi.*

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС «НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА» В СТРУКТУРІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Р.В. Яковенко, канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

Протистояння, виживання та перемога у гібридній війні є можливими лише з урахуванням найважливіших положень, які лежать в основі розвитку будь-якої нації та спрямовуються на випередження та унеможливлення дій агресора. Автор дослідження першим увів до структури національної економіки – військову економіку як постійно діючу частку суспільного виробництва для забезпечення потреб Збройних Сил країни [1, с. 452]. Як з'ясувалось, такий підхід виявився дуже далекоглядним. В умовах прямої військової агресії Російської Федерації в Криму та на сході України вкрай важливим є перегляд принципів та засад державної економічної політики.

Вивчення курсу «Національна економіка», яке дуже важливого значення набуває саме зараз, в обов'язковому порядку вимагає залучення до зазначеної проблематики таких суспільно-наукових категорій та загальнолюдських цінностей як «патріотизм», «національна ідея», «демократія», «свобода» тощо. Велику увагу в структурі предмету присвячено проблемам економічної безпеки держави, державності, як економічної категорії, аспектам інтеграції у світове господарство зі збереженням національних пріоритетів, аналізу структури та якості використання національного багатства (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика макроекономіки та національної економіки як навчальних предметів [2]

Критерій	Макроекономіка	Національна економіка
Об'єкт дослідження	Національний комплекс народного господарства	Перешкоди на шляху національно-економічного розвитку країни та шляхи їх подолання
Автор концепції, наукова школа	Джон Мейнард Кейнс, засновник кейнсіанства; сучасні ідеї найповніше реалізуються в межах неокейнсіанства та неокласичного синтезу	Фрідріх Ліст, предтеча історичної школи; сучасні ідеї найповніше реалізуються в межах сучасного інституціоналізму та неоліберальної школи ХХ століття
Головний показник	Валовий внутрішній продукт (GDP)	Валовий національний дохід (GNI) та чистий економічний добробут (NEW)
Рівень об'єктивності дослідження	Аналізує об'єктивні економічні процеси, закономірності і тенденції на рівні держави	Враховує позаекономічні, моральні, національні, ментальні, психологічні, особистісні фактори аналізу стану національного господарства
Вивчається в країнах...	...в усіх розвинутих країнах, в Україні – частково в структурі курсу «економічна теорія»	...у країнах Західної Європи, Північної Америки, Росії, Індії, Китаю тощо. В Україні – не вивчається
Має вивчатись після...	...курсу «політекономія» або «основи економічної теорії»	...курсів «політекономія», «макроекономіка», «мікроекономіка», «розміщення продуктивних сил», «економічна історія та історія економічної думки»
Використовує нові економічні поняття та категорії	Людський капітал, нові макроекономічні показники (індекс людського розвитку, індекс економічної свободи тощо), хоча не приділяє їм достатньо уваги	Людський капітал, технологічний спосіб виробництва, технологічний уклад, економічна роль інформації, постіндустріальний спосіб господарювання, людський потенціал, які аналізує доволі розлого
Кількість рівнів дослідження	3: загальнотеоретичний, макро- та мікроекономічний	7: наноекономіка (фізичні особи), номоекономіка (домогосподарства), мікроекономіка (фірми та підприємства), мезоекономіка (регіони та галузі), макронаціональна економіка, субекономіка (транснаціональні корпорації, міждержавні організації); мегаекономіка (світова)
Аналізує поняття «національна економіка» як...	...сукупність економічних процесів, що відбуваються в межах національної економічної системи та визначаються проблемами ефективного господарювання в умовах необмежених і дедалі зростаючих суспільних потреб та обмежених економічних ресурсів	...економіку певної визначеної країни, її народногосподарський комплекс, національний ринок та нагромаджене національне багатство; сукупність взаємодії національних продуктивних сил, виробничих відносин, природно-географічних умов, соціально-культурних традицій та національно-ментальних особливостей, які визначають характер та природу соціально-економічного розвитку певної держави
Аналізує ринок	Макроекономічний, внутрішній	Національний, у поєднанні із зовнішніми суб'єктами
Аналізує часовий період	Коротко- і довгостроковий, статичну і динаміку	Може аналізувати навіть періоди зміни поколінь, як у концепції «промислового виховання нації» Фрідріха Ліста
Визначальні методи	Діалектичного матеріалізму, агрегування, моделювання	Діалектичної філософії, формаційний і цивілізаційний підходи

Однією із суперечностей організації сучасного навчального процесу на сьогоднішній день є відсутність аналізу та вивчення нових категорій і понять, що характеризують еволюційні зміни наукового аналізу. Але цей навчальний предмет широко оперує такими поняттями, як «людський капітал», «технологічний спосіб виробництва», «технологічний уклад», «економічна роль інформації», «пост-індустріальний спосіб господарювання» тощо, в процесі аналізу чинників конкурентоспроможності національної економіки, позитивно відрізняючи його, таким чином, від багатьох інших предметів.

Сьогодні навчальний курс «Національна економіка» є єдиним економічним предметом, в якому доречно здійснювати (у тому числі й непрямыми методами) національно-патріотичне виховання поєднуючи його з розширенням кола економічних знань та визначенням національних економічних пріоритетів. При цьому важливе значення має застосування та розгляд таких інституціоналізованих економічних категорій, як «національна ідея», «національна свідомість», «національний інтелект», «національні атрибути», «національні символи», «національно-економічне мислення», «національна ідеологія», «національно-ментальні переваги і недоліки» тощо.

Отже, доречним є відновлення вивчення предмету «національна економіка», об'єктом дослідження якого є не загальні принципи взаємодії економічних процесів, а конкретні перепони, що стоять на шляху економічного розвитку України.

Перелік посилань:

1. Яковенко Р. В. *Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : КОД, 2010. – 548 с. : іл.*

2. Яковенко Р. В. *Об'єктивна необхідність вивчення і дослідження національної економіки / Р. В. Яковенко // Розвиток економічної думки : зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 7. – С. 7.*

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ» СТУДЕНТАМ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Р.В. Яковенко, канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

Сучасний освітній процес вимагає подальшої індивідуалізації розробки освітніх програм, навчальних планів та робочих програм окремих навчальних дисциплін. «Основи економічної теорії» є одним з предметів, що є загальновизнано корисним та необхідним для усіх напрямів підготовки. Однак, викладання навчального курсу має бути адаптовано не лише до рівня та здібностей різних груп студентів, а й враховувати загальне спрямування навчального процесу.

Новизна та актуальність запропонованого матеріалу обумовлені змінами у навчальних планах технічних спеціальностей, в яких курс «Основи економічної теорії» переведено з рангу обов'язкових дисциплін до предметів «за вибором». Це призвело до скорочення кредитів на викладання курсу та, в багатьох випадках, відмовою від його викладання.

Підготовка технічних спеціалістів вимагає знання основ економіки (так само як і знання основ технологічних процесів вимагає підготовка студентів економічних спеціальностей), розуміння економічного змісту суспільних процесів, вміння оперативно реагувати на варіації ринкової кон'юнктури. В економіці доволі часто застосовують поняття «ринковий механізм», «фінансовий механізм», «господарський або економічний механізм», тобто системи взаємодії певних елементів, які прагнуть до системності та чіткості дії. Широкого поширення також набули словосполучення «ринкові важелі», «важелі державного впливу на економічні процеси» тощо, що свідчить про дію законів фізики та геометрії в процесі графічного та математичного аналізу економічних процесів.

Найповніше цей взаємозв'язок дослідив відомий український вчений, доктор технічних наук, доктор економічних наук М.А. Павловський, який у своїх працях часто поєднував фізичний, технічний та економічний підходи до аналізу певних проблем (зокрема див. [1]). Слід зазначити, що один із визначальних економічних законів – «закон обмеженості ресурсів» є насправді лише частковим випадком загального фізичного «закону збереження та перетворення енергії», що зумовлює загальнопарадигмальний науковий підхід та наближає економіку до технології.

Існує думка, що в інженерно-технічних вузах не обов'язково акцентувати увагу на політичних і соціальних проблемах економічної теорії, що набагато важливіше поглиблено розглядати проблеми ринкової економіки, ефективності, організації та управління виробництвом... [2, с. 13]. З іншого боку, А. Чухно писав, що «...розуміння економічної теорії лише як набору моделей та формул обмежує її пізнавальну роль, особливо в умовах епохальних змін» [3, с. 15]. Враховуючи коло

наукового пошуку сучасної інституціоналізованої економічної теорії, можна сказати, що сьогодні лише вона спроможна дати відповідь на те, яке місце посідає сучасна людина у сучасному світі.

Сама аббревіатура НТП дедалі частіше використовується не як науково-технічний, а як науково-технологічний прогрес із відповідними змінами змісту цього положення. Технологічний спосіб виробництва, як одна з характеристик цивілізації, дедалі частіше розглядається як елемент предмету дослідження еволюційної економіки.

Структура курсу та кількість годин на вивчення містить лише найнеобхідніші елементи економічного знання, і вважати його універсальним ні в якому випадку не можна. Наведемо практичне значення вивчення курсу на прикладі двох тем. У темі 2 «Зміст і значення економічної діяльності суспільства» робиться декілька дуже суттєвих наголосів, що спроможні впливати на подальшу діяльність слухачів у економічному напрямку. По-перше, це закон зростання потреб, який визначає глибину усієї економічної проблематики, з одного боку, та проблематику людського буття взагалі. Усвідомлення неможливості задоволення абсолютно всіх потреб людини спроможне покращити її психологічний стан, запобігти стресам «споживчої поведінки», змінити пріоритети свого життя.

Крива виробничих можливостей визначає не лише проблеми виробництва в умовах повної зайнятості ресурсів, а й проблеми споживання та важливість визначення пріоритетів у цій діяльності, зокрема неспроможність «подвійного» витрачання коштів.

У темі 5 «Грошово-кредитна система» велике значення приділяється проблемі ліквідності, яка формує механізм економічної поведінки у сфері нагромадження активів. Зокрема, різні пропорції та співвідношення між такими властивостями як «прибутковість – ризиковість» мають залежати не лише від психологічних особливостей індивіда, а й від рівня поінформованості стосовно ліквідності та різних можливостей і форм заощадження.

Отже, для відповідності сучасній технічній вищій освіті України кращим зразкам сучасного глобалізованого світу, необхідним є повернення до повноцінного вивчення економічної теорії з можливим переглядом структури курсу та зміною його методології.

Перелік посилань:

1. Павловський М. Макроекономіка перехідного періоду : український контекст / М. Павловський. – К. : Техніка, 1999. – 336 с.
2. Савчук В. С. Місце і роль політекономії у блоці дисциплін економічної теорії / В. С. Савчук // Проблеми викладання економічної теорії : матеріали Всеукраїнської наук.-метод. конф. (Київ, 26-27 квітня 1999 р.). – К. : КНЕУ, 1999. – С. 5-13.
3. Чухно А. Актуальні проблеми розвитку економічної теорії на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2009. – № 4. – С. 14-28.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

ТРЕНІНГИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

*С.В. Бестужева, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

Сучасний розвиток світової економіки характеризується рядом економічних та політичних протиріч, які виникають під впливом глобалізації та як наслідок глобалізації та обумовлюють необхідність адаптації суб'єктів господарювання до можливих змін, формування відповідної стратегії їх функціонування як на зовнішніх, так і на національних ринках. Зміни у світовій економіці сприяють змінам у системі освіти та підготовки кадрів. Сучасною тенденцією розвитку сфери освіти є інтенсифікація оновлення знань, набуття нових вмій та навичок. Так, щороку оновлюється 5 % теоретичних та 20 % професійних знань. За прийнятою у США одиницею старіння знань фахівця – період напіврозпаду компетентності (зниження компетентності на 50 %) в результаті появи нової інформації – за багатьма професіями ця критична точка настає менше ніж через 5 років [2, с. 42].

Сучасний фахівець з економіки не тільки повинен мати високий рівень кваліфікації, але й конкурентні переваги, які надаватимуть змогу ефективно працювати у сфері бізнесу та створювати можливості до кар'єрного зростання. Тому основними завданнями вищої школи є забезпечення студента значною базою теоретичних та практичних знань у галузі економіки, а також формування вмій та навичок до засвоєння нових знань, підвищення кваліфікації та самовдосконалення з метою підвищення рівня їх компетентності та мобільності.

На теперішній час сучасна система вищої освіти спрямована на організацію навчального процесу відповідно до вікових особливостей та відсутності практичних навичок у студентів і ґрунтується переважно на використанні традиційних методів навчання. Однак при працевлаштуванні студент стикається з проблемою проходження співбесіди (в багатьох випадках багатоетапної), в якій особливу увагу приділяють його реакції на певні практичні ситуації в діяльності підприємства-працедавця. Відповідно виникає необхідність більш активного використання в навчальному процесі інноваційних методів навчання, до яких відносяться тренінги.

На думку автора, навчальний тренінг повинен бути спрямований на формування у студентів комплексного мислення, яке полягає у ефективному використанні теоретичних знань для вирішення конкретних практичних завдань і тим самим сприяє формуванню вмій та навичок, необхідних у професійній діяльності.

Проведення тренінгів дає можливість викладачу виявити у студентів ті зони знань, які необхідно розвивати або коригувати. Це дає змогу підвищити рівень викладання лекційного матеріалу та проведення практичних занять за рахунок адаптації до практичної діяльності суб'єктів господарювання.

Автор поділяє думку Красовської Н.А., що тренінгові технології є ефективним методом формування висококонкурентноздатних фахівців за рахунок активізації творчих здібностей студентів у формуванні системного мислення фахівця, розвитку ініціативного самостійного образу мислення, стимулювання розвитку здібностей і формування практичних навичок майбутніх фахівців у сфері економіки, придбання необхідних професійних навичок, індивідуального і спільного ухвалення рішень, використання мотивованих дій і самостійного орієнтування в отриманій інформації [1].

Сучасний лектор повинен постійно оновлювати матеріал з урахуванням:

- нових тенденцій розвитку світової економіки та економіки України;
- особливостей та змін у міжнародній економічній діяльності України;
- змін у державному і міжнародному регулюванні міжнародного економічного співробітництва;
- нових наукових здобутків;
- власних науково-методичних розробок;
- практичних ситуацій в діяльності національних та іноземних компаній.

При цьому сучасна лекція повинна мати, на думку автора, дискусійний характер та передбачати активну участь студентів у обговоренні проблемних питань для гнучкого управління їх пізнавальною активністю, стимулювання творчої ініціативи, розвитку особистості.

Тренінгові ж заняття дають можливість змодельовати конкретну управлінську ситуацію, яка має або мала місце у діяльності суб'єктів господарювання (підприємств, компаній, держави тощо) і дає можливість комплексно проаналізувати проблему, розробити рекомендації щодо її вирішення, обґрунтувати їх та оцінити ефективність їх впровадження. При цьому тренінг має і важливе психологічне значення, яке полягає у формуванні навичок роботи у команді, вмінні аргументувати власну точку зору та вислухувати думки інших учасників, презентувати узагальнені результати роботи та відповідати на критичні зауваження.

Отже, активне використання тренінгів у навчальному процесі є основою для набуття студентами комплексу теоретичних знань, формування готовності до новацій, розвитку здатності креативного мислення і творчих здібностей, що підвищує рівень їх конкурентоспроможності як фахівців на ринку праці.

Перелік посилань:

1. Красовська Н. А. Проблеми підготовки економістів в умовах трансформації вищої школи / Н. А. Красовська // Педагогіка і соціальна робота. – 2015. – № 27. – С. 89-93.

2. Україна – 2015: національна стратегія розвитку / Громадсько-політичне об'єднання «Український форум». – К., 2008. – 76 с.

АКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*С.Ю. Боліла, канд. с.-г. наук, доцент
Херсонський державний аграрний університет*

У світлі євроінтеграційних прагнень України освіта як інноваційний процес повинна бути випереджальною та прокладати шлях у майбутнє. У пошуку нової національної моделі освіти слід робити акцент на зміну стратегічних, глобальних її цілей, зокрема зосередитися на формуванні людських, особистісних якостей фахівця, що постають водночас і як мета, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності на основі компетентнісного підходу до освіти в умовах глобалізації. В зв'язку з цим особливо актуальними стають інноваційні активні технології навчання студентів за різними напрямками підготовки, в тому числі і економічного спрямування.

Сутність активного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів [1]. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де студент і педагог є рівноправними, рівнозначними суб'єктами. Педагог виступає в ролі організатора навчального процесу, лідера групи. Організація активного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових та ділових ігор, спільне розв'язання проблем. При цьому методи навчання передбачається перехід до встановлювальних та проблемних лекцій, що дають загальну інформацію по вузловим і найбільш складним питанням курсу. Структуру лекційного курсу слід будувати на методичних принципах розвивального навчання; семінарсько-практичні заняття слід опрацьовувати в комплексі з лекціями, доповнюючи їх зміст вивченням нового матеріалу і надбанням певних практичних навичок. Для активізації навчально-пізнавальної діяльності можна запропонувати студентам: виконання письмових завдань тренувального характеру: складних тестових завдань, криптограм, завдань на розуміння термінологічного інструментарію дисципліни, завдання на розуміння логічних взаємозв'язків між елементами системи; написання повідомлень та рефератів на обрану тему; самостійне проведення наукових досліджень та підготовку наукових доповідей; складання тез, підготовку розгорнутих або коротких анотацій та наукових статей; підготовку письмових відповідей на проблемні питання; виконання творчих завдань як індивідуальних так і групових; складання структурно-логічних схем до окремих тем дисципліни, що виносяться на самостійне вивчення. Ефективною формами проведення аудиторних занять можуть виступати практичні роботи, що виконуються як індивідуально, так і в міні – групах, творчих групах, мозковий штурм, «круглі столи», топ – ринги, конференції. Якщо робити наголос на використанні методів активного навчання в процесі викладання дисциплін економічного циклу підготовки, то слід враховувати що нас цікавить не репродуктивний, а продуктивний результат навчання, за яким можна виділити різні рівні задач викладача а також методи і форми проведення занять з метою стимулювання творчої активності студентів [2]. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне виявити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити доцільність впровадження активних технологій навчання та їхній вплив на успішність студентів. Як показали дос-

лідження, проведені в початковому середовищі ДВНЗ «ХДАУ» інноваційна система вивчення дисциплін економічного блоку є більш прийнятною, ніж класична, заснована на використанні «пасивних» технологій викладання та учіння. До того ж слід урахувати, що найкращий результат навчання досягається лише при комплексному використанні різноманітних методів та інших дидактичних засобів. Правильний вибір місця використання того або іншого методу (форми проведення занять) по ходу реалізації навчального плану дозволяє отримати сукупний навчальний ефект і підвищити рівень професійної підготовки фахівців з економічного спрямування. Таким чином, можна стверджувати, що впровадження активних технологій навчання (тестувалися метод мікрогруп, ігрові методи, проектні технології тощо) у процес вивчення дисциплін економічного блоку збільшило рівень засвоєння нового навчального матеріалу, що проявилось у підвищенні успішності, а також зростання інтересу студентів до навчального матеріалу, збільшилась кількість наукових публікацій студентів, активізувалась їх робота у межах наукового гуртка, зросла кількість учасників конференцій різного рівня та кількість робіт студентів, що приймали участь у наукових конкурсах.

Таким чином, враховуючи сучасні освітні умови при викладанні дисциплін економічного профілю слід застосовувати активні технології навчання з використанням повного комплексу методів навчання: словесних, наочних і практичних з позицій креативної педагогіки з акцентом на розвиток творчої активності і самостійності студентів, використовувати інформаційні ресурси, впроваджувати дистанційну освіту на базі сучасних платформ, що підвищить якість підготовки фахівців в галузі економіки в умовах євроінтеграції.

Перелік посилань:

1. Стрілець С. І. Інноваційні технології і методи навчання у вищій освіті: проблеми та перспективи / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету / Серія : Педагогічні науки. – Чернігів : Видавничий відділ ЧДПУ. – 2011. – Вип. 90. – С. 204-209.

2. Жовта Л. О. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки творчих спеціалістів / Л. О. Жовта // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця : ДОВ Вінниця. – 2004. – Вип. 5. – С. 242-247.

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

*Г.Л. Вербицька, канд. екон. наук, доцент
Національний університет «Львівська політехніка»*

Більшість сучасних підприємств в умовах міжнародних економічних відносин зацікавлені в кадрах, які спроможні приймати на себе відповідальність і працювати самостійно, тому перед закладами вищої освіти стоїть актуальне завдання – підготовка компетентних фахівців. Відкриття кордонів, посилення конкуренції на ринку праці, міграція фахівців, процеси інтернаціоналізації та глобалізації економіки ставлять нові вимоги до процесу викладання економічних дисциплін. Зазначені зміни потребують оновлення економічної освіти та приведення її у відповідність до потреб інтеграції світового та європейського освітніх процесів.

Одним із основних завдань навчального процесу у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку з економічних напрямів, є цілеспрямована і планомірна підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності [2]. Професійну підготовку майбутніх економістів необхідно здійснювати, враховуючи ті вимоги, котрі висуває ринок праці до підготовки майбутніх кваліфікованих працівників. Основне завдання викладання та вивчення економічних дисциплін у вищих навчальних закладах полягає в тому, щоб допомогти студентам виробити економічний образ мислення при управлінні організацією в умовах міжнародних економічних відносин, що дасть їм можливість грамотно оцінювати ту чи іншу ситуацію, приймати більш обґрунтовані та ефективні стратегічні рішення щодо діяльності підприємств (фірм), виходячи з тієї економічної інформації, яку вони отримали. Викладач повинен використовувати методи навчання, які здатні максимально наблизити студентів до реальних ситуацій і потребують необхідності приймати адекватні управлінські рішення.

Один із основних обов'язків викладачів – навчити студентів вчитися. У нашому випадку навчити студентів відшукувати нові економічні терміни з різних інформаційних джерел, установлювати асоціативні зв'язки з відповідною економічною галуззю знань, обирати найраціональніші шляхи та методи їх запам'ятовування, розвивати зацікавленість у підвищенні власного професійного рівня та кваліфікації фахівця [1]. Формуванню початкового досвіду, необхідного для кар'єри, допомагають різні імітаційні, ситуаційні та ігрові методи навчання.

Необхідність підвищення рівня економічної освіти в Україні потребує розвитку стратегії і тактики викладання економічних дисциплін на засадах національної концепції економічної освіти. Основною метою економічної освіти можна вважати формування економічного мислення, а її результатом – економічно обґрунтовану діяльність. Викладач повинен використовувати методичні прийоми, щоб передати тим, хто вивчає економіку, знання, навички та певний досвід у сфері етики і моральних норм підприємницької діяльності в умовах міжнародних економічних відносин, що дуже важливо для створення цивілізованого ринкового середовища в Україні.

Перелік посилань:

1. Власюк І. В. Професійно-термінологічна компетентність як складова професійної підготовки майбутніх економістів / І. В. Власюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. ; [редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.]. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер». – 2013. – Вип. 35. – С. 204-209.

2. Теслюк В. М. Напрямки вдосконалення викладання економічних дисциплін [Електронний ресурс] / В. М. Теслюк, А. М. Якимовська // Наукові праці SWorld, 2016. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/index.php/en/pedagogy-psychology-and-sociology-216/theory-and-methods-of-studying-education-and-training-216/27808-216-035>.

МОДЕЛЬ ПРЕДМЕТНО-ДІЯЛЬНІСНОЇ СТРУКТУРИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ У БОЛОНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

І.В. Гонтарева, д-р екон. наук, професор

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

З 2000 року в Україні, як і в більшості країн, що підписали Болонську декларацію, реалізується проект Європейської комісії із налаштування освітніх структур – TUNING Project. Цей проект спрямований на формування загальної методології порівнюваності та сумісності рівнів й змісту навчальних програм вищої освіти [1]. Одним із завдань проекту TUNING є вирішення протиріччя між діяльнісним визначенням цілей освіти та предметним структуруванням його змісту [2].

Основою сучасних освітніх програм є компетентнісний підхід. Це реакція професійної освіти на вимоги ринку праці для спеціалістів в будь-якій сфері діяльності. Вони повинні не просто знати, а вміти нарощувати теоретичні та практичні знання в процесі своєї діяльності. Задача виявлення й опису компетентностей має системний характер, що виходить з різноманітності складових самої компетентності: когнітивна – знання, розуміння, оцінка, аналіз, синтез; діяльнісна – вміння оперативно застосовувати знання у вигляді інструментарію щодо вирішення проблем, які ситуативно виникають у процесі практичної діяльності; ціннісна – здатність до соціалізації в виробничому середовищі, навички організації і мотивації особистої та колективної діяльності. Крім того, практичні знання майже завжди носять комплексний характер і розподілені за різними навчальними дисциплінами, що потребує для їх засвоєння та застосування певного взаємозв'язку та систематизації. Знання й уміння, що засвоюються при вивченні окремих навчальних дисциплін, – це тільки вихідні елементи. З їх використанням у практичній діяльності можна вирішувати лише відносно прості завдання. Вирішення складних завдань потребує інтеграції часткових знань і умінь в складні психологічні формування компетентності [3].

Щоб вирішити протиріччя між діяльнісним визначенням цілей освіти та предметним структуруванням його змісту, потрібно структурувати навчальні програми одночасно за двома принципами: предметному та діяльнісному (табл. 1).

Таблиця 1

Модель предметно-діяльнісної структури змісту навчальної програми

Зміст дисциплін та інших форм навчальної і практичної діяльності	Формуєма складна компетентність				
	C_{11}^{**}	C_{21}	C_{31}	...	C_{z1}
D_1^*	C_{12}	C_{22}	C_{32}	...	C_{z2}
D_2
...
D_n	C_{1n}	C_{2n}	C_{3n}	...	C_{zn}
Самостійна робота	C_{1c}	C_{2c}	C_{3c}	...	C_{zc}
Тренінг	C_{1r}	C_{2r}	C_{3r}	...	C_{zr}
Практика	C_{1p}	C_{2p}	C_{3p}	...	C_{zp}
Проектна діяльність	C_{1i}	C_{2i}	C_{3i}	...	C_{zi}

** D_n – зміст n-дисципліни; ** C – зміст z-компетентностей, що засвоюються при вивченні n-навчальних дисциплін або при включенні в інші форми навчальної і практичної діяльності*

В даний час спостерігається взаємопроникнення теоретичних базисів різних наукових напрямків. При оцінці ефективності розвитку підприємства як складної компетентності застосовуються взаємодоповнюючі аспекти з різних галузей знань, що мають загальнонаукове значення. У першу чергу це відноситься до: системного підходу як загальнонаукової методології; економічної теорії, зокрема економічного аналізу, як методології оцінки стану господарюючих суб'єктів; теорії менеджменту як методології оцінки рівня організації виробничих процесів у цілому, зокрема, трудових; кваліметрії як методології оцінки якості об'єктів різноманітної природи; інформатики як методології оцінки кількості та цінності інформації.

Згідно моделі предметно-діяльній структури змісту навчальної програми, перспективними напрямками формування асоціативного шару тезауруса у підготовці компетентного спеціаліста може бути комплекс інтерактивних методів, групові дискусії, а також використання тренінгу як одного з необхідних видів навчальних занять. Тобто, варто використовувати методи, при яких можна повністю поринути в процес навчання, досліджувана проблема вирішується при активних діях учасників та змушує реагувати на сформовану в зовнішньому середовищі ситуацію. Тільки тоді, досягнувши поступової зміни, можна допомогти придбати необхідні професійні й особистісні компетентності.

Перелік посилань:

1. Пономаренко В. С. *Проблеми підготовки компетентних економістів и менеджерів в Україні : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2012. – 352 с.*
2. Гидрович С. Р. *Компетентный подход к формированию основных образовательных программ третьего поколения / С. Р. Гидрович, И. И. Егорова, А. Ю. Курочкина. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – 107 с.*
3. Гондарева І. В. *Структура навчальних програм при формуванні складних компетентностей / І. В. Гондарева // Науковий вісник НГУ. – 2015. – № 1. – С. 127-132.*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Л.Л. Гурська

*Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ірпінський економічний коледж»*

У зв'язку з переходом на компетентнісну основу в підготовці майбутніх фахівців виникає потреба у зміні традиційних технологій, форм і методів проведення навчальних занять. Накопичення знань у їх традиційному розумінні втрачає своє значення як мета навчально-виховного процесу. Роль сучасного викладача не в тому, щоб ясніше, зрозуміліше, ніж у підручнику, повідомити студенту інформацію, а в тому, щоб поставити мету навчання, організувати пізнавальну діяльність, у якій головним суб'єктом у системі «викладач-студент» стає саме студент. Навчання має бути спрямоване не тільки і не стільки на засвоєння готових теоретичних знань, а на можливість продукування нових знань, на розвиток креативності, гнучкості мислення, на моделювання нових способів діяльності.

Це і зумовлює необхідність розробки і використання інноваційних технологій навчання в підготовці компетентних фахівців, що дозволить уникнути наслідків наявної суперечності між теоретичною підготовкою й ефективністю практичної роботи фахівців.

Використання інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах представлені в роботах В.П. Беспалько, В.І. Євдокимова, Е.Н. Пехоти, М.В. Кларіна, А.К. Колеченко, Г.К. Селевко, В.В. Серікова, С.А. Сисоєвої, І.С. Якиманської; теоретичні й практичні аспекти в наукових працях Т. Ремех, О. Саган, О. Стребной, Є.І. Пометун, Л.В. Пироженко, А. Панченкова та інших вітчизняних і зарубіжних учених.

У зв'язку із входженням освіти України до Болонського процесу відбувається її модернізація. Ключовими питаннями цього процесу стало впровадження кредитно-модульної системи навчання, використання інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернет, робиться акцент на самостійній роботі студентів, інноваційній діяльності викладацького складу ВНЗ. Модульне навчання передбачає таку організаційну технологію, при якій викладачі і студенти працюють зі змістом навчальної дисципліни, яка подається у вигляді модулів. Кожен модуль є завершеним і відносно самостійним. Сукупність таких модулів складає єдине ціле при розкритті навчальної теми або всієї навчальної дисципліни. Модульне навчання дозволяє надати динамічності організаційній технології процесу, оперативності реагування на нові несподівані ситуації. У студентів формується нова позиція діяльного, а не вербального навчання [2, с. 84].

У сучасних умовах вузівського навчання все вагомішу роль відіграє програмоване навчання, при якому передача змісту навчального матеріалу здійснюється невеликими, логічно завершеними частинами. Навчальну інформацію студенти отримують не від викладача, а з програмованого посібника або з дисплею комп'ютера. Основна мета програмованого навчання – удосконалення управління навчальним процесом. Застосування цього виду навчання забезпечує контроль за кожним кроком просування студента на шляху пізнання.

Управління цією системою здійснюється за допомогою посилення команд від викладача (комп'ютера, інших технічних засобів) до студента й отримання зворотного зв'язку, тобто інформації про перебіг навчання – від викладача (оцінка) і студента (самооцінка) [4].

Проблемне навчання – один з типів розвиваючого навчання, істотною відмінністю якого є зближення психологією навчання. Головна мета проблемного навчання – розвиток професійного проблемного мислення. Важливо, щоб задача чи питання, що мають проблемний характер, викликали у студентів професійну або пізнавальну зацікавленість, щоб вони усвідомили для себе необхідність вирішення проблеми. Традиційна педагогічна стратегія – від знань до проблеми – не дає студенту умінь і навичок самостійного наукового пошуку, оскільки вона передбачає засвоєння готових результатів. Коли навчальне завдання виконане, то можна стверджувати: студент виявив продуктивну активність, оволодів новими знаннями, способами дій. Варто зазначити, що коли б наш «уявний» студент не володів би відповідними знаннями, то він би не тільки не зміг прийняти бодай першу гіпотезу, а навіть усвідомити проблему. З іншого боку – при глибокому володінні теоретичними знаннями і практичними вміннями завдання для нього не буде проблемним – немає джерела виникнення проблемної ситуації [1, с. 142].

Застосування інтерактивних технологій навчання в навчальному процесі вищого навчального закладу дозволить розвивати основи нестандартного мислення студентів, відхилитися від стереотипності у мисленні, розвиває уяву, навички комунікативного спілкування, інтелектуальну, емоційну, мотиваційну й інші сфери [3, с. 34].

Перелік посилань:

1. Кропельницька С.О. *Методи активного навчання у підготовці фахівця. [Текст] : навч. посіб. / С. О. Кропельницька, І. В. Перезова. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 222 с.*
2. Найдьонов І. М. *Викладання фінансово-економічних дисциплін: методика, технологія, управління [Текст] : навч. посіб. / І. М. Найдьонов. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 432 с.*
3. Пометун О. І. *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.*
4. *Застосування педагогічних інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи [Електронний ресурс] / Андрій Анатолійович Каленський. – Режим доступу : <http://elibrary.nubip.edu.ua/9960/1/Kalensky.pdf> (монографія)*

ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Я.В. Догадайло, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Україна за кількістю населення з вищою освітою посідає восьме місце з 142 країн світу, а в свою чергу за якістю вищої освіти знаходиться тільки на 83 місці [1]. Тобто існує гостра потреба у підвищенні рівня освіти випускників вищих, в тому числі і менеджерів. Рівень освіти повинен відповідати потребам сучасного суспільства. Міжнародна комісія з питань освіти, науки і культури при ООН проголосила дві основні парадигми сучасної освіти: Education for All (EFA) – «освіта для всіх» та Lifelong Learning (LLL) – «освіта протягом всього життя» [2, с. 12].

В XXI столітті інформаційні технології стали невід'ємною частиною життєвого простору людини. На сьогодні існує нове цифрове покоління людей, для яких мобільний телефон, комп'ютер і Інтернет є такими ж природними елементами їх життєвого простору, як природа і суспільство. В таких умовах для розвитку сучасної освіти вже недостатньо впливу людського капіталу. Необхідно змінювати саме освітнє середовище, не просто нарощувати обсяги освіти трудових ресурсів, має якісно змінитися сам зміст освіти, його методи, інструменти та середовища, необхідний загальний перехід до SMART-освіти. Він виступає як якісно новий ступінь розвитку пост інформаційного суспільства [3]. SMART-підхід, спрямований на досягнення наступних цілей під час навчання: S (Self Directed) – самоорганізація навчання; M (Motived) – мотивація активної пізнавальної діяльності;

A (Adaptive) – адаптація методів, місця та часу навчання для конкретного споживача освітньої послуги; R (Resource Free) – надання вільного доступу до освітніх ресурсів; T (Technology Embedded) – постійне забезпечення процесу навчання сучасними технологіями. Даний підхід вже давно реалізується в таких країнах як Південна Корея, США, Китай, Південна Африка, Греція та інші. Нині у світі нараховується понад 43 млн. он-лайн студентів. У Китаї та Південній Африці кожен десятий навчається дистанційно. У США 30 % студентів пройшли навчання по як мінімум одному он-лайн курсу. В Кореї вже діє 20 кіберуніверситетів, всі послуги яких надаються за допомогою електронних технологій [2]. Україні варто прагнути наздоганяти передові країни світу, адже за цим майбутнє вищої освіти.

Реалізація SMART-підходу передбачає використання Smart-технології – інтерактивного навчального комплексу, що дозволяє створити, редагувати та поширювати мультимедійні навчальні матеріали, як в аудиторний так і в позааудиторний час. Основним призначенням SMART-технологій є максимальне донесення навчального матеріалу до користувача. Основними вимогами, що мають висуватися до даних технологій є: доступність; ефективність; економічність; агрегативність та комплексність [2, с. 100]. Її використання дозволяє скоротити витрати на навчальний процес на 34 %. Інтерактивне навчання відкриває доступ до навчання всім бажаним незалежно від рівня доходу, що створює більш сприятливу соціальну атмосферу у суспільстві [2, с. 90], та дозволяє одержати навчання людям з обмеженими можливостями.

Розуміння SMART стосовно сфері освіти коливається від використання смартфонів та інших аналогічних пристроїв для доставки знань учням до формування інтегрованого інтелектуального віртуального середовища навчання, в тому числі з використанням пристроїв категорії SMART. Нові інтелектуальні SMART-технології вимагають зміни платформ, що використовуються для передачі знань і широкого використання SMART-пристроїв [4]. Основними з яких у вищій школі наразі є: інтерактивні доски SMART Boards; інтерактивні дисплеї Sympodium; учбовий центр у вигляді інтерактивного столу SMART Table та створення універсального середовища навчання в інтернеті. Smart-технології висувають нові вимоги до викладачів, які повинні вміти не тільки застосовувати весь доступний економічний інструментарій навчального заняття, але інтегрувати його у мультимедійний простір, це потребує підвищення кваліфікації викладачів вищої школи [2, с. 32].

Отже, використання SMART-технологій у навчальному процесі дозволить активізувати пізнавальну, творчу діяльність студентів та забезпечить універсальність їх підготовки. Існує потреба в детальному вивченні, розробці методів, форм, прийомів використання цих технологій та їх впровадження. Підготовка кваліфікованих спеціалістів з SMART-технологій, дозволить Україні конкурувати з іншими країнами та виробляти продукцію, яка використовуватиметься не тільки у навчанні та освіті, але і в інших сферах життя суспільства. Приділення достатньої уваги і належна матеріальна підтримка SMART-технологій дозволить вищій освіті стати на новий рівень розвитку.

Перелік посилань:

1. Євтушенко Г. І. Шляхи формування професійної компетентності майбутнього менеджера / Г. І. Євтушенко, Л. О. Вітренко // Зб. наук. праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – № 1. – С. 69-78.
2. Smart-освіта: ресурси та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 16-17 жовтня 2014 р.) : тези доп. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 350 с.
3. Карманов А. М. SMART как качественно новая ступень развития постинформационного общества / А. М. Карманов // Экономика, Статистика и Информатика. – 2014. – № 5. – С. 38-41.
4. Завражин А. В. SMART и гуманитарные аспекты преподавания в высшей школе / А. В. Завражин // Экономика, Статистика и Информатика. – 2015. – № 3. – С. 6-9.

ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*Е.Г. Жнакіна, канд. екон. наук, доцент
Херсонський державний університет*

Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти. Сучасний ринок праці потребує від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а й здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян.

Європейський Союз визнає, що освіта та професійне навчання є життєво важливими для розвитку сучасного суспільства та економіки. У Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти

ти в європейському регіоні, підписаної Україною 11 квітня 1997 року в м. Лісабоні, визначено, що вища освіта є виключно багатим культурним та науковим надбанням як окремих осіб, так і суспільства; має відігравати дуже важливу роль в утвердженні миру, у формуванні взаємної довіри між народами та країнами [1]. 19 червня 1999 р. підписано Спільну декларацію міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти», що є загальноєвропейською стратегією реформування вищої освіти [2]. Реалізація Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року забезпечить підвищення якості вітчизняної освіти, її інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства та особистості [3]. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони визначає сприяння розвитку співробітництва в галузі освіти, навчання та молодіжної політики з метою покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур [4].

Нову якість освіти не дають можливості забезпечити проблеми, а саме: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства та запитам особистості; недосконалість державних стандартів освіти, навчальних планів, програм та підручників; низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальних закладів; недостатня зорієнтованість структури вищої освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики.

Налагодження відносин у рамках Угоди про Асоціацію відіграють надзвичайну роль у досягненні успіху на шляху зміни нинішньої моделі розвитку вітчизняної системи вищої освіти, де до сьогоднішнього дня не впроваджено у практику вищих навчальних закладів єдиних підходів щодо викладання дисциплін, які вивчають економіку у європейській інтеграції (за різними напрямками), та мають стати одним із пріоритетів при підготовці фахівців економічних спеціальностей. Розуміння основних принципів функціонування Європейського Союзу, засад його організації полегшує адаптацію країни до вимог ЄС та покращує шанси на вступ. Тому євроінтеграційна тематика має бути представлена у навчальному процесі усіх бакалаврських спеціальностей та передбачена магістерськими освітніми програмами.

Метою вивчення економічної дисципліни з європейської інтеграції має бути формування у студентів комплексу знань про фактичні та концептуальні сторони європейського інтеграційного процесу, а також уявлення про його значущість як феномену сучасної системи міжнародних відносин. Після вивчення економічної дисципліни з європейської інтеграції студенти зможуть: знати тенденції інтеграційного процесу в світі та історичні передумови створення Європейського Союзу; визначати правові основи діяльності та структуру ЄС; характеризувати діяльність органів та інститутів; механізм функціонування європейської валютної системи; напрями та принципи регіонального управління; аналізувати процес переходу до європейського внутрішнього ринку; оцінювати досвід різних країн із вступу до ЄС та їхньої участі у суспільних, політичних та економічних процесах; виявляти напрями наближення України до ЄС; удосконалити стратегію інтеграції України до Європейського Союзу.

Таким чином, система освіти має забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях та перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя у постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі. На сьогоднішній день вивчення економічних дисциплін вимагає врахування специфіки євроінтеграційних процесів України, а застосування молодими фахівцями-економістами на практиці одержаних спеціалізованих знань із європейської інтеграції підвищить ефективність їх трудової діяльності.

Перелік посилань:

1. Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_308

2. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_525

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ ОСВІТІ ГУМАНІТАРНИХ ВУЗІВ

Л.В. Заглинська, канд. екон. наук, доцент

Т.В. Гоголь

Рівненський державний гуманітарний університет

Сучасне економіка є економікою знань, в якій якість освіти стає важливим виробничим ресурсом. Якісна освіта не тільки продукує нові знання, але і забезпечує їх передачу, поширення та використання [3, с. 37]. Спільним інструментом для поглиблення економіки знань є інформаційно-комунікаційні технології, наука, бізнес, різноманітні освітні та соціальні програми.

Економічна освіта в Україні у контексті формування світового економічного простору зберігає традиційно високі показники вищої школи і поступово нарощує свій авторитет та конкурентоспроможність відповідно до вимог часу. Для досягнення світових стандартів українська економічна освіта покликана здійснити цілий ряд важливих заходів щодо її вдосконалення, впровадження новітніх методик та покращення якості наукових досліджень [1, с. 167].

Викладання економічних дисциплін в гуманітарних вузах спирається на використання новітніх методик та сучасних моделей навчання. Цікавими на нашу думку є інтерактивне навчання, що є специфічною формою організації пізнавальної діяльності і має на меті створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою інтелектуальну спроможність та бачить реальний результат. В межах інтерактивної моделі виділяють активну і пасивну модель. За пасивної моделі той, хто навчається, виступає у ролі пасивного слухача. Він сприймає матеріал, який йому надає викладач: лекція, відеофільм, текст підручника тощо. За такої моделі використовуються методи, коли студенти дивляться, слухають, або читають (лекція-монолог, пояснення нового матеріалу, демонстрація). За активної моделі навчання – слухач і викладач знаходяться в постійному взаємозв'язку. Студент відповідає на запитання, викладач розповідає. У викладача є можливість співпраці з кожним учасником навчального процесу окремо. За такої моделі використовують активні методи навчання: бесіда, дискусія, фронтальне опитування тощо.

Актуальним є також використання креативних технологій навчання, серед яких поширеною є мозкова атака (мозковий штурм). Мозкова атака є методом розв'язання конкретної проблеми через висловлювання учасниками ідей та пропозицій щодо розв'язку. Підставою є використання величезної сили взаємних асоціацій поміж учасниками. Більшість ідей генерується завдяки уяві окремих учасників, а також завдяки виникненню асоціацій у решти студентів.

Деякі викладачі успішно впроваджують метод «снігової кулі». Це метод колективного пошуку спільного рішення або спільного погляду на певний об'єкт. Важливим є те, що кінцевий результат нікому не нав'язаний силою або через умовляння, а є справді узгоджений шляхом спільного обговорення.

До креативних технологій також можна віднести навчальну методичку «килимок ідей», суть якої полягає в пошуках методів розв'язання конкретних економічних проблем. Такий підхід дозволяє перейти від аналізу причин того чи іншого економічного явища, через процес пошуку можливих розв'язків аж до особистих завдань кожного студента щодо розв'язання даної проблеми. Метод вчить учасників аналізувати економічну ситуацію, причини негативних явищ та творчому пошуку вирішення проблем.

В групі, котра прагне знайти колективне рішення проблеми, окремі викладачі з успіхом застосовують метод навчання «Анкета «5 з 25», який дозволяє використовувати досвід і думки всіх членів групи, вчить учасників аргументувати, переконувати, вислуховувати партнерів і досягати консенсусу, допомагає вибрати оптимальне рішення після поглибленого аналізу з всіх альтернативних можливостей.

Для студентів гуманітарних спеціальностей особливо видовищним є метод «Оксфордські дебати». До роботи залучається лише частина групи. Учасники поділяються на головних промовців та публіку. Роль «публіки», яка може бути досить активною, дуже обмежена. Принципи дебатів спираються на традиції британської Палати громад. Найважливішим є поділ дебатантів на дві команди. У дебатах вони називаються сторонами: за дискутовану тезу (сторона пропозиції) та проти – (сторона опозиції). Даний метод навчання економіки активно сприймають майбутні фахівці з історії, політології, філології [2, с. 109].

В українських вузах поступово починають впроваджувати в процес економічної освіти американські навчальні технології, однією з яких є кейсова технологія. Кейсовий метод навчання почав використовуватись у ВНЗ США ще на початку ХХ сторіччя в галузі менеджменту та маркетингу. Навчання за цим методом проводилося за схемою, коли практиків просили викласти конкретну про-

блему-ситуацію, а потім надати аналіз цієї проблеми та відповідні рекомендації щодо її вирішення. Кейси складають основу бесіди академічної групи під керівництвом викладача і включають одночасно особливий вид навчального матеріалу та спроби використання цього матеріалу в навчальному процесі.

В практиці викладання економічних дисциплін окрім застосування новітніх методик, викладачі нашої країни стикаються на проблеми низької матеріально-технічної забезпеченості аудиторій та дороговизну ліцензійних мультимедійних матеріалів. Окрема проблема – підготовка та перепідготовка викладачів економічних дисциплін. Все це вимагає від держави необхідного фінансування та організації відповідних заходів.

Перелік посилань:

1. Красовська О. Ю. Сучасні моделі реалізації бізнес-освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору / О. Ю. Красовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського форуму. – 2012. – № 1 (5). – Т.2. – С. 167-171.
2. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. / Г. О. Ковальчук. – вид. 2-ге, доп. – К. : КНЕУ, 2005. – 298 с.
3. Федулова Л. І. Концептуальні засади економіки знань / Л. І. Федулова // Економічна теорія. – 2008. – № 2. – С. 37-59.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

О.О. Каменська, канд. екон. наук

Донецький університет економіки та права, м. Бахмут

В епоху стрімкого і постійного розвитку інформаційних технологій, розширення міжнародних ділових та культурних зв'язків у різних галузях науки і техніки, постійно змінюються вимоги до підготовки висококваліфікованого конкурентоздатного фахівця, який повинен вміти поєднувати високоякісну фахову підготовку з умінням самостійно, творчо мислити. Відповідно до умов Болонської декларації в процесі навчання зменшується частка прямого інформування студента і розширюється застосування інтерактивних форм роботи студента під керівництвом викладача. Інтерактивне навчання – є взаємодіючим, засновано на досвіді реального життя, включає обмін думками серед студентів та між студентами та викладачами, критично аналізує організаційні і системні причини виникнення проблем. Інтерактивні методи містять у собі: метод проблемного викладу, презентації, дискусії, кейс-стаді, роботу в групах, метод мозкового штурму, метод критичного мислення, вікторини, міні-дослідження, ділові ігри, рольові ігри, метод індивідуальних позначок, метод бліц-опитування, метод анкетування та інше.

Основні критерії інтерактивної моделі навчання: можливість неформальної дискусії, вільного викладу матеріалу, менше число лекцій, але більша кількість семінарів, ініціатива студента, наявність групових завдань, постійний контроль під час семестру, виконання самостійних робіт. Розробкою методів інтерактивного навчання та впровадженням їх у навчально-виховний процес у різні часи займалися Ш. Амонашвілі, В. Давидов, Д. Ельконін, В. Сухомлинський, В. Шаталов та ін. Л. Ітельсон для активізації учбового процесу визначав проведення різних ігор, змагань та дискусій, як важливий канал регуляції навчальної діяльності. Під час активної роботи студенти оволодівають навичками, які необхідні для майбутнього висококваліфікованого фахівця в галузі економіки: розуміння суті проблеми, творче розв'язування проблем, вдосконалення командної праці, опрацювання процедури діяльності, робота в умовах недостатньої визначеності тощо. Інтерактивні методи навчання можна застосовувати як в межах аудиторних занять, так і під час самостійної роботи. За такою формою роботи неможлива пасивність студентів. Як зазначає дослідник О. Комар, кожен зі студентів має конкретне завдання, за яке він повинен публічно прозвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед малою групою та перед всією академічною групою завдання [1]. Успішно проведене заняття повинно пробуджувати активність студентів, формувати нові навички і вміння учасників, стимулювати студентів до самонавчання. В умовах інтерактивних моделей навчання змінюється і роль викладача. Він виступає не стільки джерелом інформації, скільки організатором цієї роботи, спрямовуючи навчальний процес у потрібне русло, створюючи умови для ініціативи, формуючи сприятливий психологічний клімат у студентській групі, виправляючи помилки. Це допомагає студентам творчо підходити до процесу навчання взагалі, сприяє розвитку вміння зважувати альтернативні рішення, бачити неординарні шляхи розв'язання проблем. Використання інтерактивних методів навчання в епоху глобалізації і європейської інтеграції має наступні цілі: інтенсифікація процесу навчання, у тому числі за допо-

могою інтерактивності та використання інноваційних методів навчання; індивідуалізація процесу навчання; інтеграція знань; інфраструктура освітнього процесу: технічне забезпечення, кадри, мотивація кадрів (матеріальна зацікавленість, кар'єрний ріст). Інтерактивна подача матеріалу повинна плануватися заздалегідь, оскільки таке навчання вимагає постійного контролю над аудиторією. Коли викладач звертається до студентів з питаннями або втягує їх у рольову гру, він завжди повинен знати, у якому напрямку варто вести бесіду та контролює хід обговорення.

Сьогодні в умовах глобалізації і європейської інтеграції у вищих навчальних закладах України необхідно розглянути можливість європейського досвіду з використання в навчальному процесі ділових ігор із залученням зовнішнього середовища (підприємств, банків, державних структур) для формування у студентів навичок підприємництва. Одним з ефективних методів при викладанні економічних дисциплін можна назвати метод кейс-стаді або метод навчальних конкретних ситуацій. При даному методі навчання студент самостійно змушений приймати рішення і обґрунтувати його. Метод кейс-стаді дозволяє приймати вірні рішення в умовах невизначеності, розробляти алгоритм ухвалення рішення, опанувати навички дослідження ситуації, розробляти план дій, застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, враховувати точки зору інших фахівців. Головне, цей метод сприяє розвитку вміння аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, формує навички рішення практичних завдань.

Таким чином, можна відзначити, що інтерактивні методи навчання створюють нові можливості, пов'язані з налагодженням міжособистісної взаємодії шляхом зовнішнього діалогу в процесі засвоєння навчального матеріалу, формують творчий потенціал та навички підприємництва, що дозволяє придбати студентам компетенції, які будуть потрібні їм протягом всього життя.

Перелік посилань:

- 1 Комар О. А. *Інтерактивні технології – технології співпраці* / О. А. Комар // *Рідна школа*. – 2006. – № 5. – С. 57-60.
- 2 Баєва О. В. *Case-study як форма інтерактивного вивчення студентами менеджменту: загальні принципи організації та проведення практичних занять (початок)* / О. В. Баєва // *Персонал*. – 2007. – № 5. – С. 72-75.
- 3 *Интерактивные формы обучения в вузе* [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.diplomba.ru>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ, ЩО ЗАДІЯНІ У СФЕРІ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*О.М. Кібік, д-р екон. наук, професор
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Професійні якості та характеристики трудових ресурсів значною мірою обумовлюють рівень конкурентоспроможності окремих суб'єктів господарювання та національної економічної системи в цілому. Особливо це є актуальним в умов прискорення інтеграційних процесів та необхідності розширення участі країни у міжнародному поділі праці.

Трудові ресурси значною мірою обумовлюють масштаби і темпи науково-технічних та організаційних перетворень, що відбуваються у різних сферах функціонування економічних систем. Якість трудових ресурсів суб'єктів господарювання значною мірою визначає можливості виробництва високоякісних та конкурентоспроможних товарів, зокрема тих, що призначені для реалізації на зовнішньоекономічних ринках. Відповідно формування та постійний розвиток висококваліфікованої і творчо активної робочої сили є одним з найважливіших завдань сучасних економічних систем, метою яких є забезпечення сталого та збалансованого зростання задля підвищення рівня конкурентоспроможності у світовій економічній системі [1].

У проекті «Експортна стратегія України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017-2021», що розроблена фахівцями Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, третьою стратегічною ціллю розвитку торгівлі України на наступні п'ять років є «підвищення рівня знань та навичок, необхідних підприємствам для здійснення міжнародної торгівлі» [2]. У проекті зазначено, що «ця стратегічна ціль стосується безпосередньо керівників підприємств і, зокрема, підвищення їх професійних знань та навичок, необхідних для досягнення успіху на міжнародних ринках» [2]. Тобто на думку розробників, ця ціль стосується тільки керівників підприємств, що не відповідає сучасним тенденціям активізації командної роботи різних учасників експортної діяльності, включаючи державних службовців. Крім того, слід зазначити, що ефективність здійснення експортної діяльності залежить від кваліфікації широкого кола фахівців різних професій – юристів, економістів тощо. Формувати необхідний рівень знань та навичок та постійно його підвищувати на різних рівнях освіти в різних галузях знань.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно сформувати систему тісної взаємодії державних органів, експортоорієнтованих бізнес-структур та навчальних закладів, що дозволить за рахунок державних та приватних інвестицій забезпечити відповідність знань та особливо навичок спеціалістів умовам здійснення сучасної зовнішньоекономічної діяльності [3].

В умовах швидких змін, що відбуваються у сфері зовнішньоекономічної діяльності, обов'язковою є безпосередня участь студентів у самому процесі викладання, так званому активно-навчання. Таке навчання спонукає студентів до формування свого власного ставлення до проблеми, що розглядається, використовуючи вже набуті знання.

В процесі навчання слід використовувати такі моделі, які відображають зв'язок економічних, політичних та соціальних подій. Це дає можливість підготувати студентів як майбутніх учасників зовнішньоекономічної діяльності до комплексного вивчення проблеми розвитку експортного потенціалу країни. До методів інтерактивних форм навчання відносяться тренінги, ділові та рольові ігри, навчальні групові дискусії, мозковий штурм тощо. Останнім часом популярним є метод аналізу ситуацій. Для підвищення кваліфікації фахівців слід активно використовувати сучасні методи дистанційного навчання.

У сучасних умовах підготовка та перепідготовка фахівців у сфері експортної діяльності потребує використання інтерактивних методів навчання та вимагає розвитку практичної складової. За таких умов підготовка буде більш дієвою та ефективною, що дозволить забезпечити розвиток експортного потенціалу окремих експортоорієнтованих суб'єктів господарювання та економічної системи України в цілому.

Перелік посилань:

1. Кібік О. М. Проблеми соціально-економічного розвитку транспортних підприємств України / О. М. Кібік, Ю. В. Наконечний // *Актуальні проблеми держави та права*. – Одеса : Юридична література. – 2012. – № 68. – С. 273-277.

2. Експортна стратегія України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017-2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EkspornaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>.

3. Кібік О. М. Забезпечення конкурентоспроможності економічної системи України : монографія / [О. М. Кібік, В. О. Котлубай, Ю. В. Хаймінова та ін.] ; за ред. проф. О. М. Кібік. – Одеса, 2015. – 160 с.

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНИХ ВІРТУАЛЬНИХ ІГОР У ПІДГОТОВЦІ СПЕЦІАЛІСТІВ З МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

В.В. Ксендзук, канд. екон. наук

Житомирський державний технологічний університет

Одним з завдань реформування вищої освіти в Україні, що визначені в Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 року [1], є: вища освіта як фактор підвищення конкурентоздатності вітчизняної економіки, суть якої полягає в необхідності забезпечення підготовки кваліфікованих спеціалістів для ринку праці та посилення практичної підготовки, а також забезпеченні інноваційного розвитку освіти та економіки.

Відповідно до складових Глобального індексу конкурентоспроможності (дослідження Світового економічного форуму) за якістю освіти з менеджменту та бізнесу Україна в 2014-2015 рр. посідала 88 місце. За кількісним показником – охоплення вищою освітою – Україна перебуває в числі перших 10-15 країн світу [1].

Одним з напрямів вирішення проблеми є запровадження в освітній процес вищих навчальних закладів активних методів навчання, зокрема використання так званих ділових ігор, удосконалених за допомогою новітніх інформаційних технологій та представлених як комп'ютерні бізнес-ігри.

Першою бізнес-грою була Top Management Decision Game, яка розроблена American Management Association в 1956 році. Прикладами ділових ігор, які користуються популярністю як серед науково-педагогічного персоналу, так і в сфері підприємницької діяльності в Україні та за кордоном, є:

– ViAL+ – вперше розроблена в Україні повномасштабна бізнес-симуляція (2007 р.). Авторами програми-симулятора є науковці КНЕУ, НАН та практикуючі підприємці;

– Strategic Management Games – бізнес-гра, розроблена спільно Економічним університетом в Познані (Польща), University of Graz (Австрія), ISM University of Management and Economics (Литва), а також Великопольською Промислово-Торгівельною Палатою (Польща);

– Topsim – бізнес симуляція німецької компанії Tata Interactive Systems;

– Capsim – Business Simulations to Develop and Assess Business Acumen (США);

– MBABEST21 – бізнес симуляція розроблена корпорацією Toshiba (Японія).

Ділові ігри за своєю сутністю є моделлю підприємства або його конкретних відділів. В рамках гри студенти відіграють певні ролі та приймають управлінські рішення, які впливають на діяльність всього підприємства. Таким чином, відбувається наближення до практики, але не враховуються ринкові ризики. Однак, варто зауважити, що окремі види ризиків передбачені в таких ділових іграх (наприклад, вплив конкуренції на ринку товарів і послуг та на ринку праці). Це допомагає студентам аналізувати вплив прийнятих рішень і коригувати свої стратегічні та поточні плани ведення підприємницької діяльності.

Стратегічні бізнес-ігри є перспективним методом навчання, тому що за допомогою використання експерименту, що є методологічною базою в розробці таких ігор, формують такі якості в студентів, як: інноваційність і творчість, стійкість до стресу і здатність діяти в конкретних часових рамках.

Стратегічні бізнес-ігри складаються з наступних елементів:

– структура підприємства, яка впливає на розподіл ролей між гравцями, що визначають права і обов'язки кожного з них протягом всієї гри (наприклад, менеджер відділу продажу, фінансовий директор, директор відділу виробництва тощо);

– прийняття управлінських рішень гравцями та аналіз їх ефективності і доцільності;

– конкуренція, яка означає, що рішення прийняті однією групою гравців впливають на загальну ситуацію на ринку товарів і послуг і ринку праці, а також на результати діяльності інших груп гравців;

– зворотна інформація, що є індикатором результативності прийнятих рішень та детермінантом для коригування стратегії діяльності підприємства.

Запровадження стратегічних бізнес-ігор в навчальний процес має переваги в сфері підготовки майбутніх спеціалістів з міжнародних економічних відносин, що полягають у такому:

1) формування компетенцій у студентів з:

– розробки стратегії діяльності підприємства;

– прийняття управлінських рішень під час ведення господарської діяльності;

– аналізу зворотної інформації про результати прийнятих рішень;

– ситуативного спілкування в усній і письмовій формах;

– зростання довіри до власних знань та власного досвіду;

2) розвиток у студентів здібностей:

– критичного мислення;

– аргументування та аналізу прийнятих рішень;

– роботи в групі;

– аналізу і здійснення альтернативного вибору, модифікації розроблених стратегій, реалізованих дій.

Участь в стратегічних бізнес-іграх дає можливість студентам проаналізувати переваги та недоліки власних дій та знань в сфері ведення господарської діяльності, а також характеризується свободою дій, що позитивно впливає на залучення осіб в навчальний процес, які зацікавлені в розвитку своїх здібностей та набутті нових компетенцій з метою зайняття відповідного місця в конкурентному середовищі на ринку праці.

Перелік посилань:

1. *Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/content/18-strategiya-reformuvannya-vishhoi%CC%88-osviti-2.0.doc>.*

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В.М. Кудрявцев, канд. екон. наук, доцент

О.В. Кудрявцева, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Хмарні технології стали можливі завдяки бурхливому розвитку апаратного забезпечення: потужність процесорів ростуть з кожним днем, розвивається багатоядерна архітектура і обсяги жорстких дисків. Та й інтернет-канали стали набагато ширше і швидше.

Таким чином, хмара – це не сам Інтернет, а весь той набір апаратного і програмного забезпечення, який забезпечує обробку і виконання клієнтських заявок. До речі, навіть така проста дія, як запит сторінки сайту, представляє собою приклад хмарного обчислення. Вам набридло постійно носити з собою флеш-карту? А якщо забули її будинку, що робити?

На допомогу приходять хмарні технології, адже з їх допомогою тепер не обов'язково всюди носити з собою карту пам'яті або кабель для підключення до смартфона. Зараз свої файли можна зберігати віддалено в хмарних сховищах.

Таких сховищ в наш час стало досить багато і кожен з них складе конкуренцію один одному. А нам уже залишається вибрати той який сподобається і буде доступніше інших.

Хмарні технології – це нова парадигма, що припускає розподілену і видалену обробку і зберігання даних.

Найбільш популярні хмарні сховища – це Яндекс Диск і Диск Google. Хмарний сервіс від Google називається Диск Google (від Яндекс – Яндекс. Диск), який включає в себе можливість створення документів (Документи Google / Яндекс) і хмарного зберігання даних.

Диск Google/Яндекс дозволяє зберігати файли в Інтернеті і на жорсткому диску, а також отримувати до них доступ звідки завгодно, навіть в дорозі. Зміни, внесені в файл в Інтернеті, на комп'ютері або мобільному телефоні, відображаються на всіх пристроях, на яких встановлено Диск Google.

Перші 3 ГБ даних можна зберігати безкоштовно. При наявності доступу до Інтернету пристрій синхронізується з Google Диском. Таким чином ваші файли і папки завжди будуть оновлені до останньої версії. Зміни, що вносяться на одному пристрої, синхронізуються з усіма іншими.

Часто користувачам доводиться відправляти файли в повідомленнях електронної пошти. Зручніше при цьому користуватися технологією спільного доступу. Для цього треба просто відкрити спільний доступ до файлу, папки або документа Google з будь-якого пристрою. Якщо ви працюєте над документами, таблицями та презентаціями Google разом з іншими користувачами, то Google Диск дозволяє створювати, переглядати і спільно редагувати файли без копіювання та пересилання документів.

Як же ці технології можна застосувати в навчальному закладі?

1. Спільна робота співробітників над документами. Наприклад, освітня програма або річний план. Такий масштабний документ створюється силами адміністрації та викладачів, відповідальних за будь-які напрямки. Кожен відповідає за будь-яку частину документа, але може коментувати або доповнювати інформацію і в інших блоках. Інший приклад – таблиця, яку повинні заповнити всі куратори з інформацією про свої групи. При спробі роботи з такими документами в локальній мережі виникає проблема, пов'язана з тим, що одночасно з одним і тим же документом працювати на різних комп'ютерах можна. З'являється безліч копій одного і того ж документа, які потім треба підсумувати. Для спільної роботи в хмарних технологіях необхідно створити або помістити документ в хмарне сховище і надати доступ до нього тим, у кого є посилання або на адресу електронної пошти.

2. Спільна проектна робота студентів. Схема діяльності така. Студенти отримують теми проектів і діляться на групи. У групі розподіляються обов'язки. Потім керівник групи створює документ і надає доступ до нього іншим учасникам (за допомогою посилання або на адресу електронної пошти). Студенти працюють над проектом вдома або в університеті, наповнюючи документи змістом. Коли робота закінчена, надається доступ викладачу. Він може прокоментувати будь-які частини документа, щоб студенти могли скорегувати його зміст до захисту проекту. При оцінюванні участі в створенні проекту важливо те, що викладач може відстежити хронологію змін. З цієї хронології можна в якійсь мірі визначити, який внесок вніс кожен учасник групи.

3. Дистанційне навчання. Викладач дає завдання студентам за допомогою електронного щоденника. Це можуть бути будь-які письмові завдання. Студент повинен буде або створити документ, або якимось чином попрацювати з документом, створеним викладачем (відповісти на питання, вирішити завдання, заповнити таблицю). Викладач може подивитися змінений документ, так як у нього є до нього доступ [1].

Таким чином, головною дидактичною перевагою використання хмарних технологій в освітньому процесі є організація спільної роботи педагогів і учнів, що відкриває нові перспективи, які сприятимуть підвищенню ефективності навчального процесу і, отже, краще досягнення мети, оскільки ці технології є високотехнологічними, актуальними і перспективними. Хмарні технології пропонують альтернативу традиційним формам організації навчального процесу, створюючи можливості для персонального навчання, інтерактивних занять і колективного викладання. Впровадження хмарних технологій не тільки знизить витрати на придбання необхідного програмного забезпечення, підвищить якість і ефективність освітнього процесу, підготує студента до життя в сучасному інформаційному суспільстві, допоможе якісно і оперативно організувати методичну роботу з педагогами.

Перелік посилань:

1. Емельянова О. А. Применение облачных технологий в образовании / О. А. Емельянова // Молодой ученый. – 2014. – № 3. – С. 907-909.

СУЧАСНІ КРЕАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Л.М. Лавриненко, канд. екон. наук, с.н.с.

К.І. Іванова

Інститут економіки та менеджменту

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», м. Київ

В умовах глобалізації економіки стратегічною метою держави стає модернізація економіки і суспільства в напрямку, який забезпечує досягнення стійкої конкурентоспроможності. Сьогодні держава як інституційний суб'єкт зобов'язаний створювати умови для підвищення конкурентоспроможності національних компаній на світовій арені, визначати та просувати пріоритетні з точки зору входження у світову економіку сфери, враховувати загальноосвітні тенденції у визначенні пріоритетів інституційного розвитку.

Сучасне становище рішуче вимагає істотного перегляду традиційних освітніх парадигм, які сьогодні виявляються вже неконкурентоспроможними в сенсі забезпечення розвитку цивілізованого суспільства а викладання дисциплін економічного циклу стає все більш наближеним до реальної практики. Освіта на сучасному етапі переживає ряд реформ, у зв'язку з чим, докорінно змінюються методи викладання економічних дисциплін.

Нова освітня система орієнтована на реалізацію високого потенціалу комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Саме технологічний базис нових інформаційних технологій дозволяє реалізувати одну з головних переваг нової освітньої системи – навчання на відстані – дистанційне навчання. Основною тенденцією сучасної освіти є поступове перенесення пріоритетів від прямого навчання до індивідуального контакту із студентами. Ключові лекції і семінарські заняття залишаються, звичайно, незамінними, проте істотна частина учбового процесу може проходити під час індивідуальних консультацій з викладачами за конкретними темами або проблемами.

Система викладання рішуче відкидає традиційну парадигму взаємовідносин в освітньому процесі, де викладач навчає студента теоретичним основам предмету, даючи під диктовку визначення і висновки, запозичені з підручників [1, с. 158-164]. Студент при такому підході є пасивним слухачем, втрачає зацікавленість до пізнання, формування своєї думки, креативного підходу до пізнання та формування своєї власної думки (позиції) – він не вступає у монолог із викладачем а сприймає як аксіому.

Сучасні тенденції глобалізації, інтеграції, комп'ютеризації, впровадження і використання мережі Інтернет, медіа засобів вимагають від молодих фахівців компетентності, що дозволяє їм швидко та кваліфіковано вирішувати завдання в умовах динамічного розвитку і нестандартних ситуацій, миттєвого прийняття рішень та аналізу власних дій [2, с. 36-39]. Все це і послужило поштовхом до переосмислення принципів викладання і відмови від традиційного підходу на користь інноваційного й інтерактивного. При новому підході викладач і студент знаходяться в рівних умовах, де викладач пропонує ту чи іншу задачу, пошук відповіді на яку ведеться обома сторонами спільно. Викладач не пропонує готових відповідей, він лише визначає проблему, але пошук її рішення залишається за студентом. Таким чином, відбувається перехід від інформаційно-пояснювального навчання до інноваційно-дієвого. Студенти заохочуються використовувати різні інформаційні технології, відеоматеріали, сайти й інші економічні суб'єкти, матеріали економічних форумів і конференцій. Тому в сучасних вузах методи викладання повинні базуватися на новітніх досягненнях і можливостях, а саме, включати в себе якомога більше інноваційних та інтерактивних елементів.

Інноваційні технології, які застосовуються в освіті, базуються, з одного боку, на розвиток самостійності студента, а з іншого боку на професіоналізмі викладача, що включає не тільки високий рівень грамотності і компетентності, як в рамках представленої дисципліни, так і в загальнокультурному сенсі, ще й особисте сприйняття новачій, зацікавленість в застосуванні і розвитку інноваційних технологій навчання, ініціативу та активність. Однак, всі ці якості, що формують поняття «професіоналізм викладача», дозволять добитися взаєморозуміння та спонукати їх на активну особистісний розвиток тільки при наявності дуже важливого при сучасному стані суспільства якості – харизми викладача. Викладач, що впроваджує інноваційні освітні технології в процес навчання, що не примушує, а спрямовує самостійну роботу студентів по отриманню теоретичних знань і практичних навичок стає Вчителем. Для вирішення нестандартних завдань, збереження чіткості мислення в стресових умовах потрібні нестандартні фахівці, а саме люди з великим психологічним потенціалом, комунікабельністю, здатні знаходити спільну мову з різними людьми в різних ситуаціях. В першу чергу такою нестандартною особистістю, новатором повинен стати сам викладач, який прагне до

отримання нових знань, освоєння інноваційних методик навчання, їх додатком до свого предмету, піднімаючи тим самим рівень освіти. Історично склалося зміст дисципліни і методи її подачі під впливом особистого професіоналізму викладача знаходить нові сучасні риси. В ідеалі потрібно не тільки дати студенту конкретні навички і знання, а й «зацікавити» його, показати можливості і перспективи подальшого розвитку і вдосконалення студента і як фахівця, і як особистості. Саме для цього необхідно постійне ознайомлення викладачів вузів із інноваційними та інтерактивними технологіями навчання, мотивування їх до підвищення кваліфікації, інтелектуальному зростанню.

Перелік посилань:

1. Лавриненко Л. М. Інноваційно-креативний потенціал – основа наукоємної економіки // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2012. – № 5-1. – С. 158-164.
2. Лавриненко Л. М. Місце інноваційної освіти у розвитку суспільства // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-вироб. журнал. – Тернопіль. – 2012. – № 7 (33). – С. 36-39.

РОЛЬ ДІЛОВИХ ІГОР У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

*Л.В. Лазоренко, канд. екон. наук, доцент
Державний університет телекомунікацій, м. Київ*

З метою удосконалення та активізації навчального процесу необхідно застосовувати різні методи і способи ведення аудиторних занять. Викладачі при проведенні занять часто використовують технічні засоби та програмне забезпечення. Все це має безперечно позитивний вплив на перебіг навчального процесу. Але, на жаль, використання технічних засобів можливо далеко не завжди. Обмеженість матеріальних ресурсів державних закладів вищої освіти, відсутність спеціальних знань і навичок користування спеціальною технікою та програмним забезпеченням у певній категорії викладацького складу, потреба аудиторії у живому спілкуванні, а найголовніше, що при викладанні не всіх навчальних дисциплін можна використовувати технічне та програмне забезпечення. Мова йде, в першу чергу, про блок гуманітарних дисциплін. Яким чином побудувати заняття з таких дисциплін так, щоб було цікаво студентам і мало результат у процесі засвоєння здобутих знань [1, с. 28].

У цьому випадку на допомогу приходять ділові ігри. Адже, будь-яку ситуацію можна обіграти таким чином, щоб і проблему розв'язати, і пройдений матеріал закріпити, і аудиторію зацікавити. До того ж використання ділових ігор не потребує спеціальних навичок у викладачів.

У вигляді ділових ігор доцільно проводити семінарських та практичних занять з навчальних дисциплін, які за своєю програмою не передбачають розв'язку задач, здійснення розрахункових робіт, проведення практичних досліджень. В першу чергу, це слід робити з метою підвищення ефективності роботи студентів в аудиторії, закріплення пройденого матеріалу, сприяння розвитку уявного мислення студентів, генерування ними різноманітних ідей та наближення аудиторних занять якомога ближче до практичних умов діяльності підприємств і організацій [2, с. 172].

Беручи участь у діловій грі, студент автоматично виконує певну роль, уявляє себе людиною, що займає ту чи іншу посаду на підприємстві або те чи інше положення в суспільстві. Він починає мислити саме з такої позиції, приймає відповідні рішення, використовуючи при цьому знання, отримані під час лекцій або самостійної роботи.

У діловій грі може бути задіяна необмежена кількість учасників. З метою підвищення ефективності проведення таких занять можна поділити групу на декілька міні-груп, які будуть виконувати одну й ту ж саме або подібне завдання. Таким чином, всі студенти групи будуть задіяні у грі, а отже, зможуть висловити своє бачення проблеми, відстояти свою думку та продемонструвавши здобуті знання.

Такий спосіб проведення практичних занять сприятиме встановленню в аудиторії невимушеної атмосфери, в якій ніхто не боїться висловити свою точку зору і переконати інших у своїй правоті. Студенти матимуть можливість вільно вести дискусії з різних питань, що обговорюються на занятті. Викладач, в свою чергу, зможе оцінити не лише знання студентів з даної дисципліни, а й матиме уявлення про загальну ерудицію аудиторії, її загальну підготовку, а також зможе оцінити психологічні якості кожного студента та колективу в цілому, що допоможе йому при подальшій підготовці лекційних і практичних занять та розробці завдань для самостійної роботи студентів [3, с. 247].

Отже, ділова гра – це ефективний механізм, що сприяє підвищенню якості проведення семінарських та практичних занять. Звичайно, не слід вважати, що ділові ігри можна застосовувати лише при проведенні занять з гуманітарних дисциплін. Їх також можна час від часу проводити і при викладанні інших предметів, де студенти повинні не лише визначати певні показники, а мо-

жуть проявити всі свої знання, вміння і здібності для розв'язання якоїсь ситуації, прийняття рішення та обґрунтування зроблених висновків.

Перелік посилань:

1. Лазоренко Л. В. *Інтерактивні методи викладання бізнес-дисциплін* / Л. В. Лазоренко // *Теорія і практика економіки і підприємництва. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. – Алушта. – 2009. – С. 28.
2. Лазоренко Л. В. *Роль ділових ігор у навчальному процесі* / Л. В. Лазоренко // *Болонський процес: перспективи розвитку вищої освіти України*. – К. : Персонал. – 2008. – С. 271-274.
3. Matteson M. T. *Management and Organizational Behavior Classics* / M. T. Matteson, J. M. Ivancevich. – Boston : IRWIN, 1993. – 443 p.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ УЛЬТРАСОВРЕМЕННОГО МЕТОДА TAMS ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЗАИНТЕРЕСОВАННОСТИ СТУДЕНТОВ К НАУКЕ В КОНТЕКСТЕ ИЗЛОЖЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

И.Н. Майорова, д-р экон. наук, профессор

В.В. Черкасова

Приазовский государственный технический университет, г. Мариуполь

На сегодняшний день, в условиях обострения конкурентной борьбы, предприятиям ведущих стран требуются сотрудники способные к нестандартному мышлению, креативу, моментальному нахождению механизмов, касательно, процесса эффективного производства. Ход интеграции Украины в Европейский Союз и повышение требований работодателей влечет за собой смену приоритетов и социальных ценностей, что требует постоянного совершенствования учебного процесса.

Экономические дисциплины, в структуре высшего образования, являются информационной основой, которая позволяет систематизировать и развить систему управления, как предприятий, так и общества. Доминирующей задачей экономического образования выступает аспект оперативного и продуктивного использования знаний студентами [1].

Построение модели изложения экономических дисциплин, должно базироваться на раскрытии потенциала учащихся, то есть максимальной отдаче студента. Опыт Европы показывает, что использование метода TAMS (Teams development as a measure for sustainability) дает возможность учащимся переносить полученный умственный багаж из одной отрасли в другую, таким образом, упорядочивая знания. Экономика, как научная дисциплина, имеет тесную связь с такими науками, как транспортные технологии, медицина, информационные технологии, туризм и т.д., следовательно, вырабатывая у студентов понимание целостности, единства общества и экономических составляющих, а также путей их взаимодействия [2].

Программа внедрения метода TAMS, в которой предложенный учебный материал для студентов рассматривается как ролевая игра и мозговой штурм, предназначенная для поддержания инновационного климата и повышения экономической активности у учащихся.

Научно-методические результаты показывают, что обучение через сотрудничество, терпимость к восприятию разных точек зрения, умение работать в команде и разрешать конфликты в процессе совместной работы вырабатывают у студента навык представлять и отстаивать личное мнение, а также объективно оценивать возможные варианты решения проблемы.

Современный выпускник экономического факультета – это не только консультант в кадровых и финансовых вопросах, но также разработчик стратегий и бизнес-процессов. Метод TAMS позволяет адаптировать потенциальных сотрудников к современным требованиям, которые предъявляют руководители предприятий Украины и мира.

Творческий продукт, который является исходом от инновационного поиска решения проблемы командой учащихся, предварительно заданной преподавателем, в конечном итоге превращается в новый актуальный проект.

Стратегическое мышление – это синтез знаний и интуиции, который направлен на создание ценностей для установления приоритетов и ведения результативной деятельности. Метод TAMS позволяет осваивать и накапливать знания через интеллектуальные ресурсы не только лектора, но и всей группы.

Использование организационного механизма этого метода позволяет сбалансировать действия руководящей (преподаватель) и руководимой (студенты) подсистемой, в тоже время, в ходе проведения такого рода семинаров, группа должна среди присутствующих учащихся определить лидера, который будет представлять конечный проект лектору.

Таким образом, метод TAMS воспитывает у студентов дисциплину, самоорганизацию, коммуникабельность для достижения максимального результата. При таких обстоятельствах легче воспринимается критика и повышается КПД сотрудника, который трудится не только для себя, но также во благо коллективу и целому предприятию.

Перечень ссылок:

1. Маркова А. К. *Формирование мотивации учения* / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
2. Терешкина Т. Р. *Инновационный метод обучения предпринимательству* / Т. Р. Терешкина, С. В. Терещенко // *Инновационные технологии в науке и образовании : материалы III Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 23 окт. 2015 г.) / редкол. : О. Н. Широков [и др.]*. – Чебоксары : ЦНС «Интерактив плюс». – 2015. – № 3 (3). – С. 125-126.

**КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИННІ ВОЛОДІТИ МАГІСТРИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА»**

*Г.Л. Матвієнко-Біляєва, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*

Трансформаційні процеси в економіці України суттєво впливають на діяльність усіх господарюючих суб'єктів, на їх економічне, інформаційне та правове середовище. За таких умов нестабільність зовнішніх факторів діяльності і низька адаптивна здатність підприємств до будь-яких ринкових перетворень створюють загрози їх подальшому розвитку. Тому бізнес-процеси на підприємствах зазнають значних змін, які передусім пов'язані зі збереженням або відтворенням їх конкурентоспроможності. Орієнтація на певний конкурентний статус спонукає підприємство до ефективного використання всіх наявних ресурсів, здібностей персоналу, інформаційних, фінансових та інноваційних можливостей. В цьому аспекті ефективність системи управління набуває вагомого значення в контексті підтримання конкурентоспроможності та подальшого ефективного розвитку підприємства. Дисципліна «Управління ефективністю розвитку підприємництва» є необхідною дисципліною для фахівців у галузі управління та адміністрування, оскільки охоплює основні розділи організації та ефективності господарювання на рівні основної структурної ланки суспільного виробництва, дає необхідну сукупність теоретичних і практичних знань з управління ринковою економікою на сучасному етапі її розвитку в Україні.

Управління ефективністю розвитку підприємництва досліджує вплив чинників виробництва на результати ефективності підприємницької діяльності, а також комплекс відносин із приводу формування і використання ресурсів і результатів діяльності підприємництва.

Окрім загальноекономічних тенденцій та процесів об'єктивною необхідністю дослідження ефективності управління розвитком також залишається майже повна відсутність комплексних наукових розробок, спрямованих на вирішення проблем управління розвитком, що не дозволяє вирішувати проблемні питання на базі накопиченого досвіду, сучасного стану і стратегічних цілей діяльності суб'єктів господарювання.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування системи професійних компетентностей щодо використання основних методів організації ефективного розвитку підприємництва для вирішення конкретних економічних завдань основної в межах ланки суспільного виробництва – підприємництва на сучасному етапі розвитку економіки.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

- опанування нормативно-правової бази щодо створення бізнесу різних організаційно-правових форм;
- вивчення господарських процесів, які відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємництва;
- визначення параметрів здійснення виробничого процесу й основ управління підприємством;
- визначення ресурсів, які використовує сучасний бізнес у процесі господарювання, та проведення оцінки ефективності їх використання;
- опанування методики визначення доходів, витрат, фінансових результатів та ефективності функціонування підприємництва в цілому;
- засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємством.

Об'єктом навчальної дисципліни виступає розвиток підприємництва як відкрита ринкова система.

Предметом навчальної дисципліни є економічні процеси та пов'язані з ними впливи на ефективність розвитку підприємництва.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: систему факторів, що впливають на ефективність функціонування підприємництва; закономірності здійснення ефективного управління підприємством; особливості реалізації економічних відносин і підприємств; методи врахування, оцінки витрат та результатів діяльності підприємства; напрями та фактори підвищення ефективності розвитку підприємства.

Отже, дотримання всіх вимог які зазначені в даній роботі призведуть до підвищення рівня викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України.

Перелік посилань:

1. Іванюта С. М. Підприємництво і бізнес-культура : навч. посіб. / С. М. Іванюта, В. Ф. Іванюта. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 288 с.
2. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : навч. посіб. / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. І. Чоботар. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 280 с.
3. Шваб Л. І. Основи підприємництва: навч. посіб. / Л. І. Шваб. – К. : Каравела, 2006. – 344 с.
4. Скібіцька Л. І. Менеджмент підприємницької діяльності. Кн. 1. Організація бізнесу : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький. – К. : Кондор, 2009. – 896 с.

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ

*Л.О. Меренкова, канд. екон. наук, доцент
Харківській національній економічній університет імені Семена Кузнеця*

Сучасний етап розвитку національної системи освіти України характеризується впровадженням компетентнісного підходу в навчальний процес, застосуванням особисто орієнтованих педагогічних технологій, спрямованих на розвиток у студентів логічного мислення, засвоєння загальних методів наукового дослідження, забезпечення зростання рівня духовної й загальної культури, розвитку особистості, її пізнавальних здібностей та професійних компетентностей.

Проблематику компетентнісного підходу у системі освіти досліджували В. Пономаренко, І. Драч, Н. Бібік, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Пильгун, Г. Полякова, О. Пометун, І. Родигіна, Т. Смагіна, С. Трубачева, Н. Босак, О. Вознюк, І. Дроздова, О. Мамчич, М. Пентилок, Н. Талізина, Л. Шевчук та ін.

Згідно Національного освітнього глосарію компетентнісний підхід – підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим [5].

Студентоцентрований підхід передбачає розроблення освітніх/навчальних програм, які зосереджуються на результатах навчання, враховують особливості пріоритетів особи, яка навчається, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, що узгоджується з тривалістю освітньої/навчальної програми. При цьому студенту надаються більші можливості щодо вибору змісту, темпу, способу та місця навчання [6].

Компетентнісно орієнтований підхід до навчання відрізняється від традиційного, який ґрунтується на регламентації діяльності, централізації контролю, орієнтації на середнього студента, надання готових знань, навчання за зразком, вербальному викладенні, відтворенні. При традиційному навчанні використовуються лекція-монолог, читання, пояснення, демонстрація, відтворення. Студент запам'ятовує готову інформацію та відтворює її.

Компетентнісно орієнтоване навчання націлено на формування цілеспрямованою особистості, здатній до саморозвитку, на формування компетентностей. Студент визнається головним суб'єктом процесу навчання. Багато уваги приділяється самоконтролю. При компетентнісному підході використовуються активні та інтерактивні технології навчання.

Педагогічна технологія – це сучасні методи системного навчання студентів, які націлені на оптимізацію педагогічного процесу. Нижче наведені основні педагогічні технології, які можливо застосувати при реалізації компетентнісного підходу в навчанні студентів при викладанні еконо-

мічних дисциплін: технологія індивідуалізації навчання, технологія диференційованого навчання, технологія проблемного навчання, ігрові технології (ділові, рольові ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування, індивідуальний тренінг, рішення практичних ситуацій та завдань та ін.), інформаційні технології, інтерактивні технології (мозковий штурм, «займи позицію», розігрування ситуацій у ролях, ток-шоу та ін.), дистанційне навчання, технології модульного навчання [3, 4].

Дистанційне навчання – отримання освіти без обов'язкової тривалої присутності слухача в стінах навчального закладу у чітко визначений час. Це нова, специфічна форма навчання, в якій поєднується інтерактивність, гнучкість, індивідуалізація навчання при забезпеченні його економічності. В умовах глобалізації та європейської інтеграції України дистанційне навчання надає можливість студентам отримати вищу освіту без відриву від виробництва або іншого виду діяльності, з'являється можливість одночасного навчання в українському та зарубіжному ВНЗ [1].

Негативними сторонами дистанційного навчання є відсутність очного спілкування вчителя й учня, з чого випливають труднощі в вихованні молоді; студенти не завжди само дисципліновані, свідомі і самостійні, як необхідно при дистанційному навчанні; для постійного доступу до джерел інформації потрібна якісна технічна оснащеність; нестача практичних занять і відсутність постійного контролю [2].

Перелік посилань:

1. Адамова І. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми / І. Адамова, Т. Головачук // *Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки.* – 2012. – Вип. 10. – С. 3-6.
2. Качмарчик С. Г. Переваги дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі та труднощі на шляху до дистанційної освіти / С. Г. Качмарчик // *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія.* – 2013. – Вип. 192 (1). – С. 212-217.
3. Матвійчук Л. А. Огляд сучасних педагогічних технологій та їх впровадження в навчальний процес вищих шкіл / Л. А. Матвійчук // *Педагогічний дискурс.* – 2012. – Вип. 12. – С. 217-221.
4. Мірошніченко О. В. Інноваційні педагогічні технології як предмет сучасних наукових досліджень / О. В. Мірошніченко // *Зб. наук. праць Військового інституту Київського національного університету ім. Т. Шевченка.* – 2013. – Вип. 42. – С. 181-186.
5. *Національний освітній глосарій: вища освіта* / [авт.-укл.: І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаши, А. А. Гармаш й ін. ; за ред. Д. В. Табачника, В. Г. Кременя]. – Київ : Плеяди, 2011. – 100 с.
6. Пономаренко В. С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні [Електроний ресурс] : монографія / В. С. Пономаренко. – Харків : Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2012. – Режим доступу : <http://competence.in.ua>.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КОМП'ЮТЕРНИХ СИМУЛЯЦІЙ

К.С. Нестерова, канд. екон. наук

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

В умовах європейської інтеграції України постають актуальні питання модернізації методики викладання економічних дисциплін відповідно до загальноєвропейської практики. Доведено, що у процесі лекцій студентами засвоюється лише 20 % матеріалу, в той час як інтерактивні методи дозволяють опанувати понад 90 % матеріалу [1, с. 10]. Саме тому у процесі викладання економічних дисциплін у ВНЗ України слід відійти від застарілих форм навчання і максимально використовувати такі інтерактивні методи, як метод кейсів, дискусії, рольові ігри, тренінги тощо з метою створення творчої атмосфери під час заняття.

Програми дисциплін у ВНЗ Європи орієнтовані на формування аналітичних здібностей, вміння формулювати та обґрунтовувати судження, працювати у команді, тому передбачають активне використання у процесі навчання методу комп'ютерних симуляцій. Цей метод пов'язаний з використанням економічних ігор на базі комп'ютерних програм. Так, Національна школа цивільної авіації у Франції («ENAC»), яка є визнаним лідером у Європі з підготовки економістів та менеджерів у сфері авіації, у рамках підготовки курсу «Управління цінами» уклала угоду з представниками порталу «Економічні ігри» з метою розробки комп'ютерних симуляцій для студентів [2, 3]. Розроблені ігри спрямовані на створення студентами цінних стратегій для авіакомпаній відповідно до різних ринкових умов.

Такий підхід дозволяє студентам засвоїти теоретичний матеріал на практиці, оцінити результати рішень, що приймаються у процесі стимуляції. Наразі портал надає можливість безкоштовної участі в обмеженій кількості економічних симуляцій, але активно співпрацює з багатьма ВНЗ Європи і розробляє проекти на замовлення. Алгоритм використання методу комп'ютерної симуляції на прикладі роботи з порталом «Економічні ігри» представлено на рис. 1.

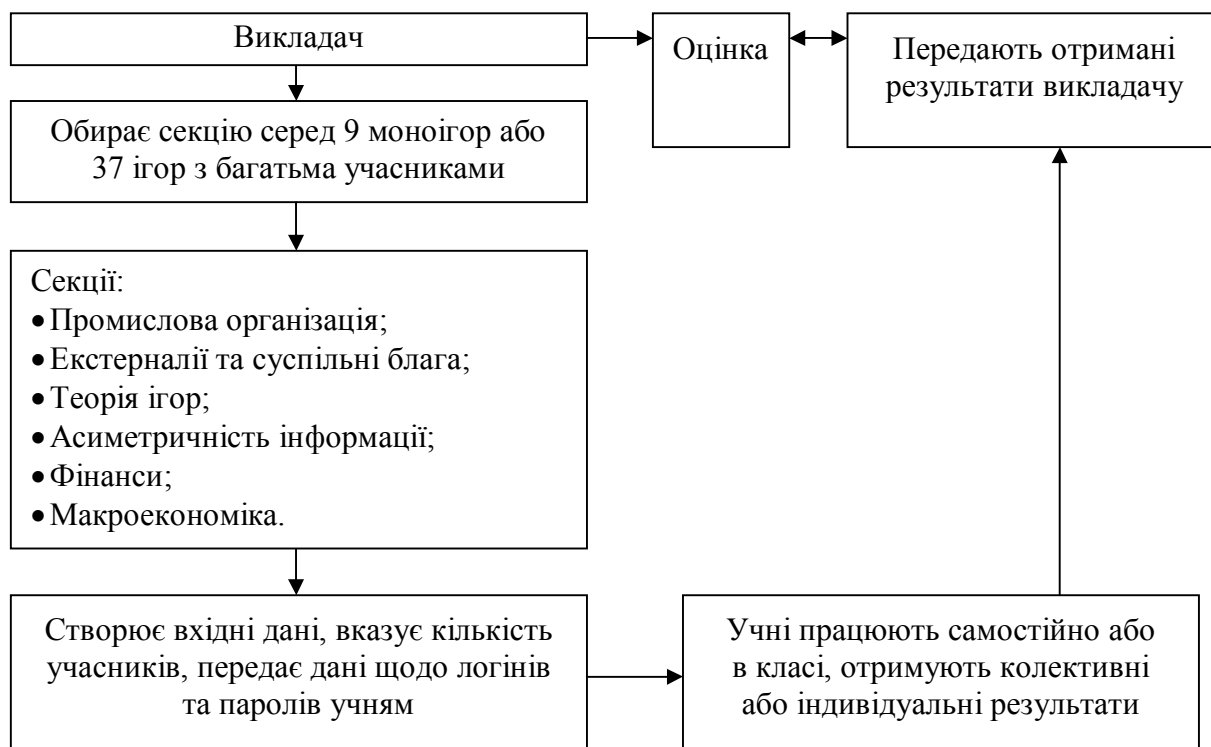

Рисунок 1. Спрощений алгоритм роботи з порталом «Економічні ігри»
(складено автором)

Перевагою використання цього порталу є те, що у процесі навчання не потрібні комп'ютерні класи, оскільки студенти можуть отримати доступ до ігор шляхом вводу логіну та паролю на будь-якому обладнанні, будь то телефон або ноутбук, планшет.

Таким чином, комп'ютерна симуляція є новітнім методом навчання, що поєднує розгляд конкретної бізнес-ситуації з використанням комп'ютерних технологій. Цей метод є інтерактивним і відповідає європейській та світовій практиці навчання студентів в умовах штучного створення реальних бізнес-ситуацій. Проведення занять з використанням комп'ютерних симуляцій сприятиме підвищенню рівня зацікавленості студентів, глибшому пізнанню ними специфіки майбутньої професії, розвитку аналітичних здібностей.

Перелік посилань:

1. Ермакова Т. И. Проведение занятий с применением интерактивных форм и методов обучения : учеб. пособие / Т. И. Ермакова, Е. Г. Ивашкин. – Нижний Новгород, 2013. – 158 с.
2. Ecole nationale de l'aviation civile [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.enac.fr/en>. – Назва з екрану.
3. Online Classroom Games for Teaching Economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://economics-games.com/> – Назва з екрану.

МЕТОД «CASE-STUDY» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

*А.А. Ніжнік, аспірант
Національний транспортний університет, м. Київ*

Сучасна концепція економічної освіти передбачає підвищення значущості активних форм освітньої діяльності. Модернізація освіти вимагає пошуку нових ефективних форм і методів навчання. Одним з ефективних методів активного навчання є кейсовий метод.

Мета методу «case-study» – спільне зусилля груп студентів проаналізувати ситуацію – випадок, що виникає при конкретному положенні справ, і виробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми.

Метод «case-study» найбільш широко використовується в навчанні економіки і бізнес-наук за кордоном. Вперше він був застосований в навчальному процесі в школі права Гарвардського універ-

ситету в 1870 році; впровадження цього методу в Гарвардській школі бізнесу почалося в 1920 році. Перші збірки кейсів були опубліковані в 1925 році в Звітах Гарвардського університету про бізнес.

В даний час в світовому науковому співтоваристві успішно співіснують дві класичні школи «case-study» – Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська). В рамках першої основний завданням навчання ставиться пошук єдиного вірного рішення, другий – акцентує увагу на багатоваріантності вирішення проблеми [1].

Кейс не пропонує учням проблему у відкритому вигляді, а учасникам навчального процесу належить виокремити її з тієї інформації, яка міститься в описі кейса.

Інформація, що міститься в кейсі проблема не має однозначного вирішення; суть методу в тому і полягає, щоб з безлічі альтернативних варіантів відповідно до вироблених раніше критеріями вибрати найбільш доцільне рішення і розробити практичну модель його реалізації.

Таким чином, кейс-технології розвивають вміння:

- аналізувати і встановлювати проблему;
- чітко формулювати, висловлювати та аргументувати свою позицію;
- спілкуватися, дискутувати, сприймати і оцінювати вербальну і невербальну інформацію;
- приймати рішення з урахуванням конкретних умов і наявності фактичної інформації.

Кейс-технології допомагають:

- зрозуміти, що найчастіше не буває одного єдиного вірного рішення;
- виробити впевненість в собі і в своїх силах, відстоювати свою позицію і оцінювати позицію опонента;
- сформувати стійкі навички раціональної поведінки і проектування діяльності в життєвих ситуаціях [2].

Робота групи з кейсом ділиться на кілька етапів: уявлення кейса викладач; індивідуального вивчення кейс кожен член група; розробка варіантів індивідуальних рішень; обговорення варіантів індивідуальних рішень в кожній підгрупі; підготовка до обговорення та дискусія. Викладач як би передає свої повноваження студентів, його керівна роль зводиться до мінімуму.

На відміну від інших видів семінарських і практичних занять при використанні кейс-методів не можна виставляти оцінки за бальною системою – досить відзначити ступінь участі студентів в роботі. Результат застосування методу повинен бути не тільки отримання знань і формування практичних навичок, а й розвиток системи цінностей студенти, професійні позиції, життєві установки.

На закінчення слід зазначити, що застосування кейсів має бути методично, організаційно і педагогічно обґрунтованим і забезпеченим. Безперечно, функціональне поле кейсів відкриває широкі можливості для використання і доповнює традиційні класичні методи навчання економічних дисциплін. Використання кейсів в викладанні економічних дисциплін – це ще один крок до інтеграції української системи освіти в світовий освітній простір.

Перелік посилань:

1. Долгоруков А. Метод кейс-стаді як сучасна технологія професійно-орієнтованого навчання [Електронний ресурс] / А. Долгоруков. – Режим доступу : <http://www.vshu.ru>.
2. Андюсов Б. Кейс-метод як інструмент формування компетентностей / Б. Андюсов // Директор. – 2010. – № 4.

ВИВЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

О.А. Островська, канд. екон. наук, доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Світова економіка стрімко набуває ознак нової моделі розвитку, головним чинником економічної динаміки за якої слугують інновації, покликані сприяти підвищенню ефективності бізнесової діяльності. За таких умов національна економіка також потребує змін, які б стали передумовою інтенсифікації потоку інновацій та усували б перешкоди для реалізації інноваційного сценарію розвитку, зумовлені нестачею інвестиційних ресурсів і високими ризиками інвестування. Дефіцит ресурсів обумовлений, серед іншого, несвоєчасним фінансуванням інвестиційних проектів. Однією з причин недофінансування таких проектів є неефективне управління корпоративними фінансами, зокрема, – брак використання інноваційних підходів у фінансовому менеджменті. Тому в умовах глобалізації економічного розвитку та інтеграції економіки України в європейський простір, чинні на вітчизняних підприємствах підходи до управління корпоративними фінансами потребують суттєвих змін.

Розв'язання поставлених завдань безпосередньо залежить від рівня професійної підготовки фахівців із фінансового менеджменту, рівня їх компетенції, вміння обґрунтувати та приймати правильні управлінські рішення, своєчасно імплементувати у вітчизняну практику новітній сучасний закордонний інноваційний інструментарій фінансового управління корпораціями. Тому завданням підготовки магістрів є, серед іншого, отримання студентами теоретичних знань та набуття практичних навичок з управління фінансами суб'єктів підприємництва за використання саме інноваційних підходів, методів й інструментів.

З цією метою до циклу обов'язкових нормативних наук з підготовки магістрів за Програмою «Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу» включено нову дисципліну «Інновації у фінансовому менеджменті», яка є тісно пов'язаною з іншими дисциплінами фахового спрямування: «Фінанси підприємств», «Фінансовий менеджмент», «Управлінський облік», «Фінансовий облік», «Аудит», та ін., і вивчення якої є логічним завершенням підготовки висококваліфікованих фахівців із фінансового управління корпораціями.

Предметом науки нами визначено специфічну сферу фінансово-економічних відносин, що виникають в процесі управління фінансами суб'єктів підприємництва.

У процесі викладання науки викладач, що розуміє необхідність підвищення рівня засвоєння студентами економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України, має сприяти вирішенню завдань:

- з'ясування основ інноваційного фінансового менеджменту;
- вміння застосовувати сучасний інструментарій у практиці стратегічного фінансового менеджменту вітчизняних компаній, зокрема, – PESTEL, SLEPT-, STEEPLE, LONGPEST – аналіз в оцінці впливу ринкових трендів на фінансові результати компанії, різноманітні Key Performance Indicators (KPI) в оцінці реалізації фінансової стратегії корпорації;
- розуміння змісту сучасних підходів до інформаційного забезпечення фінансових рішень та інноваційних способів представлення даних, зокрема, технології XBRL як новітнього інструменту підготовки, аналізу і передачі бізнес-інформації, Dashboard, IFRS, та ін.;
- набуття практичних навичок із розроблення бізнес-плану інноваційного проекту;
- оволодіння сучасними методиками фінансової діагностики суб'єктів підприємництва, знання основ використання інноваційного інструментарію штучного інтелекту (ШНМ) у фінансовій сфері;
- освоєння нових для вітчизняного бізнесу форм, методів та умов фінансування бізнесу;
- з'ясування новацій нормативно-правового забезпечення інноваційного фінансового та сучасного антикризового менеджменту компаній в Україні;
- розуміння нових викликів та вимог до формування сучасної парадигми антикризового фінансового управління;
- врахування біхевіористичного підходу до фінансового менеджменту та виявлення особливостей впливу фактору поведінки на ефективність діяльності та прийняття рішень менеджментом окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності (різних організаційно-правових форм, форм власності, видів діяльності);
- формування професійних компетентностей сучасного фінансиста з урахуванням глобальних трендів розвитку корпоративних фінансів, зокрема, із врахуванням деформованої моделі ведення бізнесу в Україні (офшоризації, викривленої структури боргового капіталу тощо) у процесі прийняття фінансових рішень [1], а також оволодіння навичками можливих альтернативних способів урегулювання корпоративних конфліктів, зокрема, медіації [2].

Вивчення студентами інновацій у фінансовому управлінні є передумовою підвищення рівня викладання економічних дисциплін та професійної підготовки фахівців із фінансового менеджменту корпорацій в сучасних умовах глобалізації та європейської інтеграції України.

Перелік посилань:

1. Зимовець В. В. Деформована фінансова модель ведення бізнесу в Україні: інституційний аспект [Електронний ресурс] / В. В. Зимовець // Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. – К. : КНЕУ. – 2016. – С. 98-101.
2. Островська О. А. Медіація як спосіб врегулювання корпоративних конфліктів, консалтингова послуга та професійна компетентність сучасного фінансиста [Електронний ресурс] / О. А. Островська // Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. – К. : КНЕУ. – 2016. – С. 352-355.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН АВТОМАТИЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

*Є.С. Подаков, канд. екон. наук, доцент
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

У сучасних умовах для забезпечення своєчасного оброблення даних вітчизняному підприємству необхідно визначитися щодо запровадження раціональної інформаційної технології. Проблема постає у виборі або створенні унікального інформаційного продукту, що полегшує виконання розрахунково-аналітичної функції; пришвидшує здійснення облікових процедур з формування й опрацювання первинних документів, систематизації даних в облікових регістрах та складання звітності (фінансової, податкової, статистичної, управлінської/оперативної); сприяє у розробці планово-прогностичних сценаріїв з урахуванням особливостей функціонування підприємства в контексті сталого розвитку. Саме це спонукає суб'єктів господарювання до пошуку оптимального програмного забезпечення з фокусуванням на ціну і функціональні можливості.

Основною метою проведеного дослідження є систематизація теоретико-прикладних положень з виявленням особливостей програмних продуктів на ринку інформаційних технологій, їх переваг і обмежень та критеріїв відбору для формування рекомендацій відносно застосування щодо викладання в учбових закладах України.

За результатами вивчення опублікованих праць запропоновано критерії відбору програмного забезпечення: назва програмного забезпечення – загальновідома з тривалим часом функціонування і постійними користувачами; професіоналізм розробника – кількісно-якісний склад фахівців і співпраця з ними не тільки на етапі встановлення, а й подальшого супроводу; функціональні можливості – опрацювання значного обсягу інформації в реальному режимі часу з автоматичною систематизацією даних і формуванням вихідних регістрів і звітності; технічна підтримка – можливість оновлень через Інтернет, підвищення кваліфікації користувачів на постійній основі; комплексне обслуговування – оперативність врахування норм чинного законодавства і оновлення версії; зручність роботи – зрозумілість для користувача зі знаннями предметної сфери; обмін даними і синхронізація – можливість експорту-імпорту даних з інших програмних продуктів; захищеність даних – недопущення професійного шпигунства і обмеження доступу до системи інформації від внутрішніх і зовнішніх чинників; вартість (ціна придбання і постійні витрати супроводу) – один з вирішальних критеріїв.

На вітчизняному ринку представлено значну кількість бухгалтерських програм з високим рівнем автоматизації процесів, найпоширенішими з яких є: «1С: Підприємство 8.0», «Парус-Підприємство», «Бест звіт плюс», «Акцент-бухгалтерія». В ході обґрунтування раціонального програмного забезпечення доцільно перевірити кожен програмний продукт за зазначеними критеріями.

Так, «1С: Підприємство 8.0» дозволяє побудувати унікальну інформаційну систему з урахуванням функціонування підприємства і призначена для вирішення різного спектру завдань автоматизації управління й обліку.

Водночас, передбачено деякі конфігурації, зокрема, «1С: Виробництво + Послуги + Бухгалтерський облік», «1С: Бухгалтерський облік для бюджетних установ України», «1С: Бухгалтерський облік для військових частин», «1С: Бухгалтерський облік для аптечних закладів». Вартість встановлення модуля «1С: Підприємство 8.0 Управління виробничим підприємством для України (USB-ключ)» складає 55 000 грн., для 10 користувачів з клієнт-сервер (USB-ключ) становить 77 500 грн., базова версія – 900 грн. (є обмежені можливості), професійна версія – 3 600 грн. Модуль «1С:Управління торговим підприємством в Україні» коштує 8 100 грн. [1]. Варто наголосити, що програмний продукт є найбільш поширеним серед користувачів і успішно запроваджено не тільки великими підприємствами, але і підприємствами середнього і малого бізнесу.

Система «Парус-Підприємство» має модульну структуру, що дозволяє автоматизувати певні завдання управління і забезпечує як автономне, так і узгоджене з можливістю поступового наповнення модулів. Система призначена для використання суб'єктами різного виду діяльності і величини. Вартість встановлення модуля «Бухгалтерія» обійдеться підприємству в 20 340 грн. (вартість клієнтської ліцензії 7 704 грн.) [2].

«Бест звіт плюс» – програмний комплекс, який забезпечує організацію електронного документообігу і подання контролюючим органам електронної звітності відповідно до норм чинного законодавства. Щорічні витрати підприємства становлять 2 000 грн. за модуль «Електронний до-

кументообіг», 599 грн. за модуль «Звітність» для юридичної особи на загальній системі оподаткування (мережева версія) [3].

Таким чином, в умовах сьогодення вітчизняним підприємствам і, відповідно вищим навчальним закладам, доцільно ретельно підходити до обґрунтованого вибору інформаційних систем і технологій для забезпечення бухгалтерського обліку в цілому, а не окремих завдань чи видів діяльності з урахуванням переваг і обмежень функціональності й вартості на придбання і підтримання актуальної версії.

Перелік посилань:

1. *Официальный сайт Компании «Первый БИТ: IT-решения для учета и управления» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.1cbit.ua/1csoft/upravlenie-proizvodstvennym-predpriyatiem>*
2. *Офіційний сайт Корпорації «Парус» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parus.ua/files/file/Parus-8.pdf>*
3. *Офіційний сайт «М.Е.Doc – Мій електронний документ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me-doc.com.ua/pages/price_step3_new.php*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДИСКУСІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

О.В. Попадинець, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Дискусія є однією з найстаріших форм організації навчання. Саме тому її роль, ефективність та універсальність перевірені часом і доказів не потребують. Проте, як форма навчання, використання дискусії потребує певної підготовки у методичних питаннях. Викладач економічних дисциплін має володіти мистецтвом організації та проведення дискусії. Адже будь-яке обговорення розпочинається доволі мирно і спокійно. Зауваження зазвичай робляться дрібні і незначні. Однак, у певний момент один з учасників досить різко висловлює свою незгоду, після чого і починається суперечка, коли кожен жадає і намагається перекричати опонента. В таких випадках викладач часто не може впоратися з емоціями аудиторії. І хоча в таких суперечках здатні виникати сміливі й цікаві думки, і навіть, створюватися нові ідеї, а користь може бути значною за рахунок глибокого усвідомлення проблеми – педагог втрачає контроль над аудиторією і тим що там відбувається, і такий спір може просто перейти в особисту ворожнечу і неприязнь.

Можливо, в нашому суспільстві і в економіці, вдалося б уникнути багатьох проблем і помилок, якби обговорення та впровадження різноманітних проектів було б вільним, з відчуттям взаємоповаги, творчим і конструктивним. Як обговорення проблеми зробити творчим? Це потребує доброзичливих відносин в колективі, поваги до думки кожного, готовності винести будь-яке важливе питання на колективне обговорення. Викладач повинен досконало володіти навичками «слухати», бути прикладом для кожного зі своїх студентів, навчати їх такому вмінню, оскільки це необхідно кожному члену суспільства.

Щоб бути якісним «слухачем», необхідно:

- зосереджуватися на головній думці доповідача;
- запам'ятовувати основні моменти прослуханого;
- намагатися зрозуміти план («схему доповіді») доповідача;
- намагатися знайти в почутому матеріалі елементи новизни;
- робити позначки щодо почутого;
- не починати суперечку, доки доповідач не закінчить виступ;
- намагатись оцінити не тільки явне, але і приховане, наприклад, емоційний стан доповідача;
- не давати поради без прохання про це.

Творче результативне обговорення не виникає само собою. Його необхідно організувати та підготувати. Для цього має бути розуміння, що думки кожного є цінністю і її треба вислухати, а потім або прийняти і врахувати, або спростувати, застосувавши докази і факти. Фахівці вважають, що дискусія як тематично спрямована суперечка потребує дотримання таких умов:

- підготовка всіх учасників заздалегідь;
- кожен учасник має чіткі тези свого виступу;
- необхідна «розминка» як активатор дискусії.

Мета дискусії полягає у знаходженні істини, а не у проведенні змагання в словесній майстерності. У яких випадках необхідна дискусія? Зазвичай її проводять коли є протилежні погляди на певний предмет і тільки глибоке обговорення цих поглядів може дати оптимальне рішення.

Типова дискусія зазвичай складається з таких етапів: розуміння предмета обговорення, аналіз і оцінка, прийняття відповідного рішення. При цьому психологічні і інтелектуальні здібності студентів на кожному етапі можуть проявлятися по-різному. Використовуючи індивідуальний підхід, знаючи кожну конкретну аудиторію, викладач має розподілити ролі так, щоб кожен учасник міг показати себе якнайкраще.

Перелік посилань:

1. Аксьонова О. В. *Методика викладання економіки : навч. посіб.* / О. В. Аксьонова. – К. : КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Гальперин А. Я. *Введение в психологию* / А. Я. Гальперин. – М., 1976.
3. Матюнин Б. Г. *Нетрадиционная педагогика* / Б. Г. Матюнин. – М. : Школа-пресс, 1994.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАВИЧОК У СПЕЦІАЛІСТІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

А.М. Попова, канд. техн. наук

Харківській національній автомобільно-дорожній університет

У сучасний час при розширенні міжнародних контактів між країнами все більше значення має підготовка спеціалістів здатних ефективно взаємодіяти з представниками різних народів та культур. Для цього повинен підвищуватися рівень працівників, особливо зайнятих співпрацею із зарубіжними партнерами. Основним джерелом поповнення кваліфікованих кадрів є молоді спеціалісти, а їх підготовка безпосередньо залежить від рівня викладання економічних дисциплін в зв'язку із новим розширенням взаємодії та європейської інтеграції.

Одним з найважливіших чинником цього є розвиток комунікативних навичок у студентів, з метою їх подальшого розвитку у професійній сфері. Особливостями є поглиблення вивчення іноземних мов з подальшим використанням отриманих знань у діловому спілкуванні з іноземними партнерами.

Основним з головних питань що визначають ля себе спеціалісти економічного профілю: «Які знання необхідні?». Одним з перших головних завдань є вивчення економічних понять, тобто термінології, оскільки вона надає можливість розуміти саму природу понять і надалі відповідно формувати надалі отриманні знання. Однак цей процес є початком визначення подальших шляхів розвитку. При формуванні лекційного матеріалу слід використовувати не тільки логічно ввірені висновки, а ще й надавати можливість зробити самостійні висновки для формування чітких нейронів зв'язків при роботі мозку, що надалі дасть змогу самостійно проводити складний аналіз економічних параметрів та прийняття рішень на базі сформованих знань.

Так сучасні лекції можна умовно розрізнити на основні види: оглядова, проблемна, предметна та установочна. Якщо перші дві по своїй назві дають чітку усвідомлення свого наповнення, а саме огляд нового матеріалу та постановку проблеми; то предметна лекція дає можливість для вирішення раніше названих завдань. Можливість комплексного підходу до викладення матеріалу, приведення різних кутів зору на одну проблему, озвучення конкретних ситуацій та вирішення «реальних» проблем та завдань. Усе це дає змогу самостійно робити логічні послідовні висновки студентам та підвищувати рівень сприйняття та засвоєння матеріалів. Останній названий вид лекції дає можливість сфокусуватися на специфічних питаннях за досліджуємою тематикою та поглибити спеціальні знання за даною тематикою.

Однак при цьому не варто забувати основні вимоги до лекцій, враховуючи особливості іноземних студентів не давати готових рішень і рецептів, а вчити мислити логічно та грамотно. Фокусувати основну увагу на базових поняттях для полегшення сприйняття подальшого матеріалу, оскільки при скривленому сприйнятті основополагаючих аспектів не можливо логічна та чітка реалізація подальших знань у практику.

Поглиблене вивчення матеріалу виконується на семінарських заняттях, де варто комбінувати розрахункову та творчу частину, виконуючи коригування за необхідністю завдяки контролю.

Комплексні заходи дозволять більш ефективно реалізувати завдання підготовки конкурентоспроможних спеціалістів економічного профілю, здатних ефективно працювати у сфері міжнародних економічних відносин.

ПРАКТИЧНЕ ОПРАЦЮВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ІДЕЇ НА ПІДСТАВІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЕТЕНТНІСНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Г.Ю. Попова, канд. екон. наук, доцент

Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Краматорськ

Постіндустріальна економіка – «економіка знань» – вимагає від фахівців економічного спрямування вміння вирішувати виробничі завдання системно, комплексно. Необхідною умовою для цього є вміння мислити не категоріями окремих економічних дисциплін, а залучати інструментарій відразу декількох напрямків. Дж. М. Кейнс писав з цього приводу: «Економіст вищої проби повинен володіти рідкісним поєднанням безлічі здібностей. Він повинен володіти величезним обсягом знань в самих різних областях і поєднувати в собі таланти, які рідко поєднуються в одній особі» [1, с. 12]. Але в процесі навчання студент працює з кожною навчальною дисципліною окремо, і ситуації, в яких йому доводиться задіяти інструментарій відразу декількох курсів, обмежені. Зазначені проблеми знаходяться у центрі уваги багатьох дослідників [2-3 та ін.], але проблема поки що не отримала необхідної розробки.

Розглянемо цей процес на прикладі. Припустимо, що студентами розглядається ситуаційне завдання – кейс «Формування стратегії діяльності підприємства у конкурентному середовищі». Кейс містить вихідні параметри ситуації – опис підприємства, його фінансову звітність, довідкові дані (індивідуальні для кожного студента). Завдання: визначити галузеву специфіку підприємства, виконати аналіз тенденцій розвитку галузі, аналіз майнового стану підприємства, оцінити реальні активи, які характеризують можливості підприємства, його фінансову стійкість, платоспроможність та ліквідність. На підставі аналізу розробити та обґрунтувати стратегію діяльності підприємства у конкурентному середовищі.

Після виконання аналітичної частини завдання студент розробляє стратегії аналізованого підприємства. Саме на цьому етапі роботи відбувається продукування креативної ідеї, формування аргументаційної бази, обговорення різних аспектів впровадження стратегії, що пропонується для конкретного підприємства, дискусія, в процесі якої виникає конкуренція ідей. При цьому дуже важливі психологічні аспекти формування творчого середовища, дослідницького натхнення. Як показує досвід, ефективніша форма цього процесу – робота у малих групах під керівництвом викладача, який організовує творчу дискусію – обговорення ситуативних кейсів кожного студента. Кінцевим етапом роботи є пристосування креативної ідеї до практичних потреб бізнесу, оформлення та презентація результатів дослідження (при цьому студент використовує інструментарій практичного опрацювання ідеї).

Наступна частина дослідження – аргументаційна: студент має довести ефективність та доцільність запропонованих заходів. За результатами дослідження робиться доповідь із презентацією графічно-ілюстративного та фактичного матеріалу, який підтверджує правильність міркувань та висновків.

Узагальнимо методичне підґрунтя формування креативного мислення в процесі опрацювання кейсу «Формування стратегії діяльності підприємства у конкурентному середовищі» (рис. 1).

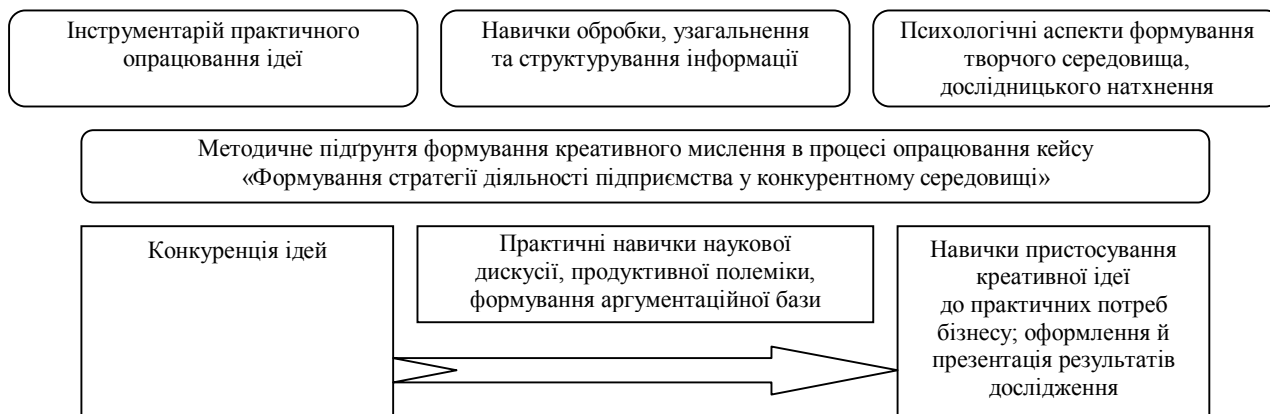

Рисунок 1. Методичне підґрунтя формування креативного мислення в процесі опрацювання кейсу «Формування стратегії діяльності підприємства у конкурентному середовищі»

На вищевикладеному прикладі можна відстежити, як формуються компетенції під час роботи з бізнес-кейсом – в результаті поєднання початкового особистого досвіду, знань, способів діяльності, вмінь, навичок, особистісних цінностей та здатності їх застосування в процесі продуктивної діяльності стосовно кола предметів та процесів певної галузі економічної діяльності.

Перелік посилань:

1. Кейнс Дж. М. Т. 1. Вступительная статья. / Дж. М. Кейнс, А. Маршалл. – М. : Прогресс. – 2002. – С. 12.
2. Заблоцька О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз / О. С. Заблоцька // Вісник Житомирського державного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2008. – Вип. 40. – С. 63-68.
3. Помінова І. І. Інституційна трансформація вищої освіти як траєкторія ефективної інтеграції в сучасну світову економіку / І. І. Помінова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 34-39.

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ТЕХНІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ УНІВЕРСИТЕТІВ

С.П. Сударкіна, канд. екон. наук, професор

М.І. Ларка, канд. екон. наук, професор

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та реальних перспектив європейської інтеграції України перед нашою країною постає ряд проблем та викликів, серед яких найбільш суттєвими, з нашої точки зору, є відновлення конкурентоспроможного промислового потенціалу країни, для чого, окрім значних обсягів інвестування в розвиток сучасних галузей промислового виробництва, потрібні сучасні висококваліфіковані спеціалісти: інженери, дослідники, економісти і т. ін. Цю категорію фахівців готують технічні університети згідно з їх профілем та спеціалізаціями окремих факультетів та кафедр. Невід'ємною частиною навчальних планів з підготовки таких фахівців є економічні дисципліни, до яких відносяться конкретні економіки окремих галузей промисловості та курс «Організації та маркетингу», які викладаються на 3-му та 4-му курсах. Але треба зазначити, що за останні роки, в результаті численних «модернізацій» навчальних планів підготовки бакалаврів з технічних спеціальностей, які розроблялись технічними випускаючими кафедрами та факультетами, обсяги викладання економічних дисциплін були дуже суттєво зменшені. Причому в такій мірі, що ці курси практично стали не навчальними, а оглядовими.

Так, в НТУ «ХПІ» у відповідності з сучасними навчальними планами підготовки бакалаврів з технічних спеціальностей і спеціалізацій на лекційні курси з навчальних дисциплін «Економіка галузі» та «Організація та маркетинг на підприємствах машино- та приладобудування» виділяється лише по 16 годин. До цього додається ще 16 годин практичних занять по кожному з курсів, а для курсу «Організація та маркетинг» передбачено ще і виконання розрахункового завдання. Завершується вивчення цих дисциплін прийняттям заліків.

З нашої точки зору таких обсягів аудиторних занять для вивчення фактично базових дисциплін для майбутніх фахівців реального сектору економіки явно недостатньо. Неможливо викладачеві пояснити, а студенту оволодіти базовими знаннями в області цих дисциплін при таких мізерних обсягах викладання. Сподівання на самостійне вивчення матеріалу в даному разі, коли мова йде про 3-й або навіть 4-й курс, не є продуктивними. Адже студенти на 3-му курсі, як правило, ще не мають достатнього уявлення про свою майбутню спеціальність і про ті функціональні обов'язки, які їм доведеться виконувати на реальному виробництві, і саме тому вони потребують хоча б на початку вивчення курсу фахових пояснень викладача стосовно не тільки самих понять щодо економічних категорій та процесів, а й головне – взаємозв'язків між ними, впливу зовнішніх та внутрішніх умов та обставин, суті процесів, які відбуваються на підприємстві і в навколишньому економічному середовищі.

Виходячи з цього, нам здається, що для підготовки якісного спеціаліста-організатора виробництва обсяг як лекційних, так і практичних занять необхідно, як мінімум, збільшити вдвоє, щоб заняття проводилися кожного тижня продовж всього семестру, тобто дві години лекційних і дві години практичних занять на тиждень. Розрахункове завдання в курсі «Організація та маркетинг» залишається. А в курсі «Економіка галузі» треба, як мінімум, передбачити розрахункове завдання, а краще курсову роботу з економічного обґрунтування проектних рішень. Це, в якійсь мірі, дозволить значно покращити якість економічної частини бакалаврських проектів, а потім і магістерських.

Одним із шляхів покращення економічної підготовки технічних спеціалістів могли б стати екскурсії на виробництво та включення в програми, передбачених в навчальних планах, виробничих практик, окремих економічних питань і питань з організації виробництва, від чого в останні часи заради «оптимізації» навчального процесу теж відмовилися.

Заперечення проти таких «революційних» змін в області вивчення економічних дисциплін на технічних спеціальностях, а фактично, це лише часткове відновлення того, що практикувалось у нашій вищій школі раніше, пов'язані найчастіше з браком навчального часу, з нашого погляду, не є конструктивними, тому що університет повинен підготувати спеціаліста, який би, окрім теоретичних, технічних, технологічних знань, мав би хоча б якість, а краще стало професійне уявлення про сутність економічних законів і закономірностей розвитку та функціонування економіки та особливості господарської діяльності сучасного промислового підприємства. Без повноцінного вивчення дисциплін, про які йшла мова вище, цю задачу ефективно вирішити практично неможливо.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Н.І. Трішкіна, канд. екон. наук, доцент

Хмельницький торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

В усі часи освіта відігравала важливу роль у суспільстві – саме освічені люди завжди були при владі та мали гроші і неабиякий вплив на світову економіку. З переходом людства до нового типу високотехнологічної цивілізації, до епохи глобалізації та інформатизації суспільства рівень освіченості і культури всього населення набуває ще більш вирішального значення для економічного та соціального поступу країни. Саме тому світове співтовариство вже давно визнало якість освіти головною метою, пріоритетом розвитку людства у ХХІ столітті. У сучасному суспільстві якість освіти стає головним аргументом людського розвитку, який задовольняє, по-перше, прагнення людини до самовдосконалення і саморозвитку і, по-друге, потреби суспільства в освічених і висококультурних громадянах. В умовах європейської інтеграції Україна зобов'язана дотримуватися загальних стандартів якості освіти та постійно її підвищувати.

Для реалізації курсу на інтеграцію до Європейського союзу, забезпечення всебічного входження України в європейський політичний, економічний і правовий простір Указами Президента України затверджена Стратегія інтеграції України до Європейського союзу. Основними напрямками культурно-освітньої і науково-технічної інтеграції визначено впровадження європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, презентація і поширення власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС. Це сприятиме підвищенню в Україні європейської культурної ідентичності та входження до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища.

Завдання забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо), організацію освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної та світової економіки та освіти, контроль освітньої діяльності ВНЗ та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях (рівні ВНЗ, державному рівні, міжнародному (європейському) рівні). Система управління якістю освіти у ВНЗ повинна забезпечувати моніторинг основних показників якості та на їх основі підготовку рекомендацій для покращення всіх складових підготовки фахівців. До ключових ланок такої системи відносяться: якість освітніх програм, рівень підготовки абітурієнтів, інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу, кваліфікація науково-педагогічного персоналу, якість освітнього процесу, рівень наукових досліджень, що проводяться, рівень оснащеності навчального процесу, рівень підготовки випускників та їх затребуваність на ринку праці.

Розробка та застосування інноваційних технологій навчання в умовах приєднання України до європейської освітньої системи, а також діагностика якості знань у ВНЗ мають носити системний характер, що дозволяє забезпечити взаємозв'язок між усіма елементами освітнього процесу, підвищує рівень його керованості та навчально-методичного забезпечення [3].

Основними напрямками забезпечення якості освіти є: формування переліку спеціальностей підготовки фахівців; розробка Державних стандартів вищої освіти; розробка системи забезпечення якості освіти; залучення роботодавців до розробки освітніх програм підготовки фахівців; розвиток

та модернізація матеріально-технічної бази, практичної спрямованості освітнього процесу; впровадження в навчальний процес сучасних особистісно-орієнтованих технологій та створення бізнес-інкубаторів; розробка освітньої стратегії з врахуванням особливостей власної освітньої системи і формування реалістичних шляхів її впровадження в європейську систему освіти.

Безумовно, при розумній організації запровадження нових інноваційних технологій навчання можна очікувати значних позитивних результатів, а саме: посилення навичок самостійної роботи; посилення планування свого часу; підвищення інтересу та поглиблення знань за напрямками, які найбільше цікавлять студентів; можливість систематичного контролю якості знань.

Інтеграція української вищої освіти у європейський та світовий освітній простір можлива лише за умов реформування та модернізації підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах країни. Якщо в результаті таких дій рівень вищої освіти в Україні підвищиться, це буде вагомим внеском національної вищої школи в перспективне майбутнє нашого суспільства та сприятиме визнанню держави Україна серед рівноправних членів Європейського Союзу.

Таким чином, в Україні, як і в усьому світі, сформувалось розуміння важливості якості освіти й інтелектуального потенціалу нації як головного чинника забезпечення національної конкурентоспроможності освіти. За останні роки Україна у сфері європейської інтеграції та підвищення якості освіти досягла чималих успіхів. У 2008 р. Україна стала членом Європейського реєстру забезпечення якості, що стало наступним важливим кроком в напрямі забезпечення європейського рівня якості вищої освіти.

Перелік посилань:

1. Кісіль М. В. Оцінка якості вищої освіти / М. В. Кісіль // *Вища освіта України*. – 2005. – № 4. – С. 82-87.
2. Старовойт І. Політика і стратегія оновлення вищої освіти в Україні / І. Старовойт, Г. Миленька // *Вища школа*. – 2008. – № 3. – С. 19-23.
3. Язвінська О. М. Застосування інноваційних освітянських технологій в контексті запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу // *63 науково-практична конференція науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів та структурних підрозділів університету*. – К. : НТУ. – 2007. – С. 347-349.

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ СРЕДСТВ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗЛИЧНЫХ ЭТАПАХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

В.А. Федорова, канд. экон. наук

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В настоящее время большое распространение получило дистанционное обучение, отличительной особенностью которого является опосредованное и отдаленное взаимодействие между студентами и преподавателями за счет использования компьютерных и телекоммуникационных технологий. Основными причинами возросшей популярности данного вида обучения являются, прежде всего, возможность прохождения курса в любое удобное для обучаемого время, отсутствие территориальных ограничений для обучения, низкие затраты, возможность одновременно заниматься по нескольким специальностям в различных учебных заведениях и т.д. Однако, несмотря на наличие большого количества преимуществ, дистанционное обучение сопровождается рядом трудностей, связанных с отсутствием личного общения студентов с преподавателем и с другими студентами группы. С целью ликвидации указанного недостатка применяются различные средства телекоммуникационных технологий. Выбор данных средств должен осуществляться в зависимости от вида взаимодействия и этапа дистанционного обучения.

Весь период дистанционного обучения можно условно подразделить на три этапа: вводный, основной и итоговый. Первый этап, или вводный, предполагает запись студента на дистанционный курс, установление контактов с преподавателем. Второй этап является основным и охватывает период непосредственной работы студента над курсом, а также прохождение промежуточного контроля успеваемости. Третий этап, или итоговый, подразумевает прохождение итогового контроля и получение сертификата о прохождении дистанционного курса.

На любом из указанных этапов дистанционного обучения могут наблюдаться пять видов взаимодействий:

- 1) преподаватель → группа;
- 2) преподаватель → студент;
- 3) студент → преподаватель;

- 4) студент ↔ студент;
5) группа ↔ группа.

Для осуществления данных видов взаимодействия могут быть использованы различные средства телекоммуникационных технологий: электронная почта, электронная доска объявлений, чат, форум, вебинар, skype.

Электронная почта (от англ. electronic mail или сокращенно email, e-mail) – технология и служба по пересылке и получению электронных сообщений (называемых электронными письмами) между пользователями компьютерной сети.

Электронная доска объявлений – сайт, на котором все желающие могут вывесить своё объявление, а посетители сайта прочитать его. Как правило, доска поделена на несколько тематических разделов, согласно содержанию объявлений.

Чат (от англ. chatter – болтать) – средство обмена сообщениями по компьютерной сети в режиме реального времени. Характерной особенностью является коммуникация именно в реальном времени, что отличает чат от форумов и других более медленных средств.

Форум (веб-форум, интернет-форум) – сайт, предназначенный для проведения онлайн-дискуссий.

Вебинар (от англ. «webinar») – онлайн-семинар, лекция, курс, презентация, организованные при помощи web-технологий в режиме прямой трансляции.

Скайп (или skype) – это программа, позволяющая общаться через сеть интернет.

Эффективность использования данных средств варьируется в зависимости от этапа дистанционного обучения, а также вида взаимодействия между участниками дистанционного курса (табл. 1).

Таблица 1

**Эффективность средств телекоммуникационных технологий
на различных этапах дистанционного обучения**

Этапы дистанционного обучения	Виды взаимодействия	Средства телекоммуникационных технологий
Вводный	преподаватель → группа	электронная почта, доска объявлений, чат, вебинар
	студент → преподаватель	электронная почта, чат, skype
	преподаватель → студент	электронная почта, чат
Основной	преподаватель → группа	вебинар, доска объявлений, чат
	преподаватель → студент	электронная почта, чат
	студент → преподаватель	электронная почта, чат, skype
	студент ↔ студент	электронная почта, чат, форум
Итоговый	группа ↔ группа	форум, чат, вебинар
	преподаватель → группа	вебинар, доска объявлений, чат
	преподаватель → студент	электронная почта, чат
	студент → преподаватель	электронная почта, чат, skype

Таким образом, проанализирована эффективность средств телекоммуникационных технологий на различных этапах дистанционного обучения в зависимости от вида взаимодействия между участниками дистанционного курса.

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОГРАММЫ HYPERCAM ДЛЯ СОЗДАНИЯ ВИДЕОУРОКОВ
ДИСТАНЦИОННОГО КУРСА**

В.А. Федорова, канд. экон. наук

Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет

В связи со снижением уровня жизни в Украине многие студенты вынуждены искать подработку, причем не только в свободное от учебы время, но и во время учебного процесса. Повысить эффективность обучения таких студентов возможно при условии прохождения ими учебных курсов дистанционно. Необходимым условием качественного дистанционного курса является наличие видеоуроков. Такие видеоуроки могут создаваться авторами курсов самостоятельно с использованием различных программ.

Одной из таких программ является программа HyperCam в различных версиях, которая позволяет захватывать и записывать действия, производимые пользователем на экране, видео изображение и звук в MP4, AVI, WMV/ASF файлы с возможностью дальнейшего редактирования записи. С помощью данной программы можно создавать видео презентации, обучающие ролики.

Рассмотрим процесс создания видеоурока путем записи действий преподавателя с экрана монитора. Необходимость использования такого ролика возникает, например, при объяснении дистанционно порядка выполнения лабораторной работы в MS Excel, когда восприятие описания действий в письменной форме является очень сложным.

На первом этапе производится запуск программы и открытие главного окна программы. Данный этап предполагает также выбор области захвата экрана. При этом возможны три варианта: область, экран, окно. Режим «Область» служит для записи видео любой заданной области на экране, режим «Экран» – для полноэкранный захвата, а режим «Окно» – захвата какого-либо отдельного окна (страницы браузера, текстового редактора, кнопки или выпадающего списка в приложении).

При нажатии кнопки режима «Область» необходимо указать мышью левый верхний угол области и щелкнуть левой кнопкой мыши, затем задать размер области, указав мышью координаты ее правого нижнего угла и снова щелкнуть левой кнопкой мыши. Выбранная область обозначается красной рамкой.

Чтобы начать записывать видео, на втором этапе необходимо нажать на большую красную кнопку. Горячей клавишей для начала и остановки видео является F2. Далее преподаватель выполняет определенные действия на компьютере, которые записываются программой. По завершении записи видео нажимается клавиша F3. Готовое видео можно посмотреть в разделе «Последние записи».

Преподаватель может добавить к видео комментарии для пояснения каких-либо действий. Для этого перед началом записи видео создается список экранных записей. Впоследствии в процессе записи видео преподаватель может вызвать любую надпись из имеющегося списка путем нажатия комбинации клавиш Ctrl+F.

Готовое видео можно отредактировать путем обрезки ненужных частей, объединения нескольких видео в одно или наоборот разделения видео на несколько.

Таким образом, использование в дистанционном курсе видеоуроков, созданных с помощью программы HyperCam, позволит в значительной степени повысить качество усвоения материала студентами.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

***В.В. Чаговець**, канд. екон. наук, доцент
Харківський державний університет харчування та торгівлі*

Підвищення якості навчання вважається однією з найбільш актуальних проблем, що стоять перед системою сучасної освіти. Рішення цього завдання прямо пов'язане з підготовкою кваліфікованих кадрів в умовах глобалізації та європейської інтеграції України. Сьогодні найважливішими вимогами ринку праці є здатність до системного мислення, до інноваційної діяльності, вміння трансформувати інформацію в нові знання та знаходити їм практичне застосування. У зв'язку із цим зростає роль вищих навчальних закладів у підготовці та випуску висококваліфікованих фахівців, здатних до професійної мобільності. Необхідне переосмислення основних функцій системи освіти з урахуванням нових вимог, що впливають із логіки нових ринкових відносин, беручи до уваги соціально-економічні зміни, пов'язані з розвитком вітчизняної економіки в умовах глобалізації та європейської інтеграції.

В умовах реформування вищої освіти акцентується увага на підвищенні її якості всебічним використанням у навчальному процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання. Перспективним напрямом реалізації поставлених завдань є зміна методик викладання дисциплін завдяки впровадженню нових підходів до організації навчального процесу з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційних систем навчання, програмних та технічних засобів активізації навчання.

Впровадження сучасної технології навчання на основі використання інформаційно-комунікаційних електронних ресурсів є необхідною умовою успішної підготовки студентів будь-

якого навчального закладу. Вирішення цього завдання неможливо без створення якісного навчального контенту, який складатимуть інтерактивні електронні матеріали: електронні підручники, посібники, презентації, тренажери, віртуальні лабораторні, ділові ігри, тести, анкети тощо. Він має забезпечувати найефективнішу взаємодію викладача та студента в навчальному середовищі.

Електронні освітні ресурси і сформоване на їх підставі інформаційно-освітнє середовище мають чималий потенціал для підвищення якості навчання. Він реалізується повною мірою у випадку, якщо навчання буде здійснюватися з урахуванням моделі взаємодії викладача і студентів, в основу якої покладено особистісно орієнтовану спрямованість.

Нові інформаційні та комунікаційні технології нададуть принциповий вплив на процес навчання в тому випадку, якщо будуть включені до відповідної їх можливостям моделі навчання. Освітнє середовище, що формується на базі засобів інформаційно-комунікаційних технологій, доцільно розробляти, по-перше, в межах особистісно орієнтованого навчання, а по-друге, з опорою на досягнення нових освітніх результатів – пріоритетне формування у студентів дослідних навичок [1, 2]. Тільки в цьому випадку електронні освітні ресурси зможуть принципово змінити освітню діяльність, до якої включаються. Особливу увагу слід надавати контенту електронних ресурсів. Саме він є найважливішим чинником ефективності будь-якого електронного ресурсу.

Для надання можливості всім студентам бути в постійному контакті з викладачем та однокурсниками, мати доступ до матеріалів навчальних дисциплін, наданих викладачами, інтерактивно опрацьовувати теми та активно включитися в процес навчання пропонується використовувати інтернет-сервіс «Особовий кабінет студента». Він підкреслює освітній імідж навчального закладу, надає актуальну інформацію, яка може змінюватися адміністраторами та викладачами кафедри в режимі реального часу. Перевагами використання інтернет-сервісу є індивідуальний та оперативний підхід до кожного студента, який користується послугами сервісу, покращання рейтингу студента, підвищення іміджу навчального закладу, кафедри.

Перелік посилань:

1. Равчина Т. В. Організація взаємодії студентів з освітнім середовищем у вищій школі [Електронний ресурс] / Т. В. Равчина. – Режим доступу : www.lnu.edu.ua/Pedagogika/periodic/visnyk/19_2/01_ravchyna.pdf.

2. Шебаніц В. Г. Організаційно-педагогічні умови створення освітнього інформаційного середовища [Електронний ресурс] / В. Г. Шебаніц. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/31893/.

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

В.Б. Чередниченко

Харківський національний університет внутрішніх справ, Сумська філія

Застосування інформаційних технологій (information technology, IT) призвело до революційних змін у навчальному процесі ВНЗ. Основним джерелом знань для студентів на протязі багатьох десятиріч були їх конспекти лекцій, які не у повній мірі відображали зміст «начитаного» викладачами матеріалу. У бібліотеці наявні підручники, інформація у яких втрачає актуальність з року в рік через швидку динаміку наукового прогресу.

Сучасні IT дозволяють докорінно змінити традиційні методи доступу до знань. Зараз практично всі викладачі створюють файли інформаційних ресурсів з своїх дисциплін (лекції, презентації, вказівки до практичних занять, тощо) на власному ПК. Дистанційні методи навчання здатні забезпечити студентам ефективне користування такими навчальними матеріалами [1].

Базисними елементами електронних освітніх ресурсів є:

- лекційні матеріали, насичені графіками, таблицями, фотоілюстраціями, схемами, тощо (як правило у формі презентацій);
- завдання до практичних занять, семінарів, лабораторних робіт;
- блоки самоконтролю, питання до тестування та заліку;
- довідники та словники, посилання на файли в Інтернеті;
- «електронне» спілкування з викладачем через e-mail, вебінари, відеоконсультації, «Скайп» та ін.

Домінуючою сучасною тенденцією є забезпечення доступу студентів до усіх цих навчальних матеріалів [2].

Автор напруцював досвід застосування дистанційних освітніх технологій у навчальному процесі студентів денної та заочної форм навчання. Перш за все автор перевірив усі тексти лекцій з

дисциплін у форму презентацій (PowerPoint) та включив до них велику кількість наочних матеріалів. Для чотирьох дисциплін це зайняло понад два роки. Завдання до практичних занять корегувались після кожного навчального року. Всі ці навчальні матеріали були розміщені на сервері дистанційного навчання університету.

Інформаційне наповнення кожної дисципліни має однакову структуру:

- лекції у формі презентацій по кожній темі та додаткові учбові матеріали інших авторів;
- завдання для виконання практичних занять, семінарів;
- теми для самостійної роботи студентів (контрольні, курсові роботи, реферати, тощо) та методичні рекомендації по їх виконанню;
- питання тестів для «електронного» контролю знань;
- матеріали для підготовки до підсумкового контролю;
- таблиці з оцінками, одержаними студентами за практичні заняття, за самостійну роботу, при тестуванні та на заліку, підсумковий бал;
- актуальні оголошення, поточні завдання, тощо.

Такі електронні навчальні ресурси по своїй суті є гнучкими системами. Автор по мірі необхідності доповнює, оновлює та корегує їх, тому студенти завжди мають доступ до актуальних версій файлів. У інформаційному блоці на початку курсу також розміщено усі затверджені навчально – методичні матеріали. Доступ до матеріалів дисциплін зроблено вільним у режимі «Гость», що дає змогу студентам вільно використовувати всю цю інформацію для підготовки до практичних занять, до тестування та підсумкового контролю.

Тестування студентів проводиться у комп'ютерному класі у присутності викладача. Для кожного тесту передбачено чотири варіанти відповідей, з яких одна вірна. Підсумковий модульний контроль включає: тестування на ПК, виконання індивідуального практичного завдання на ПК та письмову відповідь або опитування по теоретичному питанню.

Слід зауважити, що застосування інформаційних технологій ще не стало пріоритетом серед викладачів, і для того є певні причини. По – перше, створення такого складного навчального комплексу вимагає незрівнянно більших витрат часу, ніж для звичайного конспекту лекцій. По – друге, далеко не усі науковці, особливо гуманітарного профілю, мають достатній обсяг знань у комп'ютерних технологіях. По – третє, недостатньо уваги приділяється розробці детальних інструктивних та методичних матеріалів та типових зразків для створення електронних навчальних ресурсів.

Автор вважає доцільним створити головну групу розробників, яка включатиме фахівців з програмного забезпечення та з методик викладання на базі МОН. Мета групи – розробити типові програмні засоби, що включають макети інформаційних, тестуючих, словарних та інших блоків, забезпечення гіперзв'язків між ними, тощо. Доцільно розробити галузеві різновиди таких програмних засобів – для технічних, гуманітарних, медичних, інших тематичних напрямків. Їх можуть створити галузеві групи у провідних ВНЗ. Після практичної апробації – розповсюджувати ці програмні засоби та навчати викладачів роботі з ними на курсах підвищення кваліфікації.

За інформаційно-комп'ютерними технологіями – майбутнє навчального процесу, це безальтернативний шлях розвитку вищої школи.

Перелік посилань:

1. Савченко З. В. *Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів [Електронний ресурс] / З. В. Савченко // Інформаційні технології і засоби навчання : електрон. наук. фахове видання. – 2010. – № 4 (18). – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.*

2. Чередниченко В. Б. *Питання створення електронних підручників / В. Б. Чередниченко // Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльності ОВС та навчальному процесі : зб. статей наук.-практ. конф. Львівського державного університету внутрішніх справ, 26 грудня 2014 р. – Львів : ЛьвДУВС. – 2014. – С. 155-160.*

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*С.Я. Берсуцька, канд. екон. наук доцент
Донецький університет економіки та права, м. Бахмут*

Входження України до єдиного європейського освітнього простору вимагає відповідної модернізації національної системи вищої освіти, підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців і посилення ролі їх самостійної роботи у навчальному процесі. Справжній фахівець в умовах глобалізації суспільства – це та людина, що вмє самостійно приймати рішення, самостійно досягати поставленої мети, володіє навичками власними силами здобувати знання, вдосконалювати свою фахову майстерність. Самостійна робота, яка сприяє поглибленню знань та вдосконаленню вмій і навичок, розкриває можливості для їх застосування, що є визначальним чинником виявлення компетентності майбутнього фахівця у певній галузі.

Концептуальні засади самостійної роботи студентів (СРС) визначено у наукових працях Н. Бороздінова, Л. Вяткіна, Е. Голант, О. Кірсанова, В. Ляудіса та ін. Ґрунтовному дослідженню ролі СРС вищих навчальних закладів (ВНЗ) у підвищенні ефективності підготовки сучасного фахівця присвячено праці А. Алексюка, С. Архангельського, В. Загвязинського, Р. Нізамова тощо. Сьогодні, коли основним завданням освіти є створення необхідних умов для оволодіння людиною способами отримання нових знань, вмій, навичок, компетенцій; формування здібностей навчатися впродовж життя, особливе місце в організації навчання має бути відведено самостійній роботі студентів економічних спеціальностей. Враховуючи стан розвитку економіки України, на сучасному етапі розвитку вищої школи важливо стимулювати студентів до самостійної підприємницької діяльності шляхом читання відповідного циклу вибіркових дисциплін, розроблення короткострокових навчальних бізнес-програм, відкриття при факультетах, кафедрах бізнес-інкубаторів, консультаційних центрів, центрів із надання організаційної і правової допомоги підприємцям, проведення науково-пошукових робіт на замовлення бізнес-структур, залучення до роботи в бізнес-структури науково-педагогічних працівників та студентів. Підходи до такої форми роботи у вищій школі потребують докорінних змін, на сучасному етапі самостійна пізнавальна діяльність повинна стати основою освіти, важливою частиною процесу підготовки фахівців-економістів. Як і інші форми та методи навчання у ВНЗ, самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його закріплення, застосування на практиці, повторення матеріалу. З огляду на це, вченими виокремлюється зовнішня та внутрішня сторона цього поняття: з одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації й управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – це специфічна форма навчально-наукового пізнання. Пізнавальна діяльність студентів в процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та активності, сприяє залученню суб'єкта до творчої діяльності. У цьому контексті особливого значення набуває формування в процесі СРС їх пізнавальної самостійності, яка, на думку О. Савченко, визначається «як сформованість прагнення і вміння пізнавати в процесі цілеспрямованого пошуку... У сучасній дидактиці вважається, що пізнавальна самостійність виявляється в потребі та вмінні студентів, самостійно мислити, у здатності орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити питання, завдання і знаходити підходи до їх розв'язання» [1]. Організація СРС у вищій школі потребує змін, що пов'язані із запровадженням модульно-рейтингової організації навчального процесу та широким впровадженням при цьому інформаційних технологій у навчальний процес.

Сучасні нормативні документи Міністерства освіти і науки України визнають СРС основним видом навчально-пізнавальної діяльності студентів. Навчальний час, відведений на СРС, регламентується навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного на вивчення конкретної дисципліни. Повноцінна самостійна робота студента в комп'ютерних лабораторіях, читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності, участь в наукових дослідженнях формує сучасного фахівця, здатного практично застосувати осмислену інформацію і приймати професійні рішення. Важливою умовою забезпечення

високої конкурентоспроможності випускників економічних спеціальностей є інтеграція вищої освіти, науки і бізнесу. В провідних країнах світу, які займають найвищі позиції за рівнем розвитку національної вищої освіти у світовім рейтингу, неухильно збільшується частка досліджень і розробок в структурі навчання висококваліфікованих фахівців у грошовому вираженні, тобто в закладах вищої освіти цих країн більшою мірою реалізується принцип «навчання через дослідження і розробки». Визначальним чинником економічного зростання в умовах глобалізації є не матеріальна, а інтелектуальна складова – знання людини, які спричиняють зростання продуктивності праці та величини ВВП.

Таким чином, самостійна робота студентів ВНЗ – найважливіша передумова повноцінного оволодіння знаннями, вміннями та навичками, які дадуть можливість більш ефективно адаптуватися нашій країні в глобалізованому економічному просторі, забезпечивши високу конкурентоспроможність національної освіти та економіки загалом.

Перелік посилань:

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська // *Освіта та управління*. – Т. 3. – 1999. – № 2.2. – С. 65.
2. Куклін О. Стратегічні пріоритети розвитку вищої освіти України / О. Куклін // *Вища школа*. – 2012. – № 8. – С. 28-36.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ДИСЦИПЛІНАМ ШЛЯХОМ ФРОНТАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

В.С. Білошанка, канд. екон. наук, доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Важливим чинником в управлінні освітнім процесом в університеті залишається внутрішній контроль, покликаний виконувати роль зворотного зв'язку між викладачами й студентами.

У теорії і практиці навчання традиційно застосовуються три різновиди контролю: поточний, рубіжний, підсумковий. Вони розрізняються за метою, часом здійснення, застосовуваних засобів та методів. Види контролю нерівноцінні в сенсі об'єктивності, перевірити глибину засвоєння вивченого матеріалу. Для інтенсифікації контролю знань студентів необхідно спиратися як на традиційні, класичні, перевірені часом форми, так і нові педагогічні технології, авторські ноу-хау оцінки знань. Але немає ніяких підстав для відмови від традиційних форм контролю (одним з яких є фронтальний), проте їх слід наповнювати новим змістом, щоб правильно поєднувати контроль, взаємоконтроль і самоконтроль.

У ринковій економіці майбутня трудова діяльність студента пред'являє конкретні і дуже високі вимоги до професійних компетенцій. На практиці відомі випадки, коли молодий фахівець, цікавлячись роботою і проявляючи здатності в ній, ясно усвідомлював, що йому не вистачає знань, з різних причин недоотриманих під час навчання. Ряд причин «недоотриманих» знань: несерйозна самостійна робота, невміння в міжсесійний період розподілити пріоритети, відсутність літератури, слабка установка викладача на вивчення даної економічної дисципліни, слабкий контроль впродовж навчального семестру та в ході сесії.

Контроль знань студентів являє собою співвідношення досягнутих результатів із запланованими цілями навчання [1]. Добре поставлений контроль дозволяє викладачу не тільки правильно оцінити рівень засвоєння студентами досліджуваного матеріалу, але і побачити власні удачі і похибки.

Серед цілей фронтального контролю знань можна виділити наступні: перевірити виконання домашнього завдання [2], виявити підготовленість студентів до вивчення нового матеріалу, перевірити ступінь розуміння і засвоєння нових знань. У залежності від змісту він проводиться по матеріалах попередніх лекцій або по окремих розділах і темах курсу.

Різноманіття вживаних в ході фронтального контролю форм опитування допомагає розвинути велику гнучкість у відтворенні матеріалу, що сприяє розвитку різних здібностей студентів. Усне опитування як діалог викладача з групою (фронтальне опитування) проводиться зазвичай на перших етапах навчання, коли: потрібне уточнення і класифікація знань; перевіряється, що вже засвоєно на цьому етапі навчання, а що вимагає додаткового навчального часу або інших способів навчальної роботи.

В ході фронтального контролю важлива продумана система питань, які перевіряють не тільки здатність студентів запам'ятовувати і відтворювати інформацію, а й усвідомленість засвоєння, здатність міркувати, висловлювати свою думку, аргументувати висловлювання, брати активну участь у спільній розмові, вміння конкретизувати загальні поняття.

Оцінювання усних відповідей студентів при використанні фронтальних форм роботи в традиційному варіанті досить важко [3, 4]. Однак можна запропонувати «прийом ланцюга», який зберігає головну перевагу фронтального опитування – його масовість – і одночасно дозволяє адекватно оцінити роботу учнів. Змістовна сторона «прийому ланцюга» полягає в тому, що відповідь на поставлене викладачем запитання складається з пропозицій, які послідовно, по черзі виголошують студенти. «Ланцюг» – простий і наочний спосіб колективної систематизації інформації або, перетворення окремих відомостей та інформації в знання.

Оцінка знань внаслідок фронтального опитування допомагає студенту самому розібратися в рівні своїх знань. Одні студенти позбавляються від зайвої самовпевненості, іншим правильна відповідь надає впевненість у собі, сприяє вихованню почуття власної гідності, допомагає завоювати авторитет у групі. Головне, щоб всі студенти впевнені в об'єктивності оцінки їхніх знань. Аналіз відповідей студентів дозволяє глибоко вивчити прогалини і досягнення окремих студентів, виділити типові помилки й основні труднощі студентів, вивчити причини їхньої появи і намітити шляхи їхнього усунення для забезпечення ефективності навчання економічним дисциплінам.

Студенти мають розуміти, що в сучасних умовах реалізувати себе як висококласного фахівця можна тільки при наявності професійного інтересу і особистісної позиції на самопізнання і саморегуляцію. Результати фронтального контролю мають сенс і впливають на ефективність навчальної діяльності, якщо: аналізується правильність вибору критеріїв оцінки знань, шукаються шляхи зіставлення та порівняння знань окремих студентів, розробляються напрями та етапи корекції виявлених недоліків процесу навчання економічним дисциплінам.

Перелік посилань:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи : курс лекцій: модульне навчання / А. М. Алексюк. – К. : Вища школа, 1998.
2. Рісс В. Л. Контроль знань учнів / В. Л. Рісс. – М. : Педагогіка, 1982.
3. Семенько Т. І. Організація контролю на основі організаційної моделі управління / Т. І. Семенько // Завуч. – 2005. – № 7. – С. 65-77.
4. Чікурова М. В. Організація контрольної діяльності в загальноосвітньому закладі / М. В. Чікурова // Завуч. – 2005. – № 2. – С. 97-121.

ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ ДИПЛОМНИХ РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА» НА ФАКУЛЬТЕТІ УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ ХНАДУ

*К. О. Горова, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Згідно листа Міністерства Освіти і Науки України № 2.1/10-2675 від 09.11.2016 Харківський національний автомобільно-дорожній університет було призначено базовим вищим навчальним закладом з проведення Всеукраїнського конкурсу дипломних робіт студентів вищих навчальних закладів освіти зі спеціальності «Економіка підприємства» за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр, спеціаліст, магістр. Конкурс проводиться з метою підвищення якості дипломних робіт студентів, їх наукової та прикладної наповненості, активізації наукової та практичної роботи студентів під час підготовки дипломних робіт. На конкурс можуть бути подані захищені дипломні роботи студентів-випускників за спеціальністю «Економіка підприємства» вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації незалежно від форм власності та підпорядкування, у тому числі роботи іноземців. Дипломні роботи, що подаються на конкурс, мають бути захищені не раніше 1 березня попереднього року. Подані на Конкурс роботи мають відповідати вимогам галузевих стандартів.

Конкурс проводиться у два тури: перший тур – внутрішній етап у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації (січень-лютий); другий тур – всеукраїнський етап у вищому навчальному закладі III-IV рівнів акредитації, що призначено базовим.

Для організації та проведення другого туру Конкурсу у базовому вищому навчальному закладі з проведення другого туру створюється конкурсна комісія, до складу якої входять науково-педагогічні працівники вищого навчального закладу, у якому проводиться другий тур, представники інших вищих навчальних закладів, наукових установ, підприємств, громадських організацій тощо. Члени конкурсної комісії повинні бути співробітниками кафедр, що є випускаючими за спеціальністю «Економіка підприємства», та мати науковий ступінь кандидата або доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної

діяльності)». Конкурсна комісія повинна включати представників класичних, економічних та технічних вищих навчальних закладів, за умови наявності заявок на включення представників цих закладів до складу Конкурсної комісії.

Конкурсні комісії першого туру обирають по 3 кращі дипломні роботи за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем та направляють їх до базового вищого навчального закладу до 1 березня (за поштовим штемпелем) поштою або доставляють особисто. На конкурс подаються оригінали дипломних робіт або їх копії, завірені підписом уповноваженої особи та печаткою вищого навчального закладу. Цього року другий тур конкурсу було проведено 6-7 квітня 2017 року. На конкурс поступило 171 дипломна робота за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями, з них 42 дипломних роботи бакалаврів, 43 спеціалістів та 53 магістрів. За результатами розгляду робіт, їх відкритого обговорення та їх оцінювання за визначеними критеріями конкурсна комісія приймає рішення щодо нагородження кращих дипломних робіт. Нагороджуються дипломами переможців 30 % дипломних робіт від їх загальної кількості, що поступила на Конкурс, за кожним освітньо-кваліфікаційним рівнем, з них: дипломом I ступеня – 25 %, дипломом II ступеня – 35 %, дипломом III ступеня – 40 %. Цього року 52 автори дипломних робіт було визнано переможцями конкурсу. До участі у конкурсній комісії було запрошено 31 особу (з них 6 докторів економічних наук, 25 кандидатів економічних наук) з економічних, класичних і технічних вищих навчальних закладів України. Комісія включала представників Харкова, Полтави, Одеси, Києва, Мелітополя, Херсона, Львова, Дніпропетровська, Кременчука, Чернівців.

Конкурсна комісія відзначила високий рівень дипломних робіт, їх актуальність, наукову спрямованість та можливість практичного впровадження. Висока якість дипломних робіт, їх наукова проробка та практична значущість свідчить про високий рівень підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ ВНЗ

І.А. Дмитрієв, д-р екон. наук, професор

Д.А. Горовий, д-р екон. наук, доцент

К.О. Горова, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На необхідності активізації наукової роботи студентів наголошує вітчизняне законодавство. Законом України «Про вищу освіту» визначено, що одним з основних завдань вищого навчального закладу є забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності, що робить наукову роботу студентів невід'ємною часткою навчального процесу. Задля реалізації цього положення Законом визначено необхідність створення на базі кожного університету наукового товариства студентів, що має стати частиною системи громадського самоврядування навчального закладу. Законом також визначено, що наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти [1].

Тому на даний момент постає актуальне питання ефективної організації наукової роботи студентів у вищих навчальних закладах, що забезпечувала б якісну підготовку фахівців майбутнього покоління. Наукова діяльність студентів на факультеті управління та бізнесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету організована шляхом поєднання студентського самоврядування та керівництва з боку співробітників факультету (рис. 1).

Результати своїх досліджень студенти мають змогу апробувати на щорічних конференціях, що проводяться на базі факультету.

На кожній кафедрі факультету створено наукові гуртки, що відповідають профілю кафедр. На засіданнях гуртків студенти обговорюють між собою свої наукові наробітки, актуальні проблеми економіки та отримують поради від керівника гуртку. Крім того, за кожним студентом закріплений, починаючи з третього курсу навчання, науковий керівник, який з ним тісно співпрацює та координує його наукову діяльність. Це дозволяє розвинути в студентів навички як роботи в команді, так і застосовувати до них індивідуальний підхід.

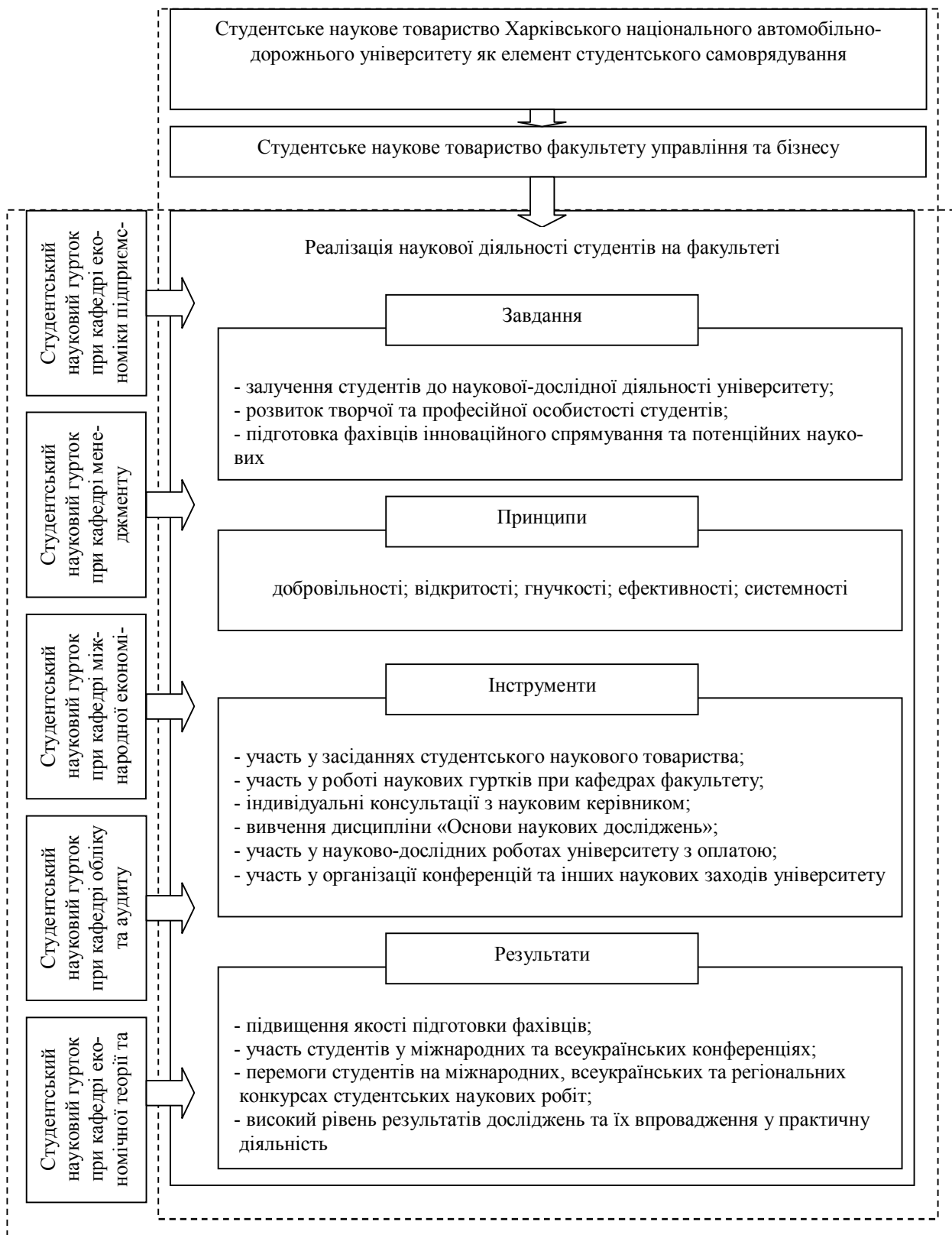

Рисунок 1. Організація наукової діяльності студентів на факультеті управління та бізнесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Перелік посилань:

1. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Н.Б. Кащена, канд. екон. наук, доцент

О.О. Горошанська, канд. екон. наук, доцент

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства і промислових технологій, різноманітність методів ведення бізнесу, активізація процесів євроінтеграції та інтернаціоналізації формують нові освітні орієнтири і висувають високі вимоги до кваліфікації та компетенції фахівців з фінансів, банківської справи та страхування. Ключовими з-поміж професійних компетенцій освітньо-кваліфікаційних профілей сучасного бакалавра і магістра є здатність до самонавчання, креативність та інноваційна готовність до професійної діяльності.

Цілеспрямоване набуття знань і навичок професійної діяльності, наукового пошуку, генерування нових ідей, комунікабельності, особистісного та професійного саморозвитку студентів забезпечується не лише органічним поєднанням освіти, навчання та виховання, але й інтеграцією новацій та широким застосуванням новітніх інформаційних технологій у науково-дослідній роботі.

У процесі навчання науково-дослідна робота студентів спрямована на виконання освітньої (оволодіння теоретичними і практичними знаннями), організаційно-орієнтаційної (формування вміння орієнтуватися в джерелах, літературі; вибір методів обробки інформації), мотиваційної (розвиток і посилення інтересу до науки, пізнавальних потреб; стимулювання самоосвіти, саморозвитку), розвиваючої (розвиток критичного, творчого мислення, уміння обґрунтовувати, відстоювати свою точку зору) та виховної (становлення моральної й правової самосвідомості; виховання здатності до адаптації в соціальному середовищі) функцій. Успішна реалізація цих функцій дозволяє сформувати науковий тип мислення у кожного студента шляхом опанування методологією й методикою наукового дослідження, придбання навичок самостійного рішення дослідницьких завдань, самовизначення в науково-дослідній сфері та самореалізації в науковій творчості.

Слід зазначити, що процес наукової підготовки майбутніх фахівців з фінансів, банківської справи та страхування в університеті складається з різноманітних форм й методів у навчальний і поза навчальний час. Провідною є наукова робота, яка передбачається навчальними планами і починається з самостійної роботи над науковою літературою під час підготовки до семінарських занять, рефератів та курсових робіт з фундаментальних дисциплін і дисциплін професійного спрямування, і завершується проведенням конкретних прикладних досліджень під час виконання дипломних робіт за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр та магістр. Не менш важливою є участь студентів у наукових дослідженнях випускових та профільних кафедр, які виходять за межі учбового часу, робота у гуртках, проблемних групах та студентських наукових товариствах, участь у науково-практичних конференціях та конкурсах всіх рівнів, що сприяє посиленню почуття відповідальності, розумінню місця та значення результатів власних досліджень в загальному контексті існуючої проблеми, визначає критерії оцінки наукової роботи та завдання на майбутнє.

В університеті для забезпечення найбільш повної реалізації наукового потенціалу студентів і підвищення ефективності організації науково-дослідної роботи широко застосовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Для більш ефективного використання інформаційних ресурсів навчального, навчально-методичного та довідникового призначення доцільною є активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів шляхом відвідування освітніх порталів. На нашу думку корисними для користувачів інформаційного простору є:

– портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании» (<http://ict.edu.ru>), який спрямований на забезпечення користувачів комплексною інформаційною підтримкою в галузі сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, у тому числі й найсучаснішою інформацією щодо використання таких технологій в освіті;

– сервер «Дистанційне навчання» (<http://db.informika.ru/do/>), що супроводжується Асоціацією міжнародної освіти, і на якому розміщено інформацію про організації, що здійснюють дистанційне навчання в різних країнах світу, подано нормативно-правову базу щодо дистанційної освіти, інформацію про методичні та наукові публікації, семінари, конференції, навчальні програми;

– сайт e-Learning World (<http://www.elw.ru>) – «Світ електронного навчання», де подаються новини e-Learning, інформація про семінари, конференції, виставки, аналітичні матеріали, посилання на Інтернет-ресурси e-Learning, інструменти e-Learning.

Названі інформаційні ресурси не є вичерпними, але дозволять задовольнити інформаційні потреби студентів, сформувати в них необхідний рівень інформаційної культури та забезпечити гармонійне поєднання наукової й навчальної діяльності.

Перелік посилань:

1. Кацена Н. Б. Щодо активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів / Н. Б. Кацена, О. О. Горошанська // *Модернізація вищої освіти та проблеми управління якістю підготовки фахівців. Науково-інформаційна підтримка навчального процесу : XII Всеукр. наук.-метод. конф., 25 вересня 2015 р. : [тези] / редкол. : О. І. Черевко [та ін.]. – Х. : ХДУХТ. – 2015. – С. 79-80.*

ВАЖЛИВІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*О.В. Кустовська, канд. екон. наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ*

Формування ринкової системи господарювання в Україні відбувається у час комп'ютеризації та інтелектуалізації всіх галузей виробництва, в епоху, коли знання надзвичайно швидко старіють та оновлюються. Тому практика сьогодення вимагає від сучасного навчання нових підходів і світобачення [1]. Педагогічні прийоми та методики, які успішно спрацьовували у недавньому минулому, не завжди є актуальними сьогодні. Нові завдання освіти в країні, що спрямовані на гуманізацію та демократизацію всього навчального процесу, визначають нові пріоритети навчання і виховання студентів, потребують формування ініціативної особистості, здатної до раціональної творчої праці, готової навчатися протягом усього життя, вмотивованої на постійний розвиток.

Інноваційний шлях розвитку суспільства можливо забезпечити лише у тому разі, якщо сформувати покоління людей, які і думають, і діють по інноваційному. Звідси значна увага до загального розвитку особистості студента, його комунікативних здібностей, як то: засвоєння знань, самостійності у прийнятті рішень, критичності та культури мислення, розвитку інформаційних і соціальних навичок [3].

Необхідно зазначити, що сучасна психолого-педагогічна наука визначає життєву компетентність особистості як здатність до якісного життя; розуміння своєї місії як людини, громадянина, що несе відповідальність як за своє життя, так і за майбутнє родини, держави, людства в цілому. Тому до життєвої компетентності вчені відносять уміння пізнавати себе, оточуючий світ; уміння змінювати себе не тільки відповідно до обставин, а постійно рухатись уперед, тобто еволюціонувати духовно і фізично через власне самовдосконалення.

Формування основ економічного мислення, серед яких і формування споживчої компетентності, допомагає студентам не тільки навчатись ефективно орієнтуватись в економічному просторі, а й приймати певні рішення, що стосуються планування своєї освіти, вибору професії, праці, кар'єри, життя в цілому. Це також важливо і для того, щоб бути компетентним у реалізації власних прав, набувати знань та навичок для аналізу економічних подій у країні, розуміти реалії оточуючого світу, орієнтуватись у широкому колі товарів та послуг. Крім того, споживча освіта є ефективним ринковим способом боротьби з бідністю. Навички споживчого мислення дозволяють раціональніше витратити сімейний бюджет, заощаджувати ресурси, в цілому робити свідомий вибір у житті [2].

Програма зі споживчих знань надає навчально-педагогічним працівникам великі можливості творчого росту, оскільки багато непередбачуваних ситуацій в ринковій економіці, а також в сфері споживчої поведінки, виходять за рамки економічного навчального курсу. Тому виникає об'єктивна необхідність постійно вивчати зміни в законодавстві, вміти аналізувати події в економіці та політиці держави, орієнтуватись в попиті і пропозиції на сучасних ринках товарів та послуг.

Формування високої споживчої культури студентів та їхніх батьків може забезпечити навчально-педагогічний колектив вищих навчальних закладів шляхом впровадження у зміст навчально-виховної роботи системного комплексного споживчого виховання. Необхідність створення відповідного навчального середовища, де теорія і практика засвоюються одночасно, дозволить студентам успішно розвивати логічне та формувати критичне мислення, реалізовувати індивідуальні можливості, орієнтуватись на сучасному ринку праці. Тому актуальним стратегічним напрямком дій сучасної освіти потрібно визнати необхідність економічної складової освіти і формування споживчих компетенцій як основи економічного мислення.

Отже, головним ресурсом розвитку країни є людський потенціал, його освіченість і професійна компетентність, моральні і вольові якості. Це проявляється в інтелектуалізації основних чинників виробництва, у переході до економіки, що базується на глибоких знаннях її законів, системному використанні наукових досягнень у процесі соціально-економічного розвитку. Тому важливим завданням вищої освіти стає формування творчої особистості, її підготовка до продуктивної праці, переосмислення мети, основних завдань і принципів освіти.

Ефективне навчання можливе лише за умови, якщо студент у процесі навчальної діяльності і життєвої практики використовує знання, здобуті ним самим. Такі знання глибше запам'ятовуються, свідомо застосовуються, а стимулом їх поповнення слугує внутрішня мотивація школяра. Знання та формування компетенцій не повинні бути відірвані від сучасного життя, їх економічної та соціальної складових.

Перелік посилань:

1. Богачик М. Компетентнісно-зорієнтоване навчання як проблема педагогічної науки та практики / М. Богачик // *Нова педагогічна думка*. – 2010. – № 4. – С. 33-36.
2. Компетентністний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія / [за заг. ред. О.В. Овчарук]. – К., 2004. – 112 с.
3. Модель формування професійної компетентності студента [Електронний ресурс]. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

А.В. Нікітіна, канд. екон. наук

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

За сучасних умов впливу інтеграційних та глобалізаційних процесів постають нові вимоги до високо кваліфікованих фахівців, які здатні оперативнo та з мінімальними втратами приймати нестандартні рішення, діяти творчo і самостійно. Основним засобом формування цих характеристик є самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів, як майбутніх спеціалістів, у тому числі економічного спрямування.

Самостійна робота студентів (СРС) сприяє формуванню креативності, гнучкості, ініціативності, дисциплінованості, точності, швидкості під час аналізу великої кількості інформації, самостійності, почуття відповідальності, необхідних майбутньому фахівцю у навчанні і професійній діяльності у майбутньому. Одним із важливих завдань викладача вищого навчального закладу (ВНЗ) під час викладання дисциплін економічного напрямку є правильне організація СРС, що охоплює не лише базову, наукову, а й відповідну педагогічну його підготовку, вміння активізувати у навчальному процесі пізнавальні сили студентів доцільно [1].

Самостійна робота студентів є одним з найсуттєвіших елементів освітньо-навчального процесу, що передбачає поєднання багатьох видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під безпосереднім керівництвом останнього.

Сьогодні питома вага СРС найбільша серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55 % навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглядати накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента [2].

За цільовим призначенням існують такі основні види СРС [3]:

- вивчення нового матеріалу: читання і конспектування наукових джерел інформації; прослуховування відео-лекцій, вебінарів; перегляд відеозаписів;
- поглиблене вивчення начального матеріалу з дисциплін: підготовка до контрольних, практичних, семінарських, лабораторних робіт;
- вивчення начального матеріалу з дисциплін з використанням елементів творчості та індивідуального креативного підходу: проведення лабораторних робіт з елементами творчості; розв'язання нестандартних типових ситуаційних задач та завдань; виконання розрахунково-графічних робіт і курсових проектів; участь у ділових іграх; складання рефератів, доповідей;
- розвиток та удосконалення теоретичних знань і практичних навичок в контексті виробництва: навчальні практикуми, робота на кафедрі; усі види практик; дипломне проектування; інші види занять.

Важливим під час побудови самостійної роботи студента є її мета і завдання. Крім того, структурувати СРС у вищій школі є виділення таких основних її компонентів, як орієнтаційно-мотиваційного, інструктивно-настановчого, процесуального, корекційного, контрольно-оцінювального. На рис. 1 представлено основні характеристики й особливості структурних компонентів самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі.

Рисунок 1. Основні компоненти самостійної роботи студентів у ВНЗ

Таким чином, вбачаючи в організації самостійної роботи студентів раціональну та багатоаспектну процедуру з використанням інноваційно-новітніх форм, підкреслимо, що СРС дозволяє не тільки інтенсифікувати роботу в якісному засвоєнні навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення, у тому числі під час викладання дисциплін економічного напрямку.

Перелік посилань:

1. Проблеми організації самостійної навчальної діяльності студентів // Новітні технології в автомобілебудівництві та транспорті: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 15-16 жовтня 2015 р. – X. : ХНАДУ. – 2015. – С. 247-248.

2. Особливості організації самостійної роботи студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/

3. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm

КРЕАТИВНІ ЗАВДАННЯ В РАМКАХ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

*В.А. Омеляненко, канд. екон. наук
Сумський державний університет*

Активізація науково-дослідної роботи студентів передбачає необхідність забезпечення навчального процесу комплексом креативних та різноманітних завдань, що будуть цікавими для студентів, та наявність матеріалів (методики, програмне забезпечення), за допомогою яких ці завдання можна виконувати. Однією з ефективних методик, що сполучає навчання і науку є метод проектів, який передбачає досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим певним чином. Відтак кожне креативне завдання має відповідати цій вимозі.

Розроблені в рамках вивчення дисциплін завдання спрямовані на створення активного ставлення кожного студентів до досліджуваного матеріалу на основі самостійного вибору об'єкта дослідження, організацію самостійної роботи з оволодіння змістом курсу на основі виконання дослідницьких завдань, розвиток навичок самостійного сприйняття і аналізу економічних явищ в їх взаємозв'язках. Розвитку навичок науково-дослідної роботи студентів сприяють такі види завдань:

- завдання з елементами творчості (завдання на аналіз ситуацій, об'єктів, явищ);
- продуктивні завдання (завдання на дослідження, розробку об'єктів, ситуацій, явищ);
- складні науково-дослідні завдання (завдання на створення та проектування об'єктів, ситуацій, явищ).

Креативні завдання актуалізують теоретичний матеріал одночасно з декількох тем (дисциплін) і вимагають від студентів самостійного пошуку та систематизації додаткової теоретичної та практичної інформації з досліджуваної проблеми; зміст завдань обумовлює провідну роль продуктивних дій студентів у навчальній діяльності, визначаючи її творчий характер; виконання креативних завдань формує потребу студентів у самостійній діяльності; завдання не мають однозначних результатів їх виконання та відображають ступінь творчого самовираження студентів.

Приклади креативних завдань:

- побудова логіко-змістовних моделей – один з способів проектної діяльності, що полягає у структуруванні змісту досліджуваного матеріалу, що дозволяє побачити всі взаємозв'язки між економічними явищами (наприклад, складання інвестиційного профілю країни, економічна оцінка наслідків зміни законодавства);

– метод аналізу ситуацій – технологія для навчання на основі реальних ситуацій, спрямована на формування аналітичних якостей і умінь та вміння скористатися теорією через звернення до фактичного матеріалу (наприклад, побудова схеми бізнес-процесів міжнародного проекту).

Важливою формою науково-дослідної роботи студентів в рамках навчальних доручень, є максимальне впровадження визначених елементів наукових досліджень в практичні роботи в рамках диференціації рівнів складності. В рамках організації індивідуальної науково-дослідної роботи студентів в запропоновано використовувати модифікацію методу проектів, що включає наступні положення:

- проект має бути включений в процес навчання та максимально бути міждисциплінарним (наприклад, статистичний аналіз міжнародних процесів, економічний аналіз права);
- бажано, щоб студенти досліджували реальні проблеми та актуальні завдання, що цікаві для них;
- робота студентів має бути осмисленою та активною;
- студентів повинні чітко формулювати свої думки в письмовому вигляді, відповідно до затвердженого графіку виконання роботи;
- аналізувати нову інформацію та брати участь у створенні нових ідей.

Для використання креативних завдань в рамках використання методу проектів при організації індивідуальної науково-дослідної роботи студентів необхідними є:

- 1) наявність значущої у дослідницькому плані проблеми (завдання), що вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її вирішення (наприклад, дослідження демографічної проблеми в різних регіонах світу; проблема впливу глобалізації на екологічні інновації);
- 2) практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів (наприклад, підготовка тез доповідей та статей щодо тенденцій, що простежуються в розвитку даної проблеми);
- 3) структурування змістовної частини проекту (з зазначенням поетапних результатів);
- 4) використання дослідницьких методів, які передбачають певну послідовність дій.

Перелік посилань:

1. Omelyanenko, V. (2017). *Using Innovative Technologies in the Study of Economic and Statistical Sciences // Traektoriâ Nauki (Slovak Republik), Vol. 3, No 1. – Available : <http://dx.doi.org/10.22178/pos.18-2>*
2. Omelyanenko V. A. *General context of economic and legal reforms international comparative studies (example of innovation development) // Economic Processes Management: International Scientific E-Journal. – 2016. – № 3. – Available : http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_3/epm2016_3_8.pdf*
3. Омеляненко В. А. *Проблеми та нові орієнтири формування інноваційної свідомості / В. А. Омеляненко // Свідомість – основа розвитку творчого потенціалу людини / укл. Салата О. О. – К. : Геопринт. – 2014. – С. 31-36.*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ

*І.В. Осадчук, канд. с.-г. наук, доцент
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Науково-дослідницька діяльність студентів (далі – НДДС) у сфері управління є одним із основних чинників підготовки висококваліфікованих кадрів будь-якого профілю, адже незалежно від того в якій організації і на якій посаді людина працює, вона є частиною керуючої або керованої системи управління підприємством, а значить елементом процесу менеджменту.

Кожен працівник організації, підприємець, бізнесмен, держслужбовець як мінімум повинен: розуміти необхідність і важливість розвитку творчого мислення, ініціативності, постійного оновлення і вдосконалення знань; мати уявлення про суть методів управління, які застосовують щодо нього; вміти працювати в команді та здійснювати самоменеджмент тощо. Цю проблему мають вирішувати не лише керівники організацій, а й вищі навчальні заклади, які готують фахівців. Найбільше цьому сприяє грамотна організація НДДС у процесі викладання дисциплін управлінського циклу студентам будь-якої спеціальності.

Мета – дослідити особливості організації НДДС у процесі викладання дисциплін управлінського циклу.

Поняття «НДДС» включає в себе два взаємопов'язаних елементи: навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості, а також наукові дослідження, які здійснюють студенти під керівництвом НПП. Зміст і структура НДДС у ВНЗ має забезпечувати спадкоємність її методів і форм від дисципліни до дисципліни, а також поступове зростання обсягу і складності набутих студентами знань, умінь, навичок у процесі виконання ними науково-дослідної роботи. Так, навчання студентів елементам дослідницької діяльності має розпочинатися ще на першому курсі в процесі викладання дисципліни «Вступ до фаху». Оволодіння студентами методами наукового дослідження повинно продовжуватися в ході засвоєння навчального матеріалу різних дисциплін (під час аудиторної та позааудиторної роботи), підготовки рефератів, виконання курсових робіт та нетипових завдань дослідницького характеру в період виробничої практики на замовлення організації, участі в науково-організаційних заходах (конференціях, конкурсах тощо), а також у ході науково-дослідницької роботи, що здійснюється поза навчальним процесом (у гуртках, проблемних групах, творчих секціях, під час рекламної, лекторської діяльності, підготовки наукових статей, тез доповідей та ін.). Однак, і керівництво ВНЗ, і НПП мають розуміти, що розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань управління власним життям, кар'єрою, іншими людьми, планування та організації власної праці й багатьох інших, пов'язаних з менеджментом, найкращим чином забезпечується в ході вивчення дисциплін управлінського циклу.

Організацію НДДС із кожної управлінської дисципліни доцільно проводити у два етапи: етапу початкової організації, що вимагає від викладача безпосередньої участі в НДДС, та етапу самоорганізації.

Програма дій викладача щодо організації НДДС з певної дисципліни управлінського циклу повинна складатися з двох етапів:

I етап – планування НДДС: вивчення умов, необхідних для формування у студентів уміння самостійно вирішувати науково-дослідні завдання; аналіз програми навчальної дисципліни; підготовка переліку вмінь та знань з дисципліни, необхідних студенту; визначення можливого обсягу науково-дослідної роботи студентів; розробка банку професійно-орієнтованих завдань для науково-дослідної роботи, за умови дотримання вимог діяльнісного підходу до них і передбачення певного прийняттого мінімуму та розумного максимуму; групування завдань у блоки; вибір оптимальних форм організації навчальної діяльності для виконання кожного блоку завдань; визначення критеріїв оцінки виконання завдань; розробка системи заохочення студентів;

II етап – власне організація НДДС: підготовка відповідного методичного забезпечення, вивчення індивідуальних навчальних можливостей студентів з метою формування у них інтересу до НДДС, стимулювання їхньої пізнавальної активності та індивідуального планування науково-дослідної роботи, а при необхідності – створення груп для виконання спільної роботи з урахуванням чинників, що визначають ступінь реакції на присутність людей; налагодження систематичного зворотного зв'язку зі студентами, що виступає у формі самоконтролю і передбачає контроль з боку викладача.

При розробці завдань для НДДС слід приділяти особливу увагу залученню студентів до збору, аналізу та узагальнення кращого практичного досвіду, а також враховувати можливість виникнення ефектів синергізму, соціальної фасилітації та інгібіції. Наприклад, ефект соціальної фасилітації може проявитися у тому випадку, коли структура НДДС досить алгоритмізована, а завдання – прості. На відміну від нього, ефект синергізму проявляється в колективних видах діяльності, спрямованих на досягнення загального, переважно когнітивного результату. Ефект соціальної інгібіції виникає при вирішенні складних завдань, де ніхто не знає алгоритму рішення і правильна відповідь не напрашується сама собою [1].

Отже, чітка організація НДДС у процесі викладання дисциплін управлінського циклу сприяє поглибленому засвоєнню їх студентами, дозволяє якнайповніше виявити свою індивідуальність. Однак вона має свої особливості, які необхідно враховувати викладачам і керівництву ВНЗ.

Перелік посилань:

1. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник / В. В. Москаленко. – [вид. 2-ге, виправ. та доп.]. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.

СПЕЦИФІКА СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ-РЕСУРСІВ З ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

О.Г. Остапенко, канд. юрид. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Формування навчального сайту ХНАДУ і закриття файлового архіву зумовили необхідність створення кафедрами університету створення електронних курсів-ресурсів за тими дисциплінами, які викладаються кафедрою. За допомогою цих курсів студенти мають змогу дистанційно, використовуючи глобальну мережу Інтернет, ознайомитися з навчальним матеріалом з дисциплін, що входять до навчального плану. Матеріал з дисципліни може бути поданий у вигляді різнотипних інформаційних ресурсів (текст, відео, анімація, презентація, електронний посібник), а студент відправляти виконані завдання на перевірку викладачу, проходити тестування. Викладачі самостійно створюють навчальні електронні курси-ресурси, маючи змогу проводити навчання на відстані, надсилають повідомлення студентам, розподіляють, збирають та перевіряють виконані студентами завдання, ведуть електронні журнали обліку оцінок, налаштовують різноманітні ресурси навчального курсу з зазначенням строків їх опрацювання тощо.

Запропонована модель електронного курсу-ресурсу містить наступну структуру: нульовий тиждень і робочі тижні. Нульовий тиждень повинен включати наступні елементи: форум новин, інформацію про автора курсу, методичні напрацювання за курсом: програма, робоча програма навчальної дисципліни (навчальний план), методичні вказівки для семінарських занять та СРСР, методичні рекомендації для написання контрольних робіт студентами-заочниками (якщо така форма контролю передбачена програмою і навчальним планом), конспект лекцій, посібник та підручник. Для електронних курсів-ресурсів доцільним є наявність на нульовому тижні посилань на законодавство, зокрема, на сайт Верховної Ради України з формою пошуку нормативно-правових актів, а також у разі необхідності на сайти вищих або центральних органів виконавчої влади, сайти судових органів тощо. Але вважаємо, що на нульовому тижні такі гіперпосилання мають носити більш широкий характер, а посилання на конкретні нормативно-правові акти, які необхідні при опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовки до семінарських занять під час самостійної роботи студентів, повинні міститися у робочих тижнях. На таких тижнях також запропоновано розміщення інформації щодо змісту практичних чи семінарських занять тижня, питань для самоконтролю. Крім того, для оцінювання запропоновано створення тестових завдань. Однак ми вважаємо, що рівень знань, умінь та навичок, здобутих студентом під час вивчення певної правової дисципліни, не може бути якісно перевірений за допомогою тестових завдань, оскільки правозастосовча діяльність не завжди передбачає наявність єдиної правильної відповіді, а пошук необхідної норми може бути зумовлений тими чи іншими нюансами (певними життєвими обставинами). Крім того, мінливість законодавства – його постійне удосконалення та зміна – зумовлюють потребу постійної перевірки актуальності тестових завдань, розміщених у дистанційному курсі.

Створення електронного дистанційного курсу-ресурсу з правових дисциплін має, на нашу думку, певну специфіку. Так, оскільки при викладанні правових дисциплін одним із основних за-

вданий є вироблення вміння правильно застосовувати положення чинного законодавства при вирішенні конкретних практичних завдань, необхідно на кожному тижні надавати гіперпосилання та ті нормативно-правові акти, які необхідно застосовувати при розв'язанні завдань – модельних ситуацій, що містяться у семінарах до кожної теми. З одного боку, це спрощує процес пошуку студентами необхідних для вирішення завдань актів, з іншого дозволяє викладачу – автору курсу звертати увагу студентів на відповідність теоретичного матеріалу чинному законодавству. В цьому аспекті проблема полягає в необхідності постійного контролю викладачем відповідності теоретичних положень діючим нормативно-правовим актам. Оскільки процес зміни змісту конспектів лекцій, посібників і підручників є трудомістким процесом, розміщення в курсі посилань на чинні нормативно-правові акти зумовлює вирішення проблеми можливого неспівпадіння теоретичного матеріалу і чинного законодавства. Однак викладачу слід робити на це наголоси (застереження), наприклад у форумі новин про зміни законодавства, які відбулися під час навчання у курсі (якщо такі зміни виникли саме в процесі вивчення конкретної теми або дисципліни в цілому).

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

*К.А. Пилипенко, канд. екон. наук, доцент
Полтавська державна аграрна академія*

Основна мета викладання дисципліни «Бухгалтерський облік» полягає у вмінні викладача донести до студента теоретичні знання концепцій та процедур, що складають обліковий процес. Створити для студента умови проблемних ситуацій в обліку на прикладі розгляду завдання з метою адаптуватися студента навикам у їх вирішенні. На основі аналізу ситуацій вміти внести пропозиції щодо покращання бухгалтерського обліку, мінімізації податків, зміцнення фінансового стану підприємства, виявлення резервів зниження собівартості продукції, розробки заходів з підвищення ефективності управління оборотним капіталом, усунення помилок в поточному обліку і бухгалтерській звітності. Отже, як результат, це забезпечить студенту орієнтуватись і оволодіти практичним навичкам організації обліку відповідно до його форм, починаючи з вивчення законодавчої бази, основних положень обліку та закінчуючи аналізом фінансової звітності, вміння застосовувати знання на практиці.

Для того щоб оцінити поставлену викладачем мету при викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік» необхідно застосувати методи контролю при викладанні даної дисципліни. Методи контролю – це способи діяльності викладача і студентів, в ході яких виявляються засвоєння учбового матеріалу та оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками [1]. При викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік» застосовуються основні методи контролю знань, які наведені на рис. 1 [2]. При застосуванні різних методів контролю, викладач відмічає позитивні сторони, вказує на недоліки відповідей студентів, робить висновки про те, як вивчений навчальний матеріал. При цьому, значна увага приділяється оцінці відповідей студента, враховується правильність відповіді, її повнота, логічність викладення матеріалу, культура мови, вміння поєднувати теоретичні положення з практикою, а також безпосередньо її поєднання з майбутньою професійною діяльністю студента.

Відповідно до «Положення про модульно-рейтингову систему оцінювання знань студентів (із змінами і доповненнями)», затвердженого науково-методичною радою університету, рейтинг студента R_{duc} стосовно вивчення певної дисципліни при здачі іспиту з дисципліни визначається за формулою:

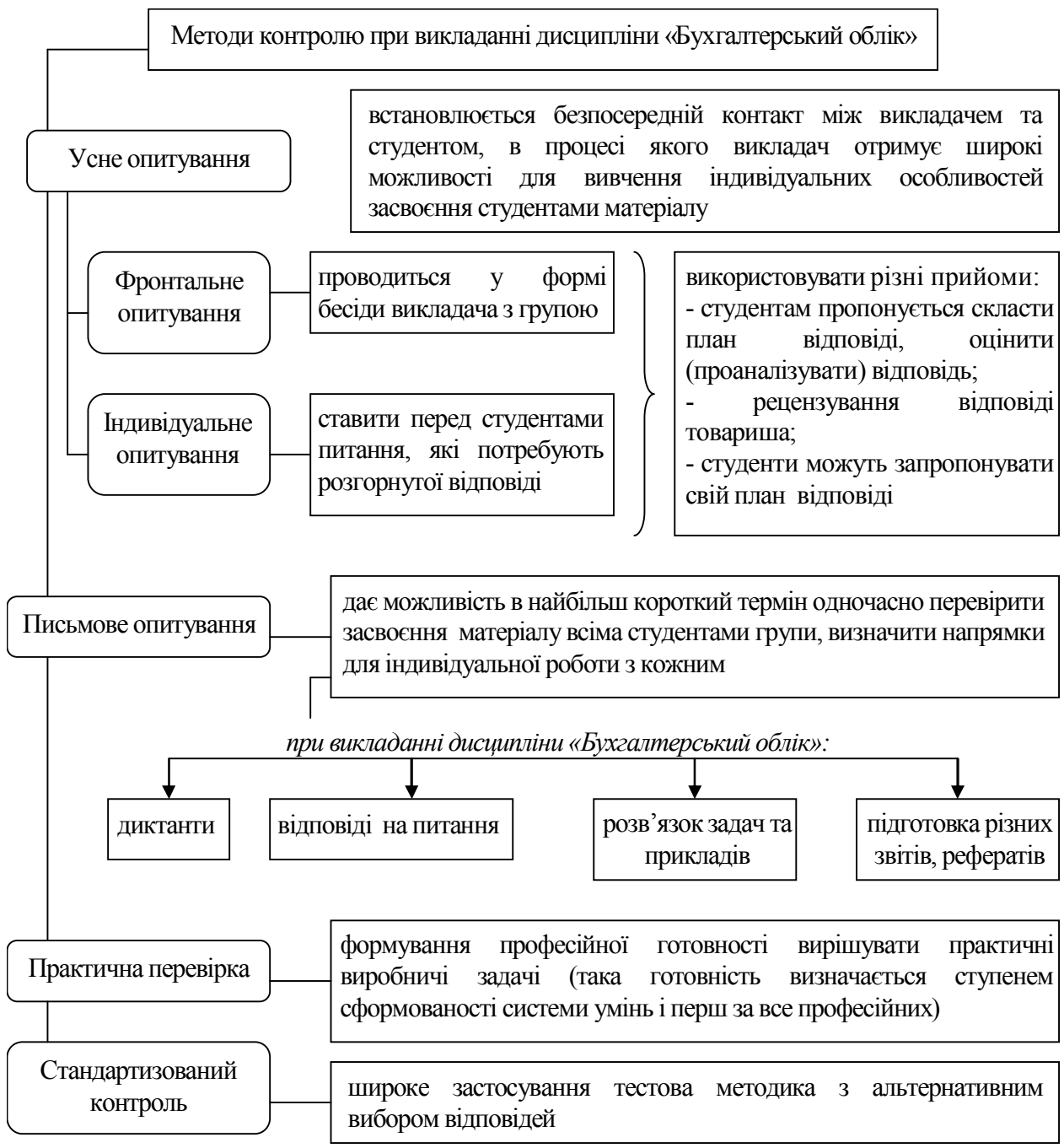
$$R_{duc} = \frac{RM_i \cdot k_i + \dots + RM_n \cdot k_n + 0,4 \cdot RM_{icn}}{1,3}, \quad (1)$$

де R_{duc} – середньозважена рейтингова оцінка знань в балах;

RM_i – рейтингова оцінка за i -го модуль в балах ($i = 1 \dots n$);

k_i – ваговий коефіцієнт i -го модулю ($i = 1 \dots n$);

RM_{icn} – рейтингова оцінка отримана за іспит в балах.

Рисуюнок 1. Методи контролю при викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік»

Отже, застосування різних методів контролю при викладанні дисципліни «Бухгалтерський облік» формує у студентів знання та вміння, як майбутніх фахівців, володіння глибокими теоретичними та необхідними практичними навичкам в обліковій сфері.

Перелік посилань:

1. Найдџонов І. М. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Методика викладання економічних дисциплін» / І. М. Найдџонов. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. – 50 с.
 2. Раков С. А. Якість освіти: європейський вимір [Текст] / С. А. Раков // Тестування і моніторинг в освіті : вісн. – 2007. – № 10-11. – С. 4-13.

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОЇ РОБОТИ У СПЕЦІАЛІСТІВ З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

А.М. Попова, канд. техн. наук

Харківській національній автомобільно-дорожній університет

Як при роботі над науковими публікаціями так і курсовому проектуванню для ефективного учбового процесу повинен враховувати елемент творчого підходу. Відхід від шаблонного вирішення поставлених завдань, самостійний пошук рішень повинен дати можливість студенту сформувати навички самостійного вирішення професійних завдань у подальшій практичній роботі. Тобто студент зможе ефективно та самостійно вирішувати не типові завдання, а реальні проблеми при складних економічних процесах.

Головну роль у підготовці усіх зазначених вище якостей у майбутньому фахівці грає самостійна робота. Підготовка наукових робіт, рефератів та курсових робіт дає можливість використання основної та допоміжної літератури, впроваджувати в роботу використання всесвітньої мережі, додаючи можливість додаткового спілкування між викладачем та студентом для більш ефективного використання часу витрачаємого на роботу. Якщо раніше перевірка та корегування потребували присутності в один час в одному місці, то зараз з цим завданням успішно дозволяє справлятися електронна пошта, значно полегшуючи та прискорюючи час роботи.

Однак при цьому не варто виключати особистої взаємодії, коли на лекційному занятті не викладаються тільки логічні закономірності питання-відповідь, а ще й надають «відкриті питання». Це спонукає студентів до самостійних пошуків, що неодмінно спровокують появу нових питань, задач і спроби їх розв'язання. Саме цей пошук і дає можливість сформувати творчий підхід до вирішення наукових, практичних завдань.

При цьому не варто забувати одночасно нагадувати у необхідності аргументувати та доказувати отримані висновки, опираючись на принципи науковості.

Як продовження самостійної роботи варто зазначити ефективність використання дискусій, ділових ігор, моделювання економічних процесів. Це одночасно прискорює процес творчих роздумів та наближає умови роботи до «польових», оскільки потрібно не використовуючи зайві фрази та час надати готові рішення конкретно поставленої задачі. При цьому формуються додаткові навик ділового спілкування, котре свою чергу при роботі фахівців у галузі міжнародної економіки відіграє значну роль у ефективності роботи на даному сегменту ринку, що динамічно розвивається у останні десятиліття та майже у геометричній прогресії у останні роки, не лишаючи без уваги усі куточки світу.

А отже підготовка фахівців з відповідним рівнем підготовки потребує відповідних методів та методики роботи. Що не зважаючи на нові форми успішно повинна поєднувати академічні знання та нові технології для вирішення наукових та практичних завдань підвищуючи рівень підготовки спеціалістів економічного профілю.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Н.Й. Радіонова, канд. екон. наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Перспективи розвитку обчислювальної техніки сьогодні складно уявити навіть фахівцям.

В сучасному суспільстві відбуваються процеси, що висувають нові вимоги до рівня грамотності й освіченості майбутнього фахівця – широка інформатизація, постійна зміна технічного оснащення робочих місць фахівців, конкуренція на ринку праці, потреба у перманентному підвищенні кваліфікації, у безперервній освіті. Рішення можна знайти тільки шляхом підвищення якості освіти, збереження, розвитку й ефективного використання науково-педагогічного потенціалу країни, чітке влаштування системи стратегічного планування та менеджменту, створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі інформаційних комп'ютерних технологій, формування інформаційної культури [1]. Процес навчання сьогодні не може обмежуватися аудиторними годинами – дуже важливо організувати ефективне освоєння матеріалу через самостійну роботу студентів. Для цього потрібно застосовувати сучасні інформаційні технології. Для студентів інформаційні технології перетворюються на щоденний інструмент навчання, для викладачів – на засіб розробки навчальних планів, проведення практичних занять, автоматизованої оцінки поточного та підсумкового рівня знань.

Головним результатом комп'ютеризації освітньої діяльності вищих навчальних закладів має стати розробка і впровадження зручної інформаційної освітньої системи з якою студенти зможуть працювати самостійно в зручній для себе час. Ця система має стати інформаційною системою корпоративного типу, відображати структуру університету і функціонувати на основі Інтернет-технологій і баз даних [3].

Сьогодні провідні університети застосовують для організації навчального процесу електронний ресурс – модульне середовище. Основною метою впровадження інформаційної системи є підвищення якості освітніх послуг в університеті на базі створення електронного освітнього середовища та удосконалення системи управління вищим навчальним закладом. При цьому вирішуються такі завдання [2]:

- розширення доступу студентів усіх форм навчання до навчальної інформації;
- розробка єдиної інформаційної бази підтримки навчальної, навчально-методичної та наукової діяльності вищого навчального закладу;
- впровадження нових форм і методів управління навчальним процесом у вищому навчальному закладі на основі сучасних інформаційних технологій;
- скорочення часу, необхідного для засвоєння інформації, що потрібна для отримання необхідних знань з навчальної дисципліни;
- заміна друкованих видань на електронні з метою зменшення витрат на розповсюдження навчальних матеріалів та іншої інформації;
- підвищення ефективності роботи викладачів та студентів завдяки оперативному доступу до інформаційної бази вищого навчального закладу;
- введення єдиних стандартів для кожної навчальної дисципліни;
- досягнення максимального дидактичного ефекту навчального процесу на базі комплексного використання окремих засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій на різних видах занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні) та під час різних видів діяльності студента (інформаційно-пошукової, експериментально-дослідницької, самостійної роботи тощо);
- забезпечення захисту, керованості і доступності навчально-методичних матеріалів всім зацікавленим користувачам;
- швидка та об'єктивна оцінка рівня засвоєного матеріалу через електронне тестування.

Важливим також є те, що зазначена технологія дозволяє не тільки покращити ефективність опанування матеріалу для студентів денної та заочної форм навчання, а й зробити можливим отримати якісну освіту через дистанційну форму навчання. Досвід проведення педагогічного експерименту з дистанційної освіти свідчить про перспективність такої технології навчання, особливо для категорій населення з особливими потребами, які раніше у зв'язку з різними обмеженнями не могли отримати вищу освіту.

Перелік посилань:

1. Костоєрич С. Інформаційне освітнє середовище університету та його формування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19624-informacijne-osvitnye-seredovishhe-universitetu-ta-jogoformuvannya.html>

2. Косіюк М. М. Досвід використання автоматизованої інформаційної системи в управлінні навчальним процесом університету [Електронний ресурс] / Косіюк М. М., Мазарчук А. Ю., Більовський К. Е. // Інформаційні технології і засоби навчання, 2011. – № 3 (23). – Режим доступу до журналу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>

3. Мазур М. П. Розвиток дистанційного навчання в Україні як складової інформатизації сучасного суспільства [Текст] / М. Мазур // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах : наук.-метод. журнал. – 2007. – № 1. – С. 71-75.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Т.М. Самсонова

*Відокремлений структурний підрозділ Національного авіаційного університету
Слов'янський коледж Національного авіаційного університету*

Процес навчання ґрунтується на самостійній роботі студентів. Уся педагогічна і методична майстерність полягає в створенні оптимальних умов для самостійної роботи. Це особливо актуально для економічних знань, оскільки вони мають стати складовою життєвої практики людини.

Організація навчального процесу, у формі кредитно-модульної системи підготовки фахівців, дає можливість стверджувати, що вчорашній учень, а сьогоднішній студент недостатньо підготовлений школою до самостійної роботи. Тому, ця проблема є надзвичайно актуальною.

Організація самостійної роботи, з економічної теорії, потребує чіткого узгодження з цілями навчання, виховання і самоосвіти.

Самостійна діяльність передбачає керівництво викладачем навчально-виховним процесом, пізнанням студента, а саме: пояснення викладачем мотиву, мети діяльності студента, складання плану, розробка структури дослідження, формування навідних запитань, коригування, виправлення, уточнення тощо.

У методичній літературі, найчастіше, використовується поняття «самостійна робота», сутність якого полягає в організації, в чітко визначений час.

На практиці, сукупність різних видів самостійної роботи студентів зводиться до самостійної діяльності. Проте, самостійна діяльність студентів не вичерпується тільки виконанням завдань. Вона охоплює, практично, весь навчальний процес і здійснюється при різноманітному співвідношенні репродуктивної, і пошукової діяльності студентів. Тільки, в одних випадках переважає репродуктивна діяльність, а в інших – пошукова. При цьому, процес відтворення і пошуку – єдиний.

Структура і зміст курсу економічної теорії сприяють самостійній творчій діяльності студентів на заняттях, і поза ними. Викладач проводить, на заняттях, самостійні роботи різного дидактичного призначення: перевірні, підготовчі, навчальні. Викладач повинен формувати, у студентів, навички систематичного поповнення своїх знань та вмій для розв'язань проблем професійної спрямованості. Самостійна робота сприяє розвитку творчих здібностей, формує, у студентів, інтерес до пізнавальної діяльності, є одним з могутніх резервів удосконалення системи вищої освіти. Тому, частка самостійної роботи, в навчальному процесі, останнім часом, збільшується. У зв'язку з посиленням ролі самостійної роботи, у навчально-пізнавальному процесі, актуальною стала проблема раціональної організації самостійної роботи з урахуванням готовності до неї студентів. Вчені й педагоги-практики завжди приділяли багато уваги вивченню різних аспектів, пов'язаних із самостійною роботою.

У наукових роботах В.К. Буряка, В.В. Луценко, І.Ф. Прокопенко [1, 3, 4] та інших, досліджувались сутність поняття самостійної роботи, принципи її організації, розглядалися різні класифікації, вивчалися методи, форми, засоби проведення самостійної роботи, розроблялись методики планування, організації та контролю самостійної роботи.

Від організації самостійної роботи, багато в чому, залежать результати навчання студентів та їх майбутня практична діяльність.

Розгляд системи пізнавальних завдань буде неповним, якщо окремо не зупинитись на проблемі сутності поняття «творче завдання» та прийомах його застосування. Різноманітність інтерпретацій «творчого завдання» в наукових дослідженнях та його центральне місце у психології мислення потребує уточнення його змісту. Специфічним, для творчих завдань, є неможливість розв'язання їх простим перебором різних варіантів.

Завдання стає творчим за умови, якщо «воно має логічний зв'язок із раніше засвоєними поняттями та уявленнями і з тими, які підлягають засвоєнню в певній навчальній ситуації, містять пізнавальні труднощі і видимі межі відомого та невідомого, викликає незадоволеність тим запасом знань та умій, які є» [4].

Підводячи підсумок аналізу досліджень, у сучасній педагогічній літературі, організації самостійної навчальної роботи студентів, можна зробити висновки:

- самостійна робота є організованою викладачем, активною діяльністю студента, направленою на виконання поставленої дидактичної мети, але здійснюється без посередньої участі викладача;
- самостійна робота студентів вимагає від викладача ретельного її планування;
- створення умов ефективної організації навчальної роботи студентів припускає, перш за все, ґрунтовне науково-методичне її забезпечення.

Перелік посилань:

1. Буряк В. К. Керування самостійною роботою студентів / В. К. Буряк // Вища школа. – 2001. – № 4-5. – С. 48-52.
2. Вальчук Т. Л. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни економічна теорія / Т. Л. Вальчук, С. П. Коверник. – К. : ДУІКТ, 2007. – 182 с.
3. Луценко В. В. Організація самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук. : (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) / Луценко Вікторія Вікторівна. – Х. : Харк. держ. пед. ун-т. ім. Г. С. Сковороди. – 2002. – 24 с.
4. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов ; за заг. ред. І. Ф. Прокопенко. – Х. : Колегіум, 2006. – 224 с.

ПЛАГІАТ В НАУЦІ ТА ОСВІТІ: ПРОЯВИ ТА НЕБЕЗПЕКИ

Т.О. Соболева, канд. екон. наук, доцент

С.Ю. Нагорний

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

На сьогоднішній день у світі гостро стоїть питання плагіату, а в Україні та пострадянських країнах – особливо. Плагіат проникає в усі сфери нашого життя, часто – ще з освітнього рівня. Навчаючись у вищих навчальних закладах, маємо змогу спостерігати поширення вживання терміну «плагіат» серед викладачів, що фіксують його наявність у роботах студентів та своїх колег. Проблема плагіату з кожним роком стає дедалі актуальнішою, адже створюються спеціалізовані сервіси, що займаються написанням готових робіт, що порушують авторські права та призводять до недобросовісної наукової практики. Як наслідок, – псевдознання у студентів. Але до плагіату вдаються не лише студенти, але й науковці. Проблема академічного плагіату фіксується на державному рівні, що потребує також рішучих дій.

Масштаби поширення плагіату відображають результати опитування, проведеного Східноукраїнським Фондом соціальних досліджень у вищих навчальних закладах України. Згідно зазначених результатів виявлено, що до плагіату вдавалося приблизно 90 % респондентів. Крім того, 49 % опитаних студентів здійснюють у процесі навчання переписування тексту з джерел власними словами без посилань; 37 % – завантажують роботи з інтернет-мережі та використовують їх як власні надбання; 31 % – використовують текст без зазначення автора; 28 % – копіюють чужі тексти зі зміною порядку слів у реченні; 26 % – використовують чужі тексти дослівно з посиланням на інше джерело; 18 % – здійснюють переклад чужих текстів з іноземної мови на українську та використовують їх у своїх роботах без зазначення джерела; 15 % – посилаються на власні опубліковані праці; 12 % – виконують групову роботу без авторської участі в написанні тексту [1].

Плагіат, згідно з Законом України «Про авторське право і суміжні права», визначається як оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [2]. Існує багато різновидів некоректного запозичення чужих оприлюднених думок, серед яких виділяють дослівний та мозаїчний плагіат; неадекватне перефразування; відсутність посилань на прямі цитати; згадування джерела без посилання; рерайт; суміш власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; копіювання чужої наукової роботи, чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм ім'ям; фальсифікація (вигадування, наприклад, статистичних показників з подальшим вказуванням їх у якості власної роботи); реплікація та републікація [3].

Проблеми плагіату актуальні не тільки на території України. У всьому світі розробляються й активно використовуються методи боротьби з плагіатом. Так, у Словаччині Міністерство освіти з 2010 року зобов'язало усі ВНЗ використовувати національний центральний репозитарій тез і дисертацій та національну систему перевірки на плагіат. В Чехії 50 % ВНЗ отримали фінансування від Міністерства освіти на боротьбу з плагіатом. В Грузії було створено єдину базу перевірки усіх наукових робіт на плагіат. У Китаї Міносвіти вимагає, щоб усі ВНЗ були обладнані спеціальним ПЗ для перевірки докторських та магістерських робіт. В Македонії на рівні держави спрямовані зусилля на розробку власного сервісу перевірки на антиплагіат [1]. І таких прикладів чимало. Україні потрібно наслідувати зазначену політику і активізувати реформи на державному рівні.

Для ефективного подолання проблеми плагіату, по-перше, потрібно визнати його широке розповсюдження та використання великим колом людей (студенти, науковці). Така ситуація частково пояснюється нерозумінням сутності плагіату, а також серйозності його як злочину. По-друге, слід усвідомлювати, що навіть вмотивовані та амбітні особи схильні до плагіату. По-третє, існуючі санкції та контроль не є як достатніми, так і дієвими.

Таким чином, головним джерелом поширення некоректного використання чужих об'єктів авторського права є відсутність науково-дослідницької, етичної та правової культур в суспільстві. Розповсюдження професійної етики та норм може бути одним з найефективніших засобів боротьби з плагіатом. Норми та складові академічної культури слід популяризувати серед студентів, і в цьому повинні бути зацікавлені самі ж науковці, що викладають в університетах.

Перелік посилань:

1. Студевої. Епідемія академічного плагіату в цифрах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studway.com.ua/>
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.93 р. // ВВР України. – 1994. – № 13.
3. Східноукраїнський Фонд соціальних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fond.sociology.kharkov.ua>

ЗДОРОВ'ЯЗБЕЗПЕЧУЮЧА ТЕХНОЛОГІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

*Ю.В. Ушкаренко, д-р екон. наук, професор
Херсонський державний університет*

Прискорення темпів життя сучасного суспільства, могутні інформаційні потоки здійснюють серйозні впливи на самопочуття людини. Систематичні навчальні перевантаження і, як їх наслідок, стани постійного фізичного та психічного напруження стають, на жаль, нормою життя сучасного студента. Так, дослідження в галузі професійної педагогіки та психології [1], педагогіки вищої школи [2, с. 91-99], особисті спостереження дозволяють констатувати, що в процесі навчання у вищому навчальному закладі студенти досить часто потрапляють у стресові стани – стани психофізіологічної перенапруги, які виникають при дії емоційно негативних і екстремальних чинників [1, 3]. Ці напружені стани можна охарактеризувати як явища інформаційного, емоційного та комунікативного стресів, що мають різні причини виникнення, але загальні негативні психологічні наслідки, зокрема, погіршення здоров'я, втрату молодого людиною інтересу до навчання та майбутньої професійної діяльності. Встановлено, що причиною інформаційного стресу найчастіше бувають навчальні перевантаження, коли студентові за жорстко регламентований період необхідно опрацювати великий за обсягом матеріал, виконати контрольну роботу, підготуватися до заліку чи іспиту. І якщо сангвініки та холерики ще витримують такі перевантаження, то студенти з переважаючою меланхолічною чи флегматичною компонентою темпераменту розгублюються, і, за браком часу, не знаходять шляхів правильного вирішення проблеми.

Невипадково одним з актуальних завдань модернізації освітніх систем у країнах світової спільноти постає потреба досягнення не тільки високої результативності навчально-виховного процесу, але й забезпечення фізичного, психічного і духовного здоров'я студентської та шкільної молоді як майбутнього нації [3, 4]. Технології, які реалізують подібні вимоги, отримали назву здоров'язберігаючих [3]. Необхідною умовою і основним принципом цієї технології є урахування індивідуальних психологічних особливостей студента в управлінні його навчально-пізнавальною діяльністю. З позицій здоров'язберігаючого підходу до самостійної роботи важливо використовувати технологічні засади її організації, які б максимально сприяли активізації пізнавальної діяльності студентів.

Вважаємо, що при конструюванні цієї технології слід зважати на наступні обставини: не дивлячись на варіації кількісних співвідношень, мета викладання кожної навчальної дисципліни зводиться до того, щоб на оптимальному обсязі теоретичних знань надати студентам більше можливості самостійно здійснювати діяльність для засвоєння матеріалу та його використання на практиці; важливою умовою ефективності організації самостійної роботи є надання спеціального часу для її виконання, оскільки навчання, як і будь-яка діяльність, має об'єктивну міру – реальний бюджет часу; детально плануючи самостійну роботу студентів, адміністрація вищих навчальних закладів і викладач зобов'язані забезпечити організаційно-педагогічні умови для її виконання; самостійність дій студента залежить передовсім від довіри до нього з боку викладача, від вміння педагога створити сприятливий мікроклімат у спілкуванні; викладач має брати до уваги, що самостійне навчання, як і навчання взагалі, здійснюється поетапно; при підготовці системи самостійних завдань для студентів викладачу необхідно передбачати певний, окреслений навчальною програмою, мінімум і розумний максимум; для більшої ефективності самостійної роботи студентів потрібний систематичний зворотний зв'язок у системі «студент-викладач», що виступає як у формі самоконтролю, так і передбачає контроль із боку викладача. Зовнішній зворотний зв'язок, який здійснюється викладачем, є загальновідомим компонентом керівництва самостійною роботою студентів. В той же час, шляхом самоконтролю, здійснюваного на основі інструкції, тесту, студент не тільки перевіряє, наскільки ним засвоєно навчальний матеріал, але й формує навички самооцінки та самокорекції своєї діяльності; незаперечним фактом є те, що оптимальне керівництво пізнавальною діяльністю студентів у цілісному педагогічному процесі повинно бути в найвищій мірі індивідуалізованим. Тому урахування індивідуальних відмінностей студентів може бути каталізатором удосконалення самостійного навчання; розробляючи різні види навчальних завдань, треба вміло звертатись до особистості студента.

Незаперечною вимогою керівництва й організації самостійної пізнавальної діяльності студентів у здоров'язберігаючій освітній системі є забезпечення індивідуального підходу. З цих позицій оптимальне урахування індивідуальних особливостей студентів у процесі самостійної роботи може стати позитивним чинником удосконалення її результатів та запорукою всебічного розвитку особистості майбутнього фахівця на засадах забезпечення його фізичного, психічного і духовного здоров'я.

Перелік посилань:

1. Самоукина Н. В. *Психология и педагогика профессиональной деятельности [Текст] / Н. В. Самоукина.* – М. : Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ». Изд-во ЭКМОС, 2000. – 321 с.
2. Вітвицька С. С. *Основи педагогіки вищої школи [Текст] : метод. посіб. / С. С. Вітвицька.* – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Михасенок Н. И. *Реализация здоровьесохраняющих технологий в обучении физики [Текст] / Н. И. Михасенок, Е. А. Киндсфатер // Психодидактика высшего и среднего образования : материалы пятой Всеросс. науч.-практ. конф. (г. Барнаул, 15 сентября 2004 г.). – Барнаул : Изд-во БГПУ. – 2004. – С. 232.*
4. Громбах С. М. *Школа и психическое здоровье учащихся [Текст] / С. М. Громбах.* – М. : Медицина, 2008. – 272 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КОНТРОЛІНГ»

Т.С. Шепель

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування зростають вимоги до професійної компетентності випускників, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів, які формують навички самоорганізації та самоосвіти.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Основна мета самостійної роботи полягає у сприянні засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої особистісної та професійної риси, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Основними завданнями самостійної роботи студентів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної діяльності на рівні світових стандартів [1].

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Контролінг» передбачає низку вимог: обґрунтування необхідності завдань загалом і конкретного зведеного зокрема; подання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи; надання можливості студентам виконувати творчі роботи, які відповідають умовно-професійному рівню знань, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань; підтримка професійного зворотного зв'язку зі студентами під час виконання ними самостійної роботи, що є чинником ефективності навчального процесу.

Однією з форм самостійної роботи є написання рефератів за заданою тематикою[2]. Необхідною умовою успішного написання реферату є опрацювання спеціальної наукової літератури, законодавчих і нормативних актів. Роботу з літературою слід починати з джерел, що розкривають економічну сутність вибраного питання. Це допоможе отримати загальнотеоретичне уявлення про проблему. Далі опрацюють підручники та навчальні посібники, де послідовно й систематизовано розкриваються теорія, методологія та методика контролінгу. Обов'язковим є вивчення нормативних документів (законів, інструкцій, положень тощо) загального призначення, які визначають принципи організації контролінгу, а також монографій, журнальних статей і статей у збірниках наукових праць, іншої спеціальної літератури, що регламентує та розкриває методологію, методику та організацію контролінгу й опрацювання інформації з досліджуваних питань. Позитивним є опрацювання студентами зарубіжної літератури.

Під час написання реферату з дисципліни «Контролінг» слід використовувати спеціальну літературу із суміжних методологічних наук, таких як: статистика, зокрема економічна, економіко-математичні методи і моделювання.

Під час роботи з літературою потрібно ретельно опрацювати розділи книг і статей з теми реферату, вибирати важливі матеріали, які можна використати для написання реферату, особливо пропозиції щодо вдосконалення системи контролінгу.

На основі опрацювання наукової літератури, враховуючи зібраний фактичний матеріал, складають розгорнутий план реферату із зазначенням основних розділів та підрозділів і подають його науковому керівнику. Зважаючи на його зауваження, уточнюють, доповнюють і, в разі потреби, доопрацюють. План реферату повинен відбивати його структуру, під якою розуміють порядок компонування і взаємозв'язок окремих його частин. Структура та зміст повинні розкривати

сутність теми і бути логічно послідовними. Основні структурні елементи реферату: титульна сторінка, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби), вступ, основна частина, висновки і пропозиції, список використаної літератури.

Матеріал реферату необхідно викладати послідовно, взаємопов'язуючи окремі частини. Тема має бути повністю розкрита. Для цього значну увагу слід приділити теоретичним і методичним розробкам, розглянути й творчо осмислити відповідну наукову літературу та періодичні видання, визначити власне ставлення до дискусійних питань. На основі аналізу емпіричних або звітних даних, особистих вражень та узагальнень потрібно зробити висновки, висвітлити досягнуті успіхи, вказати на існуючі недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливості подальшого поліпшення об'єкта дослідження.

Текст реферату повинен супроводжуватись ілюстраціями (схемами, графіками) і таблицями. Кількість ілюстрацій і таблиць має бути достатньою для того, щоб текст був зрозумілий і конкретний.

Таким чином, самостійна робота студентів сприяє формуванню самостійності, ініціативності, дисциплінованості, точності, відповідальності, необхідних майбутньому фахівцю у навчанні і професійній діяльності. Вона є завершальним етапом розв'язання навчально-пізнавальних завдань, які розглядалися на лекціях, семінарах та практичних заняттях. Адже знання можна вважати надбанням студента тільки за умови, що він приклав для їх здобуття свої розумові і практичні зусилля.

Перелік посилань:

1. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 2-е вид., доп. – К.: Академвидав. – 2010. – С. 148-159.

2. Бойко Я. Організація самостійної роботи студентів у вищих педагогічних навчальних закладах / Я. Бойко // Рідна школа. – 2009. – № 10. – С. 19-23.

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Р.В. Яковенко, канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

У сучасних умовах найвагомішою роллю індивідуальної роботи студентів виступає діяльність студентів у сфері наукового пошуку. Науково-дослідна робота студентів дедалі більше набуває свого виховного та світоглядного значення, особливо на тлі загальної пасивності молоді, суспільного падіння рівня культури й обізнаності. Крім виховної функції, наукова робота студентів сприяє підвищенню мотивації навчального процесу, змінює профорієнтаційні пріоритети особистості, примушує студентів поглянути на навчання з іншого боку.

Формування сучасного конкурентоспроможного об'єкта та суб'єкта ринку праці вимагає значних зусиль, матеріальних витрат та його власного бажання із відповідним сприянням особистому саморозвитку. Інтелектуальне зростання сучасної молоді має відбуватись шляхом розширення особистих спроможностей до самозростання, вміння аналізувати та використовувати наявну інформацію, яка має необмежений і дедалі більше зростаючий характер. При цьому однією з функцій людини, що опрацьовує великі масиви інформації має бути здатність критичної оцінки та визначення її вірогідності, що можливо лише за умов наявності великого обсягу нагромаджених знань, володіння аналітичними основами.

Метою наукової роботи студентів є розвиток інтелектуально-аналітичних здібностей індивіда, створення передумов для подальшої наукової діяльності особистості, як одного з гарантів якісного написання та захисту дипломної роботи. Дипломна або кваліфікаційна робота може стати основою подальшої наукової роботи, бізнес-плану, регіональної чи національної програми соціально-економічного розвитку. Тому від її якості може залежати не лише отримання диплому, а й перспективи подальшого наукового та матеріального зростання студента.

Наукова робота має приділяти увагу не лише фундаментальним дослідженням, а й спрямовуватись на поліпшення роботи конкретного підприємства, галузі чи регіону. Таким чином, студент під час навчання забезпечуватиме себе майбутнім робочим місцем, буде спроможний впливати на розмір своєї заробітної плати, ще навіть не працюючи на підприємстві.

Об'єктивна необхідність науково-дослідної роботи студентів полягає у трансформації суспільної свідомості населення України, внаслідок переходу до ринкової системи господарювання, змін у підприємницькому секторі економіки та в системі ліберальних цінностей суспільства [1, с. 4-5]. Не менше значення відіграє й зміна установок структурного розвитку національної та світової еко-

номіки, надання пріоритетної уваги нематеріальному виробництву та розвитку людини у новій на-декономічній якості.

Залучення до наукової роботи якомога більшої кількості студентів спроможне зміцнювати соціальну структуру навчальних закладів, долати зайві протиріччя і суперечності в системі відносин «викладач-студент», сприяти з'ясуванню справжнього призначення слухача вищого навчального закладу, розкривати його приховані позитивні властивості, поліпшувати загальний психологічний клімат у навчальному середовищі, створювати якісно нові мотиви до процесу навчання.

Науково-дослідна робота студентів здійснюється у відповідності до навчальних планів спеціальностей, програм наукової роботи факультетів і кафедр, індивідуальних планів навантаження професорсько-викладацького складу [2, с. 131].

Науково-дослідна робота є одним із напрямів професійно-кваліфікаційної підготовки студентів вищих навчальних закладів, яка ставить перед собою такі взаємопов'язані та взаємозалежні цілі:

- формування альтернативних підходів до засвоєння і використання навчальних, наукових, аналітичних і прогнозних матеріалів, їх критичний аналіз та співставлення із практикою сьогодення;
- визначення особистого ставлення студента до певних проблем та аспектів господарського життя, які різною мірою розкриваються в навчальних планах;
- започаткування основ наукового аналізу, оволодіння відповідною методологією та інструментарієм, набуття та розвиток навичок роботи з науковою літературою, розуміння її градації;
- поєднання декількох методологічних підходів у процесі дослідження наукових проблем, які мають міждисциплінарний характер, застосування економічного інструментарію для розв'язання неекономічних проблем, як-то проблем соціального руху, правового розвитку, морально-етичних проблем, причин та наслідків формування і розвитку масової культури тощо;
- пошук та виокремлення частки студентів, що мають здібності до аналітичної роботи, залучення їх до кафедральних, університетських, регіональних, національних та міжнародних науково-дослідних програм. Створення відповідної мотиваційної бази;
- популяризація наукової діяльності університету і підвищення його рейтингу на різних рівнях з метою залучення додаткових абітурієнтів та підвищення конкурсу під час вступної кампанії;
- розвиток та зміцнення морально-етичних установок студента в процесі виконання ним науково-дослідної роботи.

Перелік посилань:

1. Яковенко Р. В. *Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації* / Роман Яковенко. – Кіровоград : ПiК, 2009. – 40 с.
2. Яковенко Р. В. *Організація наукової роботи студентів як елемент стратегії розвитку людського потенціалу* / Р. В. Яковенко // *Розвиток економічної думки : зб. наук. праць*. – 2012. – Вип. 5. – С. 128-138.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ ПОСЛУГ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

М.С. Андрощук

І.О. Дейнега, канд. екон. наук, доцент

Рівненський державний гуманітарний університет

Сьогоднішні реалії розвитку національної економіки дозволяють стверджувати про нестабільність розвитку факторів макросередовища, падіння платоспроможного попиту, підвищення вимог споживачів до якості товарів та послуг, зростання інтенсивності конкуренції. За таких умов посилення інтеграційних процесів, що теж властиве економіці нашої держави, ще більше загострює негативний вплив всіх перелічених факторів на діяльність суб'єктів господарювання, підвищує рівень їх відповідальності за якість планування власної діяльності як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Стосується ця теза і освітньої сфери, в першу чергу її вищої ланки, де в останній час держава приклала максимальних зусиль, щоб дистанціюватись від управління освітніми організаціями, в першу чергу в сфері їх фінансування. Підвищення рівня фінансової автономії вимагає від освітніх організацій використання нових методів в управлінні ними. Важливим при цьому є вивчення закордонного досвіду, адаптування його до вітчизняних реалій і впровадження найбільш ефективних заходів у діяльність вітчизняних закладів освіти.

На думку польських науковців, інструментом, який дозволяє поліпшити якість освіти є використання внутрішньої системи контролю якості. Вона повинна застосовуватися на всіх етапах і аспектах навчального процесу, проведеного на різних факультетах і в університетах [1, с. 217].

Сприяти стабілізації фінансових можливостей освітніх закладів вищої ланки може розширення їх цільових ринків, зокрема за рахунок включення в них закордонного сегменту. В майбутньому потрібно інтенсифікувати інформаційну роботу за кордоном, щоб переконати потенційних студентів у безпечності навчання в Україні. Для української вищої освіти розширення експорту освітніх послуг вигідне, як з економічної точки зору, так і з точки зору підвищення якості освіти [2].

Для підвищення фінансової безпеки освітніх закладів важливим є також розширення частки приватних джерел у фінансуванні їх діяльності. Зокрема, можливим є застосування досвіду американських ВНЗ, які з цією метою застосовують ендаумент-фонди, що формуються за рахунок пожертвувань приватних осіб, благодійних організацій, асоціацій випускників, професійних асоціацій тощо [3].

Важливим для стабілізації ситуації на ринку освітніх послуг вищої школи є встановлення тісних комунікаційних зв'язків між споживачами освітніх послуг, освітнім закладом та працевлаштувачами. Як засвідчують польські джерела, для працевлаштувачів особливо важливими є знання іноземних мов і комп'ютерна грамотність. Серед особистісних рис претендентів на роботу найбільш важливими вважається системне мислення, легкість адаптації до нової ситуації, холоднокровність у стресових ситуаціях і ефективність. Також високо цінується працевлаштувачами досвід практичної діяльності [1, с. 214].

Тенденції падіння кількості абітурієнтів, які присутні на ринку освітніх послуг вищої школи в Україні, однаковою мірою властиві і польським освітнім закладам. Польські науковці вважають, що у найближчій перспективі значна частина економічно слабких приватних університетів не зможе покрити поточні витрати виручки від плати за навчання і буде змушена почати процес консолідації з більш сильними університетами або зупинити набір студентів. Крім того, державні університети, особливо ті, хто ризикне зазнати високі постійні витрати у зв'язку з впровадженням нових засобів навчання, будуть змушені раціоналізувати навчання і наукові дослідження [1, с. 214].

У 2015 році на підставі спільної доповіді Ради і Комісії із реалізації стратегічних рамок європейського співробітництва в галузі освіти і професійної підготовки були прийняті «Нові пріоритети для європейського співробітництва в галузі освіти і професійної підготовки» (ЕТ-2020). До цих нових пріоритетних областей віднесли: 1) адекватні та високоякісні знання, навички та компетенції, набуті в процесі навчання впродовж усього життя, з акцентом на результатах навчання, що сприяють зайнятості, інновації, активній громадянській позиції та добробуту; 2) інклюзивну освіту, рівні права, рівність, відсутність дискримінації і заохочення цивільних компетенцій; 3) відкриту і інноваційну освіту та підготовку кадрів, заснованих на використанні досягнень цифрової ери;

- 4) підтримку вчителів, викладачів, керівників освітніх закладів та іншого освітнього персоналу;
5) прозорість і перевірку навичок і кваліфікації з метою сприяння розвитку в галузі освіти та професійної мобільності; б) стійкі інвестиції, якість і ефективність системи освіти і навчання [4].

Перелік посилань:

1. Ciechomski W. Systemowe uwarunkowania podnoszenia jakości kształcenia menedżerów / W. Ciechomski // Marketing i Rynek. – 2014. – № 8. – p. 214-223.
2. Лозовий В. С. Україна на міжнародному ринку освітніх послуг вищої освіти [Електронний ресурс] : аналіт. записка / В. С. Лозовий ; Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1695/>
3. Юрга В. А. Структура і механізми фінансування системи вищої професійної освіти як умова інноваційного розвитку вищої школи (російський і зарубіжний досвід) [Електронний ресурс] / В. А. Юрга. – Режим доступу : www.fa.ru/institutes/efo/science/Documents/Yorga%20статья.pdf
4. Statystyki dotyczące kształcenia i szkolenia na szczeblu regionalnym. Kształcenie i szkolenie. Wspieranie kształcenia i szkolenia w Europie i poza jej granicami [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_pl

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ НА ПІДґРУНТІ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

К.П. Болдовська, канд. екон. наук, доцент

К.О. Попкова, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах трансформації парадигми індустріального капіталізму у парадигму інформаційної економіки, економіки знань, міжнародна конкуренція країн в економічній сфері зводиться до конкуренції у сфері науки і високих технологій, і, як наслідок, до конкуренції у сфері підготовки і використання кваліфікованих кадрів. Це обумовлює необхідність перебудови і модернізації діючої системи функціонування і розвитку освітніх закладів відповідно до вимог сучасності.

У світі накопичено значний і різноманітний досвід підготовки фахівців економічного профілю для економіки інноваційного типу, який (досвід) необхідно і корисно відслідковувати і використовувати у вищих навчальних закладах України при підготовці економістів. При цьому напрями вдосконалення підготовки економістів в Україні мають узгоджуватися зі світовими тенденціями розвитку економічної освіти та практикою кращих університетів світу.

Аналіз та узагальнення різних інформаційних джерел дозволяють виділити такі напрями підвищення якості підготовки фахівців з економіки, які слід враховувати в усіх університетах України, що готують кадри економістів:

– фундаменталізація, науковомісткість економічної освіти. Цьому напрямку приділяють значну увагу у вищих навчальних закладах на всіх континентах, оскільки поширення і поглиблення фундаментальної підготовки за одночасного скорочення обсягу загальних дисциплін дає змогу підготувати соціально захищеного, конкурентоспроможного фахівця з високим рівнем інтелектуального, творчого потенціалу, наукової культури мислення і діяльності;

– запровадження принципів компетентнісного навчання, що передбачає виховання у студента готовності й уміння застосувати набуті знання в практичній діяльності. В багатьох закордонних університетах, особливо у ВНЗ США, використовуються проектні технології навчання за методом «освіта через практику», а також кейс-технології й інші інноваційні технології навчання. Важливим моментом є запрошення для проведення занять успішних підприємців;

– індивідуалізація навчання. Навчання з поглибленою індивідуальною складовою в університетах світу називається продуктивним навчанням. У світі накопичено значний арсенал форм, методів, заходів і способів індивідуалізації навчального процесу, які дозволяють забезпечити самореалізацію студента, повний розвиток його здібностей та інтелекту;

– упровадження інтегрованих магістерських програм, що спираються на різні галузі знань. Наприклад, економісти, особливо керівники вищої ланки, у своїй практичній діяльності стикаються з питаннями менеджменту, фінансів, бухгалтерського обліку, зовнішньоекономічної діяльності. Тому економісти повинні мати ґрунтовну підготовку з декількох спеціальностей. З цією метою широке розповсюдження в університетах світу набули програми MBA (Master of Business Administration), які забезпечують всебічну підготовку спеціалістів до діяльності в умовах реальної економіки.

Таким чином, узагальнення міжнародного досвіду підготовки фахівців з економіки дозволяє стверджувати про неможливість ефективного реформування системи вищої освіти без інтеграції освіти, науки і бізнесу за керівної ролі держави.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ВНЗ УКРАЇНИ

О.А. Єрмоленко, канд. екон. наук, доцент

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

На світовому ринку вищої освіти для України наразі склалася вдала ситуація щодо співвідношення вартості та якості освіти, що є провідним критерієм у виборі місця навчання. Тому залучення на навчання іноземних громадян є запорукою розвитку ВНЗ України. Інтернаціоналізація сучасної вищої освіти зумовлює проблему адаптації іноземних студентів до нового мовного, соціального та навчального середовища. Кожний іноземний студент, що прибуває до ВНЗ України на навчання, є представником певної країни з особливою ментальністю, психологічним станом, своєрідним сприйняттям світу й нового соціокультурного середовища. Це необхідно враховувати для успішного керування навчально-виховним процесом у студентів-іноземців. Безперечно, організація успішної адаптації іноземних студентів сприяє їх швидшому включенню у студентське середовище, полегшує засвоєння основних норм інтернаціонального колективу, подолання «мовного бар'єру», посилення почуття академічної рівноправності [1]. Крім того, створення умов для отримання якісної освіти іноземцями в Україні безперечно сприятиме покращенню іміджу нашої країни, та надолуженню втраченого з роками освітнього потенціалу України [2].

Враховуючи кількість іноземних громадян, які навчаються в Україні, а також економічний ефект від їхніх прямих і непрямих інвестицій в економіку України [3] можна дійти висновку про велику роль іноземних громадян у розвитку української вищої освіти. Проте, слід зазначити, що організація їх успішного навчання потребує більшої уваги. Так, в ХНЕУ ім. С. Кузнеця розроблено комплекс заходів щодо організації якісного навчання іноземних громадян, серед яких найбільш значимими є такі:

- наявність відповідної організаційної бази, що дозволяє організувати набір, супровід, реєстрацію іноземних громадян для навчання в Україні. Ця функція покладена на деканат факультету підготовки іноземних громадян, структурні підрозділи якого спрямовані на виконання означених задач;

- забезпечення якісної і безперервної мовної підготовки, починаючи з підготовчого відділення, діяльність якого спрямована на підготовку іноземця на рівні володіння мовою навчання і фаховою термінологією на рівні, достатньому для подальшого навчання, а також можливість удосконалювати комунікативні можливості шляхом вивчення окремих дисциплін (майнорів) протягом усього періоду навчання без втрат у професійній підготовці;

- постійне вдосконалення і оновлення матеріальної бази університету. Важливу роль в організації навчально-виховного процесу відіграє матеріально-технічне обладнання навчальних кабінетів та лабораторій, у яких відбуваються заняття на підготовчому факультеті для іноземних громадян. Для самостійної роботи, виконання домашніх завдань студенти мають змогу вільно користуватися фондами бібліотеки (у тому числі електронними фондами). Наявне в університеті сучасне інформаційне навчальне середовище створює умови для використання сучасних технологій контролю і оцінки навчальних досягнень іноземних студентів;

- вільний доступ до навчальних ресурсів університету. В університеті функціонує сайт персональних навчальних систем, де кожен студент, пройшовши відповідну реєстрацію і отримавши кодове слово може одержати доступ до ресурсів кожного курсу, направляти завдання викладачеві, консультуватися, виконувати контрольні завдання і бачити результати оцінювання. Крім того, для іноземних студентів заочної форми навчання функціонує студентоцентрована персональна навчальна система, у якій студент при реєстрації одразу ж отримує перелік дисциплін з викладачами саме для своєї групи, що дуже зручно і дозволяє якісно підготуватися до заліково-екзаменаційної сесії;

- залучення іноземних студентів у суспільне життя університету, проведення культурних заходів. Іноземні студенти широко представлені в органах студентського самоврядування як факультетських і університетських (Молодіжна організація, студради гуртожитків) так і рівня міста і національних посольств). В університеті проводиться багато заходів, спрямованих на культурний обмін, національну взаємоповагу тощо;

- наявність адаптаційних процедур для пришвидшення асиміляції іноземних громадян у студентських колективах. В університеті іноземні студенти навчаються разом з українськими студентами, що сприяє кращій мовній і культурній адаптації, крім того поселення до гуртожитків здійснюється за факультетським принципом іноземних студентів з українськими студентами [4].

Таким чином, представлений комплекс заходів дає змогу іноземним студентам краще адаптуватися до умов навчання, що буде позитивно позначатися на якості результатів їх навчання.

Перелік посилань:

1. Щербяк Ю. А. Особливості адаптації іноземних студентів до навчання в Україні (на прикладі THEU) [Електронний ресурс] / Ю. А. Щербяк. – Режим доступу : dspace.tneu.edu.ua/ІНОЗЕМЦІ%20В%20УКРАЇНІ.docx
2. Дудченко М. О. Особливості навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України [Електронний ресурс] / М. О. Дудченко, А. Ф. Артеменко, Л. Ю. Левченко, К. В. Васильєва, В. Б. Свиридюк // Світ медицини та біології. – 2013. – № 3 (39). – С. 158-160. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/S_med_2013_3%2839%29_51
3. Сайт Українського державного центру міжнародної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intered.com.ua>.
4. Єрмаченко В. Вхідна мобільність як фактор розвитку сучасного вищого навчального закладу / В. Єрмаченко, О. Єрмоленко // Вища школа. – 2015. – № 9-10. – С. 59-69.

РОЛЬ ОБРАЗОВАНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА

А.В. Карпенко, канд. экон. наук, доцент

М.А. Твердохлеб

Запорожский национальный технический университет

Для формирования конкурентоспособного человеческого капитала необходимы постоянные (пожизненные) инвестиции в здравоохранение, образование, науку, культуру и т.д. Именно от уровня развития отдельных элементов человеческого капитала (капитала здоровья и здорового образа жизни; капитала общего и специального образования; капитала подготовки на производстве; научного капитала; капитала культуры; обладание экономически значимой информацией; капитала миграции; мотивации экономической деятельности) зависит состояние национальной экономики.

Важным компонентом человеческого капитала также выступает мотивация. Причем современные тенденции являются такими, что на смену мотивации физического труда приходит мотивация интеллектуального. Это побуждает человека к саморазвитию и самоусовершенствованию, приобретению новых знаний и опыта, постоянному обновлению знаний, что в свою очередь приводит не только к возобновлению, но и к наращиванию человеческого капитала. Результатом такой мотивации выступает новая технология, новые товары, услуги, техника и другие средства труда.

Формирование человеческого капитала происходит на микроуровне: получение образования индивидом, приобретение практических навыков и опыта на рабочих местах [1]. Соответственно уровень образованности населения и продолжительность обучения (табл. 1) в современных условиях глобализации определяют конкурентоспособность человеческого капитала и в целом национальной экономики.

Таблица 1

Рейтинг стран по индексу уровня образования и продолжительности обучения за 2016 г.

Рейтинг	Страна	Индекс уровня образования	Продолжительность обучения (от начального до высшего образования), лет
1.	Австралия	0,932	20
2.	Дания	0,924	19
3.	Новая Зеландия	0,917	19
4.	Ирландия	0,907	19
5.	Норвегия	0,907	18
6.	Нидерланды	0,894	18
7.	Германия	0,893	17
8.	США	0,889	17
9.	Великобритания	0,885	18
10.	Канада	0,874	18
36.	Украина	0,799	16

Учитывая, что ранее результаты НТП появлялись в практике преимущественно раз в 10 лет, а сейчас в любых отраслях и сегментах рынка изменения происходят каждый год существует острая необходимость постоянного увеличения знаний для выполнения такой деятельности. Соответственно с расширением процессов глобализации, увеличением роли научно-технического прогресса и ростом количества инновационных изобретений продолжительность обучения постоянно возрастает. Т.е. институт образования становится важнейшим фактором развития человеческого капитала, поскольку выступает основой образовательной системы «обучение в течении всей жизни». Поэтому важная роль в современном мире отводится саморазвитию уже имеющихся качеств, знаний, умений.

Потребности в повышении уровня образования и саморазвитии повышают уровень интеллектуального развития, а вместе с тем и способности к реализации экономической деятельности. Такой тип экономических отношений способствует зарождению нового типа мышления, нового типа индивида, что, в свою очередь, качественно изменяет состав человеческого капитала [1].

Развитие человеческого капитала представляет собой совокупность или объединение всех форм развития, существующих и имеющих место в повседневной жизни, которые имеют намного большее значение, чем рост или падение национальных доходов. Суть заключается в том, чтобы создать определенную среду, в которой люди смогут полностью реализовать свой потенциал и вести продуктивную (с соответствующей отдачей) творческую жизнь в связи со своими потребностями и интересами. Особое значение такой среды возникает в условиях современных информационных изменений. Информация как масштабный процесс предполагает не просто совокупность взаимосвязанных изменений, а уровни, «волны» изменений человеческого капитала. Это не просто внедрение и адаптация определенных информационных феноменов, а качественно новый переход общества в целом или отдельных его социальных элементов на новую ступень развития [2, с. 32].

Формирование и внедрение в обществе направления на непрерывное образование, повышение и улучшение имеющихся знаний и умений, развитие человеческого капитала становится одним из приоритетных направлений национальной экономики, залогом конкурентоспособности как отдельно человеческого капитала, так и государства в целом на мировом уровне.

Перечень ссылок:

1. Вакуленко Н. В. *Формирование структуры человеческого капитала в инновационной экономике [Электронный ресурс] / Н. В. Вакуленко. – Режим доступа : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/56891/05-Vakulenko.pdf?sequence=1>*
2. Гладышева А. В. *Особенности человеческого капитала в условиях информационного общества / А. В. Гладышева, О. Н. Горбунова // Социально-экономические явления и процессы. – 2014. – № 8. – С. 32-36.*

ВИМОГИ НАУКИ ДО СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.А. Касатонova, канд. екон. наук, доц.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В умовах жорсткої конкуренції на ринку освітніх послуг потрібно переглянути уявлення щодо початкового навчання в частині його достатності для підготовки людини до трудової діяльності на весь період трудового життя. Необхідно вийти за рамки формальної освіти та навчання, яке реалізується в навчальних закладах.

У більшості країн світу, а також у Європі загальноприйнятою є дворівнева система освіти (бакалаврат – магістратура). В Україні донині існувала триступеневу систему вищої освіти (I ступінь – бакалавр – вища базова освіта певного напрямку, II ступінь – спеціаліст, магістр – повна вища освіта певного напрямку). Але вже завершили реформу інфраструктури навчального процесу згідно з європейськими стандартами.

Головною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти й організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних здобутків.

Насамперед індивідуальний підхід до студента якісно відрізняє європейську освіту. Зокрема, передбачається розробка індивідуальних графіків навчального процесу та введення у зв'язку з цим інституту викладачів – кураторів. За мету поставлено формування умов для того, щоб якомога більше людей скориставшись здобутками національних систем освіти, отримали можливість бути мобільними на європейському ринку праці.

Впровадження орієнтованої на студента стратегії викладання відкидає авторитарну педагогіку, роботу за єдиною методикою: викладач прочитав лекцію, студент її законспектував і потім відтворює почуте. Необхідно займатися студентом протягом усього семестру, а не лише під час екзаменаційної сесії і не за принципом «відвідував – не відвідував» лекції. Студент має стати партнером викладача, а викладач – партнером студента.

Важливість запровадження дистанційних навчальних курсів як фактора стимулювання до ефективної роботи викладача та студента призведе до збільшення часу їх безпосереднього індивідуального спілкування у процесі навчання. Систематизація роботи протягом семестру стає перепорою для негативних наслідків навчання за схемою вивчив чи визубрив – здав – забув.

Відзначимо зручність запровадження дистанційного навчання для вирішення проблем узгодження змісту освіти в ланцюжку середня освіта – вища школа – післядипломна освіта. Це дасть змогу полегшити реалізацію ідеї створення умов для неперервного навчання протягом життя.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

В.В. Ковальов, канд. екон. наук, доцент

К.І. Ковальова, канд. пед. наук, доцент

Херсонський державний університет

Великий перелік економічних спеціальностей свідчить про те, що галузям економіки потрібні фахівці з різними здібностями і можливостями. Якісно підготувати фахівця-економіста не можливо без вивчення світового досвіду підготовки таких спеціалістів.

Економічна освіта – це вироблення у студентів чіткої уяви про наукові закономірності розвитку економіки, особливості ринкових відносин, цілеспрямоване, систематичне формування у майбутніх фахівців економічних знань, високої організованості та творчої ініціативи, їхня підготовка до високопрофесійної праці, вміння дбайливого ставлення до природи, вироблення звички практично використовувати економічні знання в реальному житті [4, с. 92].

В США кожний університет намагається створити власну економічну школу, а це не можливо без індивідуалізму. Таким чином у студентів формується індивідуальне розуміння економічних проблем [1, с. 85; 3, с. 62].

У Німеччині підготовка економістів пов'язана в першу чергу з практичною діяльністю [1, с. 90].

У Франції студенти отримують поглиблену підготовку за конкретними економічними спеціальностями [1, с. 92; 5, с. 22].

Освіта в Японії орієнтується на розвиток особистості з широким світоглядом [6].

Процес економічного зростання потребує від системи освіти, швидкого реагування на потреби ринку в кваліфікованих фахівцях. Якісно та швидко реагувати на ці потреби не можливо без якісного процесу прогнозування та планування підготовки будь яких фахівців у будь-яких галузях економіки.

Так, у Великій Британії систему прогнозів у кваліфікованих кадрах для економіки здійснює Інститут досліджень зайнятості (IER), а також компанія Cambridge Econometrics Limited [2, с. 130].

У ФРН прогнозами займаються Інститут економічної структури та Інститут економічних досліджень при Мюнхенському університеті [7-9].

У Франції функціонують регіональні обсерваторії з питань навчання та зайнятості на регіональному та територіальному рівнях.

В США потребу економіки у кваліфікованих кадрах досліджує Агентство трудової статистики США, а Департамент праці США прогнозує зайнятість.

Для того, щоб підготовлені фахівці був попит на ринку праці, необхідно, щоб ринок праці та ринок освітніх послуг були збалансованими. Збалансування може бути досягнуто за рахунок процесу прогнозування та планування підготовки фахівців та потреби в них.

Перелік посилань:

1. Вульфсон Б. Л. *Высшее образование на Западе на пороге XXI века: успехи и нерешенные проблемы* / Б. Л. Вульфсон // Педагогика. – 1999. – № 2. – С. 84-96.

2. Карпенко М. М. *Світовий досвід планування підготовки спеціалістів відповідно до прогнозованих потреб суспільства* / М. М. Карпенко // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1 (30). – С. 129-134.

3. Маркова А. Г. *Как учат экономистов в университетах США* / А. Г. Маркова // Экономическое время. – 1991. – № 1. – С. 61-63.

4. Набока О. Г. *Професійно-орієнтовані технології навчання у фаховій підготовці майбутніх економістів: теорія і методика застосування* : монографія / О. Г. Набока. – Слов'янськ : Підприємство Маторін Б. І., 2012. – 303 с.

5. Нічкало Н. Г. *Професійна освіта в зарубіжних країнах* / Н. Г. Нічкало, В. О. Кудін. – К. : Вища шк., 2002. – 322 с.

6. *Основы современного менеджмента* : учеб.-метод. пособие : в 5 кн. Кн. 1 [Текст]. – Ужгород : ПИК ПАТЕНТ, 1997. – 583 с.

7. *Forecasting the Interindustry Development of the German Economy: The Model INFORGE* [Електронний ресурс] / Christian Lutz, Martin Distelkamp, Bernd Meyer, Marc Ingo Wolter // Gesellschaft für Wirtschaftliche Strukturforchung mbH (GWS). – Режим доступу : <http://www.gws-os.com/discussionpapers/gws-paper03-2.pdf>

8. *Die Modelle der GWS mbH: NFORGE* [Електронний ресурс] // Die Gesellschaft für Wirtschaftliche Struktur forchung. – Режим доступу : <http://www.gws-os.com/de/content/view/53/38/>

9. *Ifo Institute – Leibniz Institute for Economic Research at the University of Munich* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cesifo-group.de/ifoHome/CESifo-Group/ifo.html>

РАЗВИТИЕ КРЫМСКОТАТАРСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БАЗА РАЗВИТИЯ ЭТНОСА: ИСТОРИЧЕСКИЙ ЭКСКУРС

Я. Коралевский, PhD (история), ректор

Высшая школа отельного и ресторанного бизнеса, г. Познань (Польша)

Как известно, традиционная система крымскотатарского народно-конфессионального образования состояла из двух составных частей – мектебе (низшая) и медресе (высшая) школа. В результате реформирования, мусульмане рассматривали ряд медресе в качестве таких учебных заведений, которые могли бы в перспективе стать школами среднего уровня. В начале XX века в Российской империи «в силу указаний жизни и времени среди мусульман Крыма народилась мысль о необходимости улучшить их обстановку» как медресе, так и мектебе, – писали представители крымскотатарской интеллигенции и духовенства [1]. Назревала необходимость создать промежуточное звено типа общероссийских прогимназий для подготовки к поступлению либо в конфессиональные медресе, либо в государственные средние школы. Эту роль должны были сыграть мектебе-руштие.

Это педагогическое течение с активным национальным и экономическим подтекстом получило название джадидизм.

Общеизвестно, что джадидизм не является мононациональным, замкнутым в себе движением педагогов крымских татар. Как любое прогрессивное гуманистическое явление в общественной жизни, оно имело широкую географию распространения. Разумеется, новые методы обучения, в первую очередь, нашли своих последователей в тех странах, где проживали, прежде всего, народы тюркской языковой группы.

Современная исторические и экономические исследования, к сожалению, мало уделяют внимания именного педагогическому национальному обучению, как основам развития этносов и народов. А ведь именно историческое изучение джадидизма дает возможность понять предпосылки современных тенденций развития общества.

Мектебе-руштие открывали недавно возникшие крымскотатарские общественные организации – региональные благотворительные общества помощи бедным мусульманам. Эти национальные школы промежуточного типа были открыты в Симферополе, Карасубазаре, Евпатории, Бахчисарае и деревнях Сараймине близ Керчи (Феодосийский уезд), Дереккой (Ялтинский уезд), Корбеклы (Ялтинский уезд). Если в Симферополе, Карасубазаре, Евпатории и Сараймине они назывались «мектебе-руштие» (школа отроков»), то в Бахчисарае и в Ялтинском уезде они уже назывались несколько по-другому – «мектебе-сание» («школа второго типа»). И хоть второе определение правильнее, однако закрепилось название «мектебе-руштие».

Начальство учебного ведомства губернии видело в них иную цель. С чиновничьим формализмом оно полагало, что существование мектебе-руштие открывались для насаждения «турецкой и мусульманской культуры», для подрыва значения СТУШ и крымскотатарских министерских училищ, а значит и основ государственной структуры национального обучения.

Справедливости ради необходимо отметить, что на первом этапе существования мектебе-руштие программы не отличались однообразием, как и количество и объем преподаваемых предметов. Так, в их числе были следующие дисциплины: мусульманское вероучение, новометодное крымскотатарское чтение и письмо, русская грамота, начальная арифметика и рукоделие для девочек.

Поначалу курс обучения рассчитывался на 3 года. Позже, скажем в Симферопольском мектебе-руштие пришли к выводу, что необходимо увеличить курс обучения. Однако, обычно он составлял 4 года. Тем не менее, в Симферопольском и Карасубазарском учебных заведениях существовали и подготовительные классы, что расширило срок обучения до 5 лет.

Так как предполагалось, что это было учебное заведение должно соответствовать второму уровню, то, разумеется, должен быть выше и возрастной ценз учащихся. Сначала он соответствовал 16-20 годам. Позже, когда руководство мектебе-руштие стало ощущать мощное давление со стороны учебного начальства губернии, возраст учеников снизился. Многие мектебе-руштие принимали для обучения как мальчиков, так и девочек.

Выпускникам мектебе-руштие даже выдавались специальные свидетельства, которые не признавались российской администрацией. Они будто давали право занимать учительские должности в мектебе первой ступени постольку, поскольку окончившие курс мектебе-руштие были подвергнуты персоналом учителей этого учебного заведения специальному экзамену.

Определенную сложность в истории мектебе-руштие вызвала проблема формирования учительского корпуса. Наряду с другими она стала причиной их ликвидации. Как уже говорилось, во многих мектебе-руштие преподавание русского языка стояло не на должном уровне. Если не считать учителей русского языка (по одной должности в каждом мектебе-руштие) к 1910 году в них преподавателями состояли, например, в Симферополе два человека турецкоподанные, один из которых был выпускник Стамбульского военного училища, а другой окончил курс в одном из стамбульских медресе. Кроме этого туда были приглашены еще два учителя из Стамбула, окончившие там курс учительской семинарии. В Бахчисарайском и Карасубазарском мектебе-руштие, кроме учителя русского языка, тоже преподавали турки, в свое время выпустившиеся из Стамбульской учительской семинарии. Кстати, в Бахчисарайское мектебе-руштие приглашены и двое русскоподанных; правда и они являлись выпускниками турецких учебных заведений (один окончил гимназию, а другой медресе в Стамбуле). В Евпаторийском мектебе-руштие из пяти преподавателей – один турок, получивший свое образование вне России. Кроме этого во многих случаях уровень образования учителей мектебе-руштие оставлял желать лучшего. Это признавали и сами крымскотатарские педагоги.

Джадидизм в Крыму имел ряд специфических особенностей, совершенно не характерных для развития этого движения в иных регионах империи. Вся борьба за создание и развитие сети новометодных школ обычно шло по пути законности, и дискуссия велась лишь в существовавших правовых рамках, лишь изредка выходя за эти пределы. В последних случаях, деятели национального просвещения все же стремились войти в легальную сферу, пытаясь изменить законодательство путем убеждения чиновников и демонстрацией прогрессивных моментов в крымскотатарском образовании.

Мусульманское духовенство довольно быстро перешло на позиции джадидизма, поддерживая и развивая его основополагающие принципы в педагогике. Поэтому в Крыму практически безболезненно прошел процесс преобразования старометодных мектебе в новометодные (с 1909 года все конфессиональные учебные заведения перешли на преподавание по звуковой системе обучения).

Как известно, главной целью джадидов было формирование этнической, национальной системы народного образования. Это совершенно не значило, что нужно было делать в ущерб конфессиональному или общегражданскому направлению. В их представлении она должна была иметь ярко этническую форму, основанную на последних достижениях мировой, европейской педагогической мысли, с активным привлечением к изучению цикла конфессиональных и светских (принятых в русских государственных учебных заведениях) предметов.

Вообще же джадидизм в Крыму очень мало имел радикальных черт, присущих этому движению в иных регионах России. И хотя не все начинания национальной интеллигенции в развитии национального народного образования реализовались, но даже то, что удалось сохранить или отдалить время ликвидации, является огромным гуманистическим достижением крымскотатарской этнопедагогике.

Таким образом, джадидизм в Крыму оказал глубокое и всестороннее влияние на развитие общественной, культурной и педагогической мысли в регионе. Идеи джадидизма проникали и за пределы Таврической губернии, везде, где жили тюркские народы, где мусульмане стремились к лучшему, где в детях видели будущее своей нации и цивилизации.

Перечень ссылок:

1. Библиографический словарь отечественных тюркологов. Дооктябрьский период / [подгот. А. Н. Кононов]. – [изд. 2-е, перераб.]. – М. : Наука. Главная редакция восточной литературы. – 1989. – С. 251-252.
2. Климович Л. И. Ислам в царской России / Л. И. Климович. – М. : Гос. антирелигиозное изд-во. – 1936. – С. 212.
3. Ганкевич В. Ю. Жизнь и деятельность И. Гаспринского (1851-1914) : дисс. на соискание ученой степени канд. ист. наук / В. Ю. Ганкевич. – Симферополь, 1995.

КАНАДА – КРАЩА АЛЬТЕРНАТИВА ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ ОСВІТИ ЗА КОРДОНОМ

*Т. Паславський, директор з міжнародних зв'язків
Група Провіденс, м. Торонто (Канада)*

Сьогодні молодь віком від 14 до 35 років, складає третину населення України, це близько 12 мільйонів 795 тисяч людей (за інформацією на 2 листопада, 2016 року, яка була виголошена під час парламентських слухань на тему «Ціннісні орієнтації сучасної української молоді»). Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська Політехніка», в грудні 2014 року опитав 6 тисяч Львівських студентів, 80 % з опитаних студентів мріють про роботу чи подальшу освіту за кордоном. Тобто це молоді люди віком від 17 до 22 років. Схожа тенденція спосте-

рігається в усіх регіонах України. За результатами опитування студентів фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва від 10 червня 2015 року в середньому 70 % усіх студентів бажають навчатися за кордоном.

Цьогорічні українські дослідження стверджують, що дві третини молоді України віком до 35 років мріють про виїзд за кордон для здобуття кращої долі. Тобто близько 8 мільйонів 500 тисяч українців віком до 35 років бачать втілення своїх мрій за кордоном і це не беручи до уваги майже 7 мільйонів працездатних українців, які вже працюють за кордоном. Щоб зрозуміти, на що вказують ці показники і чому це важливо для українців потрібно проаналізувати низку запитань.

Які саме чинники штовхають українську молодь до такого вибору? Чому у молоді досягнення успішності асоціюється із закордоном? З якими викликами зіштовхуються молоді люди? І наостанок, як можливо допомогти своїм рідним з України здійснити свою мрію?

Найбільше нарікань викликає корупція, як в цілому в країні, так і у вищих навчальних закладах. До речі, агентство Ernst & Young, щойно, 10 квітня 2017, опублікувало список найкорумпованіших країн Європи у веденні бізнесу і Україна посіла 1-е місце серед 41 країни де проводилося дослідження. Наприклад у порівнянні з 2015 роком, Україна опустилася на 7 позначок, себто ситуація з корупцією погіршується. 88 % респондентів заявили, що стикнулися з корупцією у бізнесі, а в попередньому році таких було лише 80 %.

З кожним роком, молодь завдяки інтернету стає більш обізнаною і вчиться самостійно аналізувати суспільний устрій, порівнювати рівень життя з іншими країнами. Хоча це все відбувається у віртуальному просторі, але це дозволяє зробити реальні висновки. Студенти нарікають, що їхні дипломи з України не визнаються у світі й з українським дипломом важко влаштуватися на високооплачувану роботу у західні компанії. Навіть ті міжнародні компанії, які працюють в Україні надають перевагу тим випускникам, які додатково навчалися за кордоном. Принагідно, варто зауважити, що українські дипломи визнаються вищими навчальними закладами (ВНЗ) США і Канади у тому випадку, коли студент виключно бажає продовжити свою освіту в них, а от роботодавець чи міжнародна корпорація, скажімо в Канаді, США чи Європі справді вже надає перевагу тим у кого диплом є канадським, американським чи європейським.

Понад 40 % студентів вважають, що більшість предметів і програм, які пропонують в українських університетах не є в попиті на ринку праці в Україні та поза її межами, тобто не відповідають як ринковим вимогам України так і світовим економічним викликам. Й найголовніше, студенти, а саме третина, вважає що в Україні є низький рівень якості освіти у порівнянні із світовими ВНЗ.

Отже, молодь чітко розуміє, щоби бути конкурентоспроможним і успішним у цьому світі потрібно їхати за кордон, де можна продовжити своє навчання і отримати освіту й практичні знання, які будуть визнаватися у всіх країнах і що у свою чергу дозволить втілити свої плани у життя. Молодь втрачає довіру до системи, де панує нечесність та несправедливість, де процвітає суцільний непотизм, а отже напорюється на чисельні перепони, які заважають реалізувати свої мрії. Саме тому дві третини всієї молоді України не бачать себе успішними у своїй країні.

Проте виникає фінансова проблема, що не дозволяє цій частині молоді втілити свої мрії і поїхати на навчання за кордон. Іншою проблемою є доступність достовірної і вичерпної інформації про навчання за кордоном зокрема в США і Канаді та знання мови. Хоча остання вирішується досить легко, адже майже в кожному ВНЗ, наприклад в США і Канаді, існують мовні курси англійської мови, після закінчення яких студент безперешкодно продовжує навчання за основним напрямком обраної програми. Отже справжня проблема полягає у доступі до інформації і платоспроможності студента.

Цю перепону намагаються подолати завдяки правильному плануванню заощадження. Сьогодні західна освіта це довгострокова інвестиція у своїх дітей, онуків та близьких. Не секрет, що багато українців важко працюють на низькооплачуваних роботах, але вони сподіваються про кращу долю для своїх дітей, щоб вони отримали визнану освіту і достойну роботу в престижних корпораціях і змогли реалізувати свої прагнення.

На жаль на заваді стають імміграційні бар'єри, які не дозволяють молодим людям з певних причин отримати студентську, робочу чи туристичну візу, наприклад до США чи Канади. А недостатні фінансові ресурси, розповіді знайомих або власний негативний досвід, про спроби отримати візу, які увінчалися провалом, стримують багатьох наших співвітчизників від подальших активних кроків у цьому напрямку. В рівній ж мірі, неволодіння достовірною інформацією про навчання та процедуру вступу українських студентів до західних ВНЗ, навіюють додатковий страх та не сприяють швидкому розв'язанню проблеми.

Отже, найперше потрібно зрозуміти, що є альтернатива коштовному навчанню в США чи Англії – це Канада. Канадська освіта це не просто інший вибір, а з багатьох точок зору це краща альтернатива, адже сама ціна навчання в Канаді набагато дешевша, а курс канадського долара по відношенню до американського додатково надає 30 % заощаджень. Наприклад в середньому рік навчання в Канаді у державному ВНЗ на післядипломній програмі коштує \$ 15,000 CAD, а в США навчання на схожій програмі буде коштувати \$ 25,000 USD, у Великобританії £ 22,000 GBP. Математику заощадження рахуємо самі.

Канадський диплом і кваліфікація визнається і високо цінується в США, Австралії і в по всій Європі. Канадські однорічні сертифіковані післядипломні програми націлені на попит, який існує на ринку праці і дозволяють отримати практичні навички, а не тільки теоретичні знання. Окрім того, міжнародний студент має легальне право на працю під час навчання не тільки на території студентського містечка, але й поза його межами, а після отримання диплому, Канада надає право студенту оформити робочу візу до 3 років і працювати за отриманим фахом.

«Якщо у потенційного українського абітурієнта не має достатньо коштів продовжити навчання в США чи Великобританії то звичайно потрібно обирати Канаду, як не тільки альтернативу, але як кращу опцію. Ми розвіюємо міфи, надаємо комплексну інформацію і допомагаємо молодим українцям вступити на навчання до канадського ВНЗ. Ми працюємо з державними ВНЗ Канади, які знаходяться в Торонто і околицях, де пропонується до 800 різних акредитованих програм і спеціальностей. Широкий спектр програм і кваліфіковані поради наших співпрацівників дозволяє абітурієнтам обрати оптимальну спеціальність і здійснити свою заповітну мрію, отримати західну освіту і досвід,» – коментує Тарас Паславський, директор з міжнародних зв'язків «Групи Провіденс».

Канадська консалтингова компанія «Група Провіденс» надає послуги українцям, щодо можливості приїзду їхніх близьких, рідних і просто друзів на навчання до Канади, як на довгострокові програми, так і на короткотермінові курси з вивчення англійської мови.

«Група Провіденс» спеціалізується у наданні кваліфікованих послуг із підбору освітніх програм, вступу до навчальних закладів Канади, наданні консультацій і рекомендацій щодо збору необхідних документів для студентської візи в Канаду, підтримки студентів упродовж усієї вступної кампанії й аж до приїзду в Канаду.

З літа 2016 року Група Провіденс впровадила нову програму підтримки міжнародних студентів, які вже навчаються в Канаді, отже зв'язок зі студентом тримається впродовж повного навчального циклу. «Група Провіденс» з 2003 року працює на цьому ринку і вже допомогла багатьом молодим українцям матеріалізувати свої мрії.

HIGHER EDUCATION – PERSPECTIVE CATALYST IN INDIAN GROWTH

*Sanjay Bahl, PhD, Director-Principal
Sri Sai Institute of Management, Manawala, Amritsar (India)*

*«Education is an ornament in prosperity and a refuge in adversity»
Aristotle*

Higher Education is the catalyst to the country's growth. It is the higher education which generates innovations, technologies, improvements & up gradations of machines. India's higher education system is the third largest in the world. It has seen a consistently high rate of economic growth in the recent years. It has now become a major player in the global knowledge economy. Skill-based activities have made significant contribution to this growth. Such activities depend on the large pool of qualified manpower that is fed by its large higher education system. It is now widely accepted that higher education has been critical to India's emergence in the global knowledge economy. Yet, it is believed that a crisis is plaguing the Indian higher education system. There appear to be endless problems with the Indian higher education system. The higher education system produces graduates that are unemployable, though there are mounting skill shortages in a number of sectors. The standards of academic research are low and declining. Despite over 500 universities and 25,000 colleges, the gross enrolment ratio (GER) continues to be low with only 12.4 per hundred accessing higher education. «We are far behind the developed countries' average of 45 per cent and even countries like China (22 per cent)».

The GER for Dalits, educationally backward minorities and other socially and educationally backward minorities and other socially backward classes is even lower than the national GER. The Centre has set a GER target of 30 per cent by 2020 and for this, the number of universities and colleges would

have to be increased many fold, quality of existing institutions to be enhanced and existing colleges and universities will have to be expanded.

An unwieldy affiliating system, inflexible academic structure, uneven capacity across subjects, eroding autonomy of academic institutions, low level of public funding, archaic and dysfunctional regulatory environment are some of its many problems. Finally, it is widely held that it suffers from several systemic deficiencies and is driven by populism, and in the absence of reliable data, there is little informed public debate. More than 35 years ago, Nobel laureate Amartya Sen, while analysing the crisis in Indian education, rather than attributing the crisis in Indian education to administrative neglect or to thoughtless action, pointed out that the 'grave failures in policy-making in the field of education require the analysis of the characteristics of the economic and social forces operating in India, and response of public policy to these forces' (Amartya Sen, 'The Crisis in Indian education', Lal Bahadur Shastri Memorial Lectures, 10-11 March 1970). He emphasised that 'due to the government's tendency to formulate educational policies based on public pressure, often wrong policies are pursued'. Unfortunately, it is believed that policy-making suffers from similar failure even today. Rather than pragmatism, it is populism, ideology and vested interests that drive policy. It seeks to achieve arbitrarily set goals that are often elusive and, more than that, pursued half-heartedly.

History of Higher Education

India has a long and venerable history in the field of higher education. In ancient times, the country was known to have been home to the oldest formal universities in the world. The more striking of these ancient universities were Takshila (now in Pakistan), Nalanda (in the modern state of Bihar) and Ujjaini (in modern Madhya Pradesh). Unfortunately, Takshila University was destroyed by the White Huns (Ephthalites) around 460 A.D. In 1193, Nalanda University was sacked and totally destroyed by Bakhtiyar Khilji. This event not only ended the university, but was also followed by a rapid decline in the practise of Buddhism in India. In 1235, Sultan Iltutmish completely destroyed Ujjaini, a major centre for mathematics, literature, philosophy and astronomy. History of higher education in India had thus begun its journey quite with a bang, which had to face temporary hindrance in the form of outside invasion. It is significant that at exactly the same time, half-way across the world, Oxford University was being established.

India has an age old heritage of education but it was largely based on caste and social status rather than being equally available to all. Traditional Hindu education served the needs of the Brahmin families. Brahmin teachers would teach boys to read and write. Under the Mughals, education was similarly elitist, favoring the rich rather than those from high-caste backgrounds. These pre-existing elitist tendencies were reinforced under British rule. British colonial rule brought with it, the concept of a modern state, a modern economy and a modern education system. In the early 1900s, for the first time demand for technical and vocational training in education was raised by the Indian National Congress.

Pt. Jawahar Lal Nehru envisaged India as a secular democracy with a state-led command economy. It is through the first five year plan in 1950-51, that India began its programme for providing free and compulsory education to all children. In the effort to fulfill educational needs of the country, specifically for the diverse societies and cultures of the country, the government has chalked out different educational categories namely, Elementary Education, Secondary Education, Higher Education, Adult Education, Technical and Vocational Education. Institutions of excellence in higher education were formed with a view to provide subsidized quality higher education, to build a self reliant and modern India. Even at present, these institutions are recognized among the best in the world.

Present Scenario

Knowledge has always been a distinguishing characteristic of human beings in view of their unique capacity to formulate and continuously transmit knowledge from one generation and location to another. Knowledge Society – has gained prominence due to advances in Technology and related Applications. Knowledge Societies have to address issues about how information and ideas are to be created and, thereafter, adopted at an accelerating speed, which leads to

- economic growth;
- improves quality of Life;
- sustainable for long time.

India possesses a highly developed higher education system which offers facility of education and training in almost all aspects of human creative and intellectual endeavors: arts and humanities; natural, mathematical and social sciences, engineering; medicine; dentistry; agriculture; education; law; commerce and management; music and performing arts; national and foreign languages; culture; communications etc.

The institutional framework consists of Universities established by an Act of Parliament (Central Universities) or of a State Legislature (State Universities), Deemed Universities (institutions which have been accorded the status of a university with authority to award their own degrees through central government notification), Institutes of National Importance (prestigious institutions awarded the said status by Parliament), Institutions established under State Legislative Act and colleges affiliated to the University (both government-aided and -unaided) As on 31.3.2006, there were 367 University level institutions including 20 Central Universities, 217 State Universities, 104 Deemed Universities and 5 institutions established under State Legislation, 13 Institutes of National Importance established under Central legislation and 6 Private Universities. There were 18,064 degree and post-graduate colleges (including around 1902 women's colleges), of which 14,400 came under the purview of the University Grant Commission, the rest were professional colleges under the purview of the Central Government or other statutory bodies like the AICTE, ICAR, MCI etc. Of the Colleges under UGC purview 6109 have been recognized by the University Grants Commission (UGC) under Section 2(f) and 5525 under Section 12(B) of the UGC Act, these recognition permits them to receive grants from the UGC. In 2006-07, an estimated 13.93 million students were enrolled in the institutions of Higher Education as against 10.48 million in the previous year and the faculty strength was 0.488 million as compared to 0.472 m in the previous year. The enrolment of women students at the beginning of the academic year 2006-07 was 4.466 million, constituting 40.40 per cent of the total enrolment. Of the total women enrolment, only 12.35 per cent women have been enrolled in professional courses and the rest in non-professional courses. The women enrolment is the highest in Kerala (66.00 per cent) and lowest in Bihar (24.52 per cent) in terms of percentage enrolment to total enrolment. (Annual Report, Ministry of Human Resource Development, 2006-2007).

Growth of Higher Education System

There were 20 Universities and 500 Colleges at the time of independence. At present, the number of Universities and university-level institutions are 504, State Universities are 243, State Private Universities are 53, Central Universities 40, Deemed Universities 130, Institutions of national importance established under Acts of Parliament 33, Institutions established under various State legislations 5.

In addition, there are 25,951 Colleges, Including around 2,565 Women Colleges. Out of 25,951 Colleges, 7,362 Colleges (28 %) have been recognized under Section 2(f) and 5,997 Colleges (23 %) under Section 12-B of the UGC Act, 1956.

Total number of students enrolled in Universities and Colleges are 136.42 lakhs, 16.69 lakhs (12.24 %) in University Departments and 119.73 lakhs (87.76 %) in affiliated colleges.

As per the report of UGC, presently there are 634 degree awarding institutions in the country. Government is suggested to direct UGC not to lower the parameters/standards of foreign educational institutes to open up their operations in India.

In India, one problem is 'numbers' and the other is 'quality'. We want to be a developed country by 2020. If we really want to achieve that target, we should have at least 20 % of the age group in higher education by 2020. The present number is uncertain but is reported to be around 10 %. In other words within a decade (that is, from 2010 to 2020), we will have to double the opportunities for higher education. It is just impossible for the Government alone to create the facilities needed. Private providers have to play a role. Coming to another important component of higher education, that is 'research'. In the Science Summit held in Bangalore, in 2000, the former secretary of the Department of Science and Technology gave the following information based on estimates that emerged in a discussion meeting. In technology that is used in India, the foreign components were as follows:

- 1) foreign technology used without alteration 50 %;
- 2) foreign technology modified and adopted to suit our need 45 %;
- 3) indigenous technology 5 %.

The Defence Minister of India stated in Parliament recently, that our weapons are outdated and we are depending upon imports from abroad for nearly 70 % of our equipment. In an age of globalization, no country will sell advanced technology or lend advanced technology. We have to substantially develop our own. This requires augmenting our research capability. We may take a look at the state of research in India. It may be meaningful to compare our position with China. In 1980, India published 10,606 papers with citations. The number from China was 682. In 1990, India published 11563 research papers and the number from China was 6991. In 2005, the number from India was 25227 while the number from China was 72,362.

Recent Developments in Indian Higher Education

Higher education has received a lot of attention in India over the past few years. There are four reasons for this recent focus. First, country's weak higher education system is being blamed for skill shortages in several sectors of economy. Second, reservation quotas in higher education institutions, particularly the more reputed ones that provide access to high status and best-paid jobs became a highly divisive issue, central to the policy of inclusive growth and distributive justice, and hence politically very important. Third, in the backdrop of the first two developments, it began to be argued that the country would not be able to sustain its growth momentum and maintain competitiveness unless problems with higher education are fixed. Last, demand for higher education continues to outpace the supply due to growing population of young people, gains in school education, the growing middle class and their rising aspirations.

It is widely believed that technological advances and a shift in demographic profile of India with a window of opportunity to productively engage its huge pool of human resources, is because of ever expanding sphere of higher education leading to becoming a leader in both the rapidly expanding sectors of services and highly skilled manufacturing. For consistent growth, this would, however, require revamping the higher education sector. Hence many steps have been taken to augment supply, improve quality and fix many of the problems faced by higher education. The National Knowledge Commission (NKC) that was set up to examine the higher education sector (amongst other things) made several useful and important recommendations. The Government of India has increased funding significantly during the Eleventh Five Year Plan. Many new institutions have been planned and some of them are already operational. There are many good ideas in the plan document. All these efforts, however, appear to be somewhat disconnected. Some even appear to be at cross-purposes with each other. Several suggestions appear to be merely impressionistic views of individuals, rather than being supported by data and research. Overall, these efforts do not give a sense of an integrated reform agenda for Indian higher education. And in absence of credible data and good analysis, the media continues to perpetuate and exacerbate certain fallacies and inconsistencies.

With ambiguity in defining its purpose and vagueness about its quality, debate on higher education is usually full of rhetoric. As pointed out by Kapur and Crowley, for the higher education 'sector whose main purpose is to train people with strong analytical skills, it is ironical that its own self-analysis is replete with homilies and platitudes, rather than strong evidence' (Kapur and Crowley, 2008). Institutions of higher education today are an integral organ of the state and economy. They are embedded in the history and culture of a nation and are shaped by its contemporary realities, ideologies and vested interests. India's large size, long history and diverse culture and the complicated nature of Indian polity and policy process make Indian higher education a very complex enterprise.

Issues:

- poor quality of graduates – lack skills for employability
- a) only 10 % of graduates and 25 % of engineering graduates are directly employable.
- b) quality of education delivered in most institutions is very poor. While India has some institutions of global repute delivering quality education, such as (Indian Institute of Management) IIMs and (Indian Institute of Technology) IITs, we do not have enough of them.
- c) very narrow range of course options are offered
- d) education is a seller's market – lack of competition – no incentive to provide quality education.
- e) increasing number of students going abroad for higher education.
- f) lack of attractiveness in teaching as a profession – there is clearly a lack of educated educators – Teaching is not an attractive profession – it's the last choice in terms of career.
- number of Ph.D.s produced each year is very low.
- industry has to invest a lot of resources in training new hires – not every organization is in position to set up requisite training infrastructure
- most of the education institutions are owned by politicians – Education system which is highly regulated by the government has been set up to benefit politicians.

Challenges:

- huge demand supply gap – not just in terms of number of seats available but more so in terms of seats available in institutions who offer quality education:
- a) only 1700 get admission to IIMs – only 1 out of every 170 students who take CAT will make it to the IIMs. Number of applicants went up by 28% in 2008;
- b) IIT-JEE – > 3.95 applicants in 2009 competing for ~7000 seats – average 56 students competing for 1 seat;

c) about 2 lakh students compete for the 77 seats available at AIIMS – a premier medical education institution in India;

d) 9,500 seats in National Institute of Technology (NIT) invited more than two lakh applications;

– India has birth rate of 25 million per year – developed countries have 1/3rd of students going to college. If India were to meet the same standard, it will need 8-9 million graduate seats in colleges and it has only 4.5 million today;

– regulatory framework – antiquated, «not for profit» requirement to set up educational institutions – major obstacle in attracting serious players and investments;

– there is huge obsession with capacity creation – but emphasis should be much more on quality – how is it that we can create quality capacity?

– parents only treat engineering, medicine as only choices for graduation – they are unable to appreciate attractiveness of new specialized industry oriented programs that are launched in the country;

– India has a very large number of talented students but many of these feel dejected for not making it to IITs and IIMs due to lack of capacity – they end up going abroad for education.

The key initiatives of the government to improve the quality and further development of higher education in India are as follows:

– a proposal for establishment of an autonomous overarching National Commission for Higher Education and Research (NCHER) for prescribed standards of academic quality and defining policies for advancement of knowledge in higher educational institutions. The said proposal is based on the recommendations of Dr. Yash Pal Committee and National Knowledge Commission;

– a proposal to prevent, prohibit and punish educational malpractices;

– law for mandatory assessment and accreditation in higher education through an independent regulatory authority;

– establishment of a national database of academic qualifications created and maintained in an electronic format which would provide immense benefit to institutions, students and employers;

– a proposal to establish 14 innovation universities aiming at world class standards;

– setting up 10 new National Institutes of Technology (NITs);

– launching of a new scheme of interest subsidy on educational loans taken for professional courses by the economically weaker students;

– setting up of 374 Model degree colleges in districts having GER for education less than the National GER;

– as part of reforms in All India Council for Technical Education (AICTE) norms, the HRD ministry announced an increase of almost 200,000 seats in engineering courses, additional 80,000 seats in management and 2,200 seats in architecture courses. The ministry also made it mandatory for technical institutions to reserve 5 percent seats for the weaker sections of society. – HRD ministry has liberalized the norms for land requirement for engineering colleges. Now lesser space will be needed for establishing technical institutes. While an engineering college in rural India will need 10 acres of land, just 2.5 acres of land will be needed in urban areas;

– conduction of special evening in the areas of Engineering, Technology, Architecture, Town Planning, Hospitality and Pharmacy by AICTE-approved institutes;

– introduction of Section 25 of Company's Act to allow good corporates to set up Technical Institutions;

– review of the functioning of existing Deemed Universities;

– passing of the Right of Children to Free and Compulsory Education Bill.

Future Perspectives of higher education

To support the Indian Economy, the higher education scenario in India is going through a drastic transformation, wherein a new accreditation body with the name of IBA (Indian Board of Accreditation) is being finalized to regulate the higher education in India. But what should be the future prospective of higher education, is a multi dollar question by all and everyone. We, being the premier torch bearers, of higher education, feel that education should be practical, logical/rational and innovative.

Practical in sense means an automobile engineer must know how to service or repair at least his own vehicle; electrical engineer must know how to replace the electric fuse in circuit. This kind of higher education is only possible when the emphasis will be laid more on doing practicals with scientific aptitude. Students have to be encouraged to spend more & more time on learning by doing rather than just studying for marks. Another aspect of the higher education should be that it should be logical or rational, that means based on the present requirement i.e. higher education should be as per the social needs, time needs and more so the country needs e.g. we require the nuclear scientist for our energy needs and space

scientists for our growth & development in the space industries. We require more & more agricultural scientists to feed the ever increasing population.

The Higher Education must produce more & more inventors so that ever increasing challenges & problems of societies could be solved. The higher education must produce the basic innovations such as the automobile engine which can run 100 kilometers in 1 liter petrol or hybrid seeds which can give 5 kg produce per plant.

But all the leanings must be enveloped within the framework of national values, ethics, culture, moral and human values.

To strengthen the future prospective of Higher Education, the approaches & technologies of the higher education needs to undergo the drastic changes with technology. New forms of teaching and learning can be grouped as follows:

- on an elementary, technical level, these are first and foremost new teaching and learning aids, such as the use of media (transparencies, posters, flipcharts) to visualize interrelations, and beamers including related software applications, electronic media for large-scale projections and videoconferencing, digital libraries for further learning in «classical» media such as books or magazines, without the need for media conversion;
- exemplary learning by experience, i.e. forms of knowledge transmission which consist of effective guidance towards a self-reliant acquisition of knowledge and exercise studies in lectures, project work and project-oriented learning (POL) to replace structured ex-cathedra lecturing;
- study programmes which integrate different places of learning, e.g. dual study programmes or integrated study programmes for students with a professional background which combine three places of learning: the university, professional practice, and self-study in a private setting;
- mobile learning («ubiquitous» learning), i.e. exploiting mobile technologies which enable learning at any place, such as CD ROM etc;
- web-based teaching and learning.

Web-based learning and project-oriented forms of learning hold the greatest promise:

– web-based learning refers to the fusion of training and the internet, such as online meetings, and fully online study courses; the increasing number of blended-learning arrangements is a response to the experience meanwhile gathered in higher education didactics;

– problem-oriented learning (POL), wants to lead students to study specific issues independently in selected steps that are characteristic of a profession. Typical of POL, an exemplary learning process with a specific link to practice that is geared to interaction and self-reliance, is triggered in small groups, and prompts different forms of student cooperation. By exemplary learning from experience, students are empowered to cope with tasks during their studies in a problem-oriented and interdisciplinary approach.

Future Expectations of/from various stakeholders – Students, Industry, Educational Institutions, Parents, Government;

- need to double capacity – not just in terms of seat count but «quality» seats count;
- deregulate education in India;
- remove the «not for profit» requirement to facilitate the investment from private sector
- industry and Academia connect necessary to ensure curriculum and skills in line with requirements;
- skill building is really very crucial to ensure employability – Academia to understand and make sure – knowledge + skills+ global professional skills = good jobs;
- industry and students are expecting specialized courses to be offered so that they get the latest and best in education and they are also industry ready and employable;
- power vested in AICTE need to disintegrate to perform specific key functioning e.g. policy, licensing, funding, curriculum etc;
- some industry-academic connection programs not working out as expected – e.g. Summer training for MBA students – most of them given dummy projects and are avoided while on board. Industry needs to get involved to support institutions;
- attractive Vocational and Diploma courses to be offered to students.

Recommendations

As per the present scenario of the higher education in India we recommend following in order to further meet the challenges:

1. Government should offer tax concessions/fiscal incentives for setting up campuses of higher education by private/corporate sectors.
2. Open Universities need to be encouraged to offer quality programmes at the least cost.

3. Government should encourage foreign universities to come to India to set up independent operations or collaborate with existing Indian Institutions.

4. A regulatory set up is required to ensure that there is no cheating or hoax and fixation of fees should not be in state control.

5. There is great need for providing broad band connectivity to all students along with low priced computer accessibility.

6. Good salary packages and benefits to the faculty so that good brains can be attracted to this profession.

7. Private sector should run universities not for profit through charitable trusts/societies but as a part of a corporate social responsibility (CSR).

8. Possibilities for foreign collaboration and participation as 100 % foreign direct investment (FDI). The government can encourage this initiative to improve the quality of formal education, particularly, in government run institutions.

Conclusion

The term quality, which encompasses economic, social, cognitive and cultural aspects of higher education, is perceived as an integral feature of the educational process and its results. By providing high quality educational services, educational institutions play an important role in the development of the national economy, of the society as a whole and of its individual members. Total quality can only be achieved by establishing an innovative organization, one that is flexible, which can adjust quickly to changes in its environment and is capable of learning. To improve higher education quality, an essential factor of economic and social development in the 21st century, it is crucial to reduce the huge amount of Knowledge, students are supposed to master, focusing their attention to a system of basic knowledge, on creativity, problem-solving and lifelong learning. This paper also identifies the key initiatives from the government, which include the establishment of NCHER, independent regulatory authority for accreditation and national database of academic qualification, increase in number of universities including IITs, IIMs, NITs during 11th five year plan and increase in the number of seats in existing institutions, and passing of the Right of Children to Free and Compulsory Higher Education.

References:

1. *Quality of Management education by P.P.Arya and Suresh .K. Chaddha, Publication -Deep and Deep Publication Pvt Limited.*
2. *Annual Report Ministry of Human Resource Development, Government of India 2006-2007.*
3. *Draft Report of Working Group on Higher Education for the XI Plan, Planning Commission, Government of India (2007)*
4. *Agarwal, P (2006), Higher education in India: The need for change. New Delhi, Indian Council for Research on International Economic Relations. URL:*
5. *www.icrier.org/publication/working_papers_180.html.*
6. *Jha: Higher Education in India-Restructuring for increased innovation, Document prepared for the World Bank, June 2006.*
7. *UGC Annual Report.*
8. *Higher Education, «National Informatics Centre, Government of India». www.education.nic.in. Retrieved 2010-12-15.*
9. *Journal of Education and Practice www.iiste.org 2012,*
10. *www.indianhighereducation.org*

РОЛЬ ОСВІТИ В РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

*Ю.В. Хаймінова, канд. екон. наук, доцент
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Головною метою представленої нової Експортної стратегії України на 2017-2021 рр. є експорт наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху на світових ринках. Відповідно до поставленої мети сектори інформаційних, комунікаційних технологій та креативних послуг визначені найбільш перспективними для розвитку. В умовах переходу до інформаційної економіки ці сектори відіграють значну роль в майбутньому країни. Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», в Експортній стратегії запропоновано розробити український брендінг для експорту товарів і послуг, розробити план брендінгу та міжнародної кампанії з просування для створення позитивного іміджу України. Стратегією передбачено створення кластеру, поєднуючи сектор туризму та креативних послуг, що сприятиме поліпшенню іміджу України за кордоном.

За даними ЮНКТАД міжнародна торгівля креативними товарами та послугами характеризується стійким зростанням останнім десятиріччям. Загальний обсяг експорту креативних товарів та послуг досяг в 2012 р. 575 млрд. дол. США. В ЄС креативні індустрії генерують 4,5 % ВВП і близько

8,5 млн. робочих місць. Сектор креативних послуг в Україні включає послуги рекламних агентств і PR-агентств, послуги індустрії моди, кіноіндустрії.

Через відсутність достовірної статистичної інформації складно оцінити рівень розвитку креативних галузей в Україні. Загальний обсяг українського ринку реклами у 2014 р. склав 9,06 млрд. грн. Проте, оскільки кількість українських МСП у секторі креативних послуг обмежена, а ініціативи залишаються на рівні окремих осіб, сектор творчої економіки в класичному розумінні поки ще відсутній в Україні. Сектор креативних послуг дає підприємствам можливість використовувати творчий потенціал найманих працівників. У кожній креативній індустрії здійснюють діяльність конкретні компанії, котрі реалізують ті чи інші моделі корпоративного менеджменту. Креативний менеджмент є комплексом сучасних взаємопов'язаних принципів ведення діяльності, механізмів організації бізнес-процесів, використання інноваційно-креативних інструментів [2].

У визначенні ЮНЕСКО термін креативне підприємництво застосовується в тих галузях, які поєднують у собі створення, виробництво та комерціалізацію змістів, які є нематеріальними і мають культурний характер. Ці змісти, як правило, захищені авторським правом, і можуть приймати форму товару або послуги.

Однією з передумов розвитку креативного підприємництва є зміни в системі освіти. В Стратегії запропоновано розвивати інноваційні навички та компетенції серед підприємств на рівні навчальних закладів шляхом розробки та впровадження навчального курсу з інноваційного менеджменту у вищих навчальних закладах та бізнес-школах; розробки та впровадження програм з інноваційного розвитку та коучингу, що будуть реалізовуватися інституціями з підтримки торгівлі та бізнес-асоціаціями; розробки та впровадження навчальних курсів з корпоративного та торговельного права, а також права інтелектуальної власності, що будуть охоплювати національне законодавство та міжнародні договори; підготовки та проведення регулярних семінарів з питань корпоративного та торговельного права, а також права інтелектуальної власності для інноваційного бізнесу та стартапів; створення бази даних законодавства з питань корпоративного та торговельного права, а також права інтелектуальної власності [1].

Таким чином, розвиток права інтелектуальної власності та корпоративного права, підготовки спеціалістів з маркетингу, реклами та PR в міжнародній сфері будуть затребуваними. Кафедра права інтелектуальної власності та корпоративного права НУ «ОЮА» є однією з небагатьох існуючих в ВУЗах України кафедрою, предмет наукової роботи якої безпосередньо присвячений питанням дослідження права інтелектуальної власності. В 2013 р. в НУ «ОЮА» відкрився факультет з підготовки високоякісних фахівців за освітньою програмою «Реклама та зв'язки з громадськістю» [3]. З метою підвищення рівня кваліфікації майбутніх підприємців, фахівців з PR та маркетингу, діяльність яких пов'язана з експортною діяльністю в програму підготовки слід включити курси з основ міжнародної економіки та креативного менеджменту. В умовах сучасної глобалізації світового господарства жоден суб'єкт господарської діяльності не може бути відокремленим від міжнародних економічних відносин. Це обумовлює необхідність розуміти сутність, специфіку, форми реалізації міжнародних відносин з метою посилення ефективності функціонування економічних суб'єктів на основі реалізації переваг міжнародного поділу праці. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок у сфері прийняття рішень зі здійснення зовнішньоекономічних операцій та зовнішньоекономічної політики. В систему економічної та бізнес-освіти доцільно запровадити базові курси з креативного менеджменту, основ корпоративного права та права інтелектуальної власності.

Перелік посилань:

1. *Експортна стратегія України: Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017-2021* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e6ab10fa-0ad9-4fe4-b8be-32f570693b64&title=EksportnaStrategiiaUkraini-DorozhniaKartaStrategichnogoRozvitkuTorgivli2017-2021>.

2. Лук'яненко Д. Г. *Феномен креативізації глобальної економіки і менеджменту* / Д. Г. Лук'яненко, Т. О. Галахова // *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. – 2016. – Вип. 23 (3). – С. 12-21.

3. *Офіційний сайт Національного університету «Одеська юридична академія»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://onua.edu.ua/>

ДИДАКТИКА ПАРАЛЕЛЬНОГО ЗАСВОЄННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАТЬ ТА ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Р.В. Яковенко, канд. екон. наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

Обраний Україною курс на євроатлантичну інтеграцію, посилення ролі міжнародних зв'язків, особливо в економічній сфері, вимагають від сучасної повноцінно розвинутої людини знання не лише основ економічних знань, а й англійської мови. З більше ніж 7,4-мільярдного населення земної кулі, англійською мовою володіє третина мешканців, що робить цю мову однією з найпоширеніших у сучасному світі.

Як правило, вивчення економічних дисциплін має відокремлений від пізнання іноземних мов характер. Водночас і викладання іноземної здійснюється в дуже обмежених не лише за обсягом (і це всупереч існуючим вимогам сучасного ринку праці, адже переважна більшість вакансій вимагає знання іноземної мови), а й за змістом. У той же час дуже багато економічних термінів ми використовуємо у повсякденному побутовому спілкуванні не розуміючи ані його змісту, ані походження цих слів.

Підготовлений автором та запропонований широкому загалу читачів посібник [1, 2] започатковує принципово новий підхід до інтегрованого засвоєння економічних знань та англійської мови. Словник складається з трьох частин: основної, додаткової та контрольної. Основна частина складається з двох розділів – тлумачного англо-українського словника та словника українсько-англійського, в якому тлумачення не наводяться. Додаткова частина допоможе ліпше засвоїти подану інформацію, продемонструє приклади застосування деяких слів у загальному, не лише економічному, контексті, наочніше та детальніше наведе той матеріал, який цього потребує. Умовно, основну та додаткову частини можна поєднати в навчальний розділ, контроль за рівнем засвоєння якого покладено на третю, контрольну частину. Вона містить у собі завдання різних рівнів складності, що можуть бути класифіковані також за методами їх розв'язання: графічними, математичними, аналітичними, емпіричними тощо, або шляхом їх комбінування.

Посібник містить у собі 1023 слова, словосполучення та абревіатури. Поряд із загальновищезначеними тлумаченнями економічних термінів, посібник містить сучасну проблематику економіки України, зокрема її регіонального сектору, визначену в науковій та періодичній літературі. Словник подає консервативне «класичне» написання англійських слів, таким чином зберігаючи природну лінгвістичну вишуканість, на відміну від більш поширених «американських» спрощених варіантів. При цьому «американські» приклади написання наводяться поруч або в дужках для спрощення користування американською літературою та мережею «Internet».

Дидактична цінність словника полягає в тому, що при роз'ясненні економічного змісту одного терміну, наводяться посилання й на інші терміни, що дозволяє ширше охопити тематичний зміст визначеного напрямку.

Тлумачення слів подаються у своєму оригінальному вигляді, що не завжди відповідають сучасним розмовним та сленговим варіантам. Так, наприклад, у «просторіччі», дилер та брокер – вживаються як синоніми, інколи підміняючи одне інше. Те саме стосується й понять «гроші», «фінанси», «капітал», «готівка», «валюта» тощо.

Складність існує і в стійких професійних словосполученнях. Так, наприклад, слова «profit» та «benefit», в економічній лексиці часто вживаються як синоніми, однак у стійких термінологічних словосполученнях «economic profit» і «economic benefit» мають абсолютно різний зміст. Те саме стосується й багатьох термінів, у тому числі й «labour force» – наповнення яких не відповідає їх дослівному перекладу. Крім того, в тексті міститься два англійських словосполучення, що перекладаються українською як «прожитковий мінімум», при цьому маючи різний внутрішній зміст.

У більшості випадків словник не містить у собі висловів, що формуються з двох чи більше слів, наведених у тексті. Тому в словнику відсутні такі словосполучення, як «commercial bank» або «export of goods».

Запропоноване видання містить у собі не лише суто економічні терміни, а й слова, що часто використовуються при розгляді або характеристиці економічних явищ чи процесів. При цьому в дужках додається приклад економічного терміну, з яким воно може вживатись.

Якщо наведене слово має декілька значень, то першим наводиться його економічне значення або значення, більш наближене до економічної лексики. Тому читач зможе відкрити для себе «нове», економічне значення добре знайомого англійського слова.

Використовувати посібник можна і як звичайний україномовний довідник. Для цього треба знайти потрібне українське слово в українсько-англійському розділі, виписати або запам'ятати його англійський аналог, знайти його в основній частині і після цього скористатись його тлумаченням.

Словник можна використовувати як при вивченні економічних дисциплін, так і англійської мови. Він стане в нагоді як студентам економічного й бізнесового спрямувань, так і усім іншим, а також особам, що бажають розширити коло своїх теоретико-прикладних знань.

Перелік посилань:

1. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – Кіровоград : ТОВ «Поліграф-Сервіс», 2007. – 132 с.

2. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.

НОВАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

*Т.О. Войченко, канд. екон. наук, доцент
Київська державна академія водного транспорту
імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного*

Перехід України до модернізації соціально-економічного устрою спричинив за собою необхідність проведення структурних реформ організації ефективного управління вищими навчальними закладами (ВНЗ): формування нових освітніх технологій, розвиток багаторівневої системи освіти, визначення інноваційного потенціалу і ресурсної бази ВНЗ, безперервного вдосконалення структури управління інноваціями, організації навчального процесу та підвищення якості освітніх послуг. Сьогодні вже стає очевидним фактом, що в Україні не може бути іншого шляху розвитку, ніж формування економіки, заснованої на останніх досягненнях науки і техніки, тобто економіки інноваційного типу, в якій основним ресурсом стає висококваліфікований людський капітал.

Аналіз практики управління інноваційним розвитком освітньої діяльності ВНЗ дозволив зробити висновок про необхідність внесення змін в структуру управління в ВНЗ, відходу від традиційних систем управління, які стають малоефективними в умовах постійно мінливого зовнішнього середовища.

Здійснення широкомасштабного реформування освіти з метою всеосяжного підвищення інтелектуального потенціалу країни диктує необхідність зміни парадигми «підтримуючої» освіти на інноваційну «випереджаючу» освіту.

Управління розвитком інноваційної освітньої діяльності у ВНЗ показує, що вирішальне значення для підготовки фахівців нового типу має пошук і створення нетрадиційних інноваційних, технологічних і соціальних рішень, використання ідей і принципово нових технологій навчання, які забезпечують багаторазове підвищення ефективності навчальної праці викладацького складу, створення технологій масового «виробництва талантів» [1].

Інноваційна освітня діяльність представляє процес, в результаті якого виникає цілеспрямоване формування певних знань, умінь і методологічної культури, а також готовність фахівців до інноваційної діяльності в області розробки наукомістких об'єктів і технологій за рахунок відповідних інноваційних методів і технологій навчання [2].

Реформування вітчизняної системи вищої освіти відбувається в умовах системної економічної кризи, що негативним чином впливає на обсяги фінансової підтримки ВНЗ з боку держави, на ефективність використання всіх видів ресурсів системи вищої освіти, а в підсумку на результативність реформаторських задумів.

У той же час, досвід функціонування вітчизняної системи вищої освіти показує, що в умовах затяжної економічної кризи найбільш життєздатними виявляються ті вищі навчальні заклади, які проводять активну інноваційну політику: вводять нові спеціальності та нові навчальні програми, практикують нові технології навчання, розширюють діапазон освітніх і науково-технічних послуг, що надаються населенню та організаціям. Вимагають серйозного розгляду питання, пов'язані з теоретико-методологічними обґрунтуваннями і науково-методичними положеннями, на яких сьогодні будуються нові технології управління інноваційним розвитком освітньої діяльності ВНЗ.

Подальший розвиток вищої економічної освіти вимагає внесення принципових коригувань в організацію діючої системи з урахуванням необхідності впровадження найбільш перспективних форм, методів і структур традиційної системи.

В даний час серед вітчизняних дослідників існують різні погляди на вирішення цієї проблеми. Однак всі вони сходяться на тому, що в зв'язку із загостренням конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг особливої актуальності набувають методи управління інноваційним розвитком освітньої діяльності ВНЗ, інтеграцією навчання з науковими дослідженнями і виробничою діяльністю, а так само підвищенням підприємницької активності студентів і розвитком у них інноваційного типу мислення. Безперервні зміни, що відбуваються у виробництві, викликають необхідність постійного навчання зайнятого населення, і високий рівень освіти і кваліфікації дозволяє полегшити цей процес.

Розвиток економіки інноваційного типу вимагає досягнення нової якості професійної освіти, відповідної нової системи суспільних відносин і цінностей.

Перелік посилань:

1. Навроцький О. І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства : [монографія] / О. І. Навроцький. – Х. : Основа, 2000. – 240 с.
2. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва ; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
3. Трайнев В. А. Учебные деловые игры: методология и практика проведения : учеб. пособие / В. А. Трайнев. – М.: НИСЭ, 2005. – 281 с.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

О.В. Гаращук, д-р екон. наук, професор

Державна інспекція навчальних закладів України, м. Київ

Г.І. Євтушенко, канд. екон. наук, доцент

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

В.І. Куценко, д-р екон. наук, професор

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», м. Київ

*«Якщо економікою управляють не економісти, це подібно тому випадку, коли глуха людина оцінює звучання симфонічного оркестру»
П. Самуельсон – лауреат Нобелівської премії в галузі економіки*

Нині, коли економіка України знаходиться в «глибокому піке», вкрай важливим є забезпечення всіх сфер економічної діяльності висококваліфікованими фахівцями. Це потребує підвищення якості їх підготовки. Проблема якості – вічна. Проте з розвитком економіки, цивілізації, технічного прогресу, із зростанням добробуту населення вона загострюється.

В Україні, крім вищезазначених чинників, на загострення проблеми якості освіти впливає й скорочення чисельності економічно активного населення, збільшення частки останнього старших вікових груп, менш готових адаптуватись до технологічних та інформаційних змін в умовах модернізації економіки, соціально-економічних трансформацій.

Останні слід розглядати через призму підготовки кадрів, здатних забезпечити реалізацію соціально-економічних цілей завдяки пріоритетного розвитку освіти, науки, техніки відповідно не лише до поставлених цілей, а і фінансово-економічних можливостей.

Останнім часом система отримання економічних знань відстає від реальних потреб науки та виробництва. Разом із тим необхідність підвищення якості підготовки економістів зумовлена:

- потребами формування нової інноваційної моделі розвитку економіки, заснованої на знаннях, в якій головною продуктивною силою виступає людський капітал;
- зростаючими вимогами економіки, ринку праці, роботодавців і суспільства в цілому до якості підготовки кадрів.

Результати багатьох досліджень свідчать про наявність взаємозалежності між рівнем розвитку економіки та якістю підготовки кадрів. На це, до речі, вказував і президент США Б. Обама, зазначаючи, що країна, яка сьогодні випереджає нас в освіті, завтра обгонить нас і в інших областях [2].

Якість будь-яких послуг, у тому числі освітніх, як свідчать результати наших досліджень, знаходиться у прямій кореляційній залежності від ресурсного забезпечення навчальних закладів, від наявності сучасної освітньої інфраструктури (освітньої комп'ютерної мережі, бази даних освітніх програм, навчальних і навчально-методичних матеріалів, електронних бібліотек тощо). А це потребує збільшення фінансових ресурсів, залучення інвестицій в освітню сферу шляхом економічних та адміністративних методів. У Німеччині, приміром, інвестиції в освіту вважаються одним із перспективних способів зростання інтелектуального потенціалу не лише людини, але і країни в цілому.

Світовий досвід, зокрема нашої сусідки Польщі, свідчить, що головним чинником удосконалення системи підготовки кадрів є механізм, що гарантує підтримку освітньої сфери як з боку центральних, регіональних і місцевих органів управління, так і територіальних громад.

Успішно готувати фахівців-економістів можливо лише за умови наявності прогнозу потреби в них не лише на сьогодні, а й на перспективу. Тобто в країні, в кожному регіоні необхідно мати про-

гноз потреби у відповідних кадрах. Водночас слід мати на увазі, що якість підготовки кадрів залежить і від якості абітурієнтів. У США, приміром, в умовах великої конкуренції на ринку освітніх послуг вищі навчальні заклади зацікавлені в наборі в свої аудиторії кращих студентів. Тому корупція при прийомі до вишів тут практично відсутня. Адже вона може привести не лише до погіршення студентського складу, а й до втрати репутації вищого навчального закладу, до падіння попиту на його послуги.

Підвищенню якості підготовки економістів-фахівців сприяє створення підприємницьких, інноваційних вишів. Цьому значну увагу надають у США, Японії, Південній Кореї, де висока якість підготовки фахівців забезпечується за рахунок інтеграції фундаментальної науки та виробництва, тісної співпраці вищих навчальних закладів із бізнесом [3]. Водночас у зазначених країнах, поряд з вищевказаними чинниками, значну увагу приділяють якості професорсько-викладацького складу, в тому числі за рахунок запрошення до викладацької діяльності у вищих навчальних закладах провідних фахівців з інших країн.

Насамкінець можна зробити висновок, що для підвищення якості підготовки економістів має бути забезпечено оптимальне поєднання різних механізмів, реалізація яких сприяла б взаємодії всіх учасників навчального процесу – держави – підприємства – населення; абітурієнта – студента – молодого фахівця.

Перелік посилань:

1. Долишній М. Диверсифікація освіти в контексті Болонського процесу як передумова поліпшення якості кадрового потенціалу / М. Долишній, В. Куценко // *Україна: аспекти праці*. – 2006. – № 5. – С. 8-14.
2. Студентов-бюджетников должно быть больше // *Парламент*. – 2009. – № 59. 6-12 ноября. – С. 8.
3. Clark B. R. *Creating entrepreneurial universities: organizational pathways of transformation* / B. R. Clark // *Issues in Higher Education*. – Paris : IAO Press, Pergamon, Elsevier. Science, 1998.

НОВАЦИИ В ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В СФЕРЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИКИ

*В.И. Герасимчук, д-р экон. наук, профессор
Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»*

1. Традиции. В рейтинге лучших университетов мира находятся те, в которых научные школы формировались в течение многих десятилетий или даже столетий. Престижно попасть на студенческую скамью Гарвардского университета, основанного еще в далеком 1636 году. Ведь в нем учились, преподавали или сотрудничали 150 нобелевских лауреатов, 8 президентов США, более 60 миллиардеров. Передовые позиции в мире занимают, прежде всего, университеты США и Великобритании. В числе передовых высших учебных заведений находятся также ряд университетов из Швейцарии и Германии, Канады и Сингапура, Японии и Швеции, Китая и Сингапура, Бельгии и Австралии, Гонконга. Лучшими становятся университеты, которые набирают наивысшие баллы по уровню цитируемости научных публикаций, вкладу в инновации, качеству оказываемых образовательных услуг, международной студенческой и преподавательской мобильности, количеству международных стипендиальных программ, конкурентных преимуществ выпускаемых специалистов и по ряду других оценочных критериев.

2. КПИ – лидер в системе образования и науки Украины. Становление независимости украинского государства сопровождается коренными изменениями во всех сферах его функционирования, включая систему образования и науки. Традиционно многие инициативы, относящиеся к совершенствованию подготовки специалистов в высшей школе, берут свои начала из Киевской политехники. Например, первым министром образования и науки после провозглашения независимости нашего государства был ректор КПИ П.М. Таланчук. Одним из первых в Украине статус национального, затем исследовательского университета было присвоено КПИ, который продолжает занимать ведущие позиции во всевозможных университетских рейтингах как на уровне государства, так и на уровне европейском и мировом. В 2016 году к названию НТУУ «КПИ» прибавилось имя одного из его выдающихся воспитанников – Игоря Сикорского, ставшего известным русским и американским авиаконструктором, ученым, изобретателем, философом.

3. Почему в КПИ «Международная экономика»? Несколько по-иному нами многократно ставился вопрос перед коллегами разного ранга из многих университетов, а именно: «Каковы конкурентные преимущества кафедры международной экономики вашего учебного заведения?». Вопрос

не воспринимался. Соответственно, ответ звучал невнятно. При создании кафедры международной экономики (по инициативе автора этих строк) заранее был подготовлен ответ на поставленный вопрос. Он сводился к следующей специализации кафедры: международное научно-техническое сотрудничество. Объяснений достаточно: а) экспортный потенциал страны с развитой экономикой должен формироваться, прежде всего, за счет наукоемкой, высокотехнологичной продукции; б) КПИ – университет широкопрофильного инженерного образования; в) продвигать промышленную продукцию на внутренний и внешний рынок должны специалисты со знаниями экономики, маркетинга и инженерии; г) данная специализация привлекает не только абитуриентов из Украины, но и Китая, Вьетнама, Турции, Ганы, других стран.

4. «Почему я выбрал международную экономику?». На поставленный на первом занятии по дисциплине «Интеграционные процессы в мировой экономике (вступление в специальность)» мы предлагаем дать ответ первокурсникам. Ответ оценивается по 10-бальной шкале, если ответ дан на украинском языке плюс 5 баллов за ответ на английском (испанском или другом из 6 рабочих языков ООН). Наряду с традиционными ответами излагаются и оригинальные размышления. Эдуардо Луис Чирибога (Эквадор) высказывается следующим образом: «Выбрал международную экономику, поскольку чувствую, что родился для того, чтобы делать бизнес. Немерен после создания своей компании и приобретения опыта в бизнесе перейти на дипломатическую службу, стать послом, содействовать продвижению продукции моей страны по всему миру. Имею желание также работать в ООН». Ричард Кванса из Ганы: «Намерен делать карьеру в транснациональной корпорации. В моей стране много проблем в экономике. Ей не хватает квалифицированного персонала. Я выбрал эту специальность, чтобы быть одним из немногих специалистов, которые будут в состоянии помочь моей стране и другим соседним странам развиваться более успешно...».

5. Рецензент: Чрезвычайный и Полномочный посол в Украине. Чтобы с первых дней пребывания в университете студент почувствовал свое прямое отношение к проблеме международного сотрудничества, автором дается задание подготовить реферат на тему: «Состояние и перспективы торгово-экономических отношений между Украиной и ... (одной из стран)». Аналогичных рефератов – 3. В первой группе стран – страны ЕС; во – второй: другие развитые страны (США, Канада, Япония и др.), страны группы БРИКС, а также соседние страны; в третьей – развивающиеся страны Азии, Африки, Латинской Америки. Студенту предлагается получить рецензию от руководителя иностранного или совместного предприятия. Есть случаи, когда студенты представляют отзыв с подписью ... Посла. Если наши студенты получили положительные отклики на подготовленный ими реферат от послов Швейцарии, Польши, Словении, то шансы сделать успешную карьеру на поприще международной экономики у них, несомненно, достаточно велики.

Перечень ссылок:

1. Положення про організацію освітнього процесу в НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського» [Текст] / уклад.: В. П. Головенкін (розд.: 1-9, 12), С. В. Мельниченко (розд.: 10, 11); за заг. ред. Ю. І. Якименка. – К.: НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», 2017. – 119 с.

ЗАКОНИ УСПІХУ В РОЗВИТКУ НОВАЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Н.В. Горячова, аспірант

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

Ми живемо в чудовий час, коли нам надана велика кількість можливостей для того щоб досягти успіху в різних галузях завдяки інноваціям. З кожним роком така можливість стає все більшою. Володіння інформацією та ідеєю є те, що вони невід'ємні до безкінечності. Якщо знання існують то зникнути вони не можуть. Кожна нова ідея дає взаємозв'язок з іншими галузями знань які укріплюють та розширюються. Кожний прорив в знаннях буде нові можливості, нові інновації, котрі можна впровадити в промисловості.

Бізнес – це конкуренція. Ділова конкуренція дуже жорстка, можуть вижити підприємства котрі задовольняють запит споживача, та представляють кращі товари та послуги.

Метою кожного спеціаліста в тому, щоб весь час в продовж своєї кар'єри працювати над подальшим розвитком галузі. Та частіше за все це є ключовим фактором в досягненні успіху.

У наш час розроблено багато стратегій та прийомів для досягнення успіху, але кожне підприємство повинно враховувати всі свої недоліки та зміни ринку, а також розроблену стратегію під своє підприємство.

У розвитку підприємств існують універсальні закони та принципи, якщо їх не знати то результат буде неякісний. Багато підприємств, фірм, а також великі промислові підприємства які знаходяться в скрутному становищі. Це говорить про те, що керівництво таких підприємств не володіє знаннями універсальних законів, або їх порушує. Таким прикладом є підприємство ВАТ «Азовмаш». Підприємство було кращим не тільки в Україні але й за межами країни. В даний час підприємство на межі банкрутства. Це приклад того, що було порушено один із законів, або принципів керування підприємством.

Впроваджуючи такі закони ми не будемо задавати питання, будуть вони працювати чи ні. Питання буде полягати в тому, наскільки правильно керівники підприємств будуть їх втілювати на підприємстві. І від цього залежить успіх підприємства.

Існує вісім законів: успіх, життя, бізнес, лідерство, гроші, торгівля, ведення переговорів, управління часом. В кожному із приведених законів є підпункти дотримуючись яких підприємство може стати успішним.

Принципи управління часом відомі всім успішним керівникам у всіх сферах. Ці закони незмінні. Але дотримуючись їх можна досягти великих успіхів.

Перша умова – це бажання. Коли керівник бажає щоб його підприємство досягло успіху він буде прикладати усі зусилля, щоб розвинути в собі навички управління часом доки, це не стане невід'ємною рисою характеру керівника підприємства.

Друга умова – це рішення. Керівник повинен вміти приймати чіткі рішення, що будуть дотримуватись розвитку в собі цього навичку.

Третя умова – дисципліна. Це одна із головних рис котру керівник може розвинути в собі. Дисциплінований керівник зможе підкорити весь світ своїми досягненнями.

Четверта умова – це напористість. Це дуже важлива риса котра зможе здолати всі перешкоди, труднощі які трапляються на шляху керівника.

Не існує ніяких перешкод, котрі можуть завадити керівнику досягти успіху та вивести підприємство в лідери.

Кожний керівник повинен пам'ятати, що діє закон причини та послідовності, тобто дія, протидія. Кожна дія має свої наслідки. Керівники підприємств повинні пам'ятати про це так як вони відповідальні за людей які працюють. Забуваючи про цей закон керівники ведуть підприємство до краху.

Секрету який допоможе підприємствам які знаходяться в скрутному становищі не існує. Існують принципи котрих дотримуються успішні керівники. Потрібен повний контроль над мисленням, важлива чітка прозорість поставленої мети, знання. Знання – це велика сила. Завдяки знанням підприємство буде попереду своїх конкурентів. Важлива майстерність у справі. Потрібно розвивати професійні навички стати кращим керівником у своїй галузі. Віра в успіх, розроблена стратегія та розширення кола знайомств. Також важлива фінансова сторона. Потрібно постійно працювати та удосконалювати результати продукції. Працювати над інноваційними розробками. Потрібно сконцентруватися на досягненні результату. Працювати з повною віддачею. Саму елементарна чесність керівника у всіх відношеннях важлива для репутації на ринку даного підприємства.

Кожний керівник повинен пам'ятати, що саме цінне на підприємстві це кадровий потенціал. Мета керівника отримати максимальну енерговіддачу від працівників. Максимально направити людський потенціал на досягнення мети та високих результатів підприємства.

Таким чином, майбутніх керівників виховують ВНЗи. Тому вони повинні знати ці фактори, принципи та закони. Об'єднав усі фактори в одне ціле можна досягти значних успіхів. Вивчаючи ці закони, майбутні керівники будуть їх знати та зможуть застосувати на практиці на підприємстві.

Перелік посилань:

1. Анисимова О. Н. Анализ реализации моделей инновационного процесса на промышленных предприятиях / О. Н. Анисимова, Е. И. Булахова // Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. пр. – Маріуполь : ПДТУ. – 2014. – Вип. 1 (10), Т.1. – С. 20-27.

ОЦІНЮВАННЯ ЧИННИКІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

І.А. Касатонova, канд. екон. наук, доц.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Останнім часом в системі освіти України спостерігається перехід вищих навчальних закладів (ВНЗ) до ринкового підходу в сфері своєї діяльності. Вузи вирішують завдання адаптації до сучасних економічних умов і вимог, що змінюються, як на ринку праці, так і на ринку освітніх послуг.

При цьому навчання у вузах різних форм власності проводиться на платній основі і логічним буде виглядати прагнення вищого навчального закладу до збільшення кількості студентів. В результаті між вузами, що надають схожі послуги в сфері освіти (що проводять навчання за однією спеціальністю), відбувається зіткнення інтересів в плані залучення студентів, що є рисою конкуренції.

Сьогодні до проблем конкуренції на ринку послуг освіти та забезпечення конкурентоспроможності ВНЗ спостерігається підвищений інтерес. Тому для вирішення завдань адаптації до зовнішніх умов практично у будь-якого вузі з'являється потреба в аналізі тенденцій ринку освітніх послуг і визначенні свого положення на цьому ринку. У сучасній літературі досить глибоко досліджено питання про рейтинг вузів як комплексного показника рівня послуг освіти.

Рейтинг свідчить про переваги абітурієнтів вступити в той чи інший вуз. Однак якщо розглянути систему освіти з економічної точки зору як ринок освітніх послуг, виникають розбіжності між рейтинговим оцінюванням і реальною конкурентоспроможністю послуг вузу. Причини у тому, що рейтинг не враховує багатьох економічних і соціальних особливостей вибору абітурієнтом вишу під час вступу, а вказує на переваги в його виборі. При цьому в стороні залишається оцінка дійсної конкурентоспроможності освітніх послуг вузу, які можуть не відповідати рейтинговій оцінці. Для оцінки конкурентоспроможності послуг вузу пропонується розглядати не рейтинг, а підхід до визначення ринкових позицій вузів з точки чинників конкурентоспроможності ВНЗ.

Під конкурентоспроможністю освітніх послуг, що надаються вищими навчальними закладами, розуміється ряд специфічних властивостей і характеристик, що визначають ступінь їх привабливості на споживчому ринку, а також виділяють сегменти цього ринку, що належать конкретному вузу і перешкоджають перерозподілу цього ринку на користь інших організацій вищої школи, як в сьогоденні, так і в майбутньому.

Освітня середа сучасних вищих навчальних закладів зазнає серйозну модернізацію: вона стає більш відкритою, гнучкою, диференційованою, ускладнюються організаційно-технологічні та міжкультурні зв'язки, удосконалюючись під впливом фактора загальної конкурентоспроможності. Затребуваність кваліфікованих і добре підготовлених фахівців на ринку робочої сили визначає місце вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг, його освітній потенціал і якість освітнього середовища. У збереженні стійкої і довгострокової стратегії вищих навчальних закладів провідну роль повинні відігравати навчально-методичні комплекси дисциплін, що формують компетенції сучасного фахівця [1].

Чинниками конкурентоспроможності освітніх послуг вузу можуть бути:

- ціна на послуги освіти;
- престижність диплома даного вузу на ринку праці;
- якість освіти;
- можливість отримання другої вищої та післядипломної освіти;
- географічна віддаленість вузу;
- стан справ вузу на ринку освітніх послуг, який склався.

Сьогодні серед українських вузів широке поширення отримав процес створення філій і навчально-консультаційних центрів з метою наближення до споживачів (абітурієнтів). Однак в даному випадку виникають сумніви в збільшенні цінності послуг освіти для споживачів, як навчання, здійснюваного в цих організаціях. Тому для створення конкурентних переваг і більш повного задоволення потреб населення в послугах освіти вузам слід шукати оптимальне поєднання між тенденцією укрупнення навчальних закладів зі збереженням певної кількості невеликих спеціалізованих вузів.

Для порівняльної оцінки конкурентоспроможності ВНЗ пропонується метод, заснований на оцінюванні елементів конкурентоспроможності вузу. Як джерело первинної інформації можливе використання анкетування, де конкурентоспроможність комплексу освітніх послуг, що надаються вузом, оцінюється їх споживачами (студентами) на основі парних порівнянь вузів з урахуванням значущості кожного показника. При цьому необхідно враховувати також безліч факторів, які впливають на вибір вузу незалежно від його ринкових позицій [2].

Підвищення якості освіти є необхідною складовою збільшення конкурентоспроможності послуг переважної більшості вузів. Даний фактор часто є вихідним для поліпшення конкурентних позицій вузу, оскільки в тривалому періоді впливає на ринкове становище вузу, на престижність на ринку праці освіти отриманого в даному вузі та на інші чинники конкурентоспроможності. Крім перерахованих вище на конкурентоспроможність освітніх послуг вузу впливає безліч всіляких чинників серед яких можна згадати сформовану думку про рівень корупції в даному вузі.

Перелік посилань:

1. Євдокімова О. М. *Інновації в освітньому процесі підготовки фахівців* / О. М. Євдокімова // *Управління якістю підготовки фахівців : матеріали XVIII Міжнар. наук.-метод. конф.* – Одеса: ОДАБА. – 2013. – С. 118-119.
2. Чекалін Д. В. *Составляющие конкурентоспособности услуг образования* / Д. В. Чекалін // *Методологічні проблеми розвитку бізнес-освіти : матеріали VII Міжнар. наук.-метод. конф.* – Донецьк : ДІРСІ. – 2006. – С. 116-118.

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО СТАНУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ З УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Ю.І. Литвинець, канд. екон. наук

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ірпінський економічний коледж»

Система організації навчального процесу, яка ґрунтується на принципах формування професійної компетентності, неперервності та систематичності, дозволяє готувати до майбутньої професійної діяльності випускників, які володіють способами зміни накопичених знань, спроможні до оперативного пошуку інформації для прийняття оптимального рішення, мають високий рівень загальноосвітньої та професійної підготовки.

Відправною точкою навчання є усвідомленість вибору студентом професії. Дослідження М. Левочко, Н. Гресь показують, що серед 175 студентів-першокурсників спеціальності «Бухгалтерський облік» лише 24 % ще зі школи мріяли стати обліковцем, у т.ч. у 8 % з них батьки працюють на посадах обліковців; 47 % – професію обрали самостійно, виходячи з суто економічних інтересів: можливість працевлаштування та хорошого заробітку; для 17 % опитаних професію обрали батьки; у 9 % – на вибір професії вплинули друзі; 3 % – не пройшли за конкурсом наобраний напрям, тому вступили на будь-яку обліково-економічну спеціальність.

Таким чином, лише 71 % (24+47) першокурсників вже з 1 вересня зацікавлено буде ставитися до сприйняття навчального матеріалу, решта студентів потребує їх залучення до професії [4].

Основа виробничої практики з бухгалтерського обліку – активна діяльність студентів на базовому підприємстві, безпосередня участь в обліковому процесі як членів облікової служби підприємства, що дає їм змогу знаходити застосування своїм теоретичним знанням, удосконалювати навички, розвивати вміння за фахом. Педагогічний досвід доводить, що якісно організована виробнича практика розвиває у студента помірковане бажання професійного самовдосконалення; він починає відповідальніше ставитися до навчання й прагне свій вільний час присвятити роботі за фахом [2].

Основною задачею практики що визначає її навчальне навантаження є формування в умовах виробництва професійних здібностей студента на основі використання його теоретичних знань в різноманітних ситуаціях, притаманних майбутній професійній діяльності фахівця. Тому з метою удосконалення методичного забезпечення виробничої практики – складової професійної підготовки фахівців з бухгалтерського обліку у ВНЗ I II рівнів акредитації пропонуємо включити в програму виробничої практики індивідуальні завдання.

Погоджуємося із Н.Л. Гресь [3] в тому, що виконання одного чи декількох індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу і робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Сьогодні досить актуальними задачами є створення методичного забезпечення виробничої практики, підготовка методичних посібників як для студентів, так і для викладачів, розробка методики аналізу результатів практики, встановлення логічних зв'язків як в середині програм, так і при їх взаємодії з програмами навчальних дисциплін.

За останні роки між вимогами ринку праці та практичними результатами освітньої діяльності утворився відчутний розрив, що призводить до нарікань з боку споживачів освітніх послуг і роботодавців. Результати аналізу діяльності на виробництві студентів-практикантів свідчать, що вони володіють сучасними професійними знаннями і технологіями виробництва сільськогосподарської продукції. Але вони не достатньо підготовлені до реальної практичної діяльності. Молоді фахівці непогано підготовлені до планування та організації виробничих процесів але, вони не вміють аналізувати виробничо-технологічні ситуації, і на цій основі самостійно приймати ефективні рішення. Також не завжди виявляють творчий підхід до вирішення професійних завдань практичного характеру, не мають досвіду встановлення ділових стосунків і відповідно не можуть забезпечити плідну роботу та взаємодію між членами трудового колективу. Все це ускладнює процес їх адаптації на виробництві, загострює проблеми професійного і соціального становлення особистості та знижує їх конкурентоспроможність [1, с. 108].

Таким чином, з метою покращення виробничого навчання студентів, підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці, скорочення терміну їх адаптації до умов сучасного сільськогосподарського виробництва Департаментом аграрної освіти та науки було рекомендовано:

– у робочих навчальних планах довести обсяг практичної підготовки до 60-66 % від загального обсягу теоретичної практичного навчання;

– сприяти забезпеченню базових господарств сучасною технікою та технологіями сільськогосподарського виробництва;

– провести паспортизацію робочих місць з використанням «Рекомендованого переліку навчального обладнання, устаткування та унаочнення для навчальних дисциплін»;

– забезпечити робочі місця виробничого навчання сучасними обладнаннями та навчальними і методичними матеріалами.

Новим, але перспективним варіантом можна вважати педагогічну технологію, яка передбачає упередження виробничого навчання теоретичним заняттям. Однак про її реальну педагогічну ефективність можна говорити після проведення додаткових наукових досліджень та підтверджуючих експериментів.

Перелік посилань:

1. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів у вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 572 с.

2. Гресь Н. Л. Заняття та екскурсії під час виробничої практики з обліку і контролю / Н. Л. Гресь // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 лист. 2008 р. : тези доповід. – К. : Університет «Україна». – 2008. – С. 129-131.

3. Коновалов С. В. Методичні рекомендації щодо організації практичної підготовки студентів-заочників / С. В. Коновалов // Організація навчально-виховного процесу з досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації: навч.-метод. журнал. – 2004. – Вип. 4. – С. 27-34.

4. Левочко М. Т. Теоретично-практична підготовка студентів до виробничої практики / М. Т. Левочко, Н. Л. Гресь // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2009. – Вип. 45. – С. 3-9.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗА РАХУНОК МОТИВАЦІЇ ЇХ ПРАЦІ

А.В. Мордовець

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Прогрес в системі освіти України можливо досягти шляхом запровадження інноваційної моделі розвитку за рахунок більш ефективного використання кадрового потенціалу вищої школи, а саме науково-педагогічних працівників. Ефективність управління вищими навчальними закладами неможливе без системи мотивації науково-педагогічних працівників, що в свою чергу включає врахування потреб та стимулів до ефективної діяльності працівників. На даний момент спостерігається негативна тенденція, яка пов'язана з відсутністю чи недосконалістю системи мотивації, що і обумовлює актуальність дослідження.

Дослідженню проблем підвищення ефективності діяльності навчальних закладів за рахунок мотивації присвячено значна кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, а саме А. Азарової, Д. Богиня, В. Герчиков, О. Грیشнова, С. Іванової, Г. Іванченка, О. Ковальчука, А. Колот, Н. Лук'янченко, М. Мурашова, М. Семикіна, О. Тужилкіна, В. Юкіша та інші. Незважаючи на значну кількість праць присвячених вивченням даного питання формування системи мотивації вищих навчальних закладах залишається розглянутим достатньо фрагментарно.

Метою даного дослідження є аналіз системи мотивації науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів та визначення шляхів її удосконалення для підвищення ефективності діяльності закладу.

На ефективність діяльності науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів впливає не окремий мотив, а певний мотиваційний комплекс та якщо проаналізувати нормативно-правову базу, то спостерігається значна перевага способів матеріального стимулювання. А саме на державному рівні матеріальна мотивація визначається на підстав Єдиної тарифної сітки розрядів та коефіцієнтів, затвердженої Наказом МОН України № 557 від 26.09.2005, яка визначає розмір заробітної плати в залежності від рівня компетентності, але при цьому в даному способі мотивації відсутня матеріальна мотивація до розвитку. При цьому науково-педагогічних працівників заохочують до розвитку нематеріальними способами мотивації, а саме законодавство передбачає такі звання, як «Заслужений працівник освіти», «Відмінник освіти України», різноманітні Почесні гра-

моти, подяки тощо. Стосовно нематеріальної мотивації науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, то на національному рівні важливим є формування позитивного іміджу діяльності викладача, науковця за рахунок засобів масової інформації, вручення нагород тощо.

Другим рівнем мотиваційної системи це стимулювання праці на рівні вищих навчальних закладів за рахунок розробки внутрішніх положень щодо мотивації науково-педагогічних працівників за пріоритетними напрямками вузу. До способів, що регламентують матеріальні методи мотивації можна віднести такі напрямки заохочення, як заохочення за підготовку кадрів, за підвищення професійного рівня, за активну наукову та науково-педагогічну діяльність, за активну участь у студентському самоврядуванні, за значний внесок у розвиток вузу тощо. До нематеріальної мотивації можна віднести – почесні грамоти та почесні звання.

Такі вчені як А. Морозов [1], Ж. Вірна та О. Іванашко [2], О. Ходенкова [3] підтримуються іншого підходу до аналізу мотиваційної системи вищих навчальних закладів. Вони вважають, що мотиваційні компоненти необхідно розглядати з погляду місця професійної мотивації в загальній структурі мотивів та оцінивши ставлення науково-педагогічного працівника до змін, тобто потреби в педагогічних нововведеннях, їх сприйнятливості. При цьому стимулами до діяльності є матеріальні вигоди (матеріальну винагороду, присвоєння вищого розряду, зокрема, за участь в конкурсі «Викладач року», задовільні умови та режим діяльності роботи); мотиви зовнішнього самоствердження (за для позитивної суспільної оцінки праці викладача); професійні мотиви (реалізується через бажання передавати знання і особистісні якості тим, хто навчається) та мотиви особистісної самореалізації (полягає в прагненні людини «бути тим, чим вона може стати»).

При цьому аналізуючи систему мотивації науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів можна визначити, що на сьогодні діє радянська система мотивації, яка потребує змін у відповідності до напрямків розвитку освітніх процесів в Україні.

Отже, поєднання матеріально та нематеріальної мотивації праці науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів відповідно до концепції розвитку вузу та освіти в цілому безпосередньо впливає на рівень ефективності діяльності працівників, що дозволить досягти значних змін в системі освіти.

Перелік посилань:

1. Морозов А. В. *Креативність преподавателя высшей школы : монография* / А. В. Морозов. – М., 2002. – 346 с.
2. Вірна Ж. П. *Актуально-потенційні закономірності прояву стилів мотиваційно-сміслової регуляції професійної реалізації педагогів* / Ж. П. Вірна, О. Є. Іванашко // *Практична психологія та соціальна робота*. – 2004. – № 8. – С. 74-78.
3. Ходенкова О. П. *Особенности немонетарного стимулирования трудовой деятельности в высшей школе* / О. П. Ходенкова // *Кадровик. Трудовое право для кадровика*. – 2010. – № 8. – С. 43-46.

КЛІЄНТСЬКА ОРІЄНТАЦІЯ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Т.В. Омеляненко, д-р екон. наук, доцент

Д.О. Барабась, канд. екон. наук, доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Одним із базових положень сучасного менеджменту є твердження про те, що в якості об'єктів операційної діяльності будь-якої організації виступають її клієнти (безпосередньо), або ж власність, що їм належить, а також матеріально-сировинні, інформаційні, енергетичні тощо ресурси [1, с. 32]. Це – найширше з можливих трактувань, яке стосовно конкретного виду діяльності вимагає коректної та детальної конкретизації.

У зв'язку з цим постають питання, вкрай важливі для вітчизняних вищих навчальних закладів (ВНЗ) 3-го та 4-го рівнів акредитації: 1) хто є їх клієнти? 2) чим є для них студент? Від повної, об'єктивної та неупередженої відповіді на ці питання залежать: спрямованість, рівень та якість надаваних освітніх та інших послуг; стандарти, за якими мають оцінюватися і процес, і результати підготовки фахівців; ступінь задоволеності клієнтів ВНЗ освітніми послугами, що їм надаються.

І ось тут ми стикаємось із вкрай яскраво вираженою дуалістичністю сучасного трактування статусу клієнта ВНЗ. З одного боку – студенти вже багато років визначають себе особисто за клієнтів. Такий висновок ми робимо на підставі аналізу результатів виконання практичного завдання «Підготовка презентації операційної системи КНЕУ», яке вже більше ніж 15 років пропонується студентам, що опановують дисципліну «Операційний менеджмент» у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Готуючи ці групові презентації студенти рік за

роком в якості клієнтів визначають саме самих себе. Тобто у їх розумінні безпосередній клієнт ВНЗ – це студент.

Мабуть цим і пояснюються витoki походження часто застосовуваних нині висловів «студентоцентрованість» і «студентоцентризм» (див., наприклад, [2]), які є фактичною калькою термінів «клієнтська орієнтація» та «клієнтоорієнтований підхід». Тож недаремно у межах компетентнісно-орієнтованого підходу організація навчального процесу та навчальні програми ВНЗ дозволяють кожному студенту розвиватися і проходити оцінювання отриманих компетенцій [3]. Проте участь студентів у визначенні складу й оцінюванні вагомості компетенцій є доволі дискусійною, і не лише тому, що вони часто не знайомі зі змістом тієї чи іншої професійної діяльності. Сама сфера їх майбутньої професійної діяльності є малопередбачувана, що й зумовлює велику увагу ВНЗ до формування у студентів насамперед загальних компетенцій.

З іншого боку – останнє десятиріччя ознаменувалося усвідомленням того факту, що споживачами результатів освітньої діяльності (а таким чином власне і клієнтами ВНЗ) реально є майбутні роботодавці. Це підтверджується висновками численних бізнес-форумів, що проводилися останніми роками в Україні (наприклад, тільки у 2016 році це: IV Міжнародний бізнес-форум «Наука-бізнес-освіта: стратегічне партнерство» [4]; IV Національний форум «Бізнес – Університети. Навички для бізнесу 2030: чи освіта дає необхідне?» [5]). Тому згідно компетентнісного підходу зміст навчального матеріалу мають визначати практики, які є експертами з професії. Вони конкретизують вимоги до вмінь, знань та навичок майбутніх фахівців, що є запитаними зараз та будуть запитаними у найближчому майбутньому. Так, аналіз вимог українських компаній до навичок молодих спеціалістів дозволив виявити в якості перспективних вмінь працювати в команді, рішення комплексних проблем, аналітичне мислення, здатність швидко навчатися, ініціативність, емоційний інтелект, критичне та стратегічне мислення, уміння управляти проектами та змінами. І половини з них на даний момент бракує випускникам вітчизняних ВНЗ [6, с. 6].

Висновок: формування компетенцій майбутніх випускників та, відповідно, формування навчальних планів підготовки фахівців з економіки та менеджменту має відбуватися виходячи у першу чергу з вимог майбутніх роботодавців, якими є не лише фахівці вітчизняних бізнес-організацій, але й глобальні міжнародні компанії. А це висуває особливо підвищені вимоги до ВНЗ, зважаючи на сучасні глобалізаційні реалії та євроінтеграційні наміри нашої країни.

Перелік посилань:

1. Омеляненко Т. В. *Операційний менеджмент : навч. посіб.* / Т. В. Омеляненко . – К. : КНЕУ, 2009. – 478 с.
2. *Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті : зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. з міжнар. участю (Київ, 2-3 берез. 2016 р.)* – К. : КНЕУ, 2016 – 434 с.
3. *Competency-based education [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=TVETipedia+Glossary+A-Z&term=Competency-based+education>
4. У КНЕУ відбувся IV Міжнародний бізнес-форум «Наука-бізнес-освіта: стратегічне партнерство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini-oblastej/2016/06/14/u-kneu-vidbuvsya-iv-mizhnarodnij-biznes-forum-%C2%ABnauka-biznes-osvita-strategichne-partnerstvo%C2%BB/>
5. Бізнес – університети обговорили навички для України 2030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csr-ukraine.org/article//бізнес-університети-обговорили-навич/>
6. Зінченко А. Г. *Навички для України 2030: погляд бізнесу / А. Г. Зінченко, М. А. Саприкіна*. – К. : Юстон, 2016. – 36 с.

IMPACT OF SOCIAL MEDIA AS AN INNOVATIVE EDUCATIONAL TOOL

Sanjay Bahl, PhD, Director-Principal

Sri Sai Institute of Management, Manawala, Amritsar (India)

Ramandeep Gautam

St. Soldier Management and Technology Institute, Jalandhar (India)

The definition of social media is «The relationships that exist between network of people» (Walter & Riviera, 2004). In the last ten years, the online world has changed dramatically. Thanks to the invention of social media, young men and women now exchange ideas, feelings, personal information, pictures and videos at a truly astonishing rate. However, every day, many students are spending countless hours immersed in social media, such as Facebook, MySpace, You Tube, WhatsApp or Twitter. At first glance this may seem like a waste of time; however it also helps students to develop important knowledge and social skills, and be active citizens who create and share content. At present, whether social media is favorable or unfavorable, many students utilize these sites on a daily basis. As social media sites continue to grow in popularity it is our belief that technology is a vital part of today's student success equation. Many re-

searchers have been diving into a considerable amount of research on how social media influences student retention at colleges. Many parents are worried that their college students are spending too much time on Facebook and other social media sites and not enough time studying. Therefore, our research ascertains the relationship between the social media and students' study efficiency.

Not only this, social media is also being used by the advertisers and companies for their promotions, professionals for searching and recruiting, students for internships, amateurs for professional work, parents and educators as social learning tools, etc.

Use of social media as an education tool:

1. Social media is not going away: Social media is the latest in thing that is being used in the innovative way for education purpose. Students should be taught to use this tool in an efficient way in the educational classes that just being used for messaging or texting rather they should learn to use media for good cause.

2. When young ones are engaged they learn better: Students just don't learn while writing on a piece of paper but it is also important to involve them into more practical work like blogging where they just not write for the teacher but for themselves to enhance their skills. When they are engaged better, they tend to learn more in practical classes by implementing their theoretical rules

3. Safe social media tools are available: Kidblog.org is one of many available free tools that allow teachers to control an online environment while still benefiting from social media. The teachers or the mentors should educate the students to how to use the social media for their betterment.

4. Mobile phones aren't the enemy: The latest stage of ICT has made us so technologically dependent that the mobile phones have become the necessity these days. The cell phone is a parent-sponsored, parent-funded communication channel and schools need to wrap their mind around it to reach and engage the kids. Rather the students should be taught to make the best utilization of the technology towards their education as it can provide information available anywhere anytime.

Objectives of the Study:

- 1) to evaluate the relevance of the social media;
- 2) to study social media as an educational tool;
- 3) understanding of social media by the teachers;
- 4) the need to include innovative teaching methods in the colleges/universities.

Hypothesis:

- social media is the in-thing these days;
- teachers are not aware of its importance;
- the students are not aware of its educational use;
- students look out for more innovative ways of teaching;
- social media can be used for vast educational purposes.

Review of Literature

1. Jayme, Waddington (2011). It concluded that Social networking among adolescents is not just a fad; it is part of their culture. While social networking can expose teens to danger, they are exposed to the same dangers in real life as well. A parent or teacher cannot expect a teen to abandon the internet and be able to thrive in modern society as computers, technology, the internet, and social networking is utilized in all aspects of modern life, even in the workplace. This is why social networking should not only be included as a valuable tool to enhance the classroom but should also be utilized as an opportunity to teach students the skills that ensure safe and enriching use of social media.

2. P. Brady Kevin, B. Holcomb Lori, and V. Smith Bethany (2010). The higher educational community has been noticeably slow in adopting social networking technologies into the curriculum. Non-commercial SNSs, like Ning in Education, provide an exciting and innovative alternative for higher education educators interested in the educational benefits associated with social networking technologies. Results from this study reveal that for a majority of students, SNSs provide significant e-learning benefits in their courses. Ozkan and McKenzie (2008) contend that educators need to engage students with a more 21st century approach to teaching and social networking technologies can provide such a venue. As both distance education and SNSs continue to grow, it is becoming increasingly more important to examine how distance education and SNSs can be combined most effectively.

3. Nielsen Media Research study, (June 2010). In his study he states that almost 25 percent of students' time on the Internet is now spent on social networking websites (Jacobsen, & Forste, 2011). Facebook is the most used social network by college students, followed by YouTube and Twitter. Moreover, Facebook alone reports that it now has 500 active million users, 50 % of whom log on every day.

Research Methodology

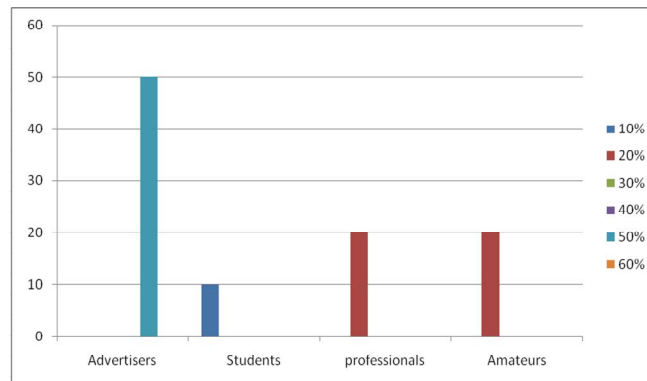
The Secondary data was collected from newspapers, magazines, journals, etc.

The Primary data was collected through survey among the Students within the age group of 18-24 years from Private/Professional Institutes in Doaba Region of Punjab to understand their perception of using the social media as an educational tool. For this, questionnaire was used as a tool and was filled by 100 respondents which were picked up randomly.

Results

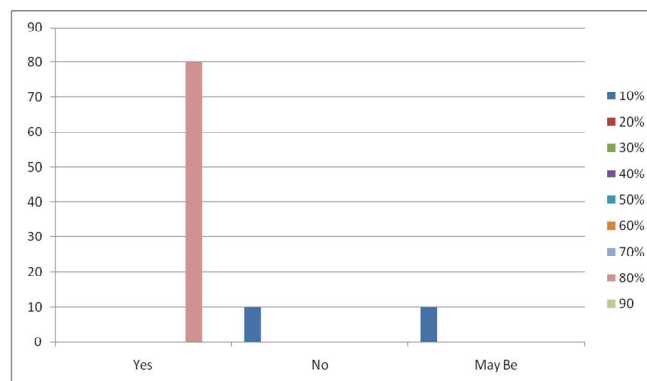
The data collected from the survey has been graphically represented below. Results can be summarized in terms of answers to the following questions:

1. In the question «Rate the use of social media by various professionals» asked to the representatives the following data has been collected which is shown graphically in Graph 1 (on vertical axis respondents in percentage are shown and on horizontal axis Categories are shown).

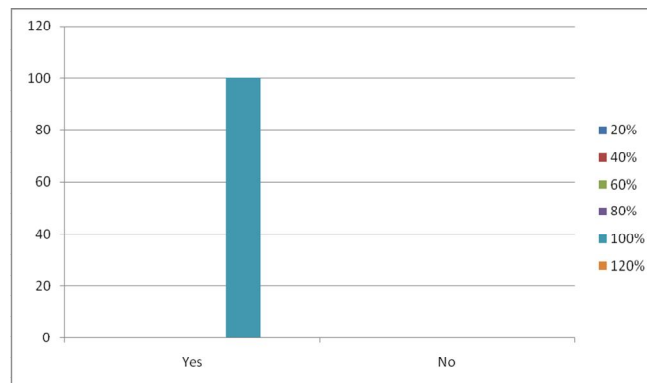
Graph 1. Use of social media by various professionals

2. In the question «Are you aware of the innovative ways of teaching» asked to the representatives the following data has been collected which is shown graphically in Graph 2 (on vertical axis respondents in percentage are shown and on horizontal axis Categories are shown).

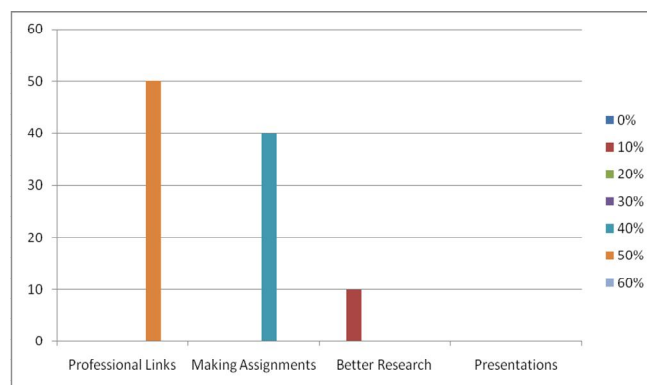
Graph 2. Aware of the innovative ways of teaching

3. In the question «Do you think that social media should be used for the educational purposes?» asked to the representatives the following data has been collected which is shown graphically in Graph 3 (on vertical axis respondents in percentage are shown and on horizontal axis Categories are shown).

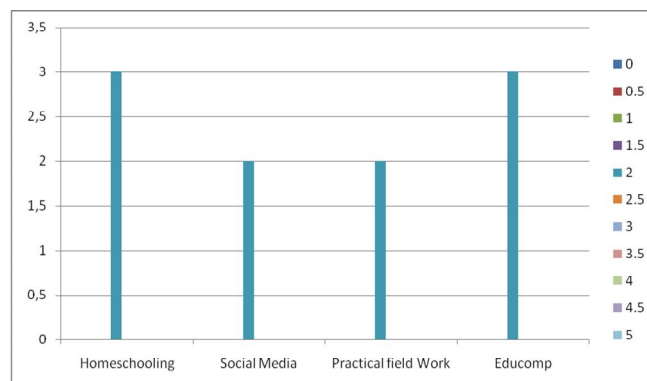
Graph 3. Use of social media for the educational purposes

4. In the question «Why do students use social media?» asked to the representatives, the following data has been collected which is shown graphically in Graph 4 (on vertical axis respondents in percentage are shown and on horizontal axis use of social media by Students are shown).

Graph 4. Use of social media by students

5. In the question «Rate the following teaching methodologies as per your preference?» asked to the representatives, the following data has been collected which is shown graphically in Graph 5 (on vertical axis rank per preference are shown and on horizontal axis Teaching Methodology are shown).

Graph 5. Preference of teaching methodologies

Conclusion

It is concluded that:

- hypothesis No. 1 stating ‘Social media is the in-thing these days’ is accepted that social media is in thing so is accepted;
- educators are becoming aware so hypothesis No. 2 ‘Educators are not aware of its importance’ is rejected;
- the youth is now aware about social media’s educational use so hypothesis No. 3 ‘The youth nowadays is not aware of its educational use’ is rejected;
- students opt and are interested in innovative way of teaching so hypothesis No. 4 ‘Students look out for more innovative ways of teaching’ is accepted;
- social media has opened vast platform and can be used for many educational purposes so hypothesis No. 5 ‘Social media can be used for various educational purposes’ is accepted.

Symposium of the result

- majority of students believe that social media is used by advertisers than the educators and companies for the promotion of their products, followed by its usage by educators, professionals and students;
- most of the respondents are aware about innovative way of teaching and expect the same;
- all the respondents believe that there should be change in the existing education system and more innovative methods like social media should be used for education purposes;
- the use of social media for making professional links was found to be the first priority among students then getting and making the assignment updates;
- the currently developed Educomp method of teaching is one of the most popular among the students though other method like homeschooling was on top priority.

References:

1. Jayme, Waddington (2011); University of Colorado. ‘Social Networking: The Unharnessed Educational Tool’. *Undergraduate Research Journal*, Vol 4.1
2. Angela Hausman, a Ph.D scholar and Associate Professor of Marketing at Howard University on ‘How to use social media as an educational tool’
3. Kessler Sarah, a feature write at Marshable contributed ‘The case for social media in schools’.
4. Hunday, Elizabeth (2012) «Social Media as Educational Tool in University Level Geography», *teaching Innovation Projects*; Vol. 2, Iss. 1, Article 5.
5. Schill, R. (2011). *Social Networking Teens More Likely to Drink, Use Drugs, Study Finds*.

ПАПЕРОВЕ ЗАСИЛЛЯ – ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ?

І.І. Стойко, канд. техн. наук, доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

З недавнього часу різко зросла паперова бюрократизація в освіті. Кваліфікація викладача і його авторитет педагогічних знань визначається величиною паперових розробок у нього на столі і все це згідно наказів міністерства, які суворо контролюються. А кафедра повинна мати стільки всяких папок, що стає незрозумілим, яке її призначення і куди вона тратить усі зусилля.

Поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання; в організацію спільної діяльності викладача і студента, вчителя і учня, вихованця. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих викладачів, учителів і цілих колективів.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні повинен характеризуватися відходом від тоталітарної уніфікації і стандартизації педагогічного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуками нового в теорії та практиці навчання і виховання. Основу інноваційних процесів в освіті повинні складати дві важливі проблеми педагогіки – проблема вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду та проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику. Результатом інноваційних процесів слугує використання теоретичних і практичних нововведень, а також таких, що утворюються на межі теорії і практики. Викладач може виступати автором, дослідником, користувачем і пропагандистом нових педагогічних технологій, теорій, концепцій. Управління інноваційним процесом передбачає аналіз і оцінку введених педагогічних інновацій, створення умов для їх успішної розробки і застосування. Водночас керівники навчаль-

ного закладу повинні проводити цілеспрямований відбір, оцінку й застосування на практиці досвіду колег, нових ідей, методик, запропонованих наукою.

Потреба в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності в умовах розвитку освіти спричинена певними обставинами.

По-перше, у розбудові суверенної держави викликала необхідність докорінної зміни системи освіти, методології і технології організації навчально-виховного процесу у навчальних закладах різного типу: ліцеях, гімназіях, коледжах, університетах, приватних закладах тощо. Пошуки, які ведуть колективи навчальних закладів нового типу можуть збагатити не лише навчальну практику, а й педагогічну науку.

По-друге, виконання соціального замовлення сучасного етапу розбудови нашої держави – особистості, здатної засвоювати й творчо розвивати культуру, потребує постійного пошуку нових організаційних форм, індивідуального підходу до особистості, нових технологій навчання і виховання. В цій ситуації суттєво зростає роль і авторитет педагогічного знання, яке може стати теоретичною базою для нових пошуків, інновацій.

По-третє, необхідно змінити характер ставлення викладачів, учителів до факту засвоєння і застосування педагогічних нововведень. Якщо раніше інноваційна діяльність обмежувалася використанням рекомендованих зверху нововведень, то сьогодні вона повинна набути дослідницько-пошукового характеру: викладач обирає нові програми, підручники, використовує нові прийоми і способи педагогічної діяльності.

Отже, інновації в освіті є сьогодні чи не найважливішим завданням, тому державна підтримка в цій сфері є дуже важливою, оскільки вона дає можливість не тільки вирішити внутрішні економічні проблеми на якісно новому технічному рівні, але й створити реальну ситуацію конкурентоспроможності закладів освіти, що спричинило б входження загальноосвітніх навчальних закладів у ринкові відносини, створення нових типів навчальних закладів, у тому числі й недержавних.

Вищі навчальні заклади повинні займати головне становище в інноваційній інфраструктурі України, об'єднуючи у собі кілька функцій: навчального центру, інноваційного центру, консалтингу, трансферу технологій. Однак, незважаючи на переваги, історично надані університетам, вища школа не повною мірою представлена на інноваційному ринку.

Наша країна володіє високорозвиненим інтелектуальним потенціалом, який здатен ефективно розв'язувати інноваційні проблеми. За рахунок цього Україна могла б упевнено посісти належне місце серед перших країн з високим інтелектуальним потенціалом. Але найважливішою причиною, через яку українська держава не досягає першості у світі, є невміле генерування та використання знань. Важливою складовою економічного зростання є національна інноваційна система, яка являє собою сукупність інститутів, що забезпечують розвиток інноваційних процесів у межах країни.

ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ КРАЇН В УМОВАХ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В РЕГІОНАХ СВІТУ

*К.В. Шиманська, канд. екон. наук, доцент
Житомирський державний технологічний університет*

Геоелектронічні трансформації, які на сьогодні відбуваються в усьому світі, пов'язані, перш за все, з перерозподілом економічних ресурсів, використовуваних країнами та регіональними угрупованнями країн на різних етапах економічного розвитку нерівномірно, що обумовлює і зміни їх конкурентоспроможності на світових ринках.

Масштабні економічні перетворення у світі (посилення інтеграційних процесів у одних регіонах разом з дезінтеграційними процесами у Старому Світі та Північній Америці, глобальний рух капіталу та трансфер технологій, транснаціоналізація економіки) впливають на процеси міжнародної міграції. Так, рух людських ресурсів є одним з основних компонентів глобалізаційних процесів у світі, особливо в умовах економіки знань. Відповідно до даних, представлених у Звіті Центру розвитку Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD Development Centre), у 2015 році 243 млн. осіб у світі проживало за межами країни свого народження, що становило 3,3% населення світу (для порівняння – у 1995 році цей показник становив 2,7%) [1, с. 23]. При цьому, у глобальному вимірі міграційні процеси пов'язані міцними причинно-наслідковими зв'язками з геоелектронічними трансформаціями, зокрема, глобальний перерозподіл всіх економічних ресурсів, пря-

мі інвестиції в економіку окремих країн роблять їх привабливим і для мігрантів з інших країн (через створення додаткового попиту на робочу силу, підвищення рівня життя населення). Наприклад, посилення відмінностей у рівні доходів між країнами становлять стимули для підвищення міграційної мотивації людей, проте, якщо економіка країни походження мігранта починає розвиватися динамічніше, а соціально-економічне становище населення поліпшується, це також може провокувати зворотні міграційні потоки та сприяти реверсивному перерозподілу людських ресурсів.

З іншого боку, геоелекономічні трансформації (посилення темпів економічного зростання в окремих регіонах світу) також зумовлені припливом високо кваліфікованих мігрантів з інших країн та регіонів світу, а також їх успішною інтеграцією у приймаючих суспільствах та ефективному використанню їх робочої сили.

Таким чином, зростання чисельності мігрантів до країни призначення, як правило, впливає на їх економічний розвиток через такі основні напрями:

1) зміна кон'юнктури ринку праці (зниження середнього рівня заробітної плати у зв'язку з переважно нижчою оплатою праці трудових мігрантів, посилення конкуренції на ринку праці, диспропорції у статеві-віковій та професійно-освітній структурі зайнятості). Так, рівень зайнятості мігрантів з країн третього світу нижче, ніж у громадян ЄС практично у всіх країнах ЄС, зокрема, мігрантів з низьким рівнем освіти (однак, і мігранти з вищою освітою мають більше проблем з пошуком роботи, ніж їх ровесники з ЄС) [2, с. 12];

2) підвищення прибутковості та конкурентоздатності компаній країни призначення (пов'язане зі зниженням витрат на оплату праці працівників-мігрантів);

3) зростання ВВП у зв'язку з посиленням конкурентоспроможності національних товаровиробників, підвищення продуктивності праці.

Побудова конкурентоздатної економіки в умовах посилення значення інноваційних наукових розробок та їх впровадження в усі сфери діяльності вимагає поліпшення якості людських ресурсів, які поповнюють ринок робочої сили в країні або регіоні. Однак, в цьому аспекті міграційні процеси чинять значний вплив на перерозподіл робочої сили між країнами та регіонами (змінюють кон'юнктуру ринку праці, навантаження на системи соціальних трансфертів та структуру соціально орієнтованих видатків країн), посилюючи значення міграції капіталу, внутрішніх та іноземних інвестицій, а також поглиблення інтеграційних процесів.

Такі економічні умови сприяють і зростанню ефективності інвестицій у компанії країни призначення трудових мігрантів, зокрема розширення інноваційної діяльності. Крім того, слід наголосити на тому, що мігранти у країні призначення посилюють попит на товари та послуги, створюючи зокрема суттєвий додатковий попит на соціальні послуги та послуги інфраструктури, що сприяє їх розвитку та підвищенню конкурентоздатності відповідних сфер.

Тому сучасна геоелекономічна стратегія окремих країн та регіональних угруповань повинна включати управління перерозподілом людських ресурсів в процесі міжнародних міграцій у зв'язку з тим, що різні категорії людських ресурсів можуть потенційно бути використані не тільки з метою розширення ринку праці, але й вирішення демографічних проблем з формуванням полікультурного середовища. В даному випадку такий перерозподіл повинен бути пропорційним економічному зростанню в цілому та за галузями економіки для уникнення диспропорцій в попиті і пропозиції на ринку праці, а також такого негативного явища, як «марнування мізків» - нераціонального використання людського потенціалу країни, виходячи з його якісних характеристик (рівня освіти, кваліфікації, професійного складу).

Перелік посилань:

1. OECD (2016), *Perspectives on Global Development 2017: International Migration in a Shifting World*, OECD Publishing, Paris (http://dx.doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2017-en).
2. OECD/European Union (2015), *Indicators of Immigrant Integration 2015: Settling In*, OECD Publishing, Paris (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264234024-en>).

**ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-методичної конференції
02 червня 2017 р.

Відповідальний за випуск *Д.А. Горовий*

Авторська редакція

План 2017 р., поз. № 16
Підп. до друку 28.04. 2017 Формат 60 x 90 1/8
Папір офсетний. Друк RISO.
Ум. – друк. арк. 15,25 Обл. – вид. арк. 16,0
Тираж прим. Зам. № 3 Ціна договірна

Віддруковано ФОП Крамаренко Ю.М.

Свідоцтво про держреєстрацію АБ №815827

Від 22.03.2013 р.
